MISKOLCI EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

SZILÁGYINÉ DR. FÜLÖP ERIKA

A GAZDASÁGI KAMARÁK VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

PH.D. ÉRTEKEZÉS

MISKOLC, 2014

MISKOLCI EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

SZILÁGYINÉ DR. FÜLÖP ERIKA

A GAZDASÁGI KAMARÁK VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

PH.D. ÉRTEKEZÉS

DOKTORI ISKOLA NEVE:	**VÁLLALKOZÁSELMÉLET ÉS GYAKORLAT DOKTORI ISKOLA**
DOKTORI ISKOLA VEZETŐJE:	**DR. TÓTHNÉ PROF. DR. SZITA KLÁRA** **egyetemi tanár**
TUDOMÁNYOS TÉMAVEZETŐK:	**PROF. EMER. DR. CZABÁN JÁNOS** **egyetemi tanár**
	PROF. DR. FÜLÖP GYULA **egyetemi tanár**

MISKOLC, 2014

TARTALOM

A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA, KUTATÁSI CÉLOK 5

1. AZ ÉRDEKKÉPVISELETEK HELYE ÉS SZEREPE A KÖZGAZDASÁGTANBAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KAMARAI RENDSZERRE 7

1.1. AZ ÉRDEK ÉS ÉRDEKKÉPVISELETEK FOGALMA, ELMÉLETI HÁTTERE 11

1.2. A KAMARÁK HELYE, SZEREPE A GAZDASÁGSZERVEZÉS INTÉZMÉNYRENDSZERÉBEN 14

1.3. A KAMARÁK LÉTREJÖTTE NYUGAT-EURÓPÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON 16

1.3.1. A kamarák története Nyugat-Európában 17

1.3.2. A gazdasági kamarák története Magyarországon 18

1.4. KAMARAI MODELLEK A PIACGAZDASÁGBAN 22

2. A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARÁK MŰKÖDÉSI KÖRNYEZETÉNEK SAJÁTOSSÁGAI MAGYARORSZÁGON 26

2.1. A KAMARÁK JOGI SZABÁLYOZÁSA, TEVÉKENYSÉGE HAZÁNKBAN A 20. SZÁZADBAN 26

2.2. A KAMARÁK JOGI SZABÁLYOZÁSA AZ EZREDFORDULÓTÓL NAPJAINKIG 30

2.2.1. A kamarák, mint köztestületek helye a közigazgatásban 36

2.2.2. A köztestületek szabályozásának speciális jogi elemei 38

2.2.3. A kamarai működés személyi és infrastrukturális feltételei 42

2.2.4. A működés pénzügyi jogi alapjai és pénzügyi forrásai 43

3. A KAMARÁK VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SZOLGÁLTATÁSOK NYÚJTÁSÁRA 47

3.1. A VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉS FOGALMA, SZAKASZAI, ELMÉLETI MODELLJEI, ESZKÖZEI 48

3.2. A VÁLLALKOZÁSOK FEJLESZTÉSÉT TÁMOGATÓ SZERVEZETEK ÉS TEVÉKENYSÉGÜK 51

3.3. A KAMARÁK ÁLTAL NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOK, MINT A VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉS ESZKÖZEI 55

3.3.1. Szolgáltatások fogalma, elméleti csoportosításai 55

3.3.2. A BOKIK létrejötte, tevékenysége, különös tekintettel a szolgáltatásokra 59

3.3.3. A kamarai szolgáltatás megítéléséről készített kérdőíves megkérdezés eredményeinek ismertetése--BOKIK esettanulmány 67

3.3.3.1. A kamarával szembeni elvárások vizsgálata tagok és nem tagok körében 73

3.3.3.2. A kamarai tagság választásának indokai és összefüggései 76

3.3.3.3. A kamara kommunikációs csatornájának hatékonysága 79

3.3.3.4. A kamarai szolgáltatások értékelése, igénybevétele gyakorisága, a kamarai tagok körében 81

3.3.3.5. A kamarai szolgáltatások ismertsége és igénybevétele a nem tagok által 84

3.3.3.6. Ingyenes szolgáltatások igénybevétele nem tagok körében 86

3.4. KÜLFÖLDI TAPASZTALATOK FELHASZNÁLÁSA A KAMARAI RENDSZER TOVÁBBFEJLESZTÉSÉHEZ 88

4. A DOLGOZAT FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAINAK, TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEGZÉSE, A KUTATÁS HASZNOSÍTHATÓSÁGA, TOVÁBBI KUTATÁSI IRÁNYOK 95

4.1. EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA 95

4.2. A KUTATÁS HASZNOSÍTHATÓSÁGA, TOVÁBBI KUTATÁSI IRÁNYOK 98

ÁBRAJEGYZÉK **100**

TÁBLÁZATJEGYZÉK **101**

IRODALOMJEGYZÉK **102**

MELLÉKLETEK **110**

A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA, KUTATÁSI CÉLOK

Jogász-közgazdász lévén, adott volt számomra, hogy olyan kutatási kérdéssel foglalkozzak, amely a jog és a közgazdaságtan határterülete. Régóta foglalkoztat az a kérdés, hogy milyen tudományos magyarázata van a magyar kamarai rendszer diszfunkcionális működésének. Disszertációm témaválasztásának - „a gazdasági kamarák vállalkozásfejlesztési tevékenységének vizsgálata”- több magyarázata van:

- Már doktori tanulmányaim megkezdése előtt felkeltette érdeklődésemet ez a „köztes” szférához tartozó intézmény, mely akkoriban, az ezredforduló előtt háttérbe szorult a gazdaságfejlesztési folyamatok szervezésében, és a kötelező tagság megszüntetésével erősödött e tendencia. Addigi tapasztalataimat egy szakdolgozatban foglaltam össze, melynek e disszertáció a folytatása.
- Európai uniós csatlakozásunkat követően felértékelődött e szervezet fontossága, megváltozott elfogadottsága, miután az Európai Parlament egy rendeletet, irányelvet sem alkot meg a kamarák, az érdekképviseleti szervek bevonása nélkül.
- Jelenleg hazánkban is elsődleges feladattá vált a gazdaság – elsősorban a kis- és középvállalkozói szektor – megerősítése, stabilizálása és ennek a feladatnak a megoldásában partnerek lehetnek a gazdasági kamarák. Hálózatszerű működésük kihasználásával alkalmasak arra, hogy olyan adatokkal, információkkal rendelkezzenek, amelyek segítik a gazdaság fejlesztését érintő kormányzati intézkedések, stratégiák előkészítését, valamint a vállalkozói érdekképviselet tekintetében a kormányzat legjelentősebb partnereivé válhatnak.
- A témával kapcsolatos szakirodalmi kutatás alapján elmondhatom, hogy vonatkozó szakirodalom kevés található az adott témához kapcsolódóan, nem eléggé kutatott e terület, így az is motivált a dolgozat készítése során, hogy ezeket összegyűjtsem, rendszerezzem és kiegészítsem.
- Végül, de nem utolsó sorban a kamarák szolgáltatásait vizsgáltam a tagok és nem tagok körében elvégzett empirikus elemzéssel, úgy, mint a vállalkozásfejlesztés eszközét, melynek bázis intézménye személyes indíttatás miatt – mivel Miskolcon születtem és élek – a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (BOKIK) lett.

A korábbi tanulmányaim és kutatásaim során felmerült kérdésekből kiindulva, tudományos alap problémaként merült fel bennem, hogy **mi okozza azt a 21. század elején, Magyarországon, hogy a KKV szektor – ugyan javuló tendenciát mutat,- de még nem az elvárt mértékben járul hozzá az ország gazdasági teljesítményéhez, annak ellenére, hogy (más szervezetek mellett) a gazdasági kamarának is elsődleges feladata e szektor fejlesztése?** Ehhez kapcsolódóan a következő kutatási részkérdésekre kerestem választ:

1. A közgazdaságtan elméletei közül az intézményi közgazdaságtan és annak evolúciós ága ad-e magyarázatot a nemzeti kamarák gazdaságban betöltött helye, szerepe alapján létezésének szükségszerűségére?
2. Igaz-e a feltevésem, hogy Magyarországon a gazdaságtörténelmi folyamatok alakították-e ki a kamarák elfogadottságát a gazdasági élet egyes szereplőinek értékrendjében? Ezzel az előzménnyel ma be tudja-e tölteni érdekképviseleti szerepét a magyar kamarai rendszer? A kamara, mint szervezet a folytonosan változó társadalmi-gazdasági környezetből érkező új kihívásokhoz hogyan tud alkalmazkodni?

3. Érzékelhető, hogy a magyar gazdaság elmúlt 20 évében a KKV-k nem képesek az elvárt mértékben hozzájárulni a GDP termeléséhez. Mi lehet az oka annak, hogy a kamara legfőbb feladata a vállalkozásfejlesztés, ugyanakkor még nincs megfelelő eredménye? Milyen szerepet játszik a kamara a vállalkozások fejlesztésében, különös tekintettel az általa nyújtott szolgáltatásokra?

Az előbbiekben megfogalmazott kérdéseimnek megfelelően dolgozatom első részében a kamaráknak, mint érdekképviseleteknek a létjogosultságát alátámasztó, vonatkozó szakirodalmat tekintem át, foglalom össze. A napjainkban betöltött szerepükhöz azonban tisztáznunk kell a kamarák gazdaságtörténeti szerepét, az egyes kamarai modelleket és azok jellemzőit, a kamarák kezdetektől betöltött társadalmi, gazdasági szerepét, tevékenységét, Nyugat-Európában és Magyarországon egyaránt.

A második részben azt vizsgálom, hogy melyek a kereskedelmi és iparkamarák[1] működési környezetének sajátosságai Magyarországon, különös hangsúlyt helyezve a jogi szabályozása alakulására az ezredforduló előtt és azt követően napainkig. A jogtörténeti szakirodalmat segítségül hívva arra kerestem a választ, hogy a köztestületeknek volt-e, van-e helye a közigazgatásban, és ennek milyen speciális jogi feltételei vannak. Végül a jogi formának való megfelelés után a kamarák működésének személyi, infrastrukturális, pénzügyi, és jogi feltételeire térek ki.

A dolgozatom harmadik részében áttekintem a vállalkozásfejlesztés eszközrendszerét, azokat az intézményeket – példaként tekintve néhányat –, amelyek „felvállalták" a vállalkozások támogatásának ügyét. Ezt követően egy empirikus vizsgálatot végzek. Ennek magyarázata kettős: egyrészt az utóbbi időben különböző elméletek születtek az állam, gazdasági szerepvállalását illetően, melynek egyik alternatívája lenne az, hogy a gazdasággal összefüggő közfeladatok egy részét, a köztestületi formában működő gazdasági kamarák látnák el. A kérdés az, hogy ez a feladat megvalósítható-e? Másrészt, a kamara által nyújtott szolgáltatások kérdőíves elemzésével, arra a kérdésre keresem a választ, vajon a kamarai szolgáltatások bővítésével lehetőség nyílik-e a kamarák részéről egy még hatékonyabb vállalkozásfejlesztési tevékenységre? A kamarák által nyújtott szolgáltatásokat a BOKIK tagjai és nem tagjai körében végzett felmérések és a kamarai dolgozók körében elvégzett mélyinterjúk alapján vizsgálom. A felmérés alapul szolgálhat egy új, komplexebb szolgáltatási rendszer kialakítására is, ez alapján pedig a kamarának lehetősége nyílik személyre szabottabb szolgáltatások nyújtására, hogy még hatékonyabban hozzájárulhassanak a vállalkozások fejlesztéséhez, és ezen keresztül segítséget nyújthatnak a gazdaság fejlesztését érintő kormányzati intézkedések, stratégiák előkészítéséhez.

Kutatási módszertan

A felmerült kutatási kérdéseket logikai úton történő bizonyítással a szakirodalomból ismert elméletek alapján és gazdaságtörténelmi, jogtörténeti folyamatok alapján bizonyítom. A kutatási eredményeimet hazai és nemzetközi konferenciákon tartott előadások, nyomtatott formában megjelent magyar és idegen nyelvű publikációk keretében folyamatosan hoztam nyilvánosságra.

[1] Jelenleg a mai magyar szabályozás szerint a gazdasági kamara alatt a kereskedelmi és iparkamarák valamint az agrárkamarák értendők. Többször előfordul a disszertációban – az egyszerűbb fogalmazás érdekében –, hogy a „gazdasági" jelzőt nem használom a kamara szó előtt, de ilyenkor is a gazdasági, nem pedig a szakmai kamarákat (mérnők-, építész, orvosi kamara stb.) értem alatta

1. AZ ÉRDEKKÉPVISELETEK HELYE ÉS SZEREPE A KÖZGAZDASÁGTANBAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KAMARAI RENDSZERRE

Az elméleti szakirodalom feldolgozásánál – mivel a kamarák elsősorban vállalkozások, és ezáltal vállalkozók érdekeinek képviseletére hivatott –, Joseph. A. Schumpeter[2] megállapításából indultam ki, mely szerint a vállalkozó személynek három fő jellemzője van: újító készség, kockázatvállalási hajlandóság és profitorientáltság. Gazdaságtörténetileg fokozatosan „fertőződtek" meg ezekkel a jellemzőkkel egyes gazdasági szervezetek, melyeket innovatívnak, és nyereségorientáltnak szoktak nevezni. Nem alkalmazhatók ezek a jellemzők olyan intézménytípusra, esetünkben a kamarára, amely alapvetően nem profitorientált, mivel egyik fő tevékenysége egyfajta közszolgáltatás. Vagyis állami/közfeladatok ellátása, melyet az állam ruház át e szervezetekre, és fő finanszírozója is az állam, így a piac bizonytalanságaiból fakadó anyagi kockázatokat nem vállal. A változó társadalmi-gazdasági körülményekhez való alkalmazkodás miatt azonban egyre sürgetőbb a kamarai intézmények számára a működési módjuk megváltoztatása és a több lábon állás. A dolgozatom elméleti keretrendszereként arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen közgazdasági elméletek magyarázzák a kamarák 21. századi helyzetét, szerepét, létrejöttének szükségességét. Hogyan változott az érdekképviseletet meghatározó fogalmak tartalma az elmúlt közel 150 évben? Ebben a fejezetben vizsgáltam meg, hogy az általam felvetett tudományos problémára milyen válaszokat ad a szakirodalom. Ennek során azzal az előfeltételezéssel éltem, hogy ezek a tudományos művek csak részben képesek magyarázni azt az alapproblémát, hogy a gazdasági kamara Magyarországon napjainkban mennyire képes a kis és középvállalatok (kkv-k) GDP hozzájárulási képességét fejleszteni.

Elméleti szakirodalmi kutatásaim alapján megállapítottam, hogy három közgazdaságtani elmélet hozható összefüggésbe a gazdasági kamarák létrejöttének, működési sajátosságainak magyarázatával. Az intézményi iskola képviselői szerint (Mitchell 1918, Common 1924), a kialakuló intézmények önálló tényezőként jelennek meg a piacon, sajátos céljaik vannak, így szerepük módosítja a piaci egyensúly feltételeit és jellemzőit. Az intézmények (esetünkben a gazdasági kamarák), a gazdasági szereplők egyes csoportjait különböző érdekek és célok alapján egyesítik. Az egyes intézmények eltérően működnek, ezért megjelenésük lehetetlenné teszi, hogy a piaci magatartást egyetlen szabályrendszer alapján magyarázzuk. Az intézményi közgazdaságtan híveinek többsége a közgazdaságtan feladatát az intézmények működési jellemzőinek leírásában látja, nem pedig általános, mindent átfogó modellek alkotásában. Az intézményi megközelítés lehetővé teszi, hogy magyarázatot találjanak arra, hogy azonos gazdasági modell alapján működő gazdaságok miért vezetnek eltérő eredményre. Az intézmények működése azt eredményezi, hogy a gazdasági események irracionálisnak tüntetik fel a gazdasági szereplőket, holott valójában csak egy sajátos intézmény működéséről van szó.

A 19. század végi, 20. század eleji evolúciós közgazdaságtan visszatért az alapos történeti és intézményi elemzésekhez. Az evolúciós közgazdaságtan gyökerei olyan közgazdászokhoz nyúlnak vissza, mint T. Veblen, J. Schumpeter, F. A. von Hayek, N. Georgescu-Roegen, G. Shackle. Az evolúciós közgazdaságtani irányzat születési dátumának az 1982-es évet tekintik.

[2] Lásd A gazdasági fejlődés elmélete című művét. Először 1811-ben jelent meg németül.

Ekkor jelent meg Richard Nelson és Sidney Winter munkája[3], amely az evolúciós közgazdaságtan (evolutionary economics) fogalmát életre hívta. A két közgazdász számára egyértelműnek tűnt, hogy kutatási programjukat evolúciós közgazdaságtannak nevezzék. A tudományos közösség azonban, arra emlékeztette őket, hogy e fogalom szellemi tulajdonjoga az amerikai institúcionalistáké (T. Veblen, W. C. Mitchell és mások). Jóllehet, ez az iskola olyan módszertani nézeteken alapult, amelyek különböztek a Nelson és Winter által vallottaktól.

Az „evolúciós közgazdaságtan" kifejezés először Veblen híres cikkében[4] bukkant fel és az „institucionalista közgazdaságtan" (institutional economics) szinonimájává vált. Mindenesetre a Veblen-i tradíció fennmaradt egy közgazdasági szervezet (Association for Evolutionary Economics) folyóirata (Journal of Economic Issues) révén. A társaság azonban csak nevében utal Veblen vázlatos kutatásaira, munkájában hosszú ideje az intézmények összehasonlító elemzésére és az egyes intézményekre vonatkozó hipotézisek empirikus tesztelésére koncentrál. Azzal, hogy az evolúciós közgazdaságtan általánosabb fogalommá vált, természetes lett az is, hogy időnként új megközelítési módok és definíciók látnak napvilágot.[5] Világszerte számos kutatócsoport és intézet jelent meg az evolúciós közgazdaságtan területén, és több, kifejezetten evolúciós közgazdaságtani nézőpontú nemzetközi szakfolyóirat látott napvilágot, mint amilyen például a Schumpeter-i hagyományokat követő Journal of Evolutionary Economics[6].

Az evolúciós közgazdaságtanban egyik képviselője[7] a szervezeti működés jellemzőit vizsgálta, megállapítása szerint, a szervezet (esetünkben a kamara) egy olyan hierarchikus hálózat, amelyben egy aktor, vagy egy csoportjuk rendelkezik azzal a képességgel, hogy a hálózat más aktorainak (szereplő) kommunikációját, tranzakcióit és felfogását részben meghatározza, a hálózaton belüli pozíciók szerint. Ezek a hatalommal rendelkezők döntik el, hogy mely más szereplők tölthetnek be (vagy sem) egy-egy pozíciót. A szervezet tagjainak magatartását a vezetők határozzák meg, és előfordulhat, hogy egyes szereplők teljesen elveszítik pozíciójukhoz kapcsolódó döntési szabadságukat. A szervezetekben azonban léteznek bizonyos mechanizmusok, amelyek a szereplők viselkedését kölcsönösen összehangolják, vagyis kooperatív módon és nem felsőbb utasításra alakul ki koordinált magatartásuk. Mindkét esetben ugyanaz az eredmény: a szervezet hálózata egy egységet képez, és ennek megfelelően cselekszik.

Az új intézményi közgazdaságtan (new institutional economics) tárgyköre meglehetősen széles, interdiszciplináris megközelítés jellemzi. Alapvetően gazdasági, társadalmi és politikai intézmények magyarázata a legfőbb kutatási területe, de ezt úgy teszi, hogy bár az alapvető logikája közgazdaságtani, mellette a jog, a politikatudomány, a szociológia és az antropológia nézeteit is alkalmazza. Két fő kutatási irányát az intézményi környezet feltérképezése, illetve maguknak az intézményi megoldások elemzése teszi ki. Az első kutatási irányt, maguk az intézmények, mint például a szerződések, szervezetek és nem utolsó sorban a piacok vizsgálata jelenti, me-

[3] An Evolutionary Theory of Economic Change
[4] Why is Economics Not an Evolutionary Science? 1898.
[5] Andersen, E.S.:Who Has Used the Term EE?-Web Site on Evolutionary Economics et al. http://www.business.aau.dk/evolution.
[6] Springer Kiadó, Berlin/Heidelberg
[7] Carsten Herrmann-Pillath: Grundriß der Evolutionsökonomik. UTB Verlag, Stuttgart, Deutschland, 2002.

lyek az adott gazdasági kapcsolatok megszervezésére szolgálnak. Ezek természetének megértése alkotja a másik kutatási vonalat. Az új intézményi iskola megteremtőit (Coase 1937, Williamson 1986), a termelés koordinálásának intézményi formái érdekelték, főként az foglalkoztatta őket, mi határozza meg azt, hogy melyik intézményi formát választják. Úgy vélték, a gazdálkodó alanyokat választásuk során a tranzakciós költségek nagysága befolyásolja. A tranzakciós költségek fogalmát Coase vezette be a közgazdasági irodalomba 1937-ben megjelent tanulmányával, bár az irányzat megteremtése kapcsán maga Coase is Williamson elsődleges érdemeit méltatja: „Williamson munkája vezetett azoknak a tényezőknek a jobb megértéséhez, amelyek azt irányítják, hogy mit és hogyan tesz a vállalat" (Coase 2005).

Így az új intézményi közgazdaságtan tézisei alapján, ha az önkéntesen szerveződő érdekképviseletet (a kamarát) mint önálló szervezetet fogjuk fel, amely kölcsönös előnyökért igyekszik a potenciális tagokkal kapcsolatot létesíteni, megállapítható, hogy az érdekképviseleti szervezetek egyfajta cserét létesítenek a tagokkal, amely során az általuk nyújtott szolgáltatásért cserébe ellenértéket (például tagdíjat) kapnak (Salisbury 1969, Wilson 1995). Így a szervezet és a tagok között egyfajta szerződéses viszony jön létre, amelyet a kölcsönös jogok és kötelezettségek miatt kapcsolati szerződésnek is nevezhetünk (Williamson 1979, 1999). A szervezet ekkor az általános szolgáltatások mellett olyan speciális információkat is nyújthat a tagoknak, amelyek kizárólag a másik szerződő félnek értékesíthetők. Ez a megállapítás az állam által kötelezően létrehozott szervezetekre nem igaz, ekkor az állam által delegált feladatok formájában más központi érdekek jelennek meg.

Paul Joskow,[8] az ISNIE[9] (International Society for New Institutional Economics) korábbi elnöke szerint az új intézményi közgazdaságtan jelentőségét és létjogosultságát több tényező is alátámasztja. Az intézmények jelentős hatással vannak a gazdasági teljesítményre, tehát vizsgálatuk nem kerülhető meg. A különböző intézményeket lehet vizsgálni elméleti és empirikus módszerekkel, de az elemzésnek interaktívnak kell lennie. Az intézményi közgazdaságtan interdiszciplináris jellegű és dinamikus történelmi szemléletű. Az új intézményi közgazdaságtani megközelítés nagy előnye, hogy egyaránt alkalmazható a fejlett, átmeneti és a fejlődő országokra is. Joskow professzor Williamson (1998) elemzési keretét használta fel és egészítette ki az új intézményi közgazdaságtani kutatások jellemzésére, amely a társadalmi elemzés négy szintjét különíti el [10](lásd az 1. ábrát).

[8] Paul L. Joskow a Massachusetts Institute of Technology – jelenleg emeritus – professzora. 1972-ben szerzett PhD-fokozatot a Yale Egyetemen. 2010-ig, nyugalmazásáig, a Center for Energy and Environmental Policy Research igazgatója. Tagja az American Academy of Arts and Sciencesnek, az ISNIE korábbi elnöke 2002-2003-ban. Kutatási területe az ipari szervezetek, az energia- és környezet-gazdaságtan, a versenypolitika és szabályozás voltak.

[9] Az International Society for New Institutional Economics 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy ösztönözze az új intézményi közgazdaságtani kutatásokat, és kapcsolatot teremtsen a kutatók között. Az új intézményi közgazdaságtan elnevezés Douglass Northtól származik, aki a régi amerikai institucionalizmustól (Veblen, Commons) való megkülönböztetésül nevezte újnak ezt az 1970-es évektől kibontakozó irányzatot. Az új intézményi közgazdaságtan tárgyköre meglehetősen széles, a gazdasági, társadalmi és politikai intézmények megmagyarázására terjed ki. Fő kérdése, hogy miért és hogyan alakulnak ki a különböző intézmények, milyen célokat szolgálnak, miért és hogyan változnak. Az irányzat alapvetően a neoklasszikus kereteken belül marad, és a hagyományos neoklasszikus elmélet kiterjesztésére vállalkozik. A társaság első két elnöke, Ronald Coase és Douglass North Nobel-díjas közgazdászok voltak.

[10] Az egyes szintek nem függetlenek egymástól, minden szint korlátot jelent az alatta lévő számára. Williamson megemlíti, hogy az egyes szintek között visszacsatolás létezik, de ő ezt elhanyagolhatónak tartja.

Forrás: Williamson, 2000

1. ábra. A társadalmi elemzés williamson-i négy szintje

Az első szint a beágyazottság szintje, ahol a szokások, normák, vallások, tradíciók helyezkednek el. Ezen a szinten a változás nagyon lassú (100-1000 év), s így a legtöbb közgazdász ezt adottnak tekinti. A második szintet az intézményi környezet alkotja, amely 10-100 év alatt változik meg. Ide tartoznak az alapintézmények (jogi környezet, politikai rendszerek, tulajdonosi jogok), amelyet a tulajdonosi jogok közgazdaságtana elemez. Szintén ezen a szinten vizsgálható a pénzügyi rendszer, a migráció, a kereskedelem és a külföldi tőkebefektetések szabályai is. A harmadik szinten az irányítási struktúrák (piac, vállalat, hibrid formák[11]) találhatók, ezek rövidebb távon, 1-10 év alatt változnak. Ez a szint az új intézményi közgazdaságtan – azon belül a vállalatelméletek – egyik legrészletesebben elemzett területe. A szint alapkérdését R. Coase vetette fel 1937-ben írt tanulmányában: ha a piacképes hatékonyan allokálni az erőforrásokat, miért van szükség a vállalatokra. A vállalatelmélet különböző irányzatai e kérdésre keresik a választ. Az egyes irányítási struktúrák magyarázatát a tranzakciós költségek elmélete adja. A negyedik szinten a standard neoklasszikus elmélet használható, mert itt az erőforrás-allokációs döntések születnek meg. A szintek interaktív kapcsolatban állnak egymással, de a gyorsabban változó szintek csak gyengébben hatnak az alacsonyabb szintekre. A szintek a gazdasági teljesítmény különböző aspektusaira; a termelésre, az elosztásra, a technológiai és intézményi innovációkra, valamint szélesebb értelemben a szegénységre és a társadalmi, politikai konfliktusokra is hatnak. A hatékony elemzéshez szükség van a szintek közötti viszony kutatására is. Joskow megítélése szerint az új intézményi közgazdaságtan a 2. és a 3. szint elemzésére koncentrál.

Tehát az evolúciós közgazdaságtan a kamarai érdekstruktúra változására ad magyarázatot, az intézményi közgazdaságtan pedig arra mutat rá, hogy gazdasági élet szereplői döntéseikben nemcsak a közvetlen piaci érdekeiket, a profit maximalizálását tartják szem előtt. Döntéseik egyik mozgatórugója az egyes intézményekhez, esetünkben a kamarákhoz való tartozás. Azonban tudjuk, hogy távlati céljaikban az intézményhez való tartozás okából levezetve a jobb piaci helyzet megteremtése szerepel. Ebből következik, hogy az érdekek képviselete az egyes intézményeknél a tagság vonzásában és megtartásában, elsődleges szerepet kap.

A következő részben az érdekképviseleti forma fejlődését mutatom be.

[11] Ezen közjogi „hibrid szervezetek” közé sorolandók a kamarák is, melyek azonban hozzájárulnak a civilszféra gyengeségéhez és deformáltságához is (Sárközy, 2009).

1.1. Az érdek és érdekképviseletek fogalma, elméleti háttere

Napjaink egyik aktuális kérdésévé vált, hogy az egyes társadalmi csoportok hogyan tudják érdekeiket érvényesíteni a gazdasági kamarák segítségével. E kérdés megválaszolásához az érdek, az érdekképviselet fogalmát, az érdekcsoportok hierarchiájában elfoglalt helyét, történeti indíttatását, létrejöttét szükséges tisztázni. Az érdek fogalma a közgazdaságtanban, a politikatudományban, a filozófiában és a szociológiában is megjelenik, különböző megközelítésben. A politikatudományban: „az érdek olyan személyiségelem, amely meghatározza az egyének csoportok politikai gondolkodását, magatartását”[12]. A közgazdaságtanban: „a szükségletek kielégítésére irányuló belső motiváció”[13]. A szociológiai irodalomban: az érdek a társadalmi cselekvés és magatartás fontos vagy alapvető meghatározó tényezője. A filozófiában az egyének és csoportok meghatározott cselekvési lehetőségeiként került definiálásra. Az érdek azonban mindig konfliktust hordoz magában, „mert érdek csak ott van, ahol ellentét is van”(Hegel, 1817). Az érdek kifejezésnek kétségtelenül egoista mellékzöngéje is van, és gyakran szembeállítják a közjóért folytatott önzetlen ténykedéssel.

Az érdek kialakulásának, fogalmának története messzire nyúlik vissza. A 17. században a politikai tárgyú írásokban az egyének érdekeinek hangsúlyozása az ezektől függetlenül létező közérdekkel szemben nagyrészt azt a célt szolgálta, hogy megkérdőjelezzék az uralkodó egyes döntéseit, aki a közérdekre hivatkozott uralkodása és hatalma alátámasztásában. A korai demokrácia felfogások is összekapcsolódtak az érdekek jelentőségének hangsúlyozásával például Hirschman (1986), Mansbridge (1990), Swedberg (2005) munkáiban.

A 18. században az érdek fogalma különösen jelentős szerepet töltött be a skót felvilágosodás két képviselője, David Hume és Adam Smith egyes munkáiban. Hume egy helyen például így fogalmaz:„Mi sem biztosabb annál, hogy az emberek jobbára saját érdekeiktől vezettetik magukat, és akkor sem terjed túl messzire gondolkodásuk, amikor nemcsak magukra gondolnak” (Hume, 2006). Smith hangsúlyozza, hogy az egyének saját érdekeiket követve nagyrészt mások javára is cselekedhetnek. Adam Smith-en túl főleg John Stuart Mill alkalmazta az érdek hasznosságelvű fogalmát a gazdasági cselekvések magyarázatára és ezáltal megalapozták a modern közgazdaságtan „gazdasági emberre” vonatkozó felfogását. A 19. században az analitikus közgazdászok az érdek fogalmát a gazdasági önérdek fogalmára szűkítették, a tökéletes piac körülményeit előfeltételezve. (Swedberg, 2005). Később az érdekfogalom értelmezése ismét olyan irányba tolódott el, hogy az érdek tulajdonképpen magában foglalja a különféle cselekvések motívumainak az egészét; egyaránt beleértve a szűkebb értelemben vett racionális cselekvések és az áldozatosan önzetlen cselekvések motívumait (Hirschman, 1986).

A demokratikus felfogás szerint a közjó különböző érdekek küzdelméből, egyeztetéséből születhet meg. A saját részérdekeiket képviselő csoportok azonban érdekkijáró munkájukkal ve-

[12]Bihari M.- Pokol B.: Politológia Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest, 1992. p.46.
[13] Illés M.: Vállalatgazdaságtan fejezetek Miskolci Egyetemi Sokszorosító Miskolc, 2008. p.:32.

szélyeztethetik a közjó érvényesülését (Bayer, 1999). Az egyéni és csoport érdekek a szükségletekben gyökereznek. Ezeknek az érdekeknek a felismerése és kifejezése politikai cselekedet, ezért az érdekek objektívek és szubjektívek is egyben. Az érdekek vizsgálata során figyelembe kell venni, hogy az érdek „olyan személyiségi elem, amely a legközvetlenebbül határozza meg az egyének és csoportok politikai gondolkodását és magatartását. A politikailag releváns érdektörekvések csoport és közösségi viszonyokhoz kötődnek. Az azonos érdektörekvések csoportosulása, csoportérdekként való megjelenése szükségszerű, mert így hatékonyabban képesek elősegíteni az egyéni érdekek kielégítését. A demokrácia alapkövetelménye, hogy az egyéni érdekek minél szélesebb rétegérdekké integrálódjanak, s így kezelhetővé váljanak"(Bihari-Pokol, 1992).

Az érdekképviselet az érdekérvényesítés intézményesült formája, az érdekvédelemnél tágabb kategóriát jelent. Ez utóbbit például a szakszervezetek látják el, de a törvény semmilyen kezdeményezési jogkörrel nem ruházza fel őket. Az érdekvédelmi szervezetek egy teljes szakma törekvéseit kívánják előmozdítani, beleértve a munkaadókat, munkavállalókat és az adott szférában önállóan működőket is. Már a két világháború közötti Magyarországon is megjelentek e szerveződések (Strausz, 2008). Egyrészt az egyesülési jog mentén szerveződő szakmai egyesületek, akik semmilyen törvényi felhatalmazást nem kaptak az államtól az adott szakmai kör képviseletére, másrészt megjelentek mellette a törvényes érdekképviseletek is – például a kamarák –, melyeket törvény hozott létre, meghatározva a struktúrájukat, feladataikat, mozgásterüket. Az érdekképviselet meghatározott társadalmi csoport(ok) érdekeinek nyilvános védelmét jelentik állami, regionális és helyi szinten. A demokratikus berendezkedésű országok politikájának természetes része az érdekképviseletek működése, mivel így lehetővé válik az egyes társadalmi csoportok érdekeinek érvényesítése. Előfeltétele az egyesülési szabadságjog, e nélkül az állam engedélyezi vagy tiltja az egyes érdekképviseleti szervezetek létrejöttét, működését (Gyurgyák, 1994).

Az érdekszervezetek létrejötte az állami tevékenységek körének kiszélesedéséhez kapcsolódik. Osztályozásuknál az a gyakorlat, hogy különböző szempontok szerint laza csoportokba sorolják őket. Az érdekcsoportok egyik legismertebb teoretikusa, Gábriel Almond 4 féle csoportot különböztet meg:[14]

- „Anomikus" rendezetlen érdekcsoportok: amikor az érdekek csak alkalmanként jelentkeznek közös érdekként, például tüntetések.
- Nem szervezett érdekcsoportok: amikor a közös érdek nem tudatosul eléggé ahhoz, hogy formális szervezetet hozzanak létre, például nyelvi, vallási közösségként.
- Intézményi érdekcsoportok: ahol a közös érdekeket egy nagy formális szervezet összefogja, és egy speciális intézményt hoz létre, érdekképviseletére, például lobby.
- Szervezett érdekcsoportok: amelyekben tudatosul a közös érdek, és formális szervezetként is megjelennek hierarchikus belső felépítéssel, mint érdekképviseletek. Ide tartoznak a kamarák, mely szervezeteknek a célja a kormányzati döntések befolyásolása, hogy az általuk képviselt vállalkozásoknak előnyöket biztosítsanak. Ennek alapja, hogy az állam hatalma nagymértékben függ az üzleti élet virágzásától.

[14] Almond G.A- Bingham P. (Eds): Comparative Politics Today: A World View, New York, Harper Collins 1992.

Érdekképviseleti és érdekvédelmi szervezetek (érdekszervezetek) a világon sok helyen léteznek, de különbség van az államhatalommal való kapcsolatukban és az autonómiájuk fokában is. Amíg például az Amerikai Egyesült Államokban az érdekszervezetek teljesen önállóan lobbyszervezetként tevékenykednek, lépnek egymással kapcsolatba (ún. Pluralista modell), addig például Németországban az államnak jelentős szerepe van ezen szervezetek létrehozásában, működtetésében (ún. Korporatív modell). A korporativizmus olyan intézményesített együttműködést jelent, amelyben a gazdaságpolitikát a kormányzat és a társadalom fő érdekcsoportjai közösen, partneri együttműködés keretében dolgozzák ki és hajtják végre (Futó–Knáb, 1996). A „tekintélyuralmi államkorporatizmussal" szemben a mai neokorporatizmus demokratikus jellegű. Az állam elfogadja, sőt igényli (Williamson, 1985), hogy az érdekképviseletek a társadalmat és a gazdaságot érintő döntéseknél jelenjenek meg és vállaljanak részt a döntések megvalósításában is. Az érdekképviselet önkéntes, demokratikus részvételen alapul, kialakulásának előfeltételei: a benne lévő érdekszervezetek jól szervezettek legyenek, erős, alkuképes csúcsszervekkel és jelentős tagsággal (Bayer, 1999).

A kamara, mint makroszintű érdekképviseleti szervezet az általa képviselt tagoknak (nemcsak a szűkebb értelemben vett önkéntes tagságának, hanem az összes vállalkozásnak) különböző szolgáltatásokat nyújt, melyek egy része kollektív/csoport jószág. Itt azonban megjelenik az ún. potyautas probléma, amikor senki nem zárható ki az előállított javakból, tehát a nem tagok is ugyanúgy részesednek a hasznokból annak ellenére, hogy nem járulnak hozzá, mint a szervezet tagjai (Olson, 1965). Két megoldás létezik annak orvoslására, hogy a szervezet fennmaradjon: az előnyökhöz jutók vagy valamilyen külső kényszer hatására – például a kötelező tagság előírása miatt – csatlakozni kötelesek az adott szervezethez, vagy, ha a csoportban vannak olyan tagok, akiknek aránytalanul nagymértékű előnye származik a csoportjószág előállításából, akiknek megéri költséget áldozniuk rá. A szervezetnek célszerű szelektív ösztönzőket előállítania, mert ezek a leginkább alkalmasak újabb tagok megnyerésére és megtartására és a kívülállók kizárhatók belőle. Minél nagyobb azonban egy szervezet, annál többféle érdeket kell képviselnie, ezért a növekedési lehetőségük korlátok közé szorul. Erre ad megoldást a kollektív cselekvés logikája, amely szerint a következő tényezők kedveznek a szervezetek kialakulásának és fennmaradásának (van Waarden, 1992; Traxler, 2009):

- A kis méret és az érdekek hasonlósága: a hasonló érdekeket a szervezet könnyebben tudja képviselni, mint a többféle, különböző érdeket, valamint
- A vállalatok méretének különbözősége: a csoportjószág könnyebben előállítható, ha van a tagok közt néhány olyan nagyméretű vállalat, amelynél a költségeket meghaladják a létrejövő előnyök. A vállalati méret növekedésével kimutatható a társulásra való hajlam növekedése is.

Felmerül a kérdés, hogy a potenciális tagok miért csatlakoznak az adott érdekképviseleti szervezetekhez. Traxler (1995) szerint a képviselet előnyeit inkább a nagyvállalatok élvezik, a kis- és középvállalkozások számára továbbra is a szelektív ösztönzők jelenthetik a vonzerőt, mert így egyéni szolgáltatásokhoz és más szelektív javakhoz juthatnak, amelyekre nekik sokkal na-

gyobb szükségük van. A szervezett érdekcsoportok kialakulásában, ehhez való önkéntes csatlakozásban szerepe van annak is, hogy a tag milyen egyéni hasznot vár, mennyire van ráutalva a csak a tagság által megszerezhető előnyökre, mi az, amiből minden tag részesül, s amihez csak szelektíven juthat, mennyibe kerül a tagság, vagyis mit kell ezért cserébe adni, mit jelent a tagság a presztízs szempontjából. De sajátos értékek tisztelete vagy bizonyos tradíciók is befolyásolják az ezzel kapcsolatos döntéseket (Román, 1994).

1.2. A kamarák helye, szerepe a gazdaságszervezés intézményrendszerében

A következőkben a kamaráknak a gazdaságszervezés intézményrendszerében betöltött helyét, szerepét vizsgálom. A gazdaságszervezés a piacgazdaságban alapvetően a következő három szintet foglalja magában (Farkas, 2000):

- Állami szféra (vagy politikai makro szféra): állami, kormányzati szervezetek (meghatározott törvényhozó, végrehajtó és ellenőrző tevékenységekkel),
- Mikro szféra: a vállalkozói-üzleti világ egésze,
- Köztes szféra: az előző kettő között, a gazdaságszervezési „szendvics” közepén elhelyezkedő szféra a maga sajátos intézményeivel, szervezeteivel és tevékenységével (e szféra egyik képviselői a kamarák).

Az előbbi két szintet és intézményeit primer szféráknak lehet tekinteni, míg hozzájuk képest a „köztes” intézmények szekunder jellegűek. A primer szférák önálló saját meghatározással léteznek és működnek, feladataiknak és funkcióiknak meghatározott és alapvető struktúrája van. A szekunder jellegű mezoszféra szervezetei, intézményei ehhez képest a makro-és/vagy mikro szint által meghatározott közegben és az általuk meghatározott feladatok ellátására jönnek létre és működnek.

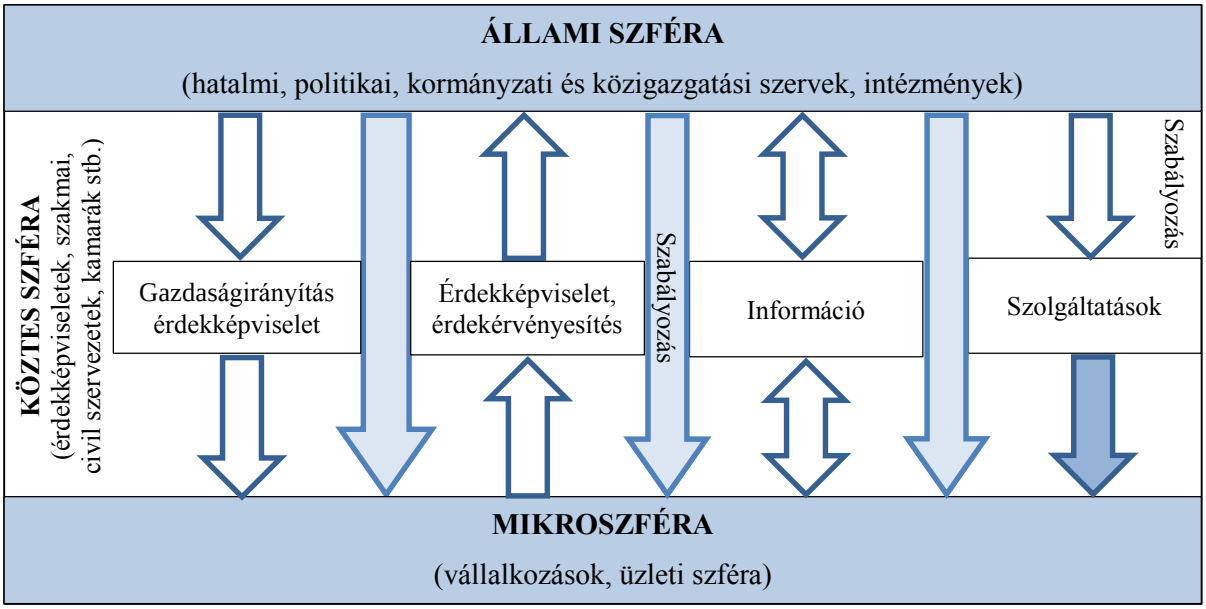

Forrás: Póla, 2006 alapján saját szerkesztés, 2012

2. ábra. A gazdaságszervezés szintjei közötti kapcsolatok jellege, iránya

Amint a 2. ábrán látható, a két fő (makro és mikro) szféra között megjelenik egy olyan „köztes szféra” és intézményrendszer, melynek szervezetei, intézményei az e két szféra által meghatározott közegben és az általuk meghatározott feladatok ellátására jönnek létre, és működnek. A kamarákat más gazdasági érdekképviseletek, szakmai szervezetek, és gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek közé soroljuk, kiemelve a köztestületi jellegből adódó sajátos szerepüket. Farkas (2000) szerint e közeg és intézményei nélkül a polgári társadalom és a piacgazdaság egyszerűen működésképtelen, mely megállapítással egyetértek.

A piacgazdaságban szükségszerűen a fejlődés hozta létre ezt a „köztes” intézményrendszert, és kialakulása a nyugat-európai országokban több évszázad alatt fokozatosan történt. Az ’50-es, ’60-as években azonban a felgyorsult gazdasági, társadalmi növekedés következtében szükségszerűvé vált az intézményrendszer megerősödése, szerepének növekedése. Ezzel szemben a kelet-európai országokban nem törekedtek a „közszolgáltató állam” kialakítására, hanem az 1990-es évekig a „mindenek felett uralkodó állam” volt jellemző, ahol minden feladatot az állam igyekezett ellátni. Ez a helyzet megváltozott az első kamarai törvény megalkotásával, amikor már egyes feladatokat delegált a köztes szféra intézményeire. Működésük elősegíti a piacgazdaság tisztességes piaci körülményekkel és szereplőkkel való működését, a vállalkozói szféra, azon belül is a legnagyobb tömeget képező kis- és középvállalkozók versenyképességének megerősödését, mivel érdekképviseleti tevékenységük és gazdaságszervező funkciójuk mellett jelentős szolgáltatási háttérrel is rendelkeznek.

A köztes szférára és intézményeinek szükségességét indokolja véleményem szerint az alábbi három érv is:

- A köztes szféra alapján épülő modell a gazdasági és társadalmi szerveződések hálózati együttműködésére irányítja a figyelmet (Bartal–Kákai–Szabó, 2005);
- Célirányosabb lehet a gazdaságirányítás és szervezettebb lehet a gazdaság;
- A köztes szférába tartozó intézmények, szervezetek (szakma) specifikus szolgáltatások és információk nyújtására képesek (Póla, 2006).

A kamarák tehát a gazdaságszervezés intézményrendszerében a következő tevékenységeket látják el, melyet legjobban Farkas 2000-ben írt le, lásd a 3. ábrán.

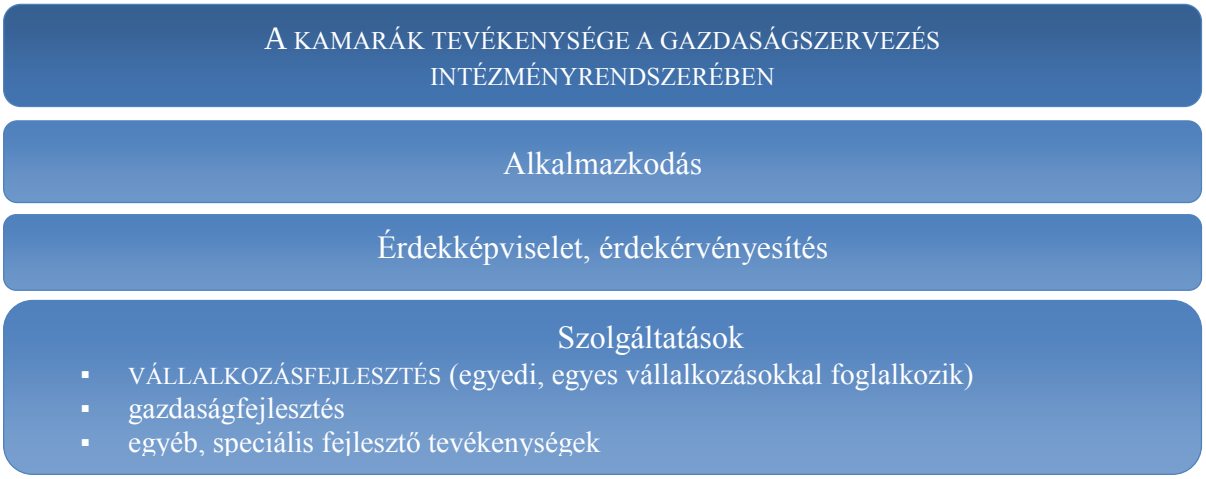

Forrás: Farkas, 2000

3. ábra. A kamarák tevékenysége a gazdaságszervezés intézményrendszerében

A regionális gazdaságfejlesztés eszközrendszerét, intézményrendszerét és módszereit vizsgálva szintén kitűnik, hogy a kamarák fontos szerepet töltenek be e területen is. A regionális gazdaságfejlesztés eszközrendszere alapvetően három csoportba sorolható, ezek a pénzügyi eszközök, a nem pénzügyi eszközök és a jogi eszközök. A nem pénzügyi eszközök közé a különböző tanácsadási szolgáltatások tartoznak, mint az információs tanácsadás vagy az üzletviteli tanácsadás. A kereskedelmi és iparkamarák elsősorban ezen eszközökkel tudnak hozzájárulni a gazdaság fejlesztéséhez. A jogi eszköz az állami szerepvállalás kereteit határozza meg, itt a kamaráknak befolyásoló, lobby szerepük van, igyekeznek a vállalkozások, a gazdaság érdekeit érvényesíteni egy-egy jogszabály megszületése, módosítása kapcsán. Erre egy példa a 2009 júliusától bevezetni kívánt szakképzési hozzájárulásról szóló törvény módosítása, mely alapjaiban rengette volna meg a közel tíz év alatt felépített tanulószerződéses gyakorlati képzés rendszerét. Végül sikerült elkerülni a jogszabályváltozást.

A regionális gazdaságfejlesztést segítő intézmények (például, kamara/érdekvédelmi szervezet, vállalkozásfejlesztési intézmény, önkormányzat, felsőoktatási intézmény, bank, inkubátor ház, ipari park, technológiai centrum vagy K+F szervezet) összehangolt működése elengedhetetlen a gazdaságfejlesztési programok sikeres megvalósításához (Kocziszky, 2008). A funkciók tekintetében a kereskedelmi és iparkamarák mindegyiket (tanácsadás, finanszírozás, érdekvédelem, ellenőrzés) betöltik. A tanácsadás például a pályázatokkal, jogszabályokkal kapcsolatban, és a szakképzés területén, a finanszírozás – a Széchenyi hitelkártyán keresztül – a kamarák fontos tevékenysége (Pelczné, 2002). Az érdekvédelem létrehozásuk egyik alapvető célja és feladata, végül az ellenőrzés, mely 2010. április 1-től bővült az építőipari vállalkozások ellenőrzésének feladataival. Ennek során a kamara ellenőrizheti a regisztrációs szám és a törvényben foglalt feltételek meglétét, illetve a bejelentésben megjelölt adatok valóságtartalmát.

A regionális gazdaságfejlesztés módszereiként a szakirodalom alapvetően négy módszert emel ki, melyek: a vállalkozói intenzitás és aktivitás növelésének ösztönzése, támogatása, a vállalkozások piaci versenyképességének javítása, új iparágak betelepülésének támogatása, és az üzleti infrastruktúra fejlesztése. A kereskedelmi és iparkamarák a saját, viszonylag szűkös anyagi és a humán erőforrásaik, kapcsolatrendszerük, tekintélyük felhasználásával a fenti módszerek mindegyikét alkalmazva igyekeznek elősegíteni a helyi gazdaság fejlesztését.

1.3. A kamarák létrejötte Nyugat-Európában és Magyarországon

A kamarák a vállalkozások, vállalkozók érdekeinek képviseletére jöttek létre először Nyugat-, majd Kelet Európában, a múlt században, sajátos történelmi fejlődés eredményeképpen. E tevékenységükkel folyamatosan egyre nagyobb szerepet vállaltak a gazdaság fejlesztésében. Később a közjogi típusú kamarák, mint vállalkozásokat képviselő szervezetek állami feladatokat is elláttak, ennek oka a hatékonyság növelése, mely a megbízó-ügynök elméleten alapul[15] (Ogus, 1999). A kormányzat rendszerint a döntéshez szükséges információk, a monitoring és a kikényszerítés költségeinek minimalizálása miatt delegálja

[15] Ogus, Anthony– Self-Regulation, In: Encyclopedia of Law and Economics, *http://encyclo.findlaw.com/tablebib.html* (letöltve: 2014.10.02)

ezeket a feladatokat, például a kamarákra. Ez a feladat átruházás megalapozottnak tekinthető, mert ezek a szervezetek nagyobb szakértelemmel, technikai tudással és innovációs lehetőséggel rendelkeznek az adott területen, valamint közvetlen kapcsolatban állnak a terület szereplőivel.

1.3.1. A kamarák története Nyugat-Európában

A múlt század elején az iparosodás, a kereskedelem fejlődése, a polgárosodás megteremtette azon feltételeket, amelyek a gazdasági növekedést és a társadalmi fejlődést szolgálhatták. Így alakultak ki a gazdasági kamarák, melyek magánjogi – önkéntes tagságú, klubszerű vagy közjogi –, kötelező tagságú, köztestületi formában jöttek létre a világ minden, iparosodott országában. A kereskedelmi és iparkamarák őseinek azok az autonóm vagy félig autonóm kereskedelmi testületek tekinthetők, amelyek a helyi keretek felé emelkedve szerveződtek meg Európában, elsősorban a szárazföldi és tengeri utak felhasználására (például a Hanza városokban, Milánóban, Brüsszelben).

A kontinentális kamarák őshazája Franciaország. 1599-ben alakult meg Marseilles-ben az a négy kereskedőből álló bizottság, amelyet a városi tanács a kereskedelmi ügyek figyelemmel kísérésére választott. IV. Henrik 1600-ban megerősítette a testületet, ami beépült a városi közigazgatás keretei közé, ráadásul a későbbi kamarák csupán egyes ismérveivel rendelkezett (Sárközy, 1967). 1650-től kezdődően már külön termet is kaptak a városházán (chambre[16]), s innen ered az intézmény elnevezése („chambre du commerce”).

XIV. Lajos uralkodása és Colbert államminiszter tevékenységének idején az 1700-as királyi rendeletet – a kereskedelmi kamarák létrehozásáról – tekinthetjük a kontinentális gazdasági kamarák megszületésének (Fink, 1996). A forradalom 1791-ben feloszlatta a régi rend intézményét, a kamarát, de Napóleon 1801-ben a legnagyobb városokban a régi formában visszaállította. Egy évvel később újjáalakult a központi „chambre du commerce” is (Diczig–Radó, 1938). 1803-ig Franciaországban csak kereskedelmi kamarák voltak, ettől kezdődően azonban megjelent egy másik kamarai típus is: az ipari és kézműipari kamara. Ezek az újfajta kamarák a gyáripari, kézműipari, iparfejlesztési és iparművészeti kérdésekben lettek véleményező testületei a kormánynak. Franciaországban a kamarák jelenlegi arculatát az 1898-ban elfogadott kereskedelmi kamarai törvény alakította ki (Krist, 1995).

Napóleon hódítási révén Európa számos országában reformok léptek életbe, melyek a restaurációt követően sem szűntek meg, így fokozatosan megindult a főleg gazdasági jellegű kamarai rendszerek kiépítése (Diczig–Radó, 1938): 1703-ban Belgiumban, melyet azonban 1875-ben egyesületekkel váltottak fel, 1742-ben Dániában, 1801-ben Kölnben, Mainzban, Aachenben, 1811-ben Lombardia nagyobb városaiban, majd Velencében. Később német területeken is létrejöttek az első valódi kamarai intézmények: 1820-ban Berlinben, majd 1830-ban Barmenben a gyorsan fejlődő Ruhr-vidéken és környékén (Sárközi, 1967). 1841-ben Luxemburgban uralkodói rendelettel (Krist, 1995), 1866-ban Spanyolországban és 1903-tól Portugáliában (Fritz 1896) a kormányzat által kerültek megalakításra a kereskedelmi kamarák.

[16] A chambre francia szó, jelentése: szoba.

Ezek a francia minta alapján létesített kamarák képviselték a kamarai intézmények egyik típusát. Ide tartoztak a hatósági jellegű kamarák, melyek szervezése törvény vagy kormányrendelet alapján történt, a kereskedelemügyi miniszter fennhatósága alatt álltak, és bizonyos közhatósági feladatokat is elláttak. Jövedelmük adók módjára beszedett illetékekből és egyéb közszolgáltatásból származott. Feladatuk kettős jellegű volt, mint érdekképviseleti szervek egyrészt figyelemmel kísérték a hozzájuk tartozó gazdasági csoportok érdekeit, javaslatokat tettek és kezdeményezőként léptek fel a kormánnyal és a törvényhozással szemben, másrészt közigazgatási hatósági feladatokat láttak el (Dobrossy, 1997). Ezek a feladatok államonként jelentősen változtak, de a tőzsde felügyelete, cégnyilvántartás, statisztikai adatok gyűjtése, mestervizsgák megtartása, a kereskedelem és ipar céljait szolgáló szakoktatási intézmények létesítése, fenntartásukban való közreműködés közéjük tartozott.

A kamarák másik típusa Angliában alakult ki és főleg az angolszász országokban terjedt el. A volt Brit birodalom területén az első kereskedelmi kamara Amerikában – mint volt gyarmaton –, Jersey szigetén létesült 1768-ban, és ugyanezen évben létrejött New Yorkban is. A szigetországban az első ilyen szervezet 1783-ban alakult meg Glasgow-ban (Sárközi, 1967). A 19. században e struktúrák alapítása nagy lendületet kapott: 1848-ban Máltán, 1851-ben Liverpoolban, 1857-ben pedig Sheffieldben alakult kereskedelmi képviselet. A nottinghami kereskedelmi kamarát 1860-ban (Walton, 1962), a londonit 1881-ben hozták létre. Nagy-Britanniában nincs és soha nem volt szigorú törvényi meghatározása annak, mi számít kamarának és mi nem, így a kereskedelmi egyesület és a kamara elnevezést gyakran egymás szinonimájaként használták (Krist, 1995).

A francia mintával ellentétben lényeges különbség, hogy a kamarák az érdekeltek szabad elhatározása alapján jöttek létre, tagságuk nem volt kötelező, hanem jelentkezés és befogadás alapján (vagyis szabadtársulásos jelleggel) szerveződtek. Legfőbb feladatukat a tagság érdekképviselete jelentette, tevékenysége főleg az üzleti kapcsolatok kialakításának elősegítésére, élénkítésére irányult. Eleinte nem segítették a kormányzatot tanácsadó munkájukkal, később már véleményező szervként ugyan részt vettek a kormány munkájában, de az sem törvényi előírásra történt, hanem tagjaik gazdasági, politikai, közéleti tekintélye miatt, amely egyben erősítette is a kamarák súlyát.

1.3.2. A gazdasági kamarák története Magyarországon

A 20. század elején az iparosodás, a kereskedelem fejlődése, a polgárosodás Nyugat Európához hasonlóan, hazánkban is megteremtette azokat a feltételeket, amelyek a gazdasági növekedést és a társadalmi fejlődést szolgálhatták. Így nálunk is kialakultak a gazdasági kamarák, amelyek feladata „a kereskedelem és az ipar érdekeit a törvényhozással, a kormánnyal és a hatósággal szemben képviselni, a kereskedelmi- és iparosztály panaszait, kívánságait tolmácsolni, a kereskedelem és ipar állásáról statisztikai kimutatásokat és időszaki jelentéseket szerkeszteni, s a kereskedelem és ipar fejlődésének útjában álló akadályok elhárításában közreműködni”(Révai nagy lexikon, 1996).

A kamarai intézmény őshazájának Franciaország tekinthető, ahol az első kereskedelmi kamara 1590-ben létesült. Mindenütt, ahol Napóleon csak rövid időre is járt és elterjesztette a francia polgárosodási szellemet, köztestületi kamarák jöttek létre törvényi felhatalmazás által. Előbb Németországban (1801), majd Ausztriában (1811) is megalakultak az első kamarák. Az egykori Magyarország területén is a kontinensen meghatározó, francia típusú kamara terjedt el. Az első hazai kamarát 1811-ben alapították Fiumében, mely elsősorban külkereskedelemmel, tengerészettel foglalkozott, minthogy a kamara mindig a helyi adottságokhoz, a helyi vállalkozók igényeihez és lehetőségeihez próbált alkalmazkodni *(*Tolnay, 2000*).*

Ez a kereskedelmi kamara azonban csak rövid ideig működött. A kamara intézményének igazi elterjedése a 19. század második felétől kezdődött, amikor a városi és térségi kamarák egységes birodalmi kamarai szervezetet alakítottak és igen jelentős gazdaságszervező, gazdaságfejlesztő szerepet látott el: kezdeményezte a tőzsdék, szabadraktárak, a Nemzeti Bank létrehozását, fellépett a mezőgazdaság fejlesztéséért. (A kamarai kronológiát az 1. számú melléklet tartalmazza.) A bécsi kormány kereskedelmi minisztere 1850. március 18-án adta ki a kereskedelmi és iparkamarák létrehozásáról szóló törvényt, amely az akkori osztrák birodalom egész területén bevezette a kamarai intézményt. Az elnyomás és a gazdasági problémák árnyékában kevés remény volt arra, hogy a magyar kamarák a magyar ipar és kereskedelem érdekeit a központosító osztrák törekvésekkel szemben hatékonyan védhessék. Bruck, kereskedelmi miniszter a kamarák fontosságát Ferenc Józsefhez írt előterjesztésében az alábbiakkal indokolta:

- eszközül szolgálnak a kereskedelmi és ipari érdekek előmozdítására,
- a birodalom egységének erősítéséhez,
- közbenső vámsorompók megszüntetéséhez,
- a birodalom különböző részei közötti kapcsolatok szorosabbá tételéhez.

A törvény a kamarák számának, területének, székhelyeinek megállapítását császári döntésnek tartotta fent, továbbá két alappillérre építette a kamara intézményét:

- az egyik a kötelező jelleg, amelynek értelmében a kamarák hálózata kiterjedt az állam egész területére és a kamarai törvény az ország minden kereskedőjét és iparosát, vállalkozását valamely területi kamara kötelékébe kapcsolta,
- a másik pedig, hogy a kamara a kereskedelem és az ipar együttes, közös intézménye.

A törvényben az alábbi tevékenységi köröket határozták meg (Kiss, 1994):

- vélemények, javaslatok a Kereskedelmi Minisztérium, illetve a tagok felé;
- éves jelentések az adott térség gazdaságának állapotáról,
- kereskedelmi és ipari statisztikákhoz szükséges listák vezetése,
- áru- és váltóalkuszok, tőzsdealkuszok vizsgáztatása és kinevezése,
- kereskedelmi váltóülnökök felterjesztése,
- részvénytársaságok engedélyezése és bejegyzése ügyében véleményezés.

Az 1860. évi októberi diploma kibocsátásával a politikai helyzet megváltozott és ez a kamarák működésére is kedvezőleg hatott, megnőtt a kamarák szerepe az ipari és a kereskedelmi élet irányításában (Kopasz, 2000). Mindehhez azonban a magyar iparos és kereskedő társadalom

teljes bizalmát csak úgy lehetett elnyerni, ha a hazai törvények is biztosítják a kereskedelmi és iparkamarák működését.

Az első magyar kamarai törvény 1868-ban jelent meg és 1934-ig volt érvényben. Az 1868. évi VI. törvénycikk megalkotására az iparűzés szabadságának megteremtésével összefüggésben került sor. Gróf Andrássy Gyula miniszterelnök a kamarai törvényjavaslatot 1868. március 30-án nyújtotta be a Képviselőháznak. Az új törvény nagyobb önállóságot biztosított a kamaráknak. A legjelentősebb előrelépés a kamarák közvetlen és általános választás útján való megalakítása volt, valamint az, hogy megszűnt a kereskedelmi miniszternek az a jogköre, mellyel a kamarát minden indoklás nélkül, bármikor feloszlathatta. A törvény a kereskedelmi és iparkamarák céljául tűzte ki a kereskedelem és az ipar érdekeinek előmozdítását és kötelező tagsággal kiterjedt a magyar állam minden kereskedőjére, iparosára, kereskedelmi- és iparvállalatára, a törvényben foglaltak szerint pedig megnövekedett a gazdasági kamarák autonómiája is. A törvény alapján a kamarai közösség területi egységenként szerveződött újjá, majd 1870-ben döntöttek országos együttműködésükről, meghatározták fejlődési irányukat.

Hazánkban a kereskedelmi és iparkamarák Baross Gábor minisztersége idején élték reneszánszukat. Ebben az időszakban ugyanis valamennyi gazdasági kérdésben a kormányzat legfontosabb partnereivé váltak. Az évszázad vége felé a gazdasági növekedés és a kamarai élet között szoros összefüggés figyelhető meg. A kamaráknak szerepe volt az idegen tőke beáramlásában, a partnerek egymásra találásában, a hazai ipar védelmében, a hazai beszállítók preferálásában[17], és különösen az infrastruktúra fejlesztésében (Tolnay, 2000).

A századfordulóra lényegében kialakul a kamaráknak az a regionális szintű hálózata, amely a trianoni békeszerződésig fennáll. Ebben az időszakban kiemelkedő a kamarai munka: jelentős a kereskedelemfejlesztést, az üzleti és közlekedési infrastruktúra kiépítését segítő kamarai tevékenység. A kamarai hatáskör az 1898. évi LXIX. és az 1907. évi III. törvénycikkek révén tovább bővült, meghatározva a kamarák szerepét az állami iparfejlesztési tevékenységben. Később, az 1922. évi XII. törvény további fontos hatásköröket utalt az ipari képesítés és az iparűzés területén a kamarai kompetenciába (Dobrossy, 1997).

A két világháború közötti Magyarországon az érdekképviseleti szervezeteken belül két csoportot különböztettek meg (Strausz, 2007). Az egyesülési jog alapján szerveződő gazdasági-szakmai egyesületeket, melyek az államtól nem kaptak felhatalmazást az adott kör egészének képviseletére, illetve a kamarákat, amelyek ezzel szemben törvényes érdekképviseletek voltak, törvény hozta létre őket, meghatározva struktúrájukat, feladataikat és mozgásterüket. Autonómiájuk hatóköre jóval szélesebb volt az érdekvédelmi szervezetekénél, hiszen joguk volt nemcsak az egyes törvényjavaslatok véleményezésére, hanem a szakminiszter felé való javaslattételre is. Így több lehetőségük volt arra, hogy a kormányzat előtt megjelenítsék az általuk képviselt rétegek érdekeit.

[17] Kamarai kezdeményezéseket követően 1895-re a hazai vasutak és gépgyárak beszerzéseik 85%-át hazai vállalatoknál bonyolították le.

A magyar kamarai rendszer további fejlődése – szemben a nyugat-európai kamarákkal – nem volt töretlen. Először 1940-ben oszlatták fel a kamarák önkormányzatait, majd Szálassy kormánya függesztette fel működésüket. A tervutasításokra és a termelőeszközök lényegében kizárólagos állami tulajdonára alapozó gazdasági és társadalmi berendezkedéssel, a totalitáriánus államhatalommal nem volt összeegyeztethető a gazdaság szereplőit tömörítő közjogi önkormányzatok léte és működése. A szovjet jogelmélet hatására jogrendszerünkből eltűnt a köztestületek és a magántestületek (egyesületek) megkülönböztetése.

A kereskedelmi és iparkamarákat 1948-ban államosították, az 5.590/1948. számú Kormány rendelet jogutód nélkül megszüntette őket. E rendelet alapján a kamarai vagyon az államkincstárra szállt át. A kereskedelmi és iparkamarát azonban az állam nem nélkülözhette a külkereskedelmi kapcsolatokban, s így még 1948-ban kormányrendelettel önkormányzatait megszüntetve létrehozták – a külkereskedelmi és egyéb „kinevezett" vállalatokat tömörítő fél állami szervként – a Magyar Kereskedelmi Kamarát. Lényegében a Külkereskedelmi Minisztérium háttérintézményévé vált.[18] 1949-től befagyott a kamarai élet, a kommunizmus negyven évében lassan növekedett a szerepe.

A hatvanas évektől a Magyar Kereskedelmi Kamara eleinte külkereskedelmi tevékenységekkel kapcsolatos érdekképviseleti feladatokat látott el, majd 1980-tól érdekközvetítő, érdekegyeztető és érdekképviseleti funkcióval bővült a tevékenysége. Végül a rendszerváltás előtt, az 1985. évi 11. törvényerejű rendelettel létrehozták a Magyar Gazdasági Kamarát, amely az egész nemzetgazdaságot átfogó érdekközvetítő, érdekegyeztető, klasszikus kamarai feladatköröket is betöltő társadalmi szervezetté vált, melybe állami vállalatok, szövetkezetek, gazdasági társulások, intézetek egyaránt beléphettek.[19] Feladatkörébe tartoztak:

- külkereskedelmi és vámügyekben tájékoztatás a külföld felé;
- származási bizonyítványok kiadása, okmányhitelesítés;
- külkereskedelmet érintő jogszabályok (szokások, szerződések) nyilvántartása;
- kereskedelemfejlesztés;
- választott bíróságok szervezése külkereskedelmi területet érintő vitás kérdésekben;
- kapcsolattartás külföldi kamarákkal;
- tájékoztatás üzleti lehetőségekről.

Valójában azonban csak elnevezése tükrözte az általános gazdasági érdekek képviseletét, nem „tiszta" érdekképviseletként funkcionált, olyan állami szervezetként működött, amely az érdekképviselet mellett betölti a hagyományos kamarai és külkereskedelmi feladatokat is. Az érdekképviseleti szervek feletti törvényességi felügyeletet különböző szintű államigazgatási szervek hatáskörébe helyezték, így a kamara, mint kiemelt státuszú érdekképviselet felügyeletét a Minisztertanács látta el. A gyakorlatban ez azonban csak abban merült ki, hogy bizonyos személyi, szervezeti, gazdasági döntéseket befolyásoltak, de fontosabb ügyekben a vezető pártszervek határoztak, a fontos érdekképviseleti döntéseket pedig a pártszervekkel és az állami felügyeleti szervek vezetőivel való egyeztetés előzte meg. Az egyes érdekképviseleti szervek belső szervezetének, működésének szabályozása is eltérő képet mutatott. Míg például a szakszervezet

[18] 1994. évi XVI. törvény általános indoklása a Gazdasági kamarákról
[19] Kohut Tibor: A magyar gazdasági kamara történetéből, MTI Kiadó, Budapest, 1989.

szervezete részletes szabályozással rendezett volt, addig a kamarának mindössze a fentebb részletezett érdekképviseleti jogosítványaival kapcsolatos feladatai kerültek szabályozásra. A helyzet az 1980-as évek végére megérett a változásra: „a magyar gazdaság és társadalom működőképességének megőrzése végett, a mélyülő válság kezelése érdekében csupán egyet tehetünk, hozzáfogunk az érdekképviseletek igazi reformjához[20]”.

Amint láttuk tehát, a Magyar Gazdasági Kamara nem funkcionált igazi érdekképviseletként, ugyan lehetővé tette a regionális kamarák működését, bár akkor még nem klasszikus közjogi formában. A klasszikus köztestületi, azaz kötelező tagságú gazdasági kamarák létrehozására 1994-ig kellett várni, amikor is 1994 márciusában elfogadta a parlament a XVI. sz. törvényt a gazdasági kamarákról, 1995. január 1-jei hatállyal. A gazdasági kamarák létrehozása szorosan összefügg a rendszerváltással, és az állam gazdasági szerepvállalásának csökkenésével. A kötelező tagság azonban sok vállalkozás számára „tehernek” tűnt, és csak a tagdíj befizetéséről szólt. Mivel majdnem egy év múlva az állami támogatást megvonták a kamaráktól, működésüket főleg a beszedett tagdíjakból kellett megoldaniuk, így rendkívül nehéz helyzetbe kerültek. E probléma megoldására a szolgáltatásaikat igyekeztek bővíteni, hogy ezekkel is minél több tagot „vonzzanak”.

1.4. Kamarai modellek a piacgazdaságban

A piacgazdaságban alapvetően kétféle modell létezik: a magánjogi (más néven angolszász modell), mely legtisztábban az USA-ban jelenik meg, és a közjogi (más néven kontinentális modell), mely Nyugat-Európa több országában elterjedt. Az 1. és a 2. táblázatban foglaltam össze e modellek jellemzőit.

Az angolszász kamarai rendszerek fontos ismérve, hogy teljes mértékben alulról építkező önszerveződésnek tekinthetők: a központi hatalom nem „bábáskodott” megszületésüknél, ezért semmilyen állami jogosítványt nem ruházott rájuk. E szervezetek nem törvény által létrehozott jogi személyek, hanem egyesületként működnek, ritkán vesznek részt a szakmai közigazgatásban és a kormányzatot tanácsadó munkájával sem segítik intézményes módon.

Tevékenységük főleg az üzleti kapcsolatok kialakulásának elősegítésére és élénkítésére koncentrálódik. Az angolszász modellt követő kamarák függetlenek a kormányzattól és az állami közigazgatástól, fakultatív tagsági rendszerük miatt az adott gazdasági-szakmai kör kis szeletét képviselik, ezért anyagi erejük és társadalmi súlyuk elég csekély (Strausz, 2007). Magánjogi kamarák működnek még Angliában, a skandináv országokban, Írországban, Belgiumban, Svájcban és Portugáliában, de a Balti államokban és Oroszországban is.

[20] Tölgyessy Péter: Gazdasági érdekképviseletek Magyarországon. MSZMP KB. Társadalomtudományi Intézete, Budapest, 1988.

A magánjogi kamarai modell jellemzői 1. táblázat

ISMÉRVEK	ELŐNYÖK	HÁTRÁNYOK
MAGÁNJOGI STÁTUSZ	▪ Függetlenség ▪ Szabad alapítás és csatlakozás	▪ Területi átfedések ▪ Erőforrások szétforgácsolásának veszélye
ÖNKÉNTES TAGSÁG	▪ Kezdeményező készség ▪ Keresletorientáltság	▪ Korlátozott taglétszám ▪ Változó minőség ▪ Kompetencia ▪ Gyengébb befolyás ▪ Limitált pénzügyi támogatás
KÖZFUNKCIÓ NINCS	▪ A tevékenységi kör megválasztása teljesen szabad	▪ Biztos bevételek hiánya

Forrás: Póla, 2006

A kontinentális modell alapján szerveződő kamarák köztestületi státuszuk és az automatikus tagság miatt olyan törvényes érdekképviseletekké válnak, melyek az adott gazdasági kör egészét magukba foglalják, és a kormányzattal rendszeres kapcsolatban állva befolyást gyakorolnak a törvényalkotó munkára is. Az e modell szerint működő kamaráknak a gazdaság képviseletére, az országos és a helyi gazdasági döntések befolyásolására törvény által biztosított joguk van. Emiatt, illetve az államtól kapott pénzügyi támogatás következményeként autonómiájuk nem oly széles körű, mint angolszász társaiké. A központi hatalomtól való függetlenségük, illetve önkormányzatiságuk miatt azonban szélesebb pénzügyi alapokkal és tágabb jogkörrel párosulva olyan tényezői az adott ország gazdasági-társadalmi életének, amellyel számolni kell (Strausz, 2007). Ez a modell terjedt el a nyugat-európai országok többségében, például Ausztriában, Németországban, Franciaországban, Görögországban, Spanyolországban, Olaszországban és Hollandiában.

A közjogi kamarai modell jellemzői 2. táblázat

ISMÉRVEK	ELŐNYÖK	HÁTRÁNYOK
KÖZJOGI STÁTUSZ	▪ Jogi biztonság	▪ Előírt tevékenységi körök
KÖTELEZŐ TAGSÁG	▪ Teljes képviselet (a kívülállók érdekképviseletének kizárása)	▪ A kezdeményezőkészség és a keresletorientáltság gyengülése
FORMALIZÁLT, KONZULTATÍV STÁTUSZ A KORMÁNNYAL	▪ Intézményes hozzáférés a kormányzati intézményekhez	▪ Az általános érdekképviseletből fakadó érdekegyeztetés és mérlegelés nehézsége
SZABÁLYOZOTT REGIONÁLIS LEFEDETTSÉG	▪ Kizárólagos helyi képviselet	▪ Monopolhelyzetből fakadó problémák
KÖZFELADATOK	▪ A kamarák közelednek a magánszektorhoz	▪ Köz- és magánérdekek képviseletének összehangolása

Forrás: Póla, 2006

Az eddig leírtakból is látható a markáns különbség a kétféle típusú kamarai modell között, amit összefoglalóan a megadott szempontok szerint a 3. táblázat szemléltet:

A közjogi és a magánjogi kamarai modell összehasonlítása 3. táblázat

SZEMPONTOK	MAGÁNJOGI MODELL	KÖZJOGI MODELL
A SZERVEZET JOGI FORMÁJA	Egyesület (lobby szervezet)	Köztestület
A TAGSÁG JELLEGE	Önkéntes tagság	Automatikus tagság
A FELADATOK TÍPUSAI	Közfeladatok	Közfeladatok + szolgáltatások nyújtása
A TÖRVÉNY ADTA JOGOK	Nincsenek ilyen jogai	A helyi gazdasági döntések befolyásolására törvény által biztosított joga van
AZ ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS HATÁSFOKA	Gyengébb érdekérvényesítés	Érdekkiegyenlítést szolgáló, hatékony belső érdekérvényesítés

Forrás: Síkfői, 1999

A bemutatott két kamarai modell „tiszta" változatain kívül vannak olyan országok is – például hazánk –, ahol közjogi kamarák működnek, de a kamarai tagság önkéntes, amely egy sajátos típust képvisel. A 4. ábra az egyes európai országok eltérő kamarai modelljeit mutatja be. Amint látható, Nyugat-Európában a működő gazdasági kamarák többségében közjogi jellegűek, Észak-Európában inkább magánjogiak, míg Közép-Európában mintegy választóvonalként, a kettő sajátos „kombinációjaként" a közjogi típus szerepel, nem kötelező tagsággal.

Forrás: saját szerkesztés, 2012

4. ábra. Az egyes kamarai modellek megoszlása az európai országokban

Megvizsgálva a felvetett tudományos problémámra adott szakirodalmi válaszokat, azt látom, hogy nem specifikusan kamarai szemszögből vizsgálták az intézményi közgazdászok az érdek-képviseleti szervezetek működését, így csak részben adnak magyarázatot létrejöttének szükség-szerűségére és jelenlegi működésére. Kutatásom során megállapítottam, hogy viszonylag kevés a releváns szakirodalom, melyeket találtam az adott témában, és ezekre is jellemző a túlzott egysíkúság, közgazdasági vagy jogi szempontok figyelembevétele. Úgy gondolom, munkám egyik sajátossága a kettős, jogi és közgazdasági szemlélet tudatos és következetes figyelembe vétele.

2. A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARÁK MŰKÖDÉSI KÖRNYEZETÉNEK SAJÁTOSSÁGAI MAGYARORSZÁGON

Ebben a fejezetben arra kerestem a választ, hogy miért nem letisztult hazánkban a kamarai rendszer, vagyis nem tartozik sem a tiszta közjogi, sem a tiszta magánjogi kamarai típusba, és ennek megfelelően a feladatai sem kellően tisztázottak? Mi okozza a diszfunkciókat a működésében, és ezek orvoslására milyen „speciális" jogi megoldás született a múlt század végén, mely a mai napig meghatározza helyzetét?

2.1. A kamarák jogi szabályozása, tevékenysége hazánkban a 20. században

A 20. század elején a kamaráknak nevezett köztestületek az állam által külön törvényben intézményesített, területük, szakmájuk, ágazatuk képviselőit a törvény erejénél fogva tömörítő, állam által erőteljesen ellenőrzött önkormányzatok voltak. Közérdekű céljaik ellátásához delegált hatásköröket kaptak, és állami döntésekbe való befolyásukat jogszabályok garantálták (Magyary, 1942). Az 1945-ös fordulatot követően a gazdaságirányítás támogatására, tehermentesítésére ugyan sok állami-érdekképviseleti részvételű szervezet jött létre, de a vállalkozói érdekképviseletek fokozatosan elvesztették befolyásukat, így a különböző kamarákat 1947-től kezdődően feloszlatták. A kereskedelmi és iparkamarák 1948. május 31-ei határidővel kerültek megszüntetésre[21]. Ettől kezdve a központi társadalomirányítás döntései nem tényleges érdekegyeztetések, hanem az állam és pártirányítás érdektörekvéseit tükröző eredmények voltak. 1948-ban a régi megszűntetése után megalapították ugyan a Magyar Kereskedelmi Kamarát, de tagságát a külkereskedelmi miniszter által kijelölt vállalatok adták, és a minisztérium erőteljes irányítása alá tartozó államigazgatási szervként funkcionált.

A tervutasításos gazdaság korában, a gazdasági reformokat követően nyilvánvalóvá vált, hogy az állami vállalatok érdekképviseletét is ki kell alakítani, ezért a Magyar Kereskedelmi Kamara átalakult, és Magyar Gazdasági Kamara néven egyfajta állami vállalati érdekképviseletté vált[22]. A politikai berendezkedés azonban kizárta az egyes érdekek konfliktusos, nyilvános érvényesítését, ezért 1985-ben átalakul a Magyar Gazdasági Kamara állami szervből társadalmi szervezetté. Valójában azonban olyan állami vállalati szervezetté vált, amely nem tisztán érdekképviseleti funkciójú, hanem emellett változatlanul betölti a hagyományos kamarai és külkereskedelmi feldatait is. Érdekképviseleti funkciói sem voltak tisztán megfogalmazva, kétirányú véleményközvetítő szervként defeiniálta a jogszabály, csak véleményezési jogokkal rendelkezik, egyetértési jogosítványokkal nem. Képviseleti joga is erősen csorbult: a kamara csak külföldön, a Minisztertanács kijelölése alapján reprezentálhatja a magyar munkaadókat (Tölgyessy, 1988).

A nyolcvanas évek végén, a kilencvenes évek elején bekövetkezett Kelet-Közép-Európában a rendszerváltás, amikoris a piacgazdaság kialakulása egy ideig „parttalan" módon folyt. Ez elsősorban abban az értelemben jelentkezett, hogy a törvényhozás szintjén következetesen

[21] 5591/1948.(május 21.) számú Kormányrendelet alapján. Lásd még az előző fejezet 1.3 pontját.
[22] Lásd bővebben: Szabó Béla: Gazdaságirányítás, szabályozás, érdek. Valóság, 1974. 11. sz.

végigment a piacgazdaság intézményi meghonosítása, a tényleges működést azonban nagy mértékben még mindig meghatározták az „örökölt beidegződések", szokások, ismeretek (Farkas, 2000). Ennek negatív következménye és egyben ellentmondása volt, hogy kormányzati szinten sok olyan tevékenység maradt meg, amely más szervezetekre való átruházása szükségszerű lett volna (például érdekképviselet, vállalkozásoknak információ- és szolgáltatás nyújtása), de nem alakulhattak ki olyan szervezetek, melyek képesek lettek volna átvenni e feladatokat. Ennek megfelelően 1990 és 1994 között a kamarák mint feladatokat átvevő szervezetek ujjászerveződtek ugyan a magánjogi kamarai rendszer alapján, de nem kaptak törvényi felhatalmazást arra, hogy ellássák e feladatokat.. A kormányzat egy ideig saját vállalkozásfejlesztési eszközrendszerével igyekezett – több-kevesebb sikerrel – pótolni a kamarák vállalkozásfejlesztési és gazdaságszervező/koordináló tevékenységét. A kamarák ennek ellenére megtalálták helyüket a rendszerben szolgáltatásaik révén úgy, hogy nem örököltek sem megfelelő infrastruktúrát, sem kielégítő szakemberállományt.

Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy a rendszerváltás előtt gyakorlatilag nem, csak azt követően, 1994-től beszélhetünk igazi gazdasági kamarákról, melyeket valóban a gazdaság- és vállalkozásfejlesztés céljából hoztak létre, és nem állami érdekképviseletet gyakoroltak. Az elmúlt 20 évben is változott megítélésük, feladataik, de alapvetően a gazdasági kamarákról szóló szabályozásnak két korszaka különböztethető meg. Az első korszakot 1994-től 2000-ig a kötelező tagság intézménye jellemezte, míg a második korszakban az 1999. évi CXXI. törvény hatályba lépésétől napjainkig az önkéntes kamarai szerveződés elve érvényesül. A kötelező vagy önkéntes tagsági viszony kérdése mögött azonban a gazdasági kamarák funkciójáról vallott eltérő kormányzati álláspontok húzódtak meg. Először nézzük az első korszakot és a szabályozás főbb jellemzőit.

1994 márciusában fogadta el a magyar parlament a XVI. számú, a gazdasági kamarákról szóló törvényt, amely újból intézményesítette a köztestületi, kötelező tagságú gazdasági kamarákat 1995. január 1-jei hatállyal. A törvény kimondja, hogy a gazdasági kamarák hivatása a gazdaság fejlődésének és szerveződésének előmozdítása, az üzleti forgalom biztonságának fenntartása, a piaci magatartás tisztességének biztosítása, valamint a gazdasági tevékenységet folytatók általános, együttes érdekérvényesítésének segítése. A kamarai törvény szerint a kamarák köztestületek voltak, működésük önkormányzati elven alapult. A gazdálkodó szervezetek kamarai tagsága kötelező jellegű, automatikus volt[23]. A gazdasági kamarák hazánkban jelentős erőfeszítéseket tettek 1994 és 1999 között a gazdaságszervezési és közjogi feladatok ellátása mellett szolgáltató és piacszervező tevékenységük kialakítására és működtetésére is, annak ellenére, hogy a működésükhöz szükséges feltételek (például székház) – főként a kezdetekben – nem voltak kellően biztosítva.

Az 1994. évi XVI. számú törvény a gazdasági kamarák feladatait 4 fő csoportra osztotta (a gazdaság fejlesztésével, az üzleti forgalom biztonságával, a gazdaság általános érdekeinek érvényesítésével és a gazdasági tevékenységgel összefüggő közigazgatási feladatokkal kapcsolatban):

[23] A gazdasági kamarákról szóló 1994. évi XVI. törvény 3. és 7. §-a alapján.

A gazdasági kamarák feladatai a gazdaság fejlesztésével kapcsolatban:

- Előmozdítják a gazdasági tevékenység infrastruktúrájának fejlődését;
- Segítik a közvetlen vállalkozói érdekeltséget meghaladó műszaki fejlesztést, az egyes gazdálkodó szervezetek pénzügyi, kockázatvállalási lehetőségeit meghaladó innovációs célok megvalósítását;
- Közreműködnek a szakképzésben, illetve a mesterképzésben és vizsgáztatásban;
- Közreműködnek a területfejlesztési koncepciók és programok kidolgozásában;
- Elősegítik a külgazdasági feltételrendszer javítását, közreműködnek a kereskedelemfejlesztésben;
- Vásárokat, kiállításokat, konferenciákat szerveznek;
- Közreműködnek a gazdasági tájékoztató és propagandamunkában;
- Tájékoztatást adnak a gazdasággal összefüggő jogszabályokról, gazdaságpolitikai döntésekről;
- Részt vesznek a nemzetközi kamarai szervezetek munkájában;
- Közreműködnek az ezen célokat szolgáló elkülönített állami pénzalapok hatékony felhasználásában;
- Tagjaik tevékenységét segítő egyéb szolgáltatásokat nyújtanak.

A gazdasági kamarák feladatai az üzleti forgalom biztonságával kapcsolatban és a piaci magatartás tisztességének megteremtése, megőrzése érdekében:

- Tagjaikról a gazdasági tevékenységükkel kapcsolatos adatokat tartalmazó nyilvántartást vezetnek;
- Árukra vonatkozó származási igazolásokat, bizonyítványokat, egyéb okmányokat állítanak ki;
- Összeállítják és közreadják a kereskedelmi szokványokat;
- A gazdasági érdekképviseleti szervezetek bevonásával kidolgozzák a tisztességes piaci magatartásra vonatkozó etikai szabályokat, figyelemmel kísérik ezek érvényesülését, határozatban figyelmeztetik a tisztességtelen verseny tilalmát, az iparjogvédelmi és szerzői jogokat, a fogyasztói érdeket megsértő gazdálkodó szervezeteket, ezt nyilvánosságra hozzák, szükség esetén kezdeményezik a megfelelő eljárás lefolytatását;
- Közreműködnek a minőségvédelmi, a dömpingellenes és piacvédelmi ügyek intézésében;
- Együttműködnek a fogyasztóvédelmi hatóságokkal és a gazdasági versenyhivatallal;
- Minősítő és ellenőrzési rendszereket működtetnek;
- A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló törvény alapján törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezhetnek.

A gazdaság általános érdekeinek érvényesítése céljából:

- javaslatok, vélemények, tájékoztatások megfogalmazásával segítik a gazdálkodó szervezetekre vonatkozó jogszabályok (illetve kormányzati és önkormányzati programok, intézkedések) közérdekkel összhangban lévő kidolgozását;
- Ennek megalapozása érdekében tagjaik körében adatokat gyűjtenek, elemzéseket készítenek és ezeket nyilvánosságra hozzák;

- Kezdeményezik a vállalkozás, a verseny-szabadság, a piacgazdaság működését akadályozó vagy korlátozó jogszabályok, intézkedések módosítását, a szükséges jogszabályok, intézkedések meghozatalát.

A gazdasági tevékenységgel összefüggő közjogi, közigazgatási feladatok:
A kötelező tagságú kamarai rendszer lényeges pontja volt, hogy lehetővé tette olyan, a gazdasági élet szereplőivel kapcsolatos közigazgatási feladatok átvételét az államigazgatástól, melyek önigazgatási keretek között is megoldhatóak, mint például:

- Egyes kereskedelmi tevékenységek nyilvántartásba vétele;
- Kereskedelmi szálláshelyek és vendéglátó ipari egységek osztályba sorolása;
- Utazásszervezői, illetve - közvetítői tevékenység nyilvántartása;
- Idegenvezetői, taxis engedélyek kiadása;

Az 1994-1998 közötti kormányzati ciklusban újra meghirdetett szándék volt a kamarák megerősítése és a kamarai feladatkör bővítése. Erre a ciklus végén került sor, amikor gazdasági kamarák megszerezték az egyéni vállalkozói igazolványok kiadásának, visszavonásának, módosításának jogát, mely az előbb felsorolt feladatok közül a legnagyobb horderejű feladatkört jelentette[24] számukra. A gazdasági kamarák ekkor alakították ki és vezették be az ún. egyablakos ügyintézési rendszert, amelynek lényege, hogy a vállalkozói igazolvánnyal kapcsolatos minden ügyintézést egy helyen végezhetnek el a vállalkozók, időt, energiát takarítva meg. Korábban, 1998 előtt ezeket a feladatokat az önkormányzatok látták el.

A gazdasági kamarák közjogi változatát, amit a 1997. évi CXXXVIII. törvény vezetett be, kezdettől sokan bírálták. Különösen a kötelező, a törvény előírása alapján keletkező kamarai tagsági viszonyt bírálták az adók módjára behajtható kamarai tagdíjfizetési kötelezettség miatt. Ezen bírálatok alkotmánybírósági beadványokban is megjelentek. Határozatában az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a gazdasági kamara nem az egyesülési jog alapján létrejövő személyegyesülés. Nehezebb dolga volt, amikor azt vizsgálta, milyen közérdek (közfeladat) indokolja és teszi alkotmányossá a vállalkozás szabadságának és a gazdasági érdekképviseletek létrehozására irányuló egyesülési jognak a korlátázását. Az Alkotmánybíróság a gazdasági kamarák alapvető közfeladatát „a gazdasági csoportok általános és együttes érdekének kifejezésében és képviseletében" látta.[25]

1998 végén az új kormány előterjesztésére az Országgyűlés megfogalmazta az új kamarai törvény felülvizsgálatának elveit, köztük a kötelező tagsági viszony megkérdőjelezését[26]. Ennek eredményeképpen az 1999 decemberében elfogadott új kamarai törvény szakított a kötelező tagsággal, és lehetővé tette/teszi minden gazdálkodó szerv számára a kamarai választásokon való részvételt, de választójogot csak a gazdasági kamarákba önként belépő tagoknak adott/ad. A kötelező tagság megszűntével elvonták a gazdasági kamarák által átvett hatósági jogköröket (melyeket többségében a helyi okmányirodák vettek át), kivéve a szakképzési feladatokat.

[24] Lásd a gazdasági kamarákról szóló 1994. évi XVI. törvényt módosító 1997. évi CXXXVIII. törvényt.
[25] 38/1997. (VII.1.) AB határozat. Alkotmányosnak minősítette, de formálisnak is ítélte a gazdasági kamarák kényszertagságát, és megállapította, hogy ugyanezek a célok és közfeladat a kényszertagság nélkül is elérhetők lennének.
[26] 83/1998. (XII.16.) OGY határozat a gazdasági kamarákra vonatkozó törvényi szabályozás felülvizsgálatáról

Így a gazdasági kamarák feladata a következő lett: „előmozdítsák a gazdaság fejlődését és szerveződését, az üzleti forgalom biztonságát és a piaci magatartás tisztességét, a gazdasági tevékenységet folytatók általános, együttes érdekeinek érvényesülését, valamint ellássák a gazdaság működésével összefüggő azokat a közigazgatási feladatokat, amelyeket a törvény a feladatkörükbe utal" (1999. évi CXXI. törvény) (lásd a 2. számú mellékletet). Ez utóbbit, vagyis a közigazgatási feladatok ellátását 2000. november 1-jétől más szerv vette át, majd a 2003.évi törvény módosításával került ismét vissza a hatáskörükbe. „Az államnak nem volt és azt mondhatjuk, még ma sincs átfogó koncepciója arról, hogy a gazdasági életben, az oktatásban, az egészségügyben stb. milyen szerepet vindikál önmaga számára, illetőleg mely hatásköröket tart fenn a „hagyományos" közigazgatás számára, és mely közfeladatokat ad át közjogi személyeknek, civil szerveződéseknek" (Kilényi, 1999).

2.2. A kamarák jogi szabályozása az ezredfordulótól napjainkig

A fentebb vázolt előzményeknek megfelelően Magyarországon 2000-ben az 1999. évi gazdasági kamarákról szóló CXXI. számú törvény alapján került sor a megelőző hat évben kötelező tagsággal működő közjogi kamarai rendszer átalakítására. Első lépésben 2000-ben megszűnt a kötelező kamarai tagság. Ugyanebben az évben a gazdasági kamarák az általuk korábban végzett közigazgatási feladatokat (kivéve a szakképzést) különböző államigazgatási szervezeteknek adták át. Egyéb szolgáltatások nyújtása változatlanul folyt továbbra is. Azon gazdálkodó szervezeteknek, illetve egyéni vállalkozóknak, akik az önkéntes tagságú kamara tagjai kívántak maradni, nyilatkozniuk kellett, majd rendkívüli választásokra került sor a területi és országos kamaráknál, melynek eredményeként megújult a kamarák vezetése. Az átalakult kamarák státusa nem változott meg abból a szempontból, hogy Magyarországon a gazdasági kamarák az új kamarai törvény alapján is köztestületek maradtak.[27]

Ami nagyon érzékenyen érintette a gazdasági kamarák működését, az a taglétszám jelentős csökkenése volt. A területi kamarák többségénél azonban rendelkezésre álltak tartalékok, illetve a korábban létrehozott infrastruktúra, amelynek hatékony működtetése biztosította az átalakulási időszakban szükséges forrásokat, még arra is elegendőek voltak, hogy fejlődni tudtak. Míg 2001-ben csupán 30.000 vállalkozást regisztráltak országosan, ez a szám később a 2001-es létszámhoz képest nagymértékben növekedett, azonban 2005-öt követően minden évben csökkent, míg 2008-ban már a 2001-es évi taglétszám alá esett a kamarai önkéntes tagok száma. A taglétszám az utóbbi két évben stagnált. A kamarai tagok számának, az összes vállalkozások számához viszonyított aránya folyamatos csökkenést mutat. Ennek alakulását szemlélteti az 5. ábra:

[27] Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Tények, számok, képek az MKIK életéről, Perjési Grafika Stúdió, Budapest, 2000, 2001, 2002

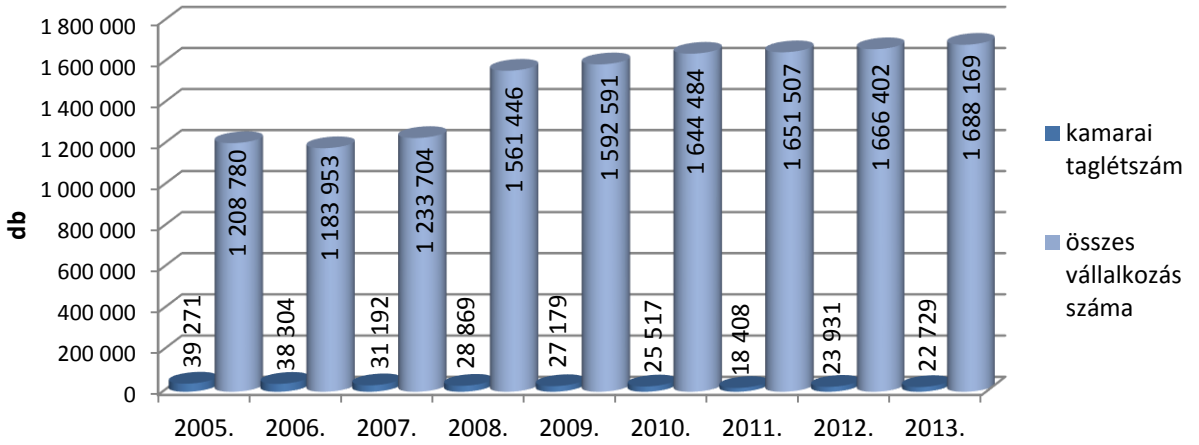

Forrás: a MKIK és a KSH adatai[28] *alapján saját szerkesztés, 2014*

5. ábra. A kamarai taglétszám változása az összes vállalkozás arányában 2005-2013 között

A kamarai taglétszám megyénkénti megoszlását a 3. melléklet tartalmazza. Ami a kamarai tagvállalkozások számának alakulását illeti, jelentős területi különbségek nem figyelhetők meg. Magyarországon jelenleg közel huszonötezer vállalkozás kamarai tag, ami a regisztrált vállalkozásoknak alig 2 százaléka.

Az új rendszer létrehozása az ezredfordulón a kamarát új feladatok elé is állította. Mindenekelőtt rendezni kellett azt a kormányzati kapcsolatrendszert, amelynek keretében hatékonyan el lehetett látni a gazdasági érdekérvényesítést, illetve az egyes kamarai feladatok ellátásához kapcsolódó szakmai együttműködést. A kamarai rendszer deklarálta, hogy politikai szempontól semleges kíván maradni, ugyanakkor a mindenkori kormányzattal szorosan együtt kíván működni. A kamara folyamatosan jelezte a gazdaság helyzetét kedvezőtlenül befolyásoló jelenségeket[29]. Emellett a szakmai feladatok széles körére kiterjedő együttműködési megállapodást kötöttek a Gazdasági Minisztériummal, az Oktatási Minisztériummal, valamint a Közlekedési és Vízügyi Minisztériummal. Ennek következtében számos fontos, szakmai kérdésben sikerült a kormányzati szervekkel együttműködve a vállalkozások számára kedvező megoldást találni. A közös kompromisszum keresése jelentősen javította a kamara érdekérvényesítő tevékenységét és ezáltal a vállalkozói kör elégedettségét a kamarai munkával kapcsolatban.

A kamarák a gazdaságszervezés más területein is jó partneri viszonyt alakítottak ki a kormányzati szervekkel. A Gazdasági Minisztérium hirdette meg az alapvetően kis- és középvállalkozások megerősítését célzó gazdaságfejlesztési programját, a Széchenyi Tervet, amelynek keretében kezdetben (2002-ben) 100 Milliárd forint pályázati keret vált hozzáférhetővé a vállalkozások számára. Ez a szoros együttműködés tette lehetővé, hogy a gazdálkodói szféra oldaláról az MKIK javaslatokat fogalmazzon meg a pályázati rendszer továbbfejlesztésére. Napjainkra az 1000 Milliárd forintot meghaladta a hitelkihelyezés, ami 162

[28] Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd003.html (regisztrált gazdasági szervezetek száma) és a http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qvd010a.html

[29] Magyar Kereskedelmi és Iparkamara kiadványa, 2000

ezer hitelügyelet jelentett. A vállalkozások számára nyújtható hitel felső értékhatára is folyamatos növekedést mutat: 2003-ban 5 Millió forint, 2004-ben 10 Millió forint, 2005-től 25 Millió forint volt. 2010-től pedig igényelhető forgóeszköz és beruházási hitel is. 2011-ben tovább bővült a kínálat: megjelent az Agrár Széchenyi Kártya, Széchenyi Önerő Kiegészítő Hitel, és a Széchenyi Támogatást Megelőlegező Hitel. A Széchenyi Kártya igénylése a MKIK és a VOSZ tevékenységében zajlott és zajlik napjainkban is. A Széchenyi Kártyát igénylők számának alakulását a gazdasági kamarák és a VOSZ irodáiban 2013 végéig a 4. melléklet tartalmazza megyénkénti összesítésben. A 6. ábra mutatja, a kamarák és a VOSZ irodáiban 2013. év végéig Széchenyi Kártyát igényelők számának alakulását.

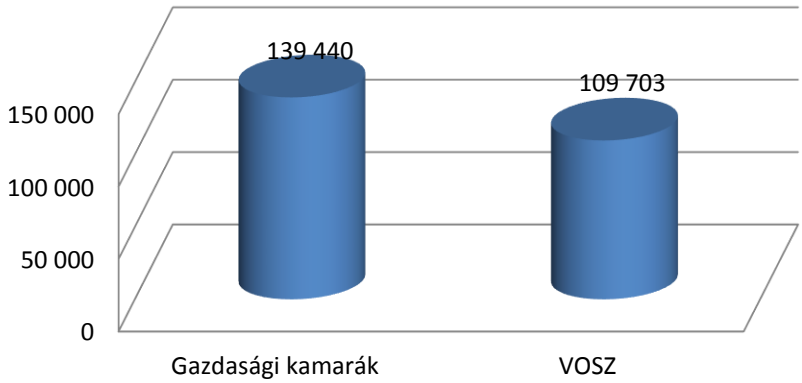

Forrás: a MKIK és a KSH adatai[30] *alapján saját szerkesztés, 2014*

6. ábra. A kamaráknál és a VOSZ-nál Széchenyi Kártyát igénylők száma 2013 végéig

A 7. ábra azt mutatja,hogy az összes igénylések száma hogyan oszlik meg a két szervezet (MKIK és a VOSZ) között, akik közvetítésével zajlik a Széchenyi Kártya igénylése. Az igénylések száma nagyon érdekesen alakult, mert az értékesítés kezdetén még a kamaráknál, majd 2011-től megfordult az arány és a VOSZ irodáiban igényelték többen a hitelt. 2013.-ban már jól láthatóan a gazdasági kamarákhoz kevesebben fordultak a Kártya igénylése, intézése kapcsán (44%), mint a VOSZ irodáihoz (56%). Annak ellenére, hogy a kamarák nagyobb infrastrukturális hátérrel, kiépített szervezettel rendelkeznek, és így jobban ismertek a vállalkozások körében.

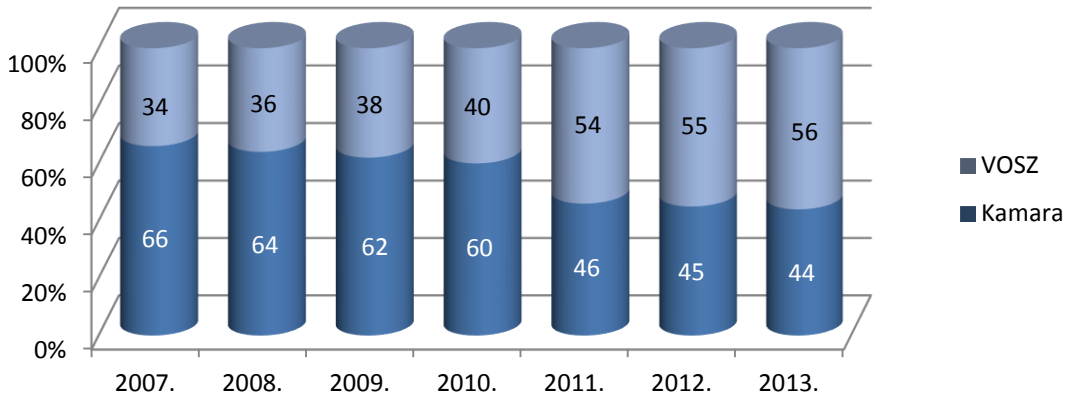

Forrás: a MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

7. ábra. Az igénylések megoszlása a MKIK és a VOSZ között 2007. és 2013. között

[30]http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd003.html (letöltés: 2014. október 28.)

A következőkben a kamarák egy nagyon fontos és egyre növekvő feladatát, a szakképzési feladatot szeretném kiemelni, mellyel egy kicsit részletesebben foglalkozom.
Amikor a kormány 1994-ben létrehozta a közjogi kamarákat, ezzel hivatalosan is kinyilvánította a gazdaságpolitikában játszott meghatározó szerepét, ugyanakkor a kamarák legitimálásához már kevésbé járult hozzá. Ezt jelzi például, hogy a szakképzés területén a kamarák gyakorlati képzőhelyek ellenőrzésének feladatát már létrejöttük előtt megkapták, de az ehhez szükséges forrásokat csak több évvel később biztosította a kormányzat. A kamarák források hiányában, a tagdíjakból fedezték intézményhálózatuk kiépítését, és így nem tudtak megfelelő szolgáltatást nyújtani a tagság számára (Fehérvári, 2000).

Az 1999. évi CXXI. törvény megalkotásával bekövetkezett változások inkább a kamarák feladatköreit bővítették. A kamarák szakképzési közjogi feladatai továbbra is megmaradtak, amelyekhez az államnak forrásokat kellett biztosítania, bár azok végrehajtását nehezítette a kötelező tagság eltörlése, hiszen addig pédául a saját tagságuk gyakorlóhelyeit ellenőrizték. Ez a helyzet elbizonytalanította a tagságot, és a kamarákon belül dolgozókat is. Több munkatárs otthagyta a kamarát és 2001-től – a kötelező tagság megszűnése miatt –elbocsátásokra is sor került. Napjainkra már a szakképzéssel foglalkozó munkatársak számának tekintetében javult a helyzet, a növekvő szakképzési feladatokra való tekintettel minden területi kamaránál létszámbővítésre került sor.

Magyarországon a gazdasági kamarák szakképzési feladatait mind a régi 1993. évi LXXVI. régi, mind a 2012. január 1-jével hatályba lépett új 2011. évi CLXXXVII. szakképzési törvény (75.§, és 76.§) is rögzíti, mely feladatokat közjogi és szolgáltatási funkciókra választhatunk szét. A kamarák mint köztestületek vélemény-nyilvánító, ellenőrző, minősítő, javaslattevő feladatkörökkel rendelkeznek a szakképzés területén, valamint szolgáltatások nyújtójaként is megjelennek. A kamarák közjogi feladatai a következők: tanulószerződések nyilvántartása, gyakorlati helyek fejlesztése, minősítése és ellenőrzése; szakmai vizsgáztatásban való részvétel; mesterképzés és mestervizsgáztatás megszervezése, lebonyolítása; új szakmák bevezetése. A kormányzat segítésével az erre a célra rendelkezésre bocsátott pályázati források felhasználásával folyatódott a területi kamaráknál a gyakorlati képzőhelyek ellenőrzését célzó program. A tanulószerződések megkötéséhez kapcsolódó tanácsadói programhoz pedig az MKIK szervezte meg országosan a mestervizsga bizottsági elnökök továbbképzését.

A törvényben rögzített feladatok mellett a kamarák a különböző szaktárcákkal kötött együttműködési megállapodásaikban egyéb feladatokat is vállaltak. Különösen szoros a kapcsolatuk az Oktatási Minisztériummal. Ez az együttműködés széleskörű feladatot biztosít a kamarák számára, célja a gazdaság és az oktatás kapcsolatának erősítése. A kamarák részt vesznek a szakképzést érintő törvényelőkészítő munkákban is. Szakképzés-politikájuk legfontosabb elemei: a szakmunkásképzés szerepének erősítése, a gyakorlati képzés finanszírozásának átalakítása (ezen belül tanulószerződés átalakítása), a gyakorlati képzés fejlesztési forrásainak növelése (Fehérvári, 2000).

A kamara tehát 1994-től kezdődően vált a szakképzés „gazdájává”, ekkor, 1994. és 1996. között dolgozta ki a tanulószerződések[31] dokumentációját, feltételrendszerét és adatbázisát. 2012-re már ötvenezer tanulószerződést kezeltek 120 főállású alkalmazott (tanácsadó) segítségével országszerte, számuk azonban 2013-ra alig több, mint negyvenhatezerre csökkent (lásd 8. ábra). Megyénkénti alakulását az 5. számú melléklet tartalmazza.

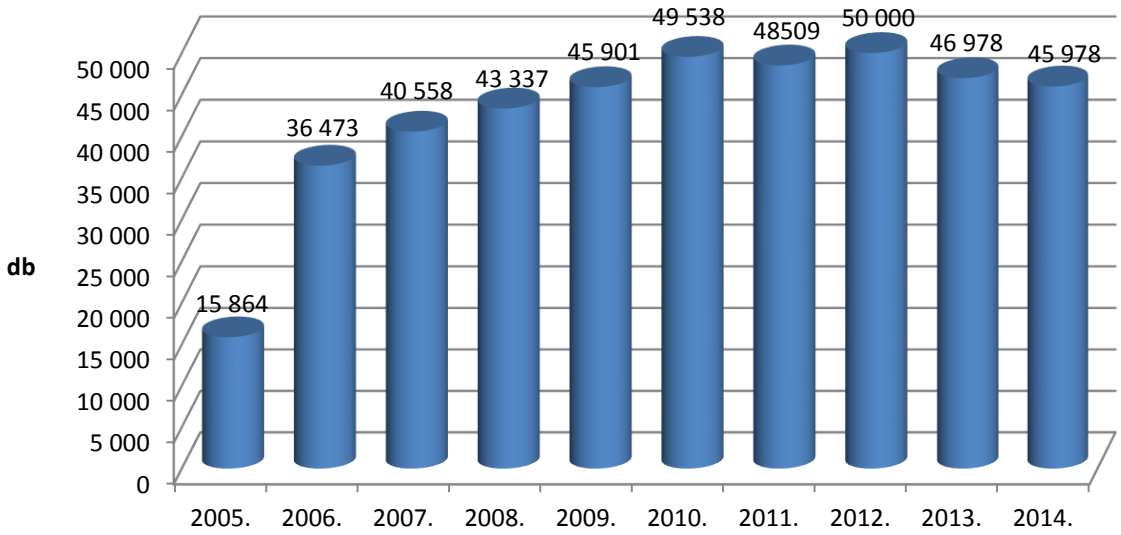

Forrás: a MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

8. ábra. Tanulószerződések száma 2005. és 2014. okt 31. között

A kamara feladata e körben, a cégek ellenőrzése, akkreditációja (a tárgyi, személyi feltételek megfelelnek-e a tanulók fogadására), a szerződések nyilvántartása. Az OKJ-ben szereplő 200 iskolarendszerű képzésből a 27 legnépszerűbbet tartja kézben a kamara: ahol meghatározzák a vizsgakövetelményeket, a tananyagot, szervezik a vizsgáztatást és a mestervizsgáztatást is. A mestervizsgák számának megyénkénti alakulását a 6. számú melléklet, országos alakulását a 9. ábra mutatja.

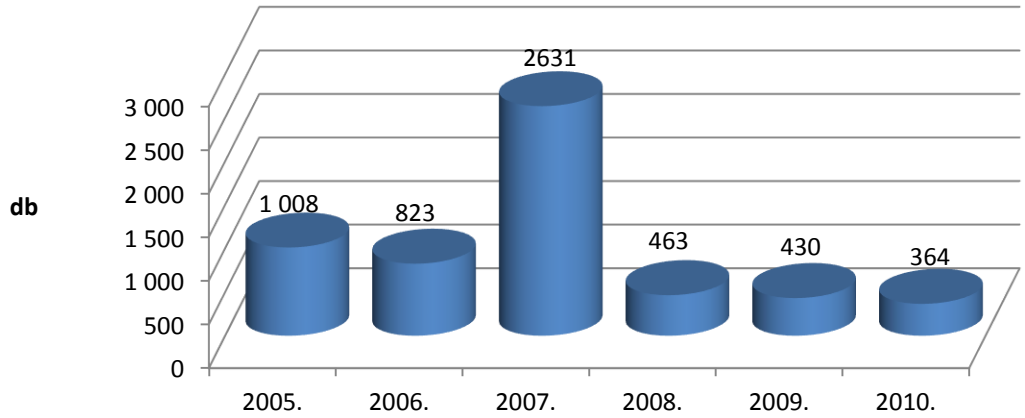

Forrás: a MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2013

9. ábra. A mestervizsgázók számának országos alakulása

[31] A tanulószerződés olyan munkaszerződés, melyet a tanuló köt a gyakorlati képzőhelyével az első év után.

A kamarák napjainkban– mint látható – rendkívül fontos szerepet töltenek be a szakképzési területen, mivel az általuk képviselt vállalkozásokkal folyamatosan kapcsolatban állnak, így naprakész információkkal rendelkeznek a munkaerő piaci igényükre vonatkozóan. Az információkat (melyekhez közel 7000 cég megkérdezése által jutnak) a MKIK Gazdaságkutató Intézete dolgozza fel, és különböző gazdasági előrejelzésekben, értékelő tanulmányokban a munkaerő-piaci kereslet szerkezetének alakulását is vizsgálják. Ennek eredményeképpen kerül megállapításra a beiskolázási arányszám, vagyis, hogy mely szakmából hány hallgatót vesznek fel és képeznek a szakiskolákban. A Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság négy kategóriába sorolja a szakmákat: kiemelten támogatott, fejlesztési forrás által nem támogatott, a régióban, illetve az iskolarendszerben nem támogatott.

A következőkben a kamarai közjogi feladatok bővítésének lehetőségeit mutatom be a szakképzés területén. Mivel a gazdaság versenyképességének javítása nem képzelhető el hatékony szakképzés nélkül, az elkövetkező években a magyar társadalom egyik legnagyobb kihívása lesz a foglalkoztatottság szintjének növelése. A tervek között szerepel például 1 milliónyi, döntően szakképzetlen, aluliskolázott társadalmi réteg beemelése a magyar foglalkoztatás rendszerébe, amely nem képzelhető el a magyar szakképzés modernizációja nélkül. Ennek egyik kulcskérdése egy olyan szakképzési rendszer kialakítása, amely képes olyan mennyiségben és minőségben szakképzett munkaerőt biztosítani, amely a munkapiacon eladható tudást nyújt a munkavállalók számára. A sikeres és eredményes szakképzési rendszer kialakításához a gazdaság szereplőinek meghatározó részvételére és együttműködésére van szükség a szakképzés megújításában, melynek koordinálásában döntő szerepet játszanak a kereskedelmi és iparkamarák.

A gazdaság és a szakképzés közötti intézményesített együttműködésére alapozva 2005-2010. között megszülettek azok a megállapodások, amelyek alapján jelenleg már 27 gyakorlatigényes, úgynevezett fizikai szakmában az illetékes minisztériumok átadták a feladatellátást a követelményrendszerek gondozásában, a vizsgaelnöki delegálásban, a szintvizsgáztatásban, valamint a Szakma Kiváló Tanulója szervezésében. A kereskedelmi és iparkamarák a munkaadói érdekképviseletekkel együttműködve jelenleg is ellátják 8 ezer gazdálkodónál lévő 46 ezer tanulószerződés teljes körű működtetését és ellenőrzését, éves szinten pedig 12 ezer vizsgadelegálást és 13 ezer tanuló szintvizsgáztatását. Az eddig elért eredmények, teljesítmények igazolják, hogy a feladatellátást tovább célszerű szélesíteni, hiszen célszerű arra bízni, aki szakszerűen, szolgáltatás centrikusan és hatékonyan látja el azt.

A továbblépés területe a gyakorlatigényes fizikai szakmák teljes körének átadása lehet, mely a jelenlegi 27 alap szakképesítés helyett 168 alap szakképesítés szakmai és vizsga követelményrendszere gondozásának, vizsgaelnöki delegálásának, a szintvizsgáztatás és a Szakma Kiváló Tanulója Verseny megszervezésének átadását jelentené. Másrészt a kamarai törekvések arra irányulnak, hogy mindezeken túl azok az érettségire épülő szakmák is átadásra kerüljenek, amelyek az ipar, kereskedelem, vendéglátás, illetve a kézművesség területén erős munkaerőpiaci relevanciával rendelkeznek.

2.2.1. A kamarák, mint köztestületek helye a közigazgatásban

A közigazgatás működésével foglalkozó szakirodalmat és jogszabályokat vizsgálva kitűnik, hogy a közigazgatás szervezetrendszere, működése, a közszolgáltatások ésszerű és minőségi biztosítása mindig aktuális kérdés. A közigazgatás az állami igazgatás egyik speciális fajtája, amely az egész társadalomra kiterjedő, közhatalom birtokában végzett igazgatási tevékenység. A közigazgatás szerepe, hogy a gazdaság és a társadalom működéséhez biztosítsa a keretfeltételeket. A közigazgatási tevékenység során nyújtott szolgáltatások egy jelentős része a közszolgáltatások körébe sorolandó. Általánosságban a közszolgáltatások[32] olyan szolgáltatások, amelyek nélkülözhetetlenek a modern élethez és hozzáférhetőségük (morális okoknál fogva) mindenki számára garantált bizonyos esetekben alapvető emberi jogokhoz, például ivóvízhez való joghoz is köthetők (Kalas, 2001). Tevékenység oldaláról „a közszolgáltatás közcélú, illetőleg olyan közérdekű szolgáltatást jelent, mely egy nagyobb közösség minden tagjára nézve azonos feltételek mellett vehető igénybe" (Illés, 2000). E feladatok valamilyen mértékig közösségi szervezést igényelnek és társadalmi közös szükségletek kielégítését szolgálják. A két feltételnek, a közösségi szervezésnek és a közös szükségletek kielégítésének együttesen kell fennállnia. (Horváth, 2002).

Jogi szempontból a közszolgáltatások ellátásáról a közigazgatásnak kell gondoskodnia, melyeket állami támogatás mellett speciális közüzemek, közintézmények látnak el. E tekintetben Magyarországon már a 20. század '20-as éveiben elindult egy racionalizálási folyamat, mely a hatékonyságot és az eredményes működést tűzte zászlajára (Szilágyi, 2007). Napjainkban egy sajátos társadalmi-gazdasági rendszer felé tartunk, mely sokféleképpen címkézhető: nevezhető „poszt-indusztriálisnak", „innovációsnak", „digitálisnak" és így tovább (Hámori–Szabó, 2004). Ebben a világban a közigazgatás is megváltozott körülmények között létezik. A közigazgatás is folytonos felülvizsgálatra, a változó koroknak, igényeknek megfelelő reformokra szorul, melyek több fajtáját, modelljét állították fel a szakirodalomban: elég a Pollitt-Bouckaert[33]-féle reformcsoportosításra vagy Brunner-Salten[34] modellalkotásra gondolnunk. Történelmi hagyományainkra tekintettel az előbbi angolszász és német reformok közül – mivel a kamarai működésnél is a német modellt tekintjük irányadónak – ez utóbbit ismertetem. Lényegében a német közigazgatási reformok irányát és kimenetét befolyásolta a múltból visszamaradt bürokratikus közigazgatás, mely meghatározta a kiindulási alapot és a mozgásteret, ez által könnyebben meghatározhatók a lényegi elemei és célkitűzése: a hatékony és hatásos, állampolgár barát közszolgáltatás megteremtése, amely az értékrend változás alapjának is tekinthető. A 4. táblázat szemlélteti a Németországbeli hagyományos és új közigazgatás főbb szempontok szerinti összehasonlítását.

[32] Esetünkben a kamarák nem a hagyományos értelemben vett közszolgáltatást látják el.

[33] A reformok legfőbb orientációjából indul ki: az ún. 4M-modell (Maintain, Modernise, Marketise, Minimise).

[34] Lineáris típusú irányzat költségcsökkentéseken keresztül relatíve gyors változást indukál, hogy a meglévő állapotot minél stabilabban tudja fenntartani. A passzív reformok során gyenge erőforrás újraelosztás valósul meg. A külső tanácsadók bevonása radikális átalakulás helyett a meglévő állapot megőrzését szolgálja. A karcsú típusú reform az automatizmusok kiszűrését és megszüntetését célozza meg. Legfőbb feladatának a versenyképesség megőrzését és növelését tekinti.

A német típusú hagyományos és új közigazgatás összehasonlítása 4. táblázat

SZEMPONTOK	HAGYOMÁNYOS KÖZIGAZGATÁS	ÚJ KÖZIGAZGATÁS
IRÁNYÍTÁSI/ MŰKÖDÉSI ELV	Eljárás vezényelt egyenlőség-elvűség *(az a megengedett, ami elő van írva)*	Innováció és sikerelvűség *(az a megengedett, ami nem tilos)*
VEZETÉSI STÍLUS	feltételes vezetési előírásokon keresztül *(ha…, akkor….)*	Célorientált vezetési meghatalmazással
SZABÁLYOZÁS MÓDJA	Eljárások	Célelőírások és azok ellenőrzése
HATÁSKÖR	Központi, bürokratikus döntések	Szervezeti szintű, egyéni felelősségű döntések
FEJLŐDÉSI ORIENTÁCIÓ	Megközelítés-orientált	Ügyfélorientált, interdiszciplináris
FEJLESZTÉS MÓDJA	Ugrásszerű, hirtelen	Állandó részvételen alapuló, decentralizált
ESZKÖZÖK	Költségvetés- és állapotterv szerinti in-put irányítás, alkalmazott-előléptetési automatizmusok	Teljesítménybérezés, költségelszámolás, globális költségvetés, meghatalmazás
MINŐSÉG	kritika elvetése vagy a nyilvános kritikára való gyors reagálás	Ügyfélorientált minőségbiztosítás

Forrás: Brunner Salten, 2003

A történelmi folyamatok ismeretében elmondható, hogy a közigazgatási reformokra történelmi, gazdasági, társadalmi változások miatt volt és van szükség. A 20. században az állami feladatok mennyiségi változásán túl azok minőségi változása is szükségszerű volt. Nyugat-Európában kétirányú folyamat zajlik: egyrészt állandóan újrafogalmazzák az állam szerepét a növekvő pénzügyi, gazdasági és szociális problémák megoldására, másrészt a közfeladatok – különösen a közszolgáltatások – ellátása egyre több új típusú szervezetet, eszközt és módszert igényel (Vadál, 2000).

Hazánkban jelenleg egy duális jellegű közigazgatási szervezetrendszer működik: az államigazgatás és az önkormányzati közigazgatás, melyek a közvetlen közigazgatás részei, ahol az állam az előtte álló feladatokat saját maga oldja meg. Emellett léteznek egyéb alternatív közigazgatási formák is: a közvetett közigazgatás és az autonóm struktúrák (ún. atipikus szervek), amikor közigazgatási tevékenységet törvényi felhatalmazás alapján nem közigazgatási szervek végeznek. A közvetett közigazgatási tevékenység azt jelenti, hogy az állam az előtte álló feladatok megoldásáról önálló „közigazgatás hordozók" útján gondoskodik (Balázs, 1999). Leggyakrabban közalapítványok, kamarák és más köztestületek végeznek ilyen tevékenységet.

A kamarák, mint köztestületek így közhatalmi, főként jogalkalmazó, de szabályozási jogkört is kapnak. A kamarákat a közintézmények közé soroljuk, melyek szervezetileg a közvetett közigazgatásban helyezkednek el és a közigazgatás funkcionális decentralizációjaként kerülnek definiálásra Berényi[35] kifejezetten az állami rendszerbe sorolja a köztestületi típusú kamarákat, mint a modern közigazgatás fontos alkotóelemét az állami funkciók átadása miatt. Ezekben az intézményekben az államigazgatási szervek differenciálódásának folyamata figyelhető meg.

[35] Berényi S.: A közigazgatás fogalma, közigazgatás rendszere, a közigazgatás intézményrendszere, köztestületek a közigazgatás rendszerében. Magyar közigazgatási jog, Budapest, Osiris Kiadó, 3. kiadás, 2001.

Érvként hozza fel a közigazgatási rendszerben való elhelyezésük mellett, hogy számos, modern közigazgatással rendelkező államban igen jelentős meghatározó szerepet töltenek be úgy, mint egy meghatározott „anyaközösséghez” tartozó, annak funkcióit megvalósító, de szervezetileg elkülönült intézmények, melyekre azonban kiterjed az anyaközösség felügyelete.

2.2.2. A köztestületek szabályozásának speciális jogi elemei

A gazdasági kamarák köztestületek. A köztestületeknek jogi szabályozási szempontból több típusa létezik. Ezek osztályozása a 10. ábrán látható.

Forrás: Fazekas, 2006 alapján saját szerkesztés, 2013

10. ábra. A köztestületek osztályozása

A köztestületeket kezdettől fogva valamiféle közvetítői szereppel ruházták fel. Olyan intézmények lettek köztestületek, melyek a civil szférából nőttek ki, tagságuk, támogatóik a civil társadalom köréből származott, és legfontosabb feladatuk az állami szervekkel való kapcsolattartás volt. A központi hatalom különféle jogokkal ruházta fel őket, melyhez állami finanszírozást is kaptak. A magyar jogtudományban az 1920-as, 30-as évekből Ereky és Tomcsányi munkássága emelhető ki (Fazekas, 1993). Csoportosítást készítettek arra vonatkozóan, hogy az egyes jogi személyiségű társulások hogyan vesznek részt a közügyek gyakorlásában.

Tomcsányi (1925) a következő csoportokat állította fel:

- magánegyesületek,
- közhasznú magánegyesületek (például MTA),
- közjogi jogosítványokkal rendelkező hivatási, foglalkozási egyesületek,
- „egyetemes közhatósággal” felruházott közjogi egyesületek.

Ereky (1932) ezzel szemben „csak” 3 csoportot képzett:

- magánjogi alakulatok: ide tartoznak az egyesületek, alapítványok, melyek közhatalmat semmilyen formában nem gyakorolnak,
- a „közigazgatás jóléti egységei”: gazdasági, kulturális, szellemi, erkölcsi szükségleteket szolgáló jogi személyek, melyek e feladataikon túl kiegészítő jelleggel közhatalmat is gyakorolhatnak (ide tartoznak a köztestületek),
- közintézmények, melyeket egyértelműen a közhatalom gyakorlására hoztak létre.

A két világháború között Magyary (1942) teljes felsorolását adta az 1940-es években Magyarországon működő köztestületeknek a következőképpen:

- bevett és elismert egyházak,
- szellemi élet köztestületei (például MTA),
- vitézi rendek,
- gazdasági élet fakultatív köztestületei,
- érdekképviseletek,
- társadalombiztosítási köztestületek.

A fenti csoportosítások, bár bizonyos elemekben eltérnek egymástól, és más szempontból vizsgálják a közintézményt, de azokat mindhárman a közigazgatás rendszerébe sorolják, mert állami közigazgatási feladatot látnak el, és közhatalmat képviselnek. Ez a szemléletmód a hatvanas években változott meg, mert a köztestületek, mint szervezetek „eltűntek", amelyek pedig megmaradtak, azoktól elvették a hatásköröket. Ezen szervezetekre ezt követően a társadalmi szervezet elnevezést használták.

A köztestület és a közalapítvány fogalmát a Polgári Törvénykönyv egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1993. évi XCII. törvény iktatta be újra a magyar jogba új közjogi jogi személyként. Addig egyedülálló volt, hogy egy polgári jogi kódex közjogi jogi személyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazzon. Ez egy sajátos történelmi helyzet eredménye volt. Az 1990-ben bekövetkezett változások nyilvánvalóvá tették, hogy a közfeladatok jelentős része nem, vagy nem kellő hatékonysággal látható el az állam központi és helyi szervezetei által (Ficsor, 1994). Szükség volt olyan közcélú szervezetekre, amelyek hosszabb távon meghatározó szerepet töltenek be a közfeladatok ellátásában. A szabályozás szerint „köztestület a kamara és minden más – önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező – szervezet, amelyet törvény vagy törvény rendelkezése alapján az alapításra jogosult egy vagy több személy hoz létre." A köztestület a tagsághoz, illetőleg a tagsága által végzett tevékenységhez kapcsolódó közfeladatot lát el. Ez a polgári jogban történő szabályozás azonban az államigazgatástól való „függetlenségüket" is kifejezi.

Az új szervtípusok szabályozásával kapcsolatos 1993-as Ptk. módosítás célja az volt, hogy a az „egyes, közfeladatokat ellátó szervezetek polgári jogi jogalanyiságát megalapozza."[36] A törvény általános indokolása ehhez azt a magyarázatot fűzte, hogy az új szabályozás „az ún. non profit intézményrendszer kialakításának" folyamatába illeszkedik, mert „megteremti az állam és a civil szféra köztes, változó mozgásterében létesülő új közjogi jogi személyek (köztestület, közalapítvány) magánjogi jogviszonyokban való részvételének lehetőségét." A szabályozás csak a legalapvetőbb fogalmi jegyek és a szervezeti jogi szabályok meghatározására törekedett, minden mást a köztestületet létrehozó „különös" szabályozás vagy a köztestületekre vonatkozó pénzügyi jogi szabályozás tárgykörébe utal[37].

[36] 1993. évi XCII. törvény preambuluma

[37] „A szabályozás (…) nem valósulhat meg egyetlen törvény keretében. Az intézmények alapvető fogalmi jegyei és szervezeti jogi, ún. statútum szabályai – amelyek az esetek egy részében (például a köztestületeknél) – csupán keretszabályok. Itt e szervezetek működését, gazdálkodását illetően csak a legalapvetőbb rendelkezések kaphatnak helyet. Nyilvánvaló, hogy a Ptk. nem adhat kimerítő jellegű felsorolást a közhasznú tevékenységekről, nem állapíthat meg gazdálkodási szabályokat, legfeljebb ezek irányát szabhatja meg." (Részletes indokolás az 1993. évi XCII. törvényhez)

Fazekas (2006) szerint a következő szabályozási kérdések befolyásolták a köztestületi joganyag alakulását: az első a köztestületek szabályainak rendszertani elhelyezése a Polgári Törvénykönyvben. A jogalkotó a köztestületeket az egyesületekkel közös alcím alá vonta, mögöttes jogként az egyesületre vonatkozó szabályozást írja elő. Ez az elhelyezés és az egyesületi jog kisegítő volta azt sugallja, mintha a köztestület az egyesületnek valamiféle „mutációja" volna, valójában a köztestület gyökeresen különbözik az egyesülettől. A köztestület közfunkciót valósít meg, ami kiegészülhet a tagok érdekképviseletével, érdekvédelmével. Ha csupán ez utóbbi lenne a funkciója, akkor erre sokkal alkalmasabb a tagok elhatározásából önkéntesen létrejövő egyesület. A közfunkciót az valósítja meg, hogy a köztestület soha nem a tagok elhatározásából, hanem törvényi előírásra jön létre, a köztestület célját és a közfunkciót megvalósító feladatait a törvényalkotó dönti el, és a tagokkal (esetleg külső jogalanyokkal) szemben gyakorolható közhatalmi jogokkal is jogszabály ruházza fel a köztestületet. Ennek a következménye az lett, hogy a jogalkalmazói gyakorlat, ha sem a Polgári Törvénykönyvben, sem a „különös" köztestületi szabályozásban nem talál választ valamilyen jogi kérdésre, akkor az egyesület szabályaiban próbálja megkeresni. Ezt erősíti az is, hogy a köztestületeket a társadalmi szervek nyilvántartásába kell bejegyezni a bíróságoknak. A helyzeten az sem tudott változtatni, hogy az Alkotmánybíróság 1994 óta több határozatában kinyilvánította, hogy a köztestület nem az egyesülési jog alapján létrehozott szervezet [38].

Második jellemző vonás, hogy megfeleltek a Ptk. szabályozási céljának, vagyis a köztestület „magánjogi viszonyokban" való részvételi lehetősége megteremtésének. A közjogi elemek – például a közfeladatok és a közhatalmi jogkörök szabályozási szintje, a közfeladatok mibenléte, természete, a köztestületek feletti állami kontroll és a köztestületi autonómia garanciái az államigazgatás szerveivel szemben –, valóban nem a Ptk. szabályozási kompetenciájába tartoznak. Az indokolás pontos feladatkijelölést is adott más jogágak számára, ha azonban végigolvassuk a köztestületekről az elmúlt tíz évben született jogszabályokat, azt érzékelhetjük, hogy a Ptk. rendelkezései kevéssé voltak képesek zsinórmértékül szolgálni. Ennek következtében a köztestületekre vonatkozó „különös" szabályozás meglehetősen esetleges és különböző lett még az azonos típusba tartozó köztestületek esetén is (lásd például a kamarai szabályozást). Ezen kellett volna változtatnia a Ptk. legutóbbi, módosításának[39], mely 2014. március 15-ét követően lépett hatályba, azonban a törvény már egyáltalán nem nevesíti a jogi személyek között a köztestületeket. Indoklásában kifejti: „a köztestület közjogi jogi személynek minősül, ezért nem indokolt magánjogi kódexben való elhelyezése". Jelenleg a köztestületek szabályozása átkerült az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény módosításáról szóló 2006.

[38] Az Alkotmánybíróság a köztestületre vonatkozó elvi álláspontját a 22/1994. (IV.16.) AB határozatban fejtette ki. „Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a törvény közjogi közfeladat ellátására, közérdekű tevékenység folytatására alkotmányosan indokolt módon hozhat létre köztestületet, szakmai kamarát, és írhatja elő a kötelező köztestületi tagságot. A köztestületként létrehozott szervezet nem az egyesülési szabadság alapján alapított szervezet, a kötelező szakmai kamarai tagság pedig nem sérti az egyesülési szabadságról folyó önkéntes csatlakozás jogát. Álláspontja egybeesik az Európai Emberi Jogi Bíróság véleményével. Eszerint ugyanis az Emberi Jogok Európai Egyezménye 11. cikkében biztosított egyesülési szabadságnak a megsértése nem állapítható meg akkor, ha szakmai kamarai kötelező tagságot írnak elő. „A kamara és ennek szükségszerű velejárója (a kötelező kamarai tagság), valamint a kamara szerveinek való alárendelés sem tárgyukban, sem következményeikben nem érintik az egyesülési szabadságot." (22/1994. (IV.16.) AB határozat).

[39] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

évi LXV. törvénybe, a közalapítványokra vonatkozó szabályozás mellé[40] és várakozik a külön jogszabályban való helyzetrendezésre.

Utalva az előző fejezetben leírtakra, a jogtudományban különböző nézetek léteznek, melyeknél minden szerző egyetért azzal, hogy a köztestületek egyfajta átmenetet képeznek a civil társadalom és az állam szervezetei között, de több elmélet vitatja, hogy a köztestületek részét képezike a közigazgatásnak vagy sem. A klasszikus magyar közigazgatás-tudomány szerint a széles értelemben vett közigazgatás három formája különböztethető meg: az állami (központi), a helyi önkormányzati és a személyi (köztestületi) önkormányzati közigazgatás. A köztestületek a funkcionális decentralizáció szervezetei, amelyek meghatározott közigazgatási ügyeket hatékonyabban láthatnak el, mint az állami vagy a helyi önkormányzati szervek. A köztestület része a közigazgatásnak, nem tartozik azonban sem az állami igazgatáshoz, sem a helyi önkormányzathoz, így a részükre előírt közfeladatok nem minősülnek állami vagy helyi önkormányzati feladatnak (lásd az előző fejezetrészt).

A köztestületi szabályozás jellemzője a szükségszerűség ellenére, hogy a jogalkotó még mindig nincs tisztában azzal, milyen területeken, mire is célszerű alkalmazni a köztestületet, mint szervezettípust. A köztestületi szabályozásból az érzékelhető, hogy a jogalkotó jobb nem lévén fordult ehhez a szervtípushoz. A köztestület alapvető sajátossága, szervezetét, jogállását meghatározó tulajdonsága, a kettős, egyszerre civil és állami minősége, amely közvetítő szerepet is jelent. A kettős minőség megszűnése a köztestületi létezést is megszünteti. A köztestület alkalmazhatóságához célszerű megvizsgálni, mi lehet az előny az állam oldaláról, ami ilyen szervezetek intézményesítését preferálja, és miért törekszenek esetenként az érdekeltek is egy „fél állami" szervezet létrehozására. Az állam részéről a magyarázatot az állami funkciók lényeges átalakulásában kell keresnünk. Szükségszerűség és politikai igény az állam, s ezen belül az államigazgatás szerepének csökkentése, de az állam nem vonulhat ki egyszerűen ezekből a szférákból. Meg kell találni azokat az intézményi formákat, melyek csökkentik a költségvetés terheit, de nem szüntetik meg az állami garanciát és felelősségvállalást az egészségügy, a szociális ellátás, a tudományos kutatások, az oktatás stb. területén, és biztosítják az állami felelősséghez igazodó beavatkozási lehetőséget is a feladatot átvállaló szervezetek életébe. Ennek egyik formáját jelentheti a köztestület (Fazekas, 2006).

Mindezen törvényi kritériumok vizsgálatán látszik, hogy a kamara közjogi funkcióinak a megteremtése nem történt meg teljes körűen, vagyis ahhoz, hogy a kamarák valóban közjogi személyként „funkcionáljanak", még tisztázni kell az előzőekben említett törvényi hiányosságokat. E feladat megoldásához – mivel ez két szakma határát érinti (jogi, közigazgatási és közgazdasági) – pedig meg kell teremteni az átjárhatóságot, összhangot és közösen kialakítani a megfelelő működési feltételek jogi és gazdasági alapjait. Véleményem szerint továbbra is működhet a kamara mint „quasi" közigazgatási szerv köztestületként, ha helyzetét rendezik.

[40] A módosított 2006. évi LXV. törvény 8/A. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a köztestületekre – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – a Ptk. egyesületekre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni".

2.2.3. A kamarai működés személyi és infrastrukturális feltételei

A kamarák működéséhez szükséges jogi, szervezeti formákat követően, a személyi-infrastruktúrális feltételek meglétét is meg kell vizsgálni, hiszen ezek legalább annyira fontosak, mint a működés alapjául szolgáló szervezeti forma. A kamarák különböző összetételű munkaszervezettel dolgoznak. A különböző végzettségű szakemberek azért is tudnak tanácsadóként sikeresen tevékenykedni, mert eredeti szakmájuk mellett gazdasági vagy szervezési-vezetési, illetve pszichológiai szakismeretekkel is rendelkeznek. Általános és speciális képzettségű szakemberekre egyaránt szükség van az üzleti tanácsadásban. A specialistáknak tisztában kell lenniük az alapvető helyzetfelmérési és helyzetértékelési elvekkel, valamint ezek módszereivel. Ugyanakkor az általánosabb képzettségű szakembereknek képesnek kell lenniük a speciális, gyakran az eredeti szakmájuktól távol álló problémák megértésére is.

A bővülő feladatrendszer egyre magasabb színvonalú ellátása, a problémák gyors megoldásához szükséges állandó készenléti állapot és felkészültség profi munkaszervezetet feltételez. Ezért valamennyi munkatárs számára biztosítani kell a folyamatos fejlődést, továbbképzést, tréningeket. 2007-ben egy új, országosan egységes alapú Integrált Kamarai Irányítási Rendszer (IKIR) kerül bevezetésre, amelyhez kapcsolódóan a számítógép-kezelői készségek fejlesztése szükséges. A MKIK (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara) égisze alatt kifejlesztésre került egy Módszertani és Képző Központ, amely többek között a kamarai munkatársak szakmai továbbképzését is céljául tűzte ki, melynek keretében a szakmai területeken való jártasságukat tantermi oktatással, távoktatással, tréningekkel erősítik. A szervezet hatékonyabb működése, a csapatmunka fejlesztése érdekében belső tréningek szervezése is folyik. A kamarák személyi állományának megyénkénti megoszlását a 11. ábra szemlélteti.

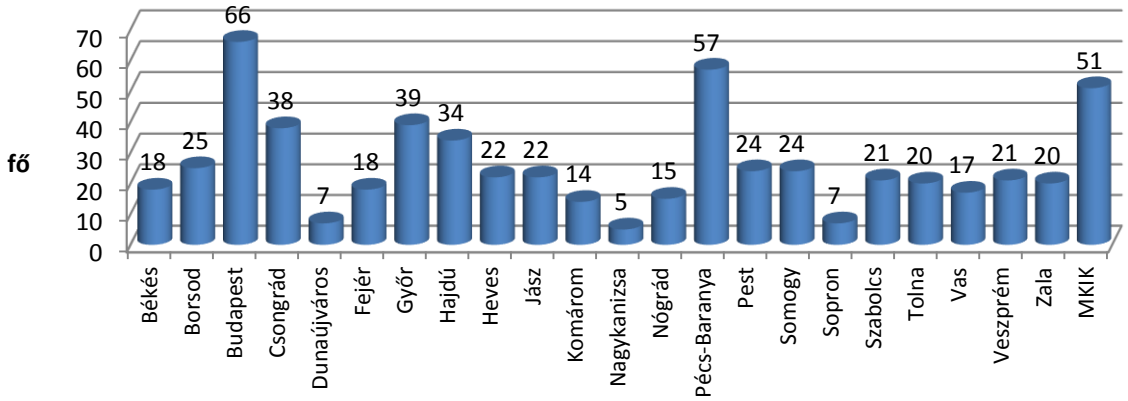

Forrás: a MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2011

11. ábra. Az alkalmazottak létszámának megyénkénti megoszlása 2010-ben

Az alkalmazottak száma az elmúlt években emelkedett, melyet a bevezetett regisztrációs díjak tettek lehetővé. A felsőfokú végzettségűek aránya jelentős, már 2010-ben egy kivétellel minden kamarában elérte az 50%-ot, mely azóta szintén emelkedést mutat. Az egy alkalmazottra jutó tagvállalkozások száma Pest megyében a legmagasabb, eléri a 100-at, ezt követi Borsod-Abaúj-

Zemplén megye 89-es értékkel, míg a legkevesebb vállalkozás Hajdú (20) és Nógrád (22) megyékben jut egy alkalmazottra (12. ábra).

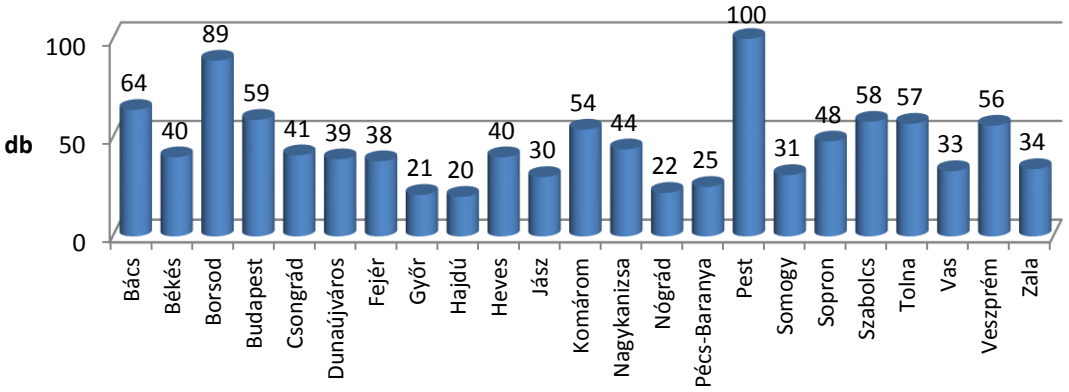

Forrás: a MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2011

12. ábra. Az egy alkalmazottra jutó tagvállalkozások száma megyénként 2010-ben

2.2.4. A működés pénzügyi jogi alapjai és pénzügyi forrásai

A jogi-szervezeti, és a humán-infrastrukturális feltételeket követően a kamarák finanszírozásának pénzügyi jogi hátterét és forrásait vizsgáltam, mely a működés harmadik legfontosabb feltétele. A korábbi Polgári Törvénykönyvet módosító 1993. évi CVII. törvény egyéb rendelkezései a köztestületek pénzügyi jogi jogalanyiságát megalapozták azzal, hogy a számviteli törvénybe is beiktatták a köztestületeket, mint a törvény hatálya szempontjából „egyéb szervnek" minősülő szervezetek egyik csoportját[41]. A pénzügyi jogi intézményesítés azonban csak a köztestületek „társadalmi szerv" jellegét erősítette. A számviteli szabályozás szerinti „egyéb szervezetekre" a számviteli törvényt ugyanis a törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendelettel együtt kell alkalmazni. A köztestületekre vonatkozó módosítás hatályba lépésekor e rendelet a lakásszövetkezetek, a társasházak, a társadalmi szervezetek és az általuk alapított intézmények, az alapítványok, az ügyvédi irodák, a víziközmű-társulatok, valamint a Munkavállalói Résztulajdonosi Program keretében létrejött szervezetek éves beszámoló készítésének és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságáról szóló 157/1992. (XII. 4.) Korm. rendelet volt. Ezt azonban nem módosították a számviteli törvénnyel egyidejűleg, hanem ez egészen 1996. február 1-jei hatályon kívül helyezéséig csak a társadalmi szervezetek és az általuk alapított intézmények beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságait tárgyalta (Fazekas, 2006).

A kormányrendeletet 1996-ban felváltó új szabályozás[42] már megemlítette a köztestületeket, de a változás csak az elnevezésbeli joghézagot pótolta, érdemi változást nem hozott: a köztestületek speciális számviteli szabályait a társadalmi szervekre vonatkozó előírások közé, azokkal közös cím alá iktatták be. A jelenleg hatályos 2000. évi C. törvény a számvitelről, és az ennek végrehajtására kiadott 224/2000. (XII. 19.) Kormányrendeletet a számviteli törvény szerinti

[41] 1993. évi CVII. törvény 41.§ (1) d) pontja, és ezt „megerősítette" a számviteli törvény módosításáról szóló 1993. évi CVIII. törvény is, melynek 1.§ (2) ugyanezt a rendelkezést iktatta be a számviteli törvénybe.

[42] 8/1996. (I. 24.) Korm. rendelet a számviteli törvény szerinti egyéb szervezetek éves beszámoló készítésének és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságáról II. fejezet

egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól már más szerkezetben tárgyalják az „egyéb szervezetek” számviteli kötelezettségeinek sajátosságait. Itt a különbségtétel egyik fontos szempontja a közhasznú és a kiemelten közhasznú minősítés volt. A változás 2012-től következett be e téren azzal, hogy egyesülési jogról, közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről szóló 2011. évi CLXXV. törvénynyel szűkült a civil szervezetek köre és a kiemelten közhasznú minősítést is megszüntették.

A gazdasági kamarák a működésükkel kapcsolatos költségeket jelenleg még az 1999. évi CXXI.törvény 34.§-a alapján a következő pénzügyi forrásokból fedezik:

- A tagdíjakból (a tagdíj alapja az előző évi korrigált nettó árbevétel, mértéke: az előző évi korrigált nettó árbevétel 0,6 ezreléke, de min. 10.000,- Ft/év, illetve max. 1.200.000,- Ft/év),
- Kamarai hozzájárulásból,
- Az igazgatási szolgáltatási díjakból[43], amely a költségvetési törvényben, vagy a feladatot átadó tárca határozatában megállapított támogatás (megjegyzendő, hogy a közigazgatási feladatokat a kötelező kamarai tagság megszűnésétől – 2001. és 2006. között – nem a kamarák látták el, így ezen időszak alatt az igazgatási díjakból származó bevételtől elestek, helyette nagyobb hangsúlyt kaptak a szolgáltatásokért kapott bevételek),
- A kamara szolgáltatásaiért fizetett díjakból (ez a gyakorlatban elenyésző),
- A kamara által alapított társaságok tevékenységéből származó bevételből, és
- Egyéb bevételekből, ideértve az önkéntesen felajánlott hozzájárulásokat is.

A kötelező tagság megszűnéséig a tagdíjbevétel volt a kamara legfontosabb bevételi forrása. Ezt jelzi az is, hogy 1995. és 1998. között az összbevétel 80-90%-át a tagdíjbevétel adta. Az alaptagdíjat és annak minimális, maximális értékét az országos gazdasági kamara alapszabálya állapítja meg, ezen határokon belül pedig a területi kamarák határozzák meg saját tagdíjaikat. A jelenlegi szabályozás szerint a tagdíj mértéke nem haladhatja meg a helyi iparűzési adó törvényben meghatározott mértékének a 25%-át, és a tagdíj legkisebb mértéke évi 10 000 forint, legmagasabb mértéke legfeljebb 10 millió forint lehet.

A 2001. év volt az első a kamarák számára, amikor már az új struktúrában, az önkéntes kamarai tagság mellett kellett működniük. Munkafeltételeiket kedvezőtlenül befolyásolta, hogy a tagdíjbevételeik drasztikusan lecsökkentek (körülbelül 1/10-re esett vissza), de ez nem rengette meg alapjaiban a rendszert. A tagdíjbevételek elmúlt évekbeni alakulását mutatja a 13. ábra.

[43] Módosította a 2011. évi CLVI. törvény 406. §. és a 2003. évi CXXXI. törvény 22. §.”a költségvetési törvényben megállapított támogatás” elnevezésre

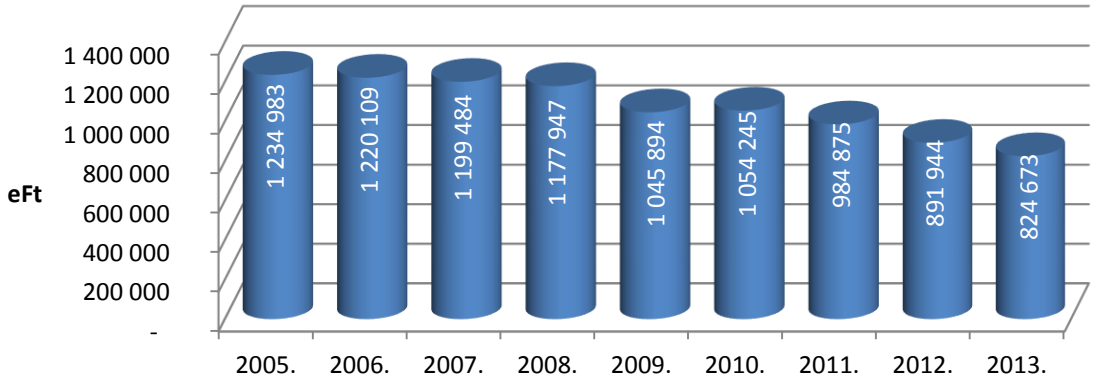

Forrás: a MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

13. ábra. A tagdíjbevételek alakulása a kamaráknál (országos összesített adat)

Az összesített tagdíjbevételek az önkéntes tagság bevezetése után érezhető csökkenést mutatnak. A területi kamarák éves tagdíjbevételeinek alakulása is – melyet az 7. melléklet tartalmaz – nagy szórást mutat, 15 és 70 Millió forint között mozog. Bár a bevételek 2004-ig csökkenő tendenciát jeleztek, 2005. és 2007. között ez a bevételi forrás stabilizálódott, 2008-ban és 2009-ben a gazdasági válság hatásaként jelentős bevétel csökkenés jelentkezett (sok vállalkozás megszűnt, így kiestek a kamarai tagságból), majd 2010-ben egy kis növekedés is elindult, ami a bevezetett kötelező építőipari regisztrációs bevételeknek köszönhető. A tagok számának állandó változása miatt azonban a tagdíjbevételek tervezhetősége nehéz feladat. A bevezetett kötelező építőipari regisztráció, majd 2012-től a valamennyi vállalkozás számára kötelező regisztráció jelentős bevételt eredményezett a kamarák számára.

Hasonlóan alakult a tagdíjbevételek változása a BOKIK esetén is (14. ábrán látható a forrásonkénti elkülönítés az összes bevétel arányában).

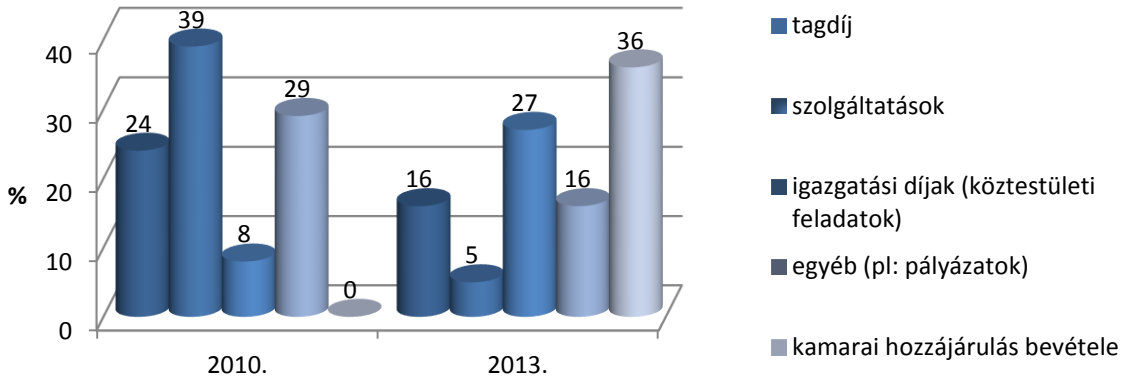

Forrás: a BOKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2011, 2014

14. ábra. A bevételek aránya az összes bevételhez BOKIK-nál 2010-ben és 2013-ban

Ha megnézzük a bevételek forrásonkénti arányait az ábrán, láthatjuk, hogy 2013-ban 2010-hez képest jelentős változás figyelhető meg, a tagdíjbevételek csökkentek, míg az igazgatási díjak tekintetében bevétel növekedés tapasztalható a bevezetett regisztrációknak köszönhetően. Így ez utóbbiak következtében működési feltételeket jelentősen tudták javítani, mely a kötelező

tagság ismételt bevezetését vetíti előre. A kamara ezirányú szándékát mutatja, hogy a 2014. júniusi országos küldöttgyűlésükön szavazatukkal támogatták és célként fogalmazták meg a kamarai kötelező tagság ismételt bevezetését.

E fejezetben a felvázolt gazdaságtörténelmi és jogtörténeti folyamatok alapján azt vizsgáltam, hogy a kamarai rendszer miért nem letisztult hazánkban még napjainkban sem, adottak-e a működési feltételrendszerek (jogi és gazdasági szempontból), valamint az érezhető diszfunkciókat mi okozza a a működésében, ezek orvoslására milyen „speciális" megoldás (önkéntes tagság de kötelező regisztráció) született. Mint a dolgozatom elméleti részében részleteztem, jogi és gazdasági szempontból az institucionalista, evolúciós közgazdasági elméletek által magyarázott fejlődési magyarázatok nem kielégítőek.

A működési diszfunkció oka véleményem szerint abban keresendő, hogy a gazdasági kamarák kialakulásának és történelmi fejlődésének következményeként funkciói, helyezete, feladatai nem egyértelműek, mert ugyan érdekképviseleti szervnek tekintjük, de egyben a részére előírt állami feladatok ellátása miatt, hatósági jogkörrel is rendelkezik. Az érdekképviseletek alapeszméjétől távol áll a kötelező tagság, a hatósági tevékenység azonban megkövetelhet egy teljeskörűséget. A KKV-k fejlesztésében e két szerepkör egyidejű ellátása nehézséget jelent, így érthető és magyarázható az egyes vállalakozások kamarával szembeni attitűdje, a tisztázatlan helyzet miatt. A kamarák nem megfelelő elfogadottságát jól mutatja a taglétszám változása is, mely a kötelező tagság megszüntetése után némi stagnálást követően folyamatos csökkenést mutat, az összes vállalkozások arányában.

3. A KAMARÁK VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SZOLGÁLTATÁSOK NYÚJTÁSÁRA

Az első két fejezetből logikai úton következik, hogy egy érdekképviselet erejét a tagság létszáma és lojalitása határozza meg. A további fejezetekben a tagság aspektusából folytatom vizsgálódásomat, és ennek kapcsán a kutatásom a gazdasági kamarák érdekképviseleti tevékenységének eredményességét meghatározó tényezőkre irányul. A kamarák szükségszerű létezésének, működésének elméletekkel történt bizonyítása után a következő kutatási kérdéskört vizsgálom: a kamara milyen szerepet játszik a vállalkozások fejlesztésében, különös tekintettel az általa nyújtott szolgáltatásokra? Ezt követően arra keresem a választ, hogy a kamarai tagok és nem tagok mennyire ismerik, veszik igénybe a nyújtott szolgáltatásokat, az igénybe vett szolgáltatásoknak milyen a megítélése? Az értekezésemnek ebben a fejezetében primer kutatásaim alapján a tagság véleményét vizsgálom, az egyik legfontosabbnak ítélt kamarai tevékenység, a szolgáltatásnyújtás tekintetében. Ennek oka, hogy a gazdasági kamarák egyik törvényi feladata a gazdaságfejlesztési feladatok ellátása, a tagok ezen belül leginkább a vállalkozásfejlesztésben érdekeltek, melyet a szervezet elsősorban a különböző szolgáltatások nyújtásán keresztül valósít meg. Az általam végzett primer kutatás folyamatát a 15. ábra szemlélteti:

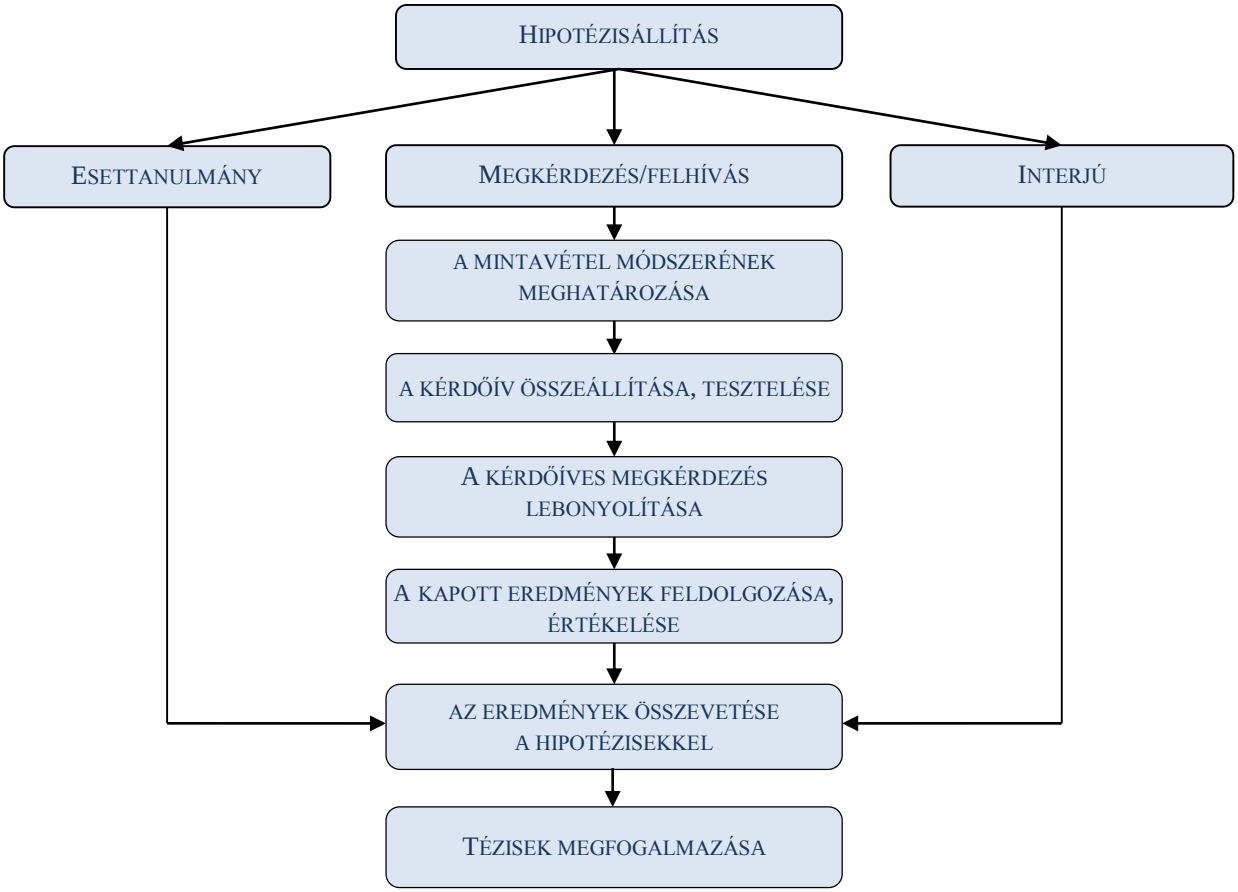

Forrás: saját szerkesztés, 2011

15. ábra. A primer kutatás folyamata

Primer adatgyűjtésem oka, hogy nem áll rendelkezésre tudományos igényességű adatbázis a kamarák vállalkozásfejlesztési tevékenységének megítéléshez. Mint a BOKIK elnöke is elmondta, számos rövid feed-back készül a kamarai rendezvények előtt és után a kamarai tagok körében. Így vannak ugyan információik a kamara megítéléséről, azonban ez egyrészt nem tudományos igényű, másrészt hiányzik azon vállalkozók véleménye, akik nem tagjai a kamarának (a továbbiakban: nem tagok). Ezek a megkérdezések nagyon specifikusak, általában egy adott program köré csoportosulnak (interjú Bihall Tamással, a BOKIK elnökével, 2014).

A primer kutatás alap hipotézise: A kamarák által végzett vállalkozásfejlesztési tevékenység minőségének a kamarák által nyújtott szolgáltatásokon keresztüli megítélése eltérő a kamarai tagok és a nem tagok körében. Ennek vizsgálata több alhipotézis keretében történik. A kérdéskör vizsgálatához először a vállalkozásfejlesztés fogalmi kereteit, szakaszait, elméleti modelljeit, eszközeit foglalom össze a hazai és nemzetközi szakirodalom alapján.

3.1. A vállalkozásfejlesztés fogalma, szakaszai, elméleti modelljei, eszközei

Az alábbi kérdéskörhöz a fogalom meghatározásokat kell tisztáznunk. Először, mit is értünk (kis) vállalkozás-fejlesztés alatt? Hazánkban, - mint egész Európában- a mikro- kis-közép vállalkozási szektor adja a működő vállalkozások döntő részét (nálunk 99%-át). Ezenkívül a GDP több mint felét állítják elő és a foglalkoztatottak több mint 70%-a is itt tevékenykedik[44], ennél fogva amikor vállalkozások fejlesztéséről beszélünk, e szektort értjük alatta. A hazai szakirodalomban a következő meghatározás elfogadott a kisvállalkozás fejlesztésére: „azon tevékenységeknek az összessége, amelyek piaci beavatkozással, illetve a gazdaság működését meghatározó intézményi keretek átalakításával a kisvállalkozások helyzetének, különösen versenyképességének javítására törekszenek. Vállalkozásfejlesztési tevékenységet folytathatnak kormányok, nemzetközi szervezetek és magánfinanszírozású non-profit szervezetek. A kisvállalkozás fejlesztési politika pedig egy ország, kormány vagy más szervezet kisvállalkozás fejlesztési tevékenységének elveit, és az azokra épülő irányvonalat jelenti”[45]. A kisvállalkozások fejlesztése az ötvenes évektől a világ több országában a gazdaságpolitika részévé vált. Hazánkban a kisvállalkozás-fejlesztés terén két szakaszt különböztetünk meg: [46]

1. Az első szakasz az 1989-es rendszerváltás után kezdődött, amikor a KGST összeomlása és a Szovjetunió felbomlása következtében állami vállalatok százai mentek csődbe, az alkalmazottak jelentős hányada kényszervállalkozóként pénzügyi források nélkül kezdte tevékenységét, ekkor egy magántulajdonon alapuló KKV szektort kellett (volna) létre hozni. Mivel azonban a piacgazdaság szabályozórendszere a nagy változást nem tudta követni, a kormányzat pedig a tömeges privatizációban látta a piacgazdaság kialakulásának lehetőségét, elhanyagolta a KKV-kon alapuló magánszektor tudatos kialakítását.

2. A második szakaszt az 1990-es évek végétől számítjuk. Az akkori doktrína abból indult ki, hogy a KKV-kat ért versenyhátrányt valamilyen jövedelemtranszferrel kell ellensúlyozni. A költségvetésből vagy a külföldi segélyből származó pénzeket különböző célokra és szer-

[44] az ERENET magyar tagozatának javaslatai egy új kis és középvállalkozás-fejlesztési politika kidolgozásához
[45] Kállay László - Imreh Szabolcs: A KKV fejlesztés gazdaságtana. Aula Kiadó, 2004. 61. oldal
[46] Közgazdasági Szemle, XLIX. évf., 2002. július–augusztus (557–573. o.)

vezeti keretek között használták fel. A legfőbb probléma a programok alacsony hatékonysága volt, és gyakran nem a kezdő tőkeszegény kisvállalkozókhoz kerültek a források, hanem a (viszonylag) gazdag nagyvállalatokhoz. A változások nem voltak tartósak, és csak a jövedelemtranszfer fenntartásával vagy fokozásával lehetett a programokat folytatni. Nem voltak ritkák a súlyos korrupciós esetek sem.

Így tehát a rendszerváltás kezdete óta a gazdálkodási feltételrendszerben bekövetkezett változások, a piacgazdaság fokozatosan kiépülő szervezeti és jogi rendszere, valamint a korábbi nagyvállalati szervezeti struktúra összeomlása és az ezzel összefüggő foglalkoztatási kényszerek együttesen a vállalkozások számának és gazdasági súlyának jelentős növekedését eredményezték. Előtérbe került annak a felismerése, hogy a kis- és középvállalkozások kulcsszerepet játszanak a munkanélküliség leküzdésében, valamint a versenyképesség javítása és az innováció területén. Emiatt megerősödtek a KKV-k regionális, állami és helyi eszközökkel való támogatását szükségesnek tartó nézetek. Az elmúlt néhány évtized tapasztalatai alapján a vállalkozásfejlesztés két elméleti modelljét különböztethetjük meg, melyek a következők:[47]

- Régi modell: Piachelyettesítő

A régi irányzat szerint a versenyhátrányt valamilyen jövedelemtranszferrel kell egyensúlyozni, különböző programok, adminisztratív eszközök segítségével. A programok hatásossága azonban megkérdőjelezhető, mert az így létrejött változások nem voltak tartósak, azokat csak a jövedelemtranszfer fenntartásával vagy fokozásával lehetett fenntartani. Működése a következőképpen történt: az ún. „donoroktól" származott forrásokból a kormányzati ügynökségek, a fejlesztési programok, illetve nem kormányzati szervek (NGO) révén a vállalkozások folyamatosan olcsó szolgáltatásokhoz jutottak. Ám a programok nem fejlődtek, nem volt visszajelzés, hogy a vállalkozásoknak mire lenne szükségük, és a finanszírozási források megszűnésével a programok nem voltak fenntarthatóak, a vállalkozások szűk körét tudták elérni. Tehát az üzleti, pénzügyi szolgáltatások piacait mesterségesen tartotta fenn, helyettesíteni próbálta azokat, nem (ki)fejleszteni. A modell működése a 16. ábrán látható:

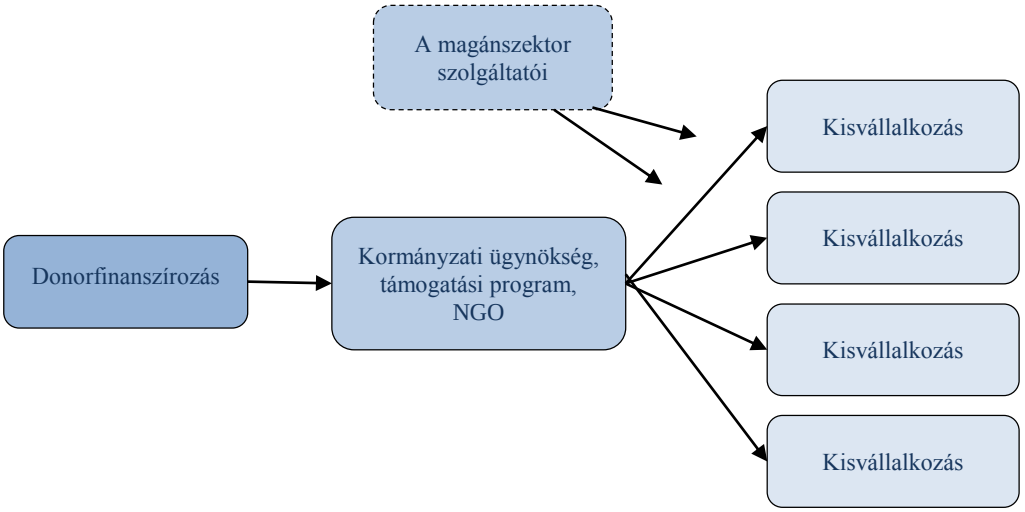

Forrás: Kállay, 2002 alapján saját készítés, 2013

16. ábra. A régi modell: a piac helyettesítése

[47] Business Development Services for Small Enterprises: Guiding Princeples for Donor Intervention (2001) Committee of Donor Agencies for Small Enterprise Development, Washington

- Új modell: Piacfejlesztő

Az új irányvonal esetén a versenyhátrányt nem jövedelemtranszferrel kell ellensúlyozni, hanem a vállalkozások versenyképességét kell erősíteni a piaci koordináció eszközeivel, ahol a fenntarthatóság kulcsszerepet kap. Az új modell esetén belép az előzőekben hiányolt új, segítő – Kállay (2002) szóhasználatával „fejlesztő" – szervezet, amelytől származó forrásokból nem tartósan támogatott szolgáltatások finanszírozása a cél, hanem a szolgáltatások fejlesztése. Ennek eredményeképpen egy új, piacképes szolgáltatás jön létre, és a fenntarthatóság elérhető lesz a vállalkozások számára. A beavatkozás funkciói elkülönülnek, a fejlesztőszervezet szerepe pedig csökken, amikor a szolgáltatás piacképessé válik. Ezen szervezetek tehát nem helyettesíteni, hanem (ki)fejleszteni akarják a piacot, így a nem, vagy nem kielégítően működő piac, rövid időn belül önállóvá válhat. Ezt mutatja a 17. ábra:

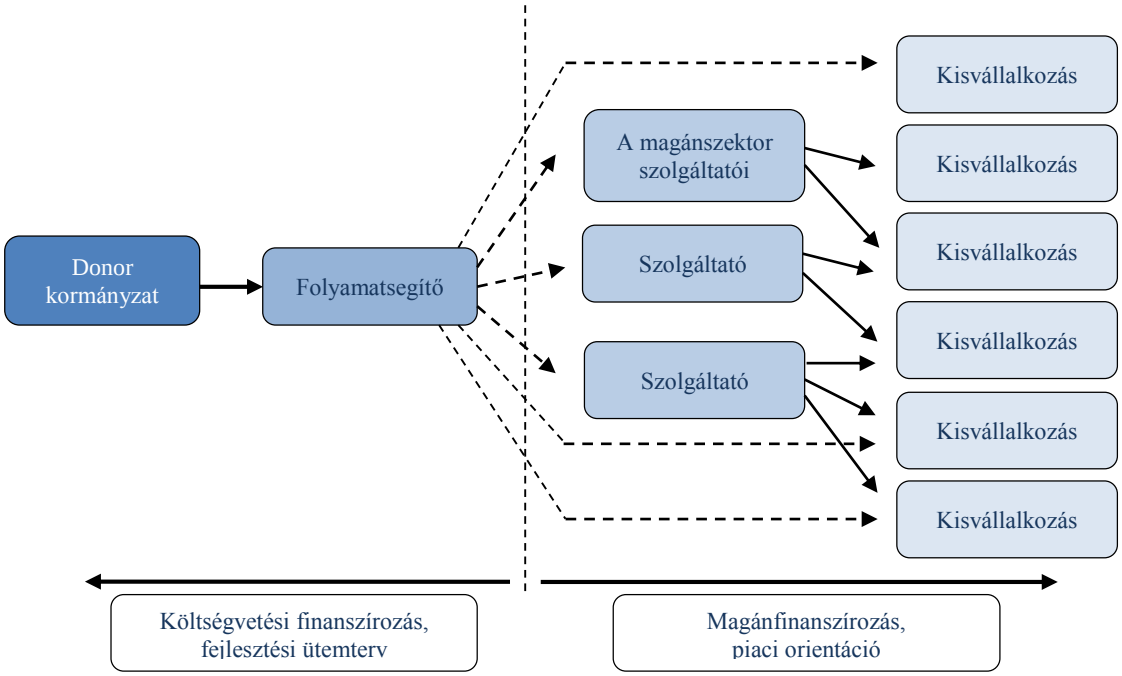

Forrás: Kállay, 2002 alapján saját készítés, 2013

17. ábra. Új megközelítés: a piac kialakulásának elősegítése

Összegezve elmondható, hogy míg a piachelyettesítő modell csak a problémák tüneti kezelésére alkalmas és csak látszateredményt lehet elérni, addig a piacépítő modell lehetőséget ad a lényegi problémakezelésre, mert fenntartható módon jövedelem újraelosztás nélkül elérhetők a kisvállalkozások által igényelt szolgáltatások. A két modell összehasonlítását mutatja az 5. táblázat:

Piacépítő és piachelyettesítő modellek összehasonlítása 5. táblázat

SZEMPONTOK	PIACHELYETTESÍTŐ MODELL	PIACÉPÍTŐ MODELL
AZ ÚJRAELOSZTÁS SÚLYA	jelentős	jelentéktelen
A FEJLESZTÉSI FORRÁSOK JELLEGE	támogatások, állami megrendelések	visszterhes pénzügyi eszközök
A FEJLESZTÉSI FORRÁSOK KEZELŐI	kormányhivatalok, nem állami szervezetek	pénzügyi közvetítő magáncégek
TORZÍTÓ TÉNYEZŐ MEGJELENÉSE (PÉLDÁUL KORRUPCIÓ)	jelentős	elhanyagolható
A FENNTARTHATÓSÁG FOKA	alacsony	magas

Forrás: Kállay, 2002 alapján saját szerkesztés, 2013

A következőkben vegyük sorra a vállalkozásfejlesztés eszközeit. A hazai szakirodalom alapján:[48] a megközelítés abból indul ki, hogy az állam – mivel nem feladata a magánszolgáltatások nyújtása, ellenben feladata a kedvező gazdasági környezet biztosítása, a közszolgáltatások nyújtása és piaci kudarcok korrigálása – a következő szolgáltatásokat nyújtja:

- pénzügyi szolgáltatások:
  - hitelek
  - faktoring és eszköz alapú finanszírozás
  - garanciák
  - tőkebefektetés
- nem pénzügyi vagy üzletfejlesztési szolgáltatások (Business Development Services)[49]. Jelentős részük a vállalkozások együttműködésének javítására szolgál: klaszterek, hálózatok, iparági körzetek (Lengyel, 2002).
  - oktatás, képzés
  - tanácsadás
  - kereskedelemfejlesztés
  - információszolgáltatás
  - üzleti kapcsolatok fejlesztése.

Ezen utóbbi nem pénzügyi/üzletfejlesztési szolgáltatások tovább bonthatók aszerint, hogy mely területre irányul a beavatkozás. Így megkülönböztetünk:

- makroszintű beavatkozást: az általános üzleti környezet javítását célozzák,
- mezzo szintű beavatkozást: a különböző szolgáltatást nyújtó szervezeteket célozzák,
- mikro szintű beavatkozást: amikor a vállalkozásfejlesztési szervezetek közvetlenül a vállalkozásoknak nyújtanak valamilyen szolgáltatást.

A kis- és közepes vállalkozások fejlesztését egyrészt a vállalkozásfejlesztés nem pénzügyi eszközei (vállalkozásokat segítő intézményrendszer, információhoz való jutás javítása, hálózati kapcsolatok fejlesztése, vállalkozói kultúra fejlesztése, vállalkozói képzés, tanácsadás, vállalkozói érdekképviselet), másrészt a kis- és középvállalkozás-fejlesztési pénzügyi eszközei (kedvezményes hitel, garanciák, tőkeellátás, állami támogatások) szolgálják. Azonban ezen eszközök alkalmazását meghatározza az alkalmazott fejlesztési, illetve beavatkozási politika attól függően, hogy a beavatkozás a keresleti oldal élénkítésére (gyorsítja a piac kialakulását), vagy a kínálati oldalra (a szolgáltató szervezeteket fejlesztik) irányul.

3.2. A vállalkozások fejlesztését támogató szervezetek és tevékenységük

Minden fejlett piacgazdaságban a kis- és középvállalkozások életben tartása, fejlődésük előmozdítása elsődleges célja a kormányzatnak, és a vállalkozások autonóm szervezeteinek egyaránt. Paradox módon még a nagyvállalatok is érdekeltek a kisvállalati szektor támogatásában, hogy olyan kisvállalatok működjenek vonzáskörzetükben, amelyek például beszállítóik lehetnek. Ennek érdekében napjainkban a kormányzati és a különböző érdekképviseleti szervezetek, köztük a kamarák is, egyre több szolgáltatást nyújtanak a kis- és középvállalkozások

[48] Lásd: Kállay László - Imreh Szabolcs: A KKV fejlesztés gazdaságtana. Aula Kiadó, 2004. 68. oldal
[49] A Donorok Bizottságának (Committee of Donor Agencies for Small Enterprise Development) tipizálása. 2001.

fejlesztése érdekében. Azonban a hazai kis- és középvállalkozások fejlesztését támogató intézményrendszer rendkívül (véleményem szerint túl) széleskörű, sok szervezetet foglal magában, melyek sokszor egymás tevékenységét átfedve működnek. A továbbiakban ennek alátámasztására néhány szervezet tevékenységét ismertetem röviden.

Vállalkozásfejlesztési Tanács (VT)

A VT részt vesz a kisvállalkozás-fejlesztési stratégia kialakításában, ennek keretében javaslatokat tesz a stratégia megalapozását szolgáló szakmai programokra és intézkedésekre, illetve a Kis- és középvállalkozói Célelőirányzatból támogatandó célokra. Véleményezi a kisvállalkozásokat érintő törvényeket, a fejlesztésük érdekében kialakított szakmai programokat, értékeli a minisztériumok, országos hatáskörű szervek és vállalkozásfejlesztési szervezetek költségvetési forrás felhasználásával végrehajtott programjainak hatékonyságát, illetve a kisvállalkozások részesedésének mértékét a költségvetési támogatásokból, a vállalkozói hitelekből.

A Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (MVA)

Az MVA 1990-ben alakult azzal a céllal, hogy támogatást nyújtson a magyar kis- és középvállalkozói szektor létrejöttéhez és fejlődéséhez. Az MVA elsősorban információnyújtás, képzés, valamint vállalkozásfejlesztési pénzforrások révén igyekszik vállalkozásfejlesztési tevékenységet folytatni. Az MVA független szervezet, amelynek 4,2 Milliárd forintos alaptőkéjét a Magyar Kormány, bankok és érdekképviseletek biztosították 1990-ben. Az MVA számára 1996 óta a kis- és középvállalkozói szektor fejlesztésével kapcsolatos programok megvalósításához a Magyar Kormány is nyújt pénzügyi támogatást a Gazdaságfejlesztési Célelőirányzaton keresztül.

Helyi Vállalkozói Központok (HVK)

A kis- és középvállalkozói szektor fejlesztését szolgáló programok végrehajtásának alappillérét a Helyi Vállalkozói Központok (HVK) országos hálózata jelenti. Alapítványi formában, sok helyen közhasznú jogállást elnyerve működnek és a helyi vállalkozásfejlesztésben érdekelt szervezetek (megyei és helyi önkormányzatok, kamarák, bankok, érdekképviseletek, vállalkozók) széles körét tömörítik. A központok támogatott programjai, szolgáltatásai az alábbi területeken állnak a helyi kis- és középvállalkozások rendelkezésére: alapszolgáltatások vállalkozóknak, mint ügyfélszolgálati tanácsadás, informatikai szolgáltatások, üzleti információnyújtás, vállalkozásirányítási és speciális képzési programok, kedvezményes telephely, irodahelyiség biztosítása az inkubátorházban. Vállalkozások növekedését elősegítő szolgáltatások: tanácsadás regisztrált tanácsadók segítségével, értéknövelt információs szolgáltatások, kiállítások, vásárok, termékbemutatók, üzletember találkozók szervezése. Pénzügyi szolgáltatások: mikro hitel és hitelgarancia program helyi bonyolítása.

Inkubátorházak

Az inkubátorház az induló kisvállalkozások kezdeti támogatásának és piaci körülmények közé történő kibocsátásának eredetileg Angliából és az USA-ból származó és hazánkban is elterjedt módszere. Az inkubátorház olyan vállalkozásfejlesztési módszer, amelynek alkalmazásánál gazdasági és társadalmi prioritások is szerepet játszanak, és egy lépcsőfokot jelentenek a vál-

lalkozások kezdő lépései és kifejlett működése között. Az inkubátorház az induló kisvállalkozásoknak mesterségesen kedvezőbb környezetet teremt a piaci viszonyoknál, infrastruktúrát, helyet, szolgáltatásokat biztosít a vállalkozásoknak, vagyis segít túlélni a kritikus kezdeti időszakot, és intézményként korrigálja a piac hibás működését (költséges információk, csökkenő tőkebeáramlás, technológiai transzfer hiánya, egyenlőtlen kezdeti lehetőségek). Főleg a helyi fejlődést és a munkahelyteremtést ösztönzik vele.

Ipartestületek Országos Szövetsége (IPOSZ)

Egyéni és társas vállalkozások által alapított közel háromszáz ipartestület és országos szakmai szövetség demokratikus érdekvédelmi szervezete, mely közel százezer, egyéni vállalkozói formában tevékenykedő mikro- és kisvállalkozót tömörít. A képviselt rétegek helyzetének befolyásolása érdekében értékeli azok gazdasági-társadalmi környezetét, és kidolgozza azokat a konkrét javaslatokat, amelyek az alkalmazandó gazdaságpolitikai eszközökre és megoldási módokra is utalnak. Együttműködik a szakképzéssel összefüggő törvények és jogszabályok előkészítésében, a továbbképzéssel, átképzéssel, ipari tanuló-, illetve mesterképzéssel kapcsolatos feladatok végrehajtásában. Tagja az Érdekegyeztető Tanácsnak és ott a munkaadói szervezetek között a kis- és középvállalkozók legnagyobb meghatározó képviselője.

Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége (KISOSZ)

A KISOSZ által képviselt vállalkozások köre döntően egyéni vállalkozási formában működő olyan vállalkozások, amelyek tevékenysége a kereskedelem és a vendéglátás területére esik, és erre a körre elsősorban a mikro vállalkozások mérete a jellemző. Az Országos Érdekegyeztető Tanács tagjaként részt vesz a plenáris üléseken, és szakértőit megküldi az OÉT szakbizottságaiba. Külön kiemelt területek a társadalombiztosítással, az adóval, a munkavégzéssel és a gazdasági versenyhelyzettel kapcsolatos kérdések. A piacnyerés és a vállalkozók közti kiemelkedés megvalósítása érdekében fontos szerepet tulajdonítanak a minőségügy kérdésének. Legfontosabb szolgáltatói tevékenysége az oktatás, melyhez vizsgáztatási jogosultság is társul.

Nemzeti Külgazdasági Hivatal (Hungarian Investment and Trade Agency)

A Gazdasági Minisztérium háttérintézményeként a HITA működésének célja 2010-től a kormány külgazdasági törekvéseinek támogatása, a külgazdasági kapcsolatok fejlesztése és a külföldiek magyarországi befektetéseinek előmozdítása. Ennek érdekében sokrétű kereskedelemfejlesztési és befektetés ösztönzési programot szervez (e feladatot 2014-től a Nemzetgazdasági Minisztérium alá tartozó Nemzeti Befektetési Ügynökség vette át). Kiterjedt belföldi és külföldi képviseleti hálózata révén szerteágazó információs és üzleti szolgáltatásokat nyújt mind a magyar, mind a külföldi, elsősorban kis- és középvállalkozói kör számára. A HITA Kereskedelmi szolgálatának az egész világra kiterjedő – 36 ország – irodai közreműködésével segít az exportképes termékek fizetőképes piacainak feltérképezésében.

A KKV szektor finanszírozását támogató, lebonyolító intézmények közül néhány:

Agrár- Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány

A Magyar Kormány (pontosabban a Vidékfejlesztési Minisztérium jogelődje) a PHARE Program keretében nyújtott 10 Millió ECU segélyösszeggel 1991-ben hozta létre, öt pénzintézettel karöltve. Célja a vidéki agrárágazatban működő kis- és középvállalkozók hitelképességének

növelése, hitelhez jutásuk könnyítése. Az Alapítvány kezességét 1991. óta 70%-os, 2011. július 30-tól 85%-os állami viszont garancia biztosítja. 2012. december 31-ig több mint 38.000 hitelügyletet garantált az Alapítvány, vagyis segítséget nyújtott több mint 110 ezer vállalkozónak, összesen 264 Milliárd forint felvételéhez, elsősorban a növénytermesztés és az állattenyésztés területén.

Magyar Export- Import Bank Zrt. (Eximbank)
A Magyar Export- Import Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaságot – a Magyar Exporthitel Biztosító Zártkörűen Működő Részvénytársasággal (MEHIB) együtt – az 1994. évi XLII. törvény hozta létre azzal a célkitűzéssel, hogy segítse elő a magyar áruk és szolgáltatások külpiacokon történő értékesítését. A Magyar Export- Import Bank feladatai a következők: a külgazdasági kapcsolatok, ezen belül kiemelten a magyar áruk és szolgáltatások exportjának ösztönzése és segítése, az exporthoz fűződő állami érdekek érvényesítése, az exportőrök külpiaci versenyképességének erősítése, az export hagyományos piaci eszközökkel nem biztosítható pénzügyi kockázatainak megosztása. A rendelkezésére bocsátott állami eszközökkel együttműködik a piaci szereplőkkel ott, ahol az export finanszírozását a kereskedelmi bankok a futamidők, a kamatok, a kockázatok miatt nem, vagy részben tudják vállalni. Hitelfelvételei mögött a magyar állam költségvetésének készfizető kezessége áll.

Magyar Fejlesztési Bank Rt. (MFB)
A Magyar Fejlesztési Bank Rt. az egyetlen hazai fejlesztési hitelintézet, amely piaci szereplőként segíti a magyar gazdaság és társadalom modernizációját, működésével hozzájárul a Kormány gazdaságfejlesztési programjának megvalósításához. Az MFB Rt. közreműködik nemzetközi források bevonásában, szerepet vállal hosszú távú állami infrastrukturális fejlesztésekben, pénzügyi hátteret biztosít különféle területfejlesztési programok megvalósításához, regionális fejlesztési hálózatot működtet, támogatja a hazai kis- és középvállalkozásokat. Tevékenységének prioritásai: részvétel a hosszú távú állami infrastrukturális beruházások finanszírozásában, komplex finanszírozási módszerek alkalmazásával hozzájárulás a regionális különbségekből adódó gazdasági egyenlőtlenségek mérsékléséhez.

Mint az előző, korántsem teljes felsorolásból is látható, hazánkban igen szerteágazó a kis- és középvállalkozások fejlesztésével, támogatásával foglalkozó szervezetek száma, melyek specializálódtak ugyan, de sokszor egymást átfedő tevékenységeket folytatnak. Vannak köztük kormányzati támogatottsággal és magán jelleggel létrehozott és működő szervezetek is. „Az egyik legkomplexebb vállalkozásfejlesztést támogató tevékenységet szakmai felkészültségénél, infrastrukturális ellátottságánál, és hálózatszerű szervezeti jellegénél fogva a 21. században, Magyarországon a gazdasági kamarák látják el” - mint azt a 2014 májusában folytatott mélyinterjúban Bihall Tamás, a BOKIK elnöke is kifejtette. A kormányzat gazdaságpolitikai döntéseinél néhány szervezetet bevon a döntésbe, de nem mindegyiket. Véleményem szerint szükségszerű lenne egy koordináció, egy felügyelő szervezet – például a gazdasági kamarák –, amely ezen átfedéseket megszüntetné és így hatékonyabbá válhatna a szervezetek tevékenysége, nem forgácsolódnának szét az energiák.

3.3. A kamarák által nyújtott szolgáltatások, mint a vállalkozásfejlesztés eszközei

Az első fejezetben olvashattunk a kamarai szervezetek létrejöttének, működésének elméleti hátteréről. Ez a fejezet többek között azt elemzi, hogy miért éri meg e szervezeti formában nyújtani a szolgáltatásokat, melyek azon tevékenységek, amelyekkel belépésre ösztönözhetnek leendő vállalkozásokat, melyek az ún. szelektív ösztönzők e szervezeteknél, és mi az itt is megjelenő közjavak előállításának problematikája. A másik kérdéskör, amire választ keresek e fejezetben az, hogy a kamara által nyújtott szolgáltatások mennyire segítik a vállalkozásokat, milyen hatással van e tevékenységük a vállalkozásfejlesztésre, és ezt hogyan értékelik a kamarai és nem kamarai tagok. Mindezt a BOKIK példáján keresztül vizsgáltam.

3.3.1. Szolgáltatások fogalma, elméleti csoportosításai

Kiindulásképpen a szolgáltatások fogalmát és elméleti csoportosítását kellett tisztáznom a szakirodalom alapján. Először azt vizsgáltam, hogy a kamarát az általa nyújtott szolgáltatások alapján hol lehet elhelyezni a szolgáltató üzletágak között, illetve az általuk nyújtott szolgáltatás mely szolgáltatásfajtához tartozik. Ezekhez segítségül hívtam a szolgáltatástipológiák nemzetközi és hazai szakirodalmát. A közgazdasági szakirodalomban a gazdaságban végbemenő strukturális változásokkal a szektorelmélet foglalkozik, melyben a legismertebb az ún. „háromszektor modell". E szerint primer, szekunder és tercier szektorokat különböztetünk meg (Corsten, 1997). Görgens felsoroló jelleggel, konkretizálja e szektorok tartalmát, de a rendszerezés szempontjait nem fejti ki. A primer szektort a mező- és erdőgazdálkodás (beleértve a halászatot és vadászatot) alkotja, a szekunder szektorba a bányászat, közmű- és feldolgozóipar (áram-, gáz- és vízellátás) tartozik, a tercier szektort pedig az építőipar, valamint a magán- és közszolgáltatások (elosztás, kereskedelem, szállítás-fuvarozás, bankszolgáltatások, biztosítás, közigazgatás) képezik (Görgens, 1975).

A szektorelmélet további képviselői, Fischer[50], Fourastié, Clark a gazdasági szektorokat különböző szempontok szerint különítették el. Fischer a kereslet jövedelemrugalmasságát tekintette a megkülönböztetés alapjának, e szerint a primer szektorra a rugalmatlan jövedelem, a szekunderre a merev kereslet, míg a tercierre a rugalmas kereslet jellemző. Fourastié[51] azt vizsgálta, hogy a technológiai fejlődés milyen mértékben meghatározó az adott szektorokban: a szekunder szektorban jelenik meg legdominánsabban a technológiai fejlettség, míg a tercier szektorban a legkisebb ennek mértéke a humán erőforrás túlsúlya miatt. Arra is felhívta a figyelmet, hogy a modern világban a szolgáltatás a munkavállalók mind nagyobb hányadát vonzza magához. Míg a foglalkoztatottak aránya a tradicionális társadalmak primer szektoraiban 70%, szekunder szektoraiban 20%, tercier szektoraiban 10 % volt, a második, átmeneti

[50] A kereslet jövedelemrugalmassága azt fejezi ki, hogy hány százalékkal változik egy jószág kereslete a fogyasztó jövedelmének egy százalékos változása következtében. A jövedelem növekedése általában növeli a jószág iránti keresletet, ebben az esetben normál jószágokról beszélünk és a kereslet jövedelemrugalmassága pozitív szám. Ha a kereslet jövedelemrugalmassága nagyobb, mint 1, akkor a kereslet nagyobb mértékben nő, mint a jövedelem (ez az ún. luxusjószágokra jellemző). Amennyiben a kereslet jövedelemrugalmassága negatív, úgy a kereslet csökken a jövedelem növekedése ellenére (ezek az ún. inferior jószágok).

[51] Fourastié, J. 1989: Le grand espoir du XXe siècle. Párizs

korszakban ugyanezek 20, 50 és 30%-ra módosultak, a mai, „tercier civilizációkban” pedig a primer szektor 10%-ot, a szekunder 20, a tercier 70%-ot tesz ki.

Wolfe-nál a domináns termelési tényező és a termelést korlátozó tényezők jelentik a megkülönböztetés alapját, e szerint a primer szektor legfőbb termelési tényezője a föld, a szekunderé a tőke, míg a tercieré az emberi munka. A termelés legfőbb korlátai a primer szektorban a gazdasági növekedés, a szekunderban a gépi tényezők, a tercier szektorban pedig a megfelelő teljesítmény. Clark időbeliségében, dinamikus jelleggel vizsgálja a gazdasági szektorokat, kiemelve a munkaerő dominanciáját és a termékek választékát. Ennek alapján a primer szektor csökkenő tendenciát mutat az idő előre haladásával, a szekunder szektorban a kezdeti növekedést követően ugyancsak csökkenés figyelhető meg, míg a tercier szektort folyamatos növekedés jellemzi.

A szakirodalom a szektorelmélettel szemben kritikával él elsősorban az egyértelmű elkülöníthetőség hiánya miatt: például Fourastié esetében a technológiai haladás mértéke (kis, közepes és nagymértékű) nem értelmezhető. Corstennek további két ellenérve van ezen szektorbesorolásokkal szemben. Egyrészt kritikával illeti az ún. „mozgó szektorbesorolást”, amely azt fejezi ki, hogy az egyes gazdasági ágakhoz való hozzárendelés időben variálható, másrészt minden olyan gazdasági ágazatot, amely sem a primer, sem a szekunder szektorba nem sorolható, a tercier szektor amolyan „gyűjtőhelyként” szolgál, gyakran indokolatlanul (Corsten, 1997).

Kiemelendő Browing–Singelmann szektorális osztályozása, amely – a primer és szekunder szektor mellett – a szolgáltató ágazatot tovább bontja, és négy kategóriáját különbözteti meg (18. ábra).

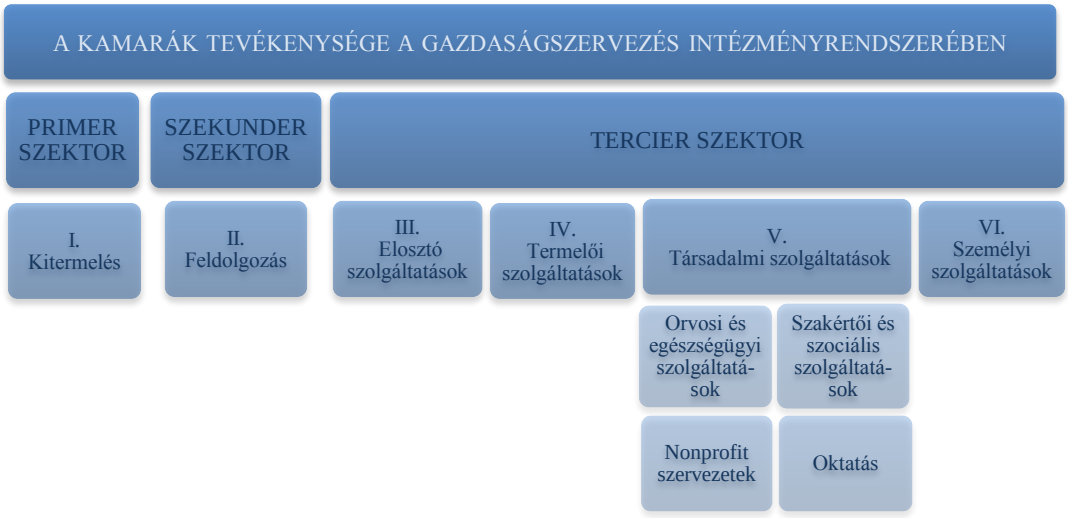

Forrás: Browing- Singelmann, 1978

18. ábra. Browing–Singelmann szektorális osztályozása

- Az „elosztó szolgáltatások” a többi ágazat számára nyújtanak szállítási, távközlési, raktározási, értékesítési és más előnyt biztosító szolgáltatásokat (például távközlés, nagykereskedelem stb.).

- A „termelői szolgáltatások” azokat az ágazatokat fogják át, amelyek pénzügyi, tervezési, vezetési és jogi szolgáltatásokat nyújtanak más ágazatok számára (például biztosítás, ingatlan, számlázás és könyvelés stb.).
- A „*társadalmi szolgáltatások*”: az előzőekkel szemben egyéni szükségletek és a társadalmi renddel kapcsolatos néhány igény közösségi kielégítését biztosítják (például oktatás, orvosi és egészségügyi szolgáltatás, non-profit szervezetek, postai szolgáltatás, stb.). Itt helyezhetők el a kamarai szolgáltatások, mert az állam szervezett, társadalmi renddel kapcsolatos igény közösségi kielégítését biztosítják.
- A „személyi szolgáltatások” kategóriája a legösszetettebb, legkevésbé homogén csoportja a szolgáltatásoknak (például szállodai szolgáltatások, vendéglátás, turisztika stb.).

A szakirodalom többségében egydimenziós szempontok alapján történő rendszerezés alapján osztályozza a szolgáltatásokat. A kereskedelmi statisztikák összehasonlíthatósága szempontjából azonban rendkívül fontos az osztályozási szempontok egységesítése. Ilyen kísérlet az ISIC (International Standard Industrial Classification) nómenklatúra általi osztályozás, mely alcsoportokat képez a szolgáltatás üzletágak között. E szerint az alábbiakat különböztetjük meg:

- kereskedelmi szolgáltatások (kis- és nagykereskedelem),
- HORECA szolgáltatások (éttermek, szállodák),
- logisztikai szolgáltatások (szállítás, raktározás, kommunikáció),
- speciális szakmai szolgáltatások (pénzügyi, biztosítási, ingatlan, üzleti tanácsadás),
- *személyi, közösségi és társadalmi szolgáltatások* (mint például a kamarai szolgáltatás),
- költségvetési (kormányzati) szolgáltatások.

További osztályozási lehetőség, amikor a szolgáltatásokat vállalkozói (commercial) és non-business/nem piaci (non-commercial) szférákra osztjuk (Bradley, 1995). A nem piaci tevékenységek nem feltétlenül az állam által finanszírozottak, de ezen szolgáltatási területek fő folyamatait a államnak kell tudatosan kialakítania (Papp, 2003). Ez a meghatározás azonban inkább marketing szempontból alkalmazható.

Ha a tevékenység tartalmát – az igénybevevőtől függetlenül – választjuk osztályozási szempontnak, a hazai szakirodalom alapján a következő szolgáltatásfajtákat (19. ábra) különíthetjük el, melyben a *hatósági, intézményi szolgáltatásokhoz* sorolhatóak be a kereskedelmi és ipari kamarák által végzett szolgáltatás (Veres, 2002):

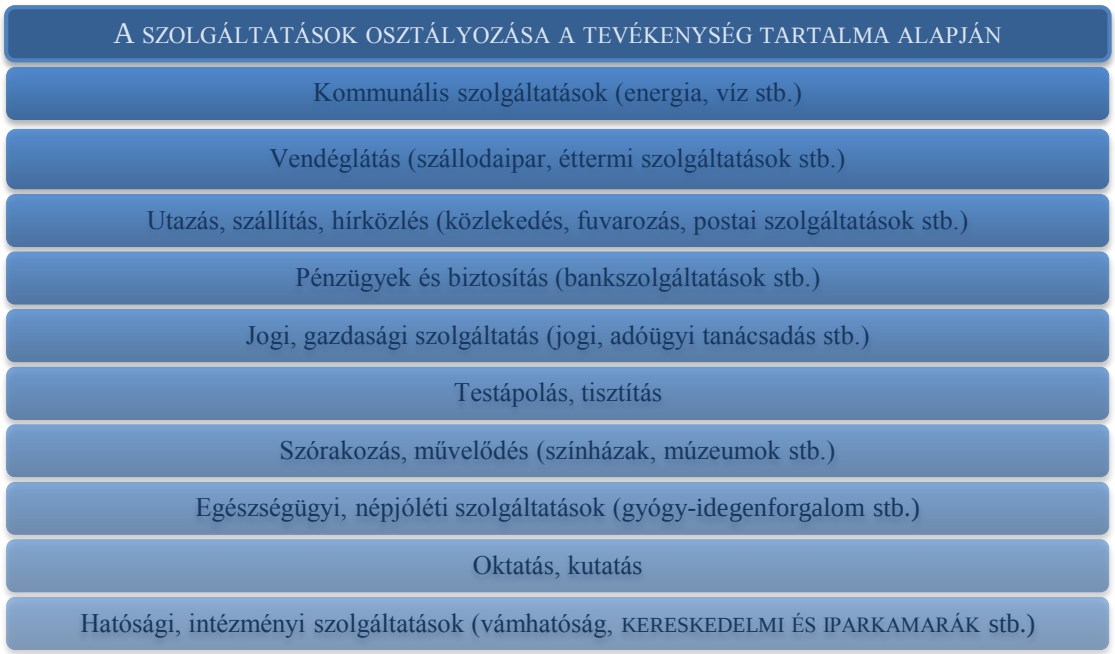

Forrás: Veres, 2002

19. ábra. A szolgáltatások osztályozása a tevékenység tartalma alapján

A szolgáltatás fogalma elég későn, csak a 20. század második felében került a tudományos vizsgálódás középpontjába. A szolgáltatások fogalma és csoportosítása nem olyan egyszerű feladat, mint amilyennek először tűnik. A szolgáltatások osztályozása nem kiforrott és nem is egységes a nemzetközi szakirodalomban, mert az osztályozásnak nincs igazi, stabil alapja, kritériuma (Gershuny, 1987; Marshall, 1988) annak ellenére, hogy a statisztikai elemzések, összehasonlítások, összefüggések csak egységes definíció és osztályozás alapján készíthetőek. A hazai szakirodalomban sincs egységesen elfogadott definíció sem a szolgáltatás fogalmára (szerteágazó jellemzői miatt), sem a szolgáltató szektor (sokféle tevékenység miatt) tekintetében. Többféle definíciót találhatunk: például a tevékenységi oldalról történő megközelítést (Papp, 2003)[52] vagy a KSH által történt szolgáltatás fogalom-meghatározást[53]. Schmenner – utalva a többféle definíciós közelítésre – már felveti: könnyebb meghatározni, hogy mi nem szolgáltatás, minthogy mi tekinthető annak (Schmenner, 1995), vagyis inkább a kizárás oldaláról közelít. Végül nézzük meg, melyek a főbb jellemzői a szolgáltatásoknak, amelyek alapján kategorizálhatunk (Heidrich, 2006):

- Nem kézzel foghatóak és nem tárolhatóak,
- A szolgáltatás előállítása és fogyasztása fizikailag egyszerre történik,
- Könnyű a piacra lépés (jelentős részük kis befektetést igényel, a piacra lépés korlátai nem igazán magasak),
- Külső hatások nagy befolyása: pl. a technológiai fejlődés, a kormányzati szabályozás.

[52] „A szolgáltatás olyan tevékenységek eredménye, melyek lehetővé teszik valamely személy, illetőleg tárgy vagy ismeret – esetleg folyamat – állapotának fenntartását, (helyreállítását), továbbítását, tárolását, továbbá kiegészítését, fejlesztését, átalakítását anélkül, hogy annak alapvető jellege megváltozna. A szolgáltatás eredménye általában nem készletezhető, a tevékenység eredményeként anyagi-tárgyi testet öltő új termék nem jön létre, hanem közvetlenül elégíti ki a társadalom tagjainak személyes vagy a társadalom egészének közös igényeit, továbbá a termelés szükségleteit."

[53] „Szolgáltatás: az olyan tevékenység eredménye, amely a szükségleteket jellemzően a fogyasztóval kialakított közvetlen kapcsolat keretében elégíti ki, általában nem ölt anyagi formát, hanem a gazdasági egységek, objektumok, személyek állapotának hasznos megváltoztatásában, illetve megőrzésében nyilvánul meg."

3.3.2. A BOKIK létrejötte, tevékenysége, különös tekintettel a szolgáltatásokra

Miskolc város kereskedő-iparos körei részéről már 1867-ben történtek lépések egy helyi központú kamara felállítására, de akkor nem jártak sikerrel. Az 1870-es években a fejlődő miskolci kereskedelem és az iparos társadalom problémái miatt szükségessé vált egy olyan kamarai kerület kialakítása, amely lehetővé tette a közvetlen minisztériumi kapcsolatot. Borsod vármegye közgyűlésén 1879-ben felolvasták a földműves, ipar- és kereskedelmi miniszter rendeletét: „Miskolc város úgy földrajzi fekvésénél, valamint napról napra növekvő forgalmánál és iparánál kétségtelenül hivatva van, mint önálló ipar és kereskedelmi központot szerepeltetni. Ez okból, figyelembe véve a miskolci kereskedelmi társulatnak kérelmét, Miskolc városban egy kereskedelmi és iparkamara felállítását elhatároztam". Akkor 13 ezres kereskedő iparos rétegével – Fiumét leszámítva – az ország legkisebb kamarájának számított.

A kamara igen fontos szerepet vállalt a helyi iparos és kereskedő társadalom állami megrendelésekhez való juttatásában, széleskörű információszolgáltatással segítette a fejlődésnek indult ipari üzemek nyersanyag beszerzését. Külön gondot fordított az egyre erősödő gyáripar miatt sok nehézséggel küszködő kisipar támogatására. Ajánlásaival mindig a térség gazdasági fejlődését próbálta támogatni. A kamara tevékenységének jelentős részét képezte a tájékoztatás, a törvények értelmezése, magyarázata a tagság számára. Így válhatott az egyszerű, országos iparpolitikai kérdésekkel nem foglalkozó kisiparos számára is hasznos, nélkülözhetetlen intézménnyé a kamara (Dobrossy, 1997).

A kamara minden évben felmérte és elemezte a kerület gazdasági viszonyainak alakulását. Alapfeladatai közé tartozott az ipari és kereskedelmi szakoktatás támogatása, ilyen intézmények alapítása és azok fenntartásában való közreműködés. Számtalan új javaslatot fogalmazva rendszeresen foglalkozott az ipari és kamarai törvények megreformálásával, az I. világháború kitörése azonban meggátolta ezek életbe léptetését. Átalakult a kamara tevékenysége is: legfontosabb feladata a termelés folyamatosságának biztosítása lett. Ezt követően 1918 vége - 1920 júniusa között a tanácsköztársaság, majd népköztársaság időszakában a kamarai rendszer működése teljesen lebénult. A trianoni szerződésben „megszabott" országhatárokon belül a korábbi 20 helyett csak 7 kerületi kamarát lehetett kialakítani. Az új határok legsúlyosabban a miskolci kamara területét érintették. A kamaratörténelem első fejezete 1948-ban zárult le a kamarák megszüntetésével, amikor sor került helyettük a belkereskedelmi igazgatóságok felállítására. Miután az 1985. évi 11. tvr. létrehozta a Magyar Gazdasági Kamarát, 1988-ban megalakult ennek az Észak-magyarországi Bizottsága. Érdekképviseleti, külképviseleti feladatokat látott el, ismét véleményezte a gazdaságpolitikai elhatározásokat. A regionalitást megszüntetve az 1994. évi XVI. törvény alapján megalakult a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamara kb. 25 ezer fős tagsággal.

Tevékenysége

1999. december 21-én a parlament hosszú vita után új törvényt alkotott (az 1999. évi CXXI. törvényt), amely 2000. november 1-jei hatállyal lépett életbe, és jelentős változtatásokat tartalmazott a kamarákra vonatkozóan. Ezek közül a két legfontosabb, hogy eltörölte a gazdálkodó

szervezetek kötelező kamarai tagságát és a közigazgatási feladatokat kivonta a kamarák hatásköréből („kamara tagja lehet az a gazdálkodó szervezet, amely a tagsággal járó jogokat és kötelezettségeket önkéntesen vállalja, a gazdasági kamarába tagként felvették és a tagokról vezetett nyilvántartásba bejegyezték"). Az addigi gyakorlat szerint a gazdálkodó szervezet kamarai tagsága a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, az egyéni vállalkozó kamarai tagsága pedig a vállalkozói igazolvány kiadásával jött létre. Ez úgy változott, hogy a gazdálkodó szervezet kamarai tagsága kérelemre, a tagokról vezetett nyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre. Elkerültek a gazdasági önkormányzattól az eddig kamarai hatáskörben elvégzett közigazgatási feladatok[54]. Ezt követően még inkább létkérdésévé vált a gazdasági érdekképviselet, a szakmai döntések befolyásolása. Az önkéntes rendszer felállításához rendkívüli kamarai választásokat is előírt a törvény. A gazdasági kamaráknak rá kellett jönniük, hogy a kötelező tagság megszűnése után csak akkor fognak a gazdálkodó szervezetek a kamarai tagság mellett dönteni, ha úgy érzik, hogy cserébe megfelelő mértékű támogatást, szolgáltatásokat, érdekük képviseletét és megóvását kapják. Ennek megfelelően a kamara intézményének a vállalkozásokhoz hasonlóan menedzserszelleművé kellett válnia, ami lényegében szolgáltatásközpontúságon alapult. Az új kamara alapvető feladata volt így a lobbyzás, a vállalatok érdekeinek védelme, a tőkekivitel elősegítése, nemzetközi tekintetben a hazai vállalkozói kör külpiacon történő érvényesülésének támogatása, az európai integrációra való felkészítés, valamint a szomszédos országok üzleti köreivel való együttműködési lehetőségek kialakítása.

A szolgáltatások kiépítése során a tradicionális kamarai szolgáltatásnyújtás bizonyult a legegyszerűbbnek, ezt csak át kellett venni a korábban működő magánjogi kamarai rendszerből (okmányhitelesítés, tanácsadás, információ áramoltatása, választott-bíráskodás, valamint nemzetközi kereskedelemfejlesztés). Emellett azonban sürgető igény mutatkozott arra, hogy minél bővebb választékban kínáljanak szolgáltatásokat, tompítva ezzel a kötelező tagsággal szembeni ellenszenvet és igazolva a kamarák létjogosultságát. Az eredetileg nyújtott szolgáltatások hazánk uniós csatlakozása után folyamatosan átalakultak, változtak a mindenkori igényeknek megfelelően. A kamara korábban a kötelező tagság idején komplex, sokrétű szolgáltatást nyújtott a vállalkozóknak, vállalatoknak, mely szolgáltatások – főként a tanácsadások – azonban ritkán voltak „mélyek", mert a kötelező tagságból adódó hatalmas taglétszám miatt nem volt arra lehetőség, hogy egy-egy taggal részletesebben, mélyrehatóan foglalkozzanak. Az önkéntes tagság bevezetése, és az ebből adódó kisebb taglétszám az ezredforduló után megteremtette erre a lehetőséget.

A BOKIK esetében a 20. ábra szemlélteti a tagvállalkozások számának alakulását a Borsod megyei regisztrált vállalkozásokhoz képest:

[54] A kamara története: http//www.mkik.hu/index.php?id=64

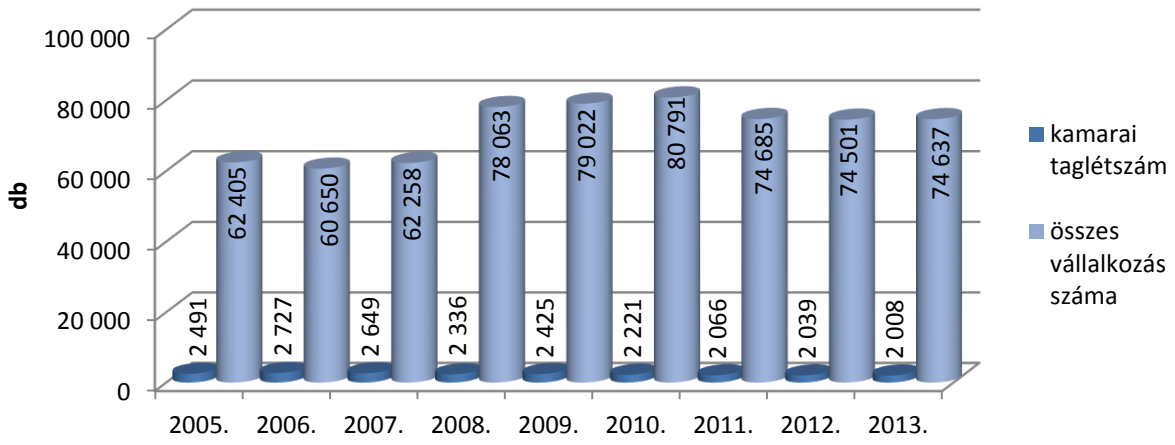

Forrás: a BOKIK és a KSH adatai[55] *alapján saját szerkesztés, 2014*

20. ábra. Tagvállalkozások aránya a megye regisztrált vállalkozásaihoz képest 2005-2013 között

Korábban említettem a gazdasági kamarák által kötelezően ellátandó feladatok körét, melyet az 1994. évi XVI. törvény fogalmazott meg részükre (lásd a 29. oldalt). Az egyes megyei kamaráknál nyújtott szolgáltatások azonban eltérőek, nincs egységes szolgáltatási kínálat, és egységes csoportosítás sem. Mivel a vizsgálatom a BOKIK által kínált szolgáltatásokra irányult, először össze kellett gyűjtenem és csoportosítanom a jelenleg nyújtott kínálatot, mely a következő:

1. Általános üzletviteli tanácsadás
   - Vállalkozás alapításával, megszűnésével kapcsolatos segítségnyújtás
   - Tanácsadás engedélyezési eljárásokban (például telephely, működési engedély)
   - Tanácsadás minőségbiztosítási rendszerek kialakításánál
   - Munkavédelmi szabályokról való tájékoztatás
   - Környezetvédelmi tanácsadás
   - Iparjogvédelmi tanácsadás (szabadalmi védjegyoltalmi eljárásokban segítségnyújtás)
   - Közbeszerzési tanácsadás
2. Pénzügyi finanszírozási tanácsadás
   - Pályázatok figyelése, pályázatírásnál segítségnyújtás
   - Kereskedelmi bankok által vállalkozásoknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos tanácsadás
   - Széchenyi Kártya hitellehetőségeiről való tájékoztatás, hitelközvetítés
   - Széchenyi Pihenőkártya közvetítése
3. Kereskedelmi tanácsadás, piaci információk nyújtása
   - Belkereskedelmi üzletnyitási feltételek, eljárásban való segítségnyújtás
   - Élelmiszerkereskedelem speciális szabályairól való tájékoztatás
   - Üzleti ajánlatok közvetítése külföldre, belföldre
   - Hazai és nemzetközi kiállításokon való részvétel szervezése, biztosítása
   - Üzletember találkozók szervezése (hazai és külföldi üzleti partnerek felkutatása)
4. Köztestületi feladatok/ jogosítványok nyújtása
   - Szakképzési tanácsadás/ szakképzési ügyintézés
     - Tanulószerződéssel kapcsolatos tanácsadás / tanulószerződések elkészítése
     - Pályaválasztási tanácsadás

[55] Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd003.html és a http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd009.html (regisztrált gazdasági szervezetek száma)

    - Szakképzési ügyekben konzultáció
    - Mestervizsgára való felkészítés
    - Szakképzési pályázatok véleményezése
    - Gyakorlati képzőhelyek ellenőrzése, minősítése, azokról felvilágosítás nyújtása, tanúsítvány kiállítása
- Építőipari cégek kötelező regisztrációja
- Gazdálkodó szervezetek kötelező regisztrációja
- Békéltető testület működtetése
- Etikai bizottság működése
- Okmányhitelesítés, származási bizonyítványok kiadása
- Címlista készítése.

Ezen kamarai feladatok közül a közjogi feladatokat (vagyis a szakképzési, az építésügyi regisztrációs, és a kötelező regisztrációs feladatokat) emelem ki, mert a kamarai törekvések is a közjogi jellegét erősítik e szervezetnek.

Szakképzési feladatok

A kamarai közjogi feladatok közül az egyik legnagyobb jelentőséggel bíró feladatának a szakképzési feladatokat tartom. Még az 1990-es évek első felében a szakképzés, különösen a szakmunkásképzés válságának lehettünk tanúi. A válság legfőbb okai az elavult képzési szerkezet és szakmastruktúra, a gyakorlóhelyek hiánya, az iskolafenntartók kompetenciájának hiánya, valamint a nem megfelelő finanszírozás voltak. Az elmúlt, több mint 20 évben jelentős átalakítások történtek a szakképzés területén, amelyek a képzés szerkezetét és tartalmát egyaránt érintették, a törvényhozás szintjén is megszülettek az átalakulást elősegítő, a szakképzés fejlesztési irányait kijelölő döntések. A szakképzés átalakulási folyamataiban fontos szerepet játszott az az irányzat, amely a képzés és a gazdaság kapcsolatát erősíti. A rendszerváltást követően az állam a közjogi kamarák létrehozásával és azok jogköreinek meghatározásával egy olyan új intézményrendszert hozott létre, amely a szakképzés helyi szintje mellett a szakképzés-irányítás központi szintjén is közvetítői szerepet játszik a gazdaság és a képzés között, és a gazdasági szervezetek képviselőjeként részt vesz a szakképzést érintő döntési folyamatokban. Ez a változás azért is különösen jelentős, mert abba a fejlesztési trendbe illeszkedik, amely a magyar szakképzési rendszert az európai országokéhoz közelíti (Fehérvári, 2000).

Magyarországon a gazdasági kamarák szakképzésben betöltött szerepe többrétű. Ezeket a feladatokat közjogi és szolgáltatási funkciókra választhatjuk szét. A kamarák, mint köztestületek különböző ellenőrző, minősítő, vélemény-nyilvánító, javaslattevő feladatkörökkel rendelkeznek a szakképzés területén. Emellett, mint szolgáltatók is megjelennek. A kamarák közjogi feladatait az 1993. évi LXXVI. Szakképzési törvény írta elő[56]: gyakorlati helyek fejlesztése, minősítése és ellenőrzése; tanulói szerződések nyilvántartása, felügyelete; szakmai vizsgáztatásban való részvétel; mesterképzés és mestervizsgáztatás; új szakmák bevezetése. A kamarák részt vesznek a szakképzést érintő törvényelőkészítő munkákban is. A képzést segítő szolgáltatásaik közé tartozik a gyakorlati képzőhelyek nyilvántartása, amely elősegíti a tanulók elhelyezését. Emellett képzési tanácsadást is folytatnak, amely megkönnyíti a tanulók pályaválasztását. Rendszeres munkapiaci elemzéseket is végeznek, amelyek eredményei alapján javaslatokat tesznek a képző intézmények szakmastruktúrájának átalakítására.

[56] A törvényt módosította a jelenleg hatályos 2011. évi CLXXXVII. törvény a Szakképzésről.

Ennek megfelelően a BOKIK legfontosabb szakképzéssel kapcsolatos feladatai, melyet jelenleg 10 főfoglalkozású alkalmazottal végez (az összes alkalmazotti létszám 40%-a):

- Szakképzési információk (iskola-rendszerű és felnőttképzés, tanfolyamok) nyújtása
- Munkaerő-piaci információk gyűjtése, elemzése
- Tanulószerződés intézményének elterjesztése, működtetése, nyilvántartása
- Tájékoztatás a szakképzéssel kapcsolatos jogszabályokról
- Szakképzési pályázatok véleményezése
- Mesterképzési tanfolyamok és mestervizsgáztatás szervezése
- Gazdálkodó szervezetek gyakorlati képzésének nyilvántartása, minősítése, felügyelete
- Tanulmányi versenyek szervezése
- Részvétel az államilag elismert szakmai vizsgák vizsgabizottságainak munkájában

A 21. és 22. ábrán látható a tanulószerződések és mestervizsgázók számának B.-A.-Z.- megyei alakulása. A tanulószerződések száma 2006-ban jelentős mértékben emelkedett az előző évhez képest, 2009-ben a válság hatására egy nagyobb csökkenés következett be a szerződések számában, majd ismét egy növekvő tendencia mutatkozott. Ez majdnem megfelel az országos adatok változásainak, ahol végig folyamatos növekedés figyelhető meg (ld a 5. számú mellékletet).

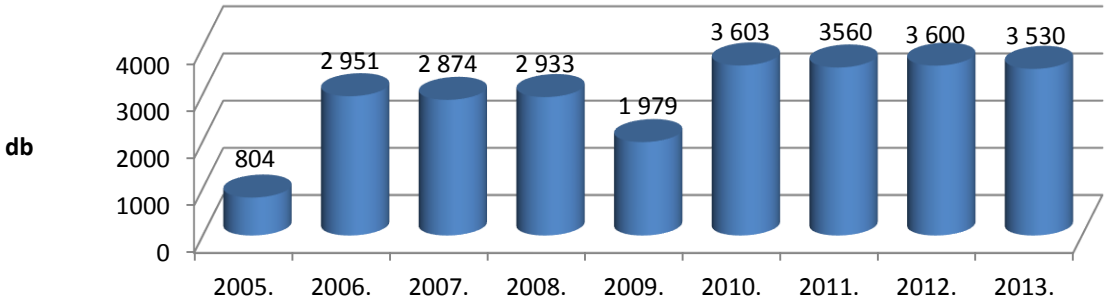

Forrás: a BOKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

21. ábra. A tanulószerződések számának alakulása B-A-Z megyében 2005 és 2013 között

A mestervizsgázók száma 2005-ben, 2007-ben és 2008-ban volt jelentős, a többi évben viszonylag alacsony megyénkben. 2011-től pedig nem volt egy sikeres mestervizsga sem. Az országos összesített adatok hasonlóak, 2005-ben és 2007-ben volt kiemelkedően magas a mestervizsgázók száma a többi évhez képest, jelenleg is elég csekély, 500 fő alatti (lásd a 6. számú mellékletet).

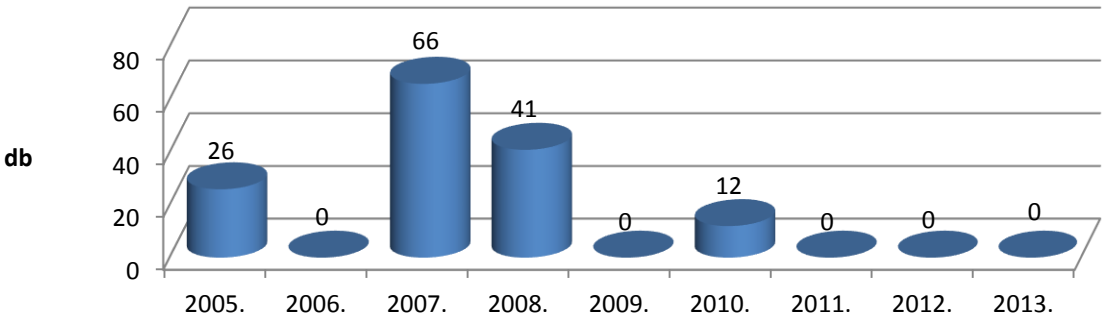

Forrás: a BOKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

22. ábra. A mestervizsgázók számának alakulása B-A-Z megyében 2005 és 2013 között

Építésügyi kötelező regisztrációs feladatok

A másik két nagyon fontos és kiemelendő területnek a kamarák köztestületi, vagyis az építésügyi és a kötelező regisztrációs feladatait tartom, ezért a következőkben ezeket tekintem át.

Az Országgyűlés a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások működésének megkönnyítése, versenyképességük javítása céljából, a szolgáltatási tevékenység megkezdése és folytatása tekintetében, az állami beavatkozásnak a feltétlenül védendő közérdek érvényesítése céljából valóban szükséges mértékre szorítása, egyben az e tevékenységek megfelelő ellenőrzésének biztosítása, továbbá az Európai Közösség belső piacán a letelepedés és szolgáltatásnyújtás szabadsága megfelelő érvényesítése érdekében meghozta a 2009. évi LXXVI. törvényt a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól[57]. A törvény alapján a kormány új rendeletet bocsátott ki 191/2009. (IX. 15.) kormányrendelet az építőipari kivitelezési tevékenységről, mely 2009. október 1-jén lépett hatályba. Mindkét jogszabály kötelezően előírja, hogy az 1997. évi LXXVIII. építési törvény 39. §. (2) bekezdése alapján minden építőipari kivitelező tevékenységgel üzletszerűen foglalkozó vállalkozó köteles nyilvántartásba vetetni magát a Magyar Kereskedelmi és Iparkamaránál. A 23. ábra mutatja az építésügyben regisztrált vállalkozások számának országos alakulását:

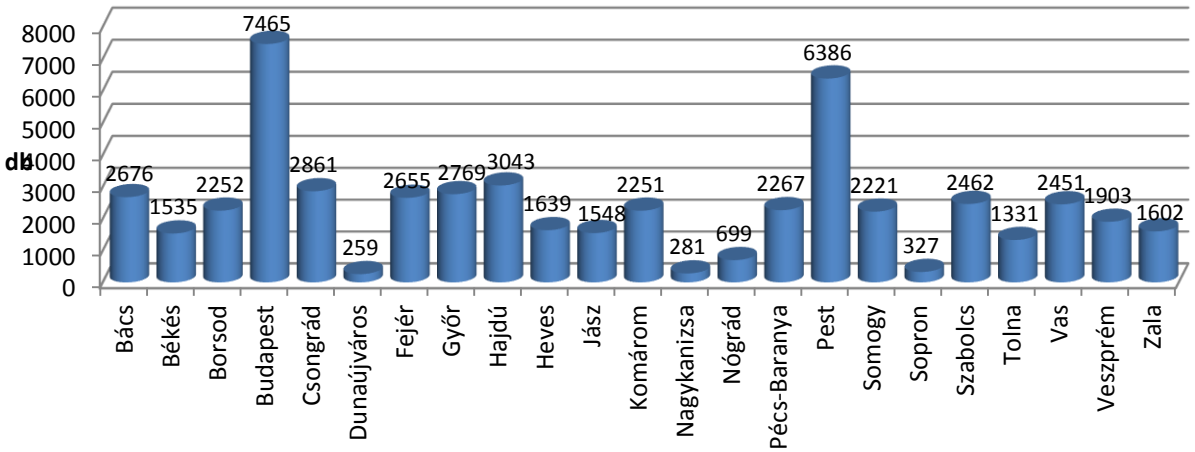

Forrás: MKIK adatbázis, 2014

23. ábra. Az építésügyben regisztrált vállalkozások száma 2013-ban

A jogszabály által kötelezően meghatározott nyilvántartásba vételi adatok alkalmasak arra, hogy megfelelő tájékoztatást adjanak az építőipari kivitelező vállalkozásokról. A MKIK nemcsak a nyilvántartásba vételt végzi, hanem szankcionál is, ha a vállalkozó szolgáltató nem tesz eleget a nyilvántartásba vételi, illetve adatváltozás bejelentési kötelezettségének: számíthat arra, hogy a kirótt bírságon felül az MKIK eltilthatja a tevékenység gyakorlásától[58]. Az eltiltott kivitelező jogszerűen nem végezhet a továbbiakban építőipari kivitelező tevékenységet.

A rendszer lényege, hogy az önkéntes adatok megadása alapján a szolgáltatást igénybe vevők megállapíthatják, hogy az adott cég önállóan vagy csak alvállalkozók bevonásával képes ellátni

[57] A 2009. évi LXXVI. törvény a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól preambulumából

[58] A 191/2009. (IX.15.) Korm. rendelet 37. § (1) bekezdése

az adott megbízást. Az adatok önkéntes megadásával (például a referencia munkák) a vállalkozás növelheti a vele szemben megnyilvánuló bizalmat. A szabályozás célja elsősorban az építőiparban nagy számban jelenlévő körbetartozásokat, hibás teljesítéseket kívánja visszaszorítani, illetve a piac megtisztulását szeretnék elérni. A fenti jogszabályi rendelkezés hatósági jogkört ad az MKIK-nak azzal, hogy e jogkörében – a KET[59] (Közigazgatási Eljárási Törvény) rendelkezéseit betartva – hivatalból kell eljárnia, ha saját eljárásában észleli a jogsértést, vagy bejelentés alapján szerez tudomást a jogsértésről. Ez azt jelenti, hogy nem kell megvárni, míg egy vállalkozás felszámolás alá kerül, és magával ránt más, vétlen vállalkozásokat is.

A 24. ábrán látható, az építőiparban regisztrált vállalkozások arányának alakulása a KSH-nál nyilvántartott építési vállalkozásokhoz képest:

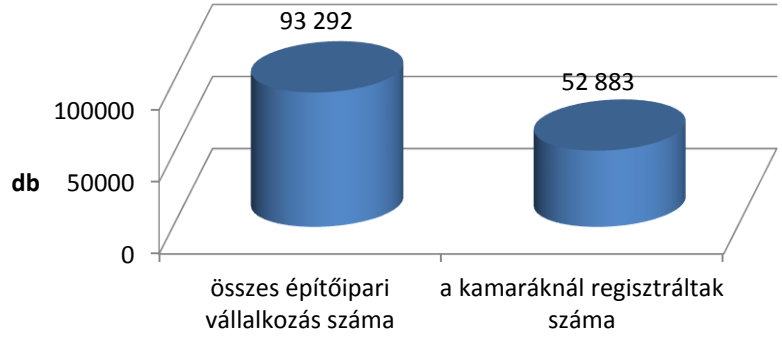

Forrás: KSH adatbázis[60], 2014

24. ábra. A regisztrált építőipari vállalkozások aránya a nyilvántartott építési vállalkozásokhoz képest 2013-ban

Ahogy a fenti adatokból is kitűnik, országosan az építőipari vállalkozások nem sokkal több, mint fele (56,68%) tett eleget 2013. év végéig ennek a regisztrációs és befizetési kötelezettségének. A kamara azonban nem rendelkezik végrehajtási jogkörrel, így csak a NAV közreműködésével tud majd e kintlévőségeihez hozzájutni egy későbbi időpontban.

A gazdálkodó szervezetek kötelező regisztrációja

Az Országgyűlés 2011. november 21-én elfogadta az egyes adótörvények és az azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely tartalmazza a gazdasági kamarákról szóló 1999. évi CXXI. törvény módosítását[61]. A gazdálkodó szervezetek kötelesek kamarai nyilvántartásba vételüket kezdeményezni, és a kamarai közfeladatok ellátásához évente 5.000,- Ft kamarai hozzájárulást fizetni[62] (a hozzájárulás összege önkéntes kamarai tagok esetén levonható a tagdíjból), a Kamara pedig köteles részükre a törvényben meghatározott szolgáltatásokat (tanácsadás gazdasági, pénzügyi, adózási, hitelhez jutási kérdésekben; üzleti partnerkeresés és pályázatfigyelés) térítésmentesen nyújtani. A kamarai tagság továbbra is önkéntes, így a regisztrált vállalkozások nyilvántartásba vételükkel nem válnak kamarai taggá, azt külön kell kérelmezniük. A törvénymódosítás hatálya nem terjed ki a fő tevékenységként me-

[59] 2004. évi CXL.törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
[60] http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelepit/jelepit13.pdf
[61] beiktatta a 2011. évi CLVI. törvény 407. §-a. Hatályos 2012. I. 1.-től
[62] 1999. évi CXXI. törvény 34/A.§ (1).bekezdését módosította a 2011. évi CLVI. törvény 407. §. Hatályos: 2012. I. 1-től

zőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozásokra, a mezőgazdasági termelőkre, az agrárkamarákra, valamint az ügyvédi irodákra, de kiterjed a többi hivatásrendi kamara tagjaira, ha egyéni vagy társas vállalkozásban folytatják tevékenységüket. A nyilvántartásba vétel nem tévesztendő össze az építőipari vállalkozások korábbi kötelező regisztrációjával, mert azt más jogszabály alapján, más célok érdekében rendelték el. Tehát az építőipari cégeknek is külön eleget kell(ett) tenniük a mostani regisztrációs előírásnak.

A 25. ábrán látható, hogy a kötelező regisztrációs előírásnak hány vállalkozás tett eleget 2012 és 2013-as években.

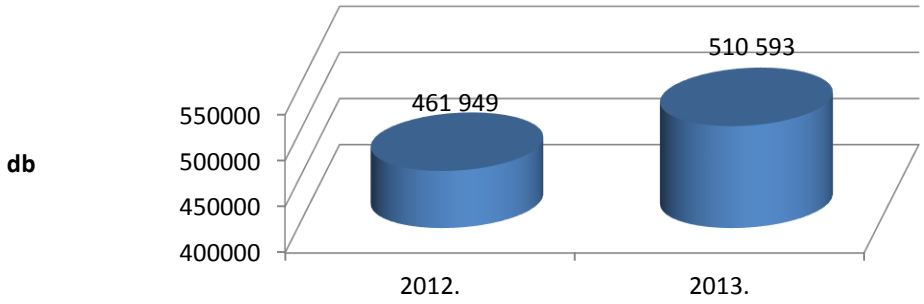

Forrás: MKIK adatbázis, 2014

25. ábra. A kötelezően regisztrált vállalkozások számának alakulása 2012-ben és 2013-ban

Összegezve a kamara három legjelentősebb köztestületi feladatát:
A szakképzés tekintetében: a kamara 1994-től kezdődően vált a „gazdájává", ekkor dolgozta ki a tanulószerződések dokumentációját, feltételrendszerét és adatbázisát. 2012-re már ötvenezer tanulószerződést kezeltek, 120 főállású alkalmazott (tanácsadó) segítségével országszerte. A kamara feladata a cégek ellenőrzése, akkreditációja (a tárgyi, személyi feltételek megfelelnek-e a tanulók fogadására), a szerződések nyilvántartása. Az OKJ-ben szereplő 200 iskolarendszerű képzésből a 27 legnépszerűbbet tartja kézben, ahol meghatározzák a vizsgakövetelményeket, a tananyagot, szervezik a vizsgáztatást és a mestervizsgáztatást is. A kamarai törekvések arra irányulnak, hogy azok az érettségire épülő szakmák is átadásra kerüljenek, melyek nagy munkaerő piaci jelentőséggel bírnak.

Az építőipari és a kötelező regisztrációs feladatok tekintetében: az országgyűlés 2013 decemberében ismét módosította a kamarai törvényt a 2013. évi CCXLIII. törvénnyel[63]. Ennek lényege egyrészt, hogy a kamarai nyilvántartás kiegészül a gazdálkodó szervezet azonosítását és a kapcsolattartást elősegítő adatokkal, valamint a MKIK 2016. január 1-től egy új adatbázist hoz létre és működtet, támaszkodva a kötelező regisztrációs adatbázisra, mely a vállalkozók gazdasági tevékenységét jellemző, nyilvánosan elérhető és közhiteles forrásból származó adatokat és információkat fog tartalmazni. Az új nyilvántartás célja az üzleti forgalom biztonságának előmozdítása, a gazdálkodó szervezetek iránti bizalom megítélésének elősegítése, melynek mintegy előkészítése volt a 2010-ben, majd 2012-ben bevezetett kamarai regisztráció intézménye. Az eddig elért eredmények, teljesítmények igazolják, hogy a feladatellátásukat tovább kell szélesíteni, mert az állami feladatok átadását célszerű arra bízni, aki szakszerűen, szolgáltatás centrikusan és hatékonyan látja el.

[63] 2013. évi CCXLIII. törvény az egyes igazságügyi, jogállási és belügyi tárgyú törvények módosításáról

3.3.3. A kamarai szolgáltatás megítéléséről készített kérdőíves megkérdezés eredményeinek ismertetése-- BOKIK esettanulmány

Az előzőekben leírtak alapján az alábbi táblázatban foglaltam össze a primer kutatásom kutatási témáit és hipotéziseit:

A kérdőíves megkérdezés kutatási részkérdéseinek és hipotéziseinek összefoglalása

6. táblázat

KUTATÁSI RÉSZTÉMÁK		Hipotézis
A kamarával szemben támasztott elvárások alakulása a kamarai tagok és nem tagok körében	**H1**	Tagok és nem tagok esetén a kamarákkal szemben támasztott elvárások méretkategóriánként és tevékenységi körönként eltérőek.
Az önkéntes kamarai tagság választásának/nem választásának indokai és összefüggései	**H2a**	A kamarai tagok 2000-től bekövetkezett önkéntes kamarai tagság választásának/maradásának indokai méretkategóriánként és tevékenységi körönként eltérő.
	H2b	A nem kamarai tagoknál az önkéntes kamarai tagság nem választása és az egyes szolgáltatások ismertsége, igénybevétele között kapcsolat áll fenn.
A kamara kommunikációs csatornájának hatékonysága	**H3**	Kamarai tagok esetén a kamara kommunikációs csatornájának ismertsége, ezáltali hatékonysága valamint az egyes szolgáltatási csoportok ismertsége/igénybevételének gyakorisága között szignifikáns kapcsolat áll fenn.
A kamarai szolgáltatások igénybevétele a tagok körében, gyakorisága értékelése és összefüggéseik	**H4a**	A szolgáltatások igénybevételének gyakorisága, azokkal való elégedettség és a méretkategóriák között szignifikáns kapcsolat van, minél nagyobb a vállalat, annál gyakrabban veszi igénybe a szolgáltatásokat, és elégedettebb azokkal.
	H4b	A kamarai tagság ideje és a szolgáltatásokkal való elégedettség között szignifikáns, pozitív irányú kapcsolat van.
A szolgáltatások ismertsége és igénybevétele a nem tagok körében	**H5a**	A nem kamarai tagok között a szolgáltatások ismertségét és igénybevételét meghatározza a korábban fennálló tagság. A szolgáltatások igénybevétele nemzetgazdasági áganként eltérő.
	H5b	A nem tagság melletti döntés meghatározó tényezője a szolgáltatásokkal való alacsony elégedettség.
A kamara megítélése a kötelező regisztrációval kapcsolatban	**H6**	A kötelező regisztráció bevezetése rontotta a kamara megítélését, elfogadottságát a vállalkozások körében.

Forrás: saját szerkesztés, 2014

A fenti hipotézisek a BOKIK szolgáltatási tevékenységével függnek össze, melyet a 26. ábrán látható logikai modell segítségével vizsgáltam a következőkben.

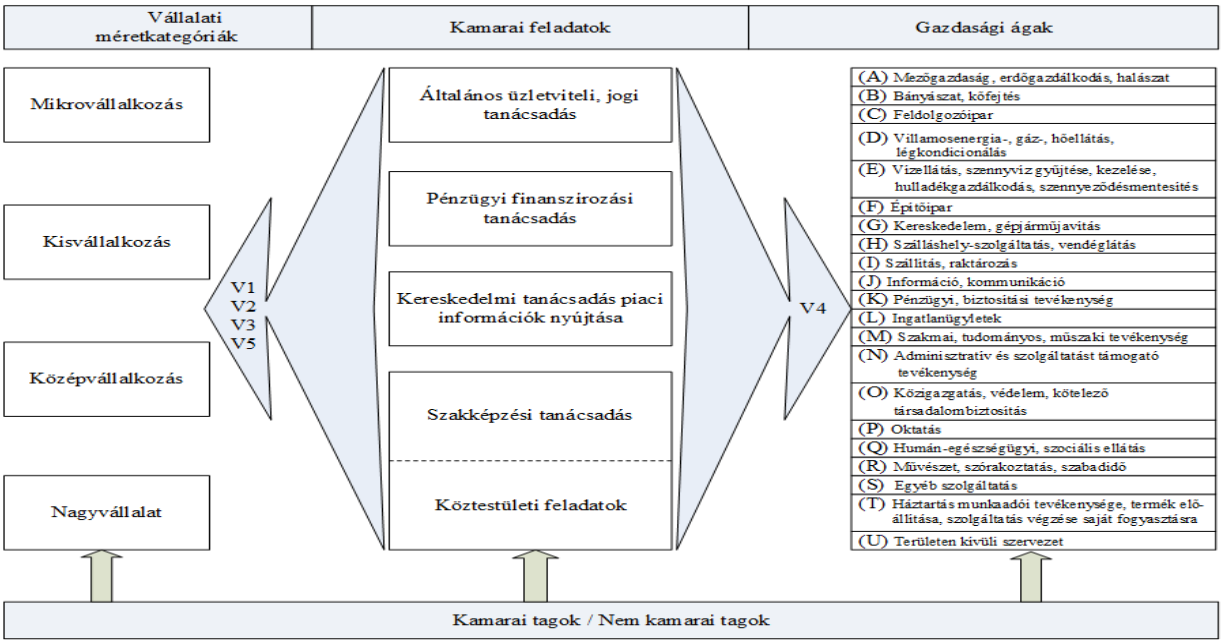

Forrás: saját szerkesztés, 2012

26. ábra. A BOKIK által nyújtott szolgáltatások empirikus vizsgálatának koncepcionális modellje

A modell szerint három tényező köteg összefüggését vizsgáltam, éspedig:

1. Vállalati méretkategóriák: a 364/2004/EK rendelet és ezzel összhangban a 2004. évi XXXIV. törvény szerint: mikro-, kis-, középvállalkozás és nagyvállalat.
2. A BOKIK által nyújtott szolgáltatások, feladatok:
   a) Általános üzletviteli, jogi tanácsadás: tájékoztatás a hatályos magyar jogszabályokról, vállalkozás alapításával, megszűnésével kapcsolatos segítségnyújtás, tanácsadás engedélyezési eljárásokban, tanácsadás minőségbiztosítási rendszerek kialakításánál, munkaügyi, környezetvédelmi, iparjogvédelmi, közbeszerzési tanácsadás
   b) Pénzügyi, finanszírozási tanácsadás: pályázatok figyelése, hitelközvetítés, segítségnyújtás pályázatírásnál, a Széchenyi Kártya hitellehetőségeiről való tájékoztatás, könyvviteli és adótanácsadás
   c) Kereskedelmi tanácsadás, piaci információk nyújtása: belkereskedelmi üzletnyitási eljárásban való segítségnyújtás, élelmiszerkereskedelem speciális szabályairól való tájékoztatás, üzleti ajánlatok közvetítése külföldre, belföldre, hazai és nemzetközi kiállításokon való részvétel szervezése, biztosítása, üzletember találkozók szervezése, lehetséges hazai és külföldi üzleti partnerek felkutatása, információnyújtás a nemzetközi gazdaságpolitikai folyamatokról és kereskedelempolitikai megállapodásokról
   d) Szakképzési feladatok/tanácsadás: tanulószerződések elkészítése, pályaválasztási tanácsadás, szakképzési ügyekben konzultáció, mestervizsgára való felkészítés, szakképzési pályázatok véleményezése, felnőttképzés, tanfolyamok szervezése, gyakorlati képzőhelyek ellenőrzése, minősítése, ezekről felvilágosítás nyújtása, tanúsítvány kiállítása, részvétel a szakmai vizsgabizottságok munkájában
   e) egyéb köztestületi feladatok: okmányhitelesítés, címlista készítése, származási bizonyítványok kiadása, építőipari cégek és gazdálkodó szervezetek kötelező regisztrációja, békéltető testület, választott bíróság és etikai bizottság működtetése.

3. Nemzetgazdasági ágak: a nemzetgazdasági ágak TEÁOR szerinti besorolása

A logikai modell alapján e fő tényezők között a következő összefüggéseket határoztam meg:

- A vállalkozások mennyire ismerik a BOKIK által nyújtott szolgáltatásokat, vállalati méretkategóriánként csoportosítva (lásd 26. ábrán: V1 jelölés). Itt két nézőpontból (kamarai tagok és nem tagok) mutatom be és hasonlítom össze a szolgáltatások ismertségét.
- Az igénybe vett szolgáltatások hogyan oszlanak meg vállalati méretkategóriánként. (lásd 26. ábrán: V2 jelölés).
- A szolgáltatásokkal való elégedettség hogyan alakul a vállalkozások körében, vállalati mértkategóriánként osztályozva (lásd 26. ábrán: V3 jelölés).
- Az igénybevett szolgáltatások a vállalkozások nemzetgazdasági ágazat szerinti besorolása szerint hogyan oszlanak meg (lásd 26. ábrán: V4 jelölés).
- A kamarai tagok és nem tagok kamarával szembeni elvárásainak, ehhez szorosan kapcsolódóan a kamara kommunikációs csatorna hatékonyságának, és a kötelező regisztráció elfogadottságának alakulása (lásd 26. ábrán: V5 jelölés).

A kérdőíves felmérést a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamara tagjai és nem tagjai körében végeztem el (a kérdőíveket lásd a 8. mellékletben). A felmérésben való részvétel önkéntes és díjmentes volt, az adatokat bizalmasan kezeltem. Az így kapott adatbázisokat SPSS 22 program felhasználásával, leíró statisztikák, kereszttáblás elemzés, faktoranalízis és klaszteranalízis módszerével elemeztem. A faktorelemzés megkönnyíti az adatok elemzését és értelmezését, lehetőséget ad a közvetlenül nem megfigyelhető változók mérésére, így az elemzésbe bevont változók alapján a megfigyelési egységeket homogén csoportokba rendezi. A klaszterelemzés segítségével a nagyszámú változó között összefüggést tárhatunk fel, és a megfigyelt változók számát csökkenthetjük úgy, hogy a művelet a lehető legkevesebb információveszteséggel járjon, vagyis a transzformált sokaságról az eredeti sokaságéval közel azonos következtetéseket lehessen levonni.

Elemzéseimhez, értékeléseimhez a szakirodalmak mellett az alábbi empirikus kutatások nyújtottak információt:

- a magyar jogszabályok, a kamarai törvények elemzése;
- magyarországi kamarai dokumentumok, éves jelentések tanulmányozása;
- európai kamarák éves jelentéseiből és az Eurochambres (Európai Kamarák Szövetsége) dokumentumaiból származó információk értékelése;
- interjúk készítése, melynek alanyai kamarai vezetők, kamarai alkalmazottak, és vállalkozók (kamarai tagok és nem kamarai tagok egyaránt) voltak;
- valamint két, a kamarai tagok és nem tagok számára készített kérdőív, amely a kamarák szolgáltatásairól, azok ismertségéről, azokkal való elégedettségről nyújt információkat.

Az adatbázis nem reprezentatív a megye vállalatainak méretbeli jellemzői tekintetében, ugyanakkor tükrözi a kamarai tagok vállalati összetételét. A kérdőívek Evasys program segítségével készültek és kerültek lekérdezésre. A kamarai tagok közül összesen 75 tag, amely 3,41%-os válaszadási arányt jelent, míg a nem kamarai tagok közül 105 vállalkozás töltötte ki a kérdőívet.

Mintajellemzők kamarai tagok esetén

A 27. ábra mutatja a minta (vagyis a kérdőívet kitöltő kamarai tag vállalatok) tevékenységi körök szerinti összetételét[64]. A tevékenységi köröket megvizsgálva megállapítható, hogy szinte minden nemzetgazdasági ág szerinti besorolású tevékenységgel foglalkoznak a mintában szereplő cégek. A kérdőívet kitöltők közül a legtöbben 19,7%-uk (15 cég) a Kereskedelem, gépjárműjavítás, 17,1%-a (13 kamarai tag) Egyéb szolgáltatás nyújtásával és 11,8%-a (9 vállalkozás) pedig Építőiparban tevékenykedik.

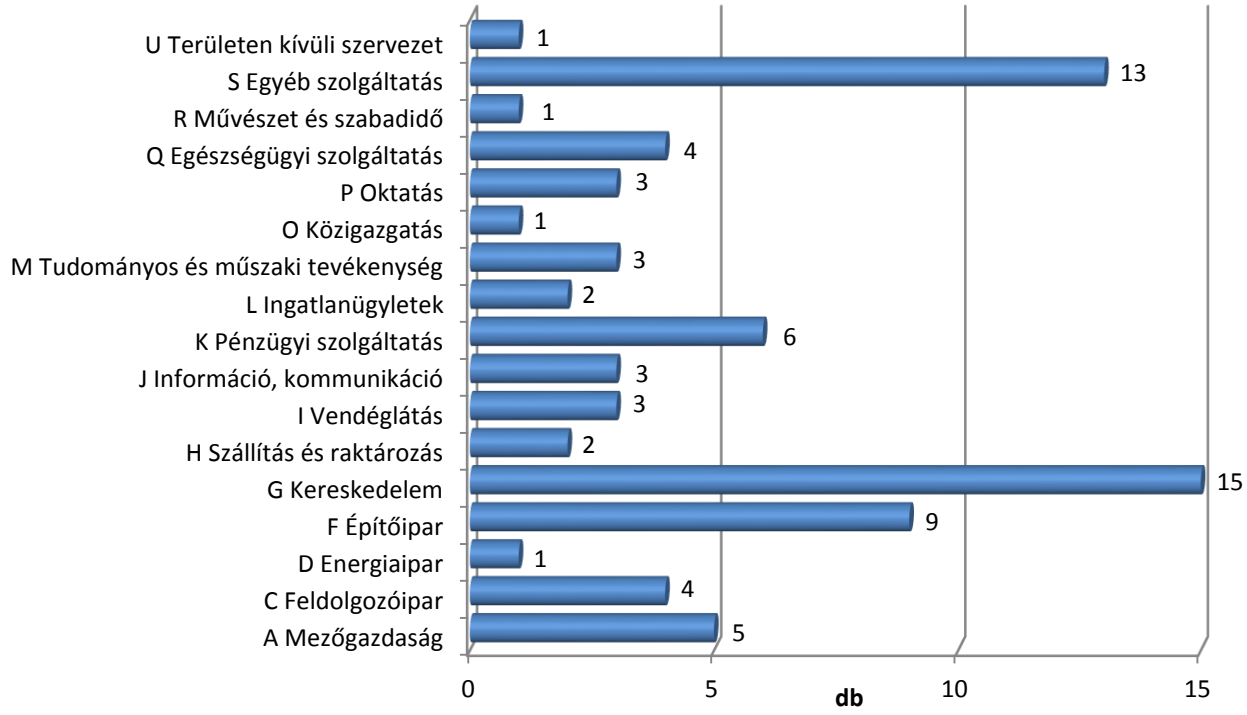

Forrás: saját szerkesztés, 2013

27. ábra. A mintajellemzők tevékenységi körönkénti megoszlása

A nemzetgazdsági ágak fő csoportjai szerint vizsgálva a kitöltő cégek 75%-a szolgáltatással, 19%-a ipari tevékenységgel, míg 6%-uk mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozik. Ezt szemlélteti a 28. ábra:

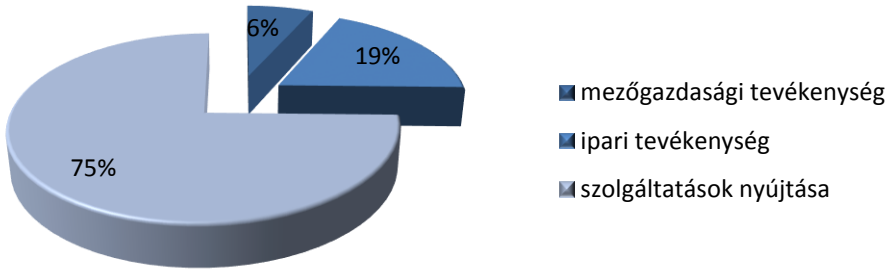

Forrás: saját szerkesztés, 2013

28. ábra. A mintajellemzők nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása kamarai tagoknál

[64] Az ábrán a nemzetgazdasági ágak KSH szerinti rövid megnevezése olvasható.

Jogi forma szerinti megoszlás a következő 29. ábrán szerepel. A megkérdezett tagok 55%-a Kft. formában, 21%-a Bt.,-ben 17%-a egyéni vállalkozóként, 4%-a Zrt., 2%-a Kkt. és 1%-a egyesülés i formában működő társaság.

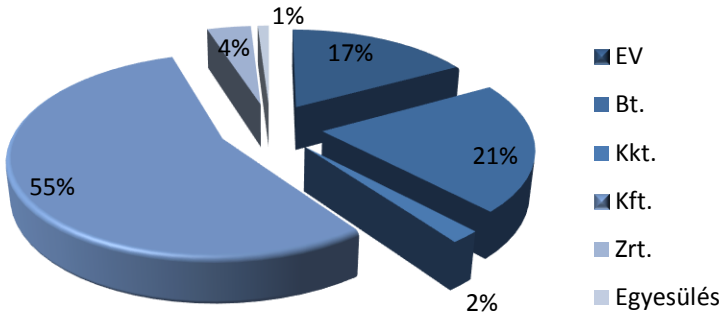

Forrás: saját szerkesztés, 2013

29. ábra. A mintajellemzők jogi forma szerinti megoszlása tagoknál

A foglalkoztatott személyek számát vizsgálva megállapítható, hogy 75%-uk 1-9 főt foglalkoztató mikro vállalkozás, 14%-a 10-49 főt foglalkoztató kisvállalkozás, 7%-a 50-250 főt foglalkoztató közép vállalkozás, míg 4%-uk tartozik a nagyvállalati kategóriába. Ez a megoszlás azonban reprezentálja a BOKIK kamarai tagságának összetételét (30. ábra):

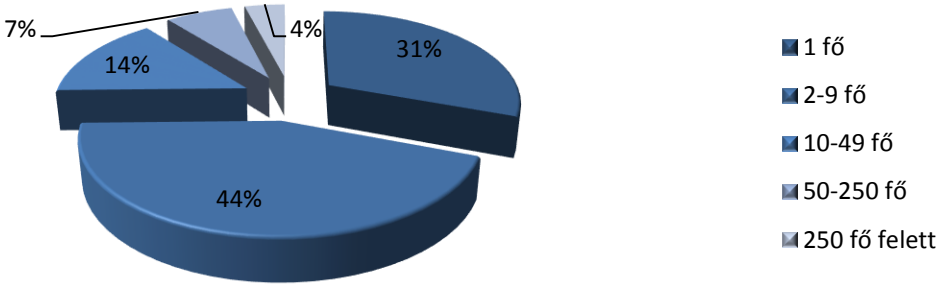

Forrás: saját szerkesztés, 2013

30. ábra. A foglalkoztatottak számának alakulása a kamarai tag vállalkozásoknál

A vállalkozások korát tekintve az látható, hogy a megkérdezett vállalkozások 95%-a 4 évnél régebben jött létre, tehát azt mondhatjuk, hogy tapasztaltan, megfontolt szándékkal léptek a kamarába, vállalták a tagságot. Az életkor szerint a többi megkérdezett tag esetén nagy a szóródás, mert 23 éve működő cégek is tagjai a kamarának. Ennek alakulását mutatja a 31. ábra:

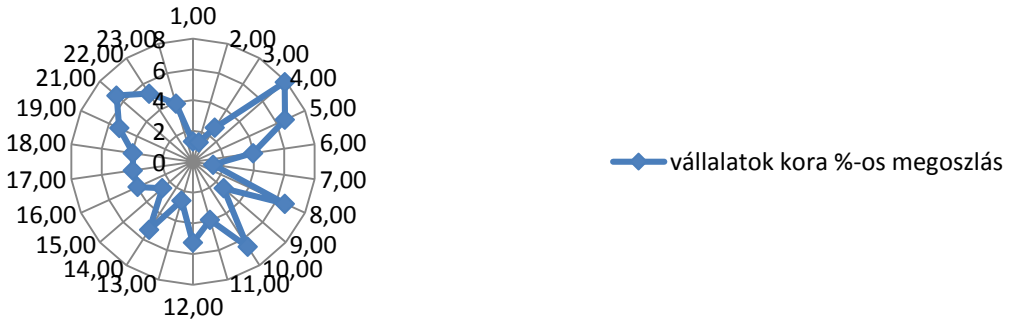

Forrás: saját szerkesztés, 2013

31. ábra. A vállalatok alapításának éve, vagyis a vállalatok korának alakulása

Mintajellemzők nem kamarai tagok esetén

A kérdőívet kitöltettem nem kamarai tag vállalkozással is. Ebben a mintában – ahogy már korábban írtam – 105 kitöltött kérdőív szerepelt. Ezen vállalkozások tevékenységi körét összehasonlítva a kamarai tagok által kitöltött cégekkel, nem tapasztalható jelentős eltérés. Arányaiban hasonló megoszlást mutat, mint a tagoknál, 79%-uk (75%) a szolgáltatási csoportba tartozó tevékenységet folytat, 16%-uk (19%) ipari területen végez tevékenységet, és 5%-uk (6%) a mezőgazdaságban tevékenykedik (lásd a 28. és 32. ábrákat). Egyes nemzetgazdasági ágak szerint részletezve is hasonlóan alakul a megoszlás: a kérdőívet kitöltők közül a legtöbben (24,8%, 26 nem kamarai tag) egyéb szolgáltatás nyújtásával, 20%-uk (21 cég) a kereskedelem gépjárműjavítás, és 9,5%-a (10 vállalkozás) pedig építőipari tevékenységgel foglalkozik.

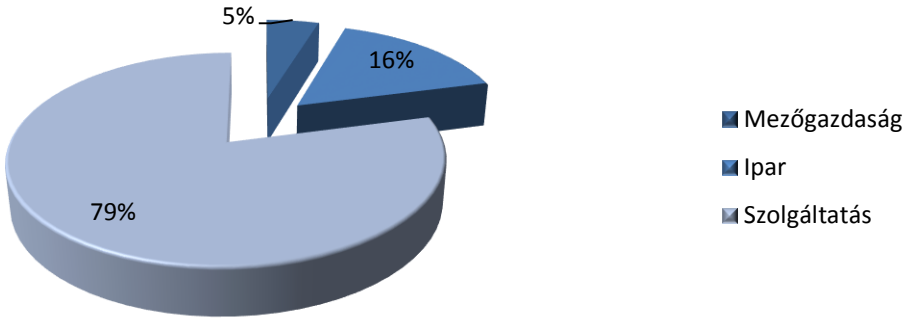

Forrás: saját szerkesztés, 2013

32. ábra. A mintajellemzők tevékenységi körönkénti megoszlása nem tagoknál

Nem tagok esetén a vállalkozás jogi formája nem mutat jelentős eltérést a kamarai tagok által kitöltött vállalkozási forma tekintetében, csak a nem tagok esetén, amikor több egyéni vállalkozó töltötte ki a kérdőívet, mint ahány tag ugyanezen vállalkozói formánál. Nem tagok esetén a megkérdezettek 48%-a Kft. formában (tagoknál 55%-a), 19%-a Bt. (tagoknál 21%-a), 29%-a egyéni vállalkozóként (tagoknál csak 17%-a), 3%-a Zrt. (tagoknál 4%-a), és 1%-a alapítványi formában működő társaság (33. ábra):

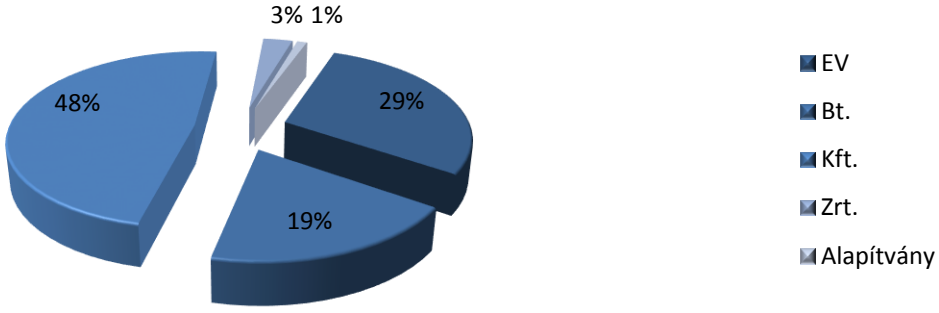

Forrás: saját szerkesztés, 2013

33. ábra. A mintajellemzők jogi forma szerinti megoszlása nem tagoknál

A következőkben az egyes általam megfogalmazott hipotézisek szerint haladva az alábbi eredmények születtek a kérdőíves megkérdezések során:

3.3.3.1. A kamarával szembeni elvárások vizsgálata tagok és nem tagok körében

Az általam lefolytatott interjúk és a szakirodalom tanulmányozása során felmerült bennem, hogy az egyes vállalkozások méretüktől és tevékenységi körüktől is függően más- más szolgáltatást várnak el a kamarától. Ennek megfelelően kiindulásként a következő hipotézist fogalmaztam meg:

H1	Tagok és nem tagok esetén a kamarákkal szemben támasztott elvárások méretkategóriánként és tevékenységi körönként eltérőek.

A kamarai tagok kamarával szembeni elvárásaikat illetően az első három helyen a szakmaiság erős képviselete (4,19), a helyi piacok erősítése (4,07) valamint az érdekérvényesítés és jogszabályok tervezetének véleményezése (4,06) szerepelnek (34. ábra). Vagyis a tagok legfőképpen azt várják el a kamarától, hogy az képviselje szakmailag az érdekeiket, segítse őket a helyi piacokon való érvényesülésben és végül, országos szinten is képviselje a vállalkozások érdekeit a jogszabályok alkotásánál, így először a helyi, majd az országos szintű képviseletre tartanak igényt.

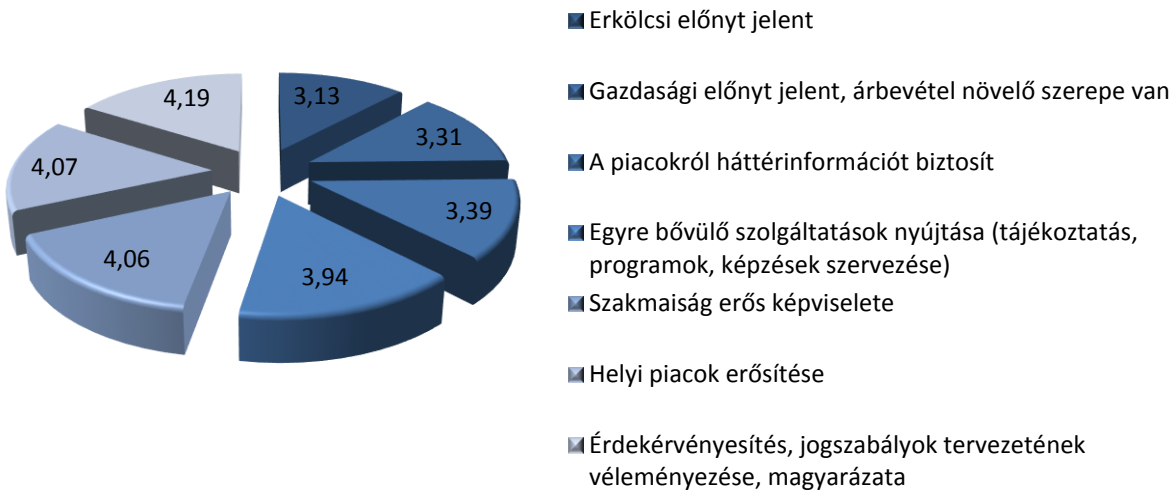

Forrás: saját szerkesztés, 2014

34. ábra. A kamarai tagok kamarával szembeni elvárásainak alakulása (1-5 skálán)

A 35. ábra a kamarai tagok elvárásait méretkategóriák szerinti bontásban mutatja be. E szerint a méretkategóriánkénti elvárásoknál a mikro vállalkozások elsősorban az érdekérvényesítést (4,36), a helyi piacok erősítését (4,18), és az egyre bővülő szolgáltatások nyújtását várják el (4,06). A kisvállalkozások szintén elsősorban az érdekérvényesítést tartják fontosnak (4,36), ugyanakkor ők a szakmaiság erős képviseletét (4,27) is magas pontszámmal értékelték. E két tényezőn túl a helyi piacok erősítését (4,18) várják a kamaráktól. A középvállalkozások esetén a szakmaiság erős képviselete (4,00), majd a piacokról háttér információ biztosítása (3,6) és a helyi piacok erősítése (3,6) állnak az első három helyen. Látható, hogy a tagok esetén mindegyik vállalati méretkategóriának más és más elvárásai vannak a kamarával szemben, ezért a feladatainak ellátásánál és az ehhez kapcsolódó szolgáltatások nyújtásoknál figyelembe kell vennie az eltérő méretnagyságok szerinti eltérő igényeket.

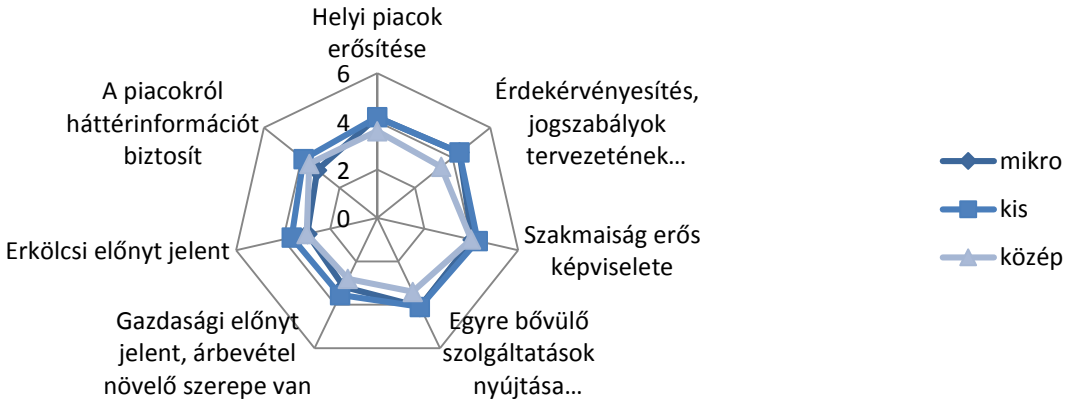

Forrás: saját szerkesztés, 2014

35. ábra. A méretkategóriánkénti elvárások alakulása a kamarai tagok körében

A tevékenységi körönkénti elvárásokról elmondható (36. ábra), hogy a mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozásoknak vannak a legnagyobb elvárásai (4,00 vagy feletti értékek), legfőképpen a szakmaiság erős képviseletét várják el a kamarától. A szolgáltató és az ipari tevékenységet végző vállalkozások összességében alacsonyabb elvárást támasztanak, ők az érdekérvényesítést, a jogszabályok tervezetének véleményezését tartják fontosnak.

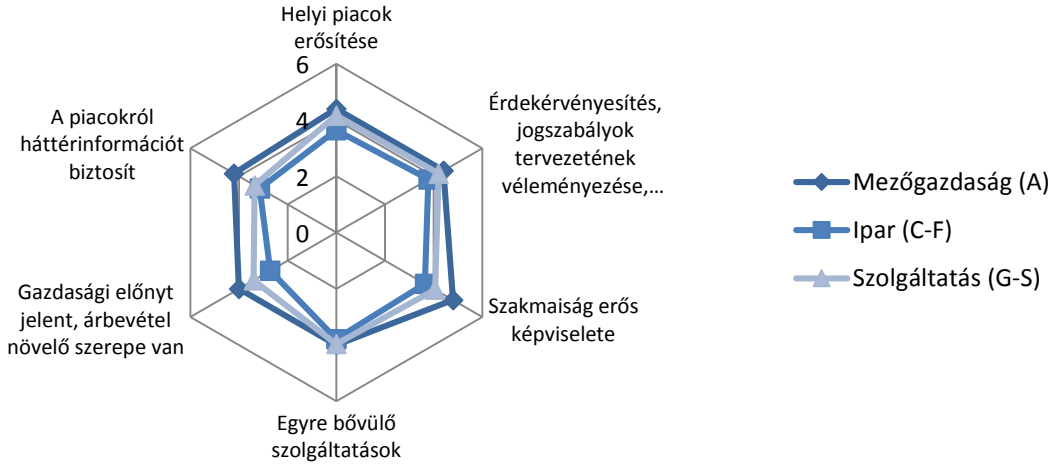

Forrás: saját szerkesztés, 2014

36. ábra. A tevékenységi körönkénti elvárások alakulása a tagok körében

Ezt követően a nem kamarai tagoknak a kamarákkal szembeni elvárásait vizsgáltam meg (37. ábra). Ez a minta a kamarai tagok kontrollcsoportjaként szolgálhat. Esetükben az első három helyen a helyi piacok erősítése (4,33), az érdekérvényesítés jogszabályok tervezetének véleményezése (4,25), és a szakmaiság képviselete (4,25) szerepelnek. A különbség abban mutatkozik a tagokkal szembeni elvárásoktól, hogy a tagok főként a szakmaiság erős képviseletét várják el, míg a nem tagok ezt a harmadik helyre helyezik.

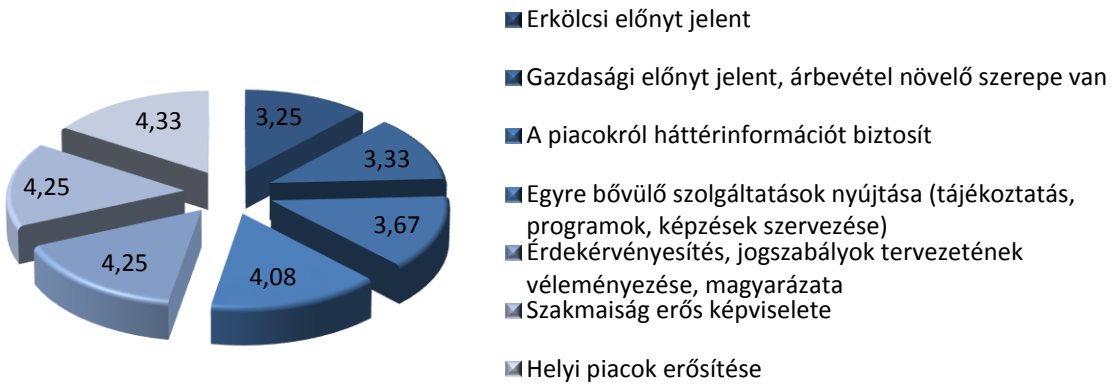

Forrás: saját szerkesztés, 2014

37. ábra. A nem kamarai tagok kamarával szembeni elvárásainak alakulása (1-5 skálán)

Ezen elvárások alakulása a nem kamarai tagok körében vállalati méretkategóriánként, a következő (38. ábra): a nem tag mikro vállalkozások a helyi piacok erősítését tartják a legfontosabb feladatnak. Számukra az egyre bővülő szolgáltatások nyújtása lenne még elvárt feladat, amit igényelnének a kamaráktól. A kisvállalatok szintén a helyi piacok erősítését tették első helyre, de ezzel szinte azonos fontosságot tulajdonítanak az érdekérvényesítésnek és a szakmaiság képviseletének, ezt a három feladatot tartják a legfontosabbnak a kamara részéről. A középvállalkozások az érdekérvényesítést jelölték első helyen, a helyi piacok erősítése csak ezután következett.

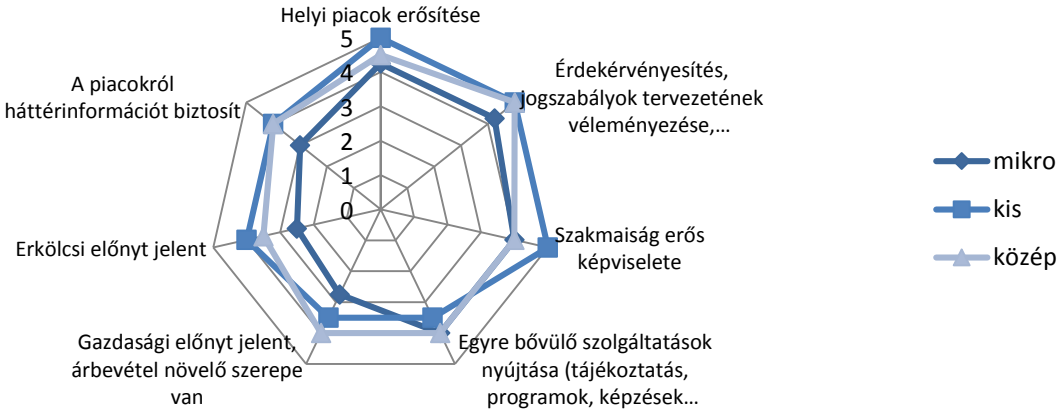

Forrás: saját szerkesztés, 2014

38. ábra. Vállalati méretkategóriánkénti elvárások alakulása a nem tagok körében

Tevékenységi körönként vizsgálva az egyes elvárásokat megfigyelhető (39. ábra), hogy a három tevékenységi kör csoportból a mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozók elvárásai a legerősebbek csaknem mindegyik kategóriában (kivéve: piacokról háttér információt biztosít). Az ipari tevékenységet végzők részéről a szakmaiság erős képviselete, a helyi piacok erősítése és a piacokról háttér információ biztosítása a legfontosabb elvárás, míg a szolgáltatási tevékenységet végző vállalkozások számára első helyen a helyi piacok erősítése és az érdekérvényesítési funkció szerepelt.

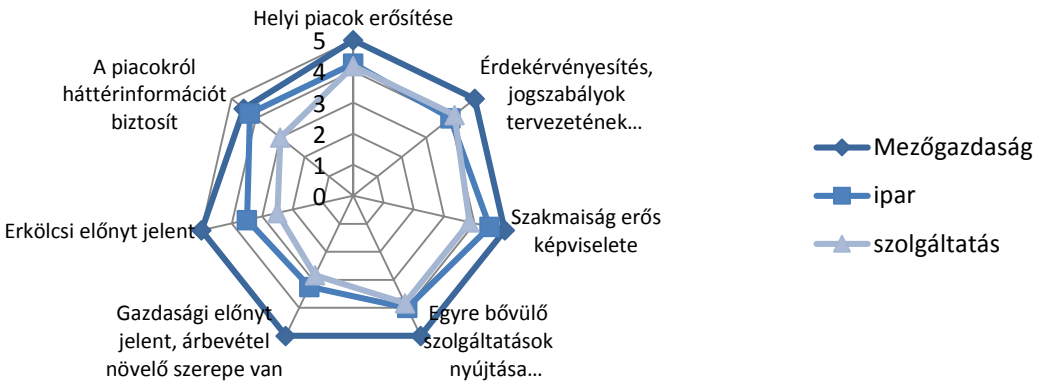

Forrás: saját szerkesztés, 2014

39. ábra. A tevékenységi körönkénti elvárások alakulása a tagok körében

A felmérésnél nagyon érdekes eredmény született a kamarai elvárások tekintetében (1-5 skálán), mert a nem tagok nagyobb elvárásokat támasztanak a kamarával szemben, mint a tagok. magasabb átlagértékeket jelöltek meg például az érdekérvényesítés esetén, 4,25-4,19 volt az érték a nem tagok javára. Ezt szemlélteti a következő 40. ábra.

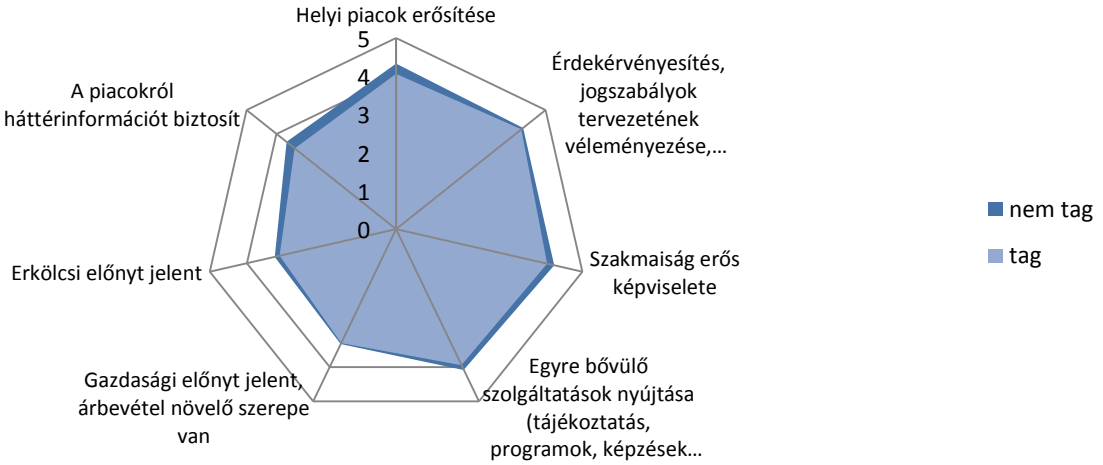

Forrás: saját szerkesztés, 2014

40. ábra. A kamarai és nem kamarai tagok kamarával szembeni elvárásainak összehasonlítása

3.3.3.2. A kamarai tagság választásának indokai és összefüggései

A következőkben azt vizsgáltam, hogy az önkéntes kamarai tagok miért nem választották a tagságot, milyen indokok álltak a háttérben. Azok, akik egyáltalán nem tagok, ismerik-e a kamara egyes szolgáltatásait, akik már nem tagok, igénybe vették-e azokat korábban (így ismerve azokat esetleg már nem akartak újra tagokká válni). Ennek megfelelően a következő hipotéziseket fogalmaztam meg a tagok és nem tagok esetén:

H2a	A kamarai tagok 2000-től bekövetkezett önkéntes kamarai tagság választásának/maradásának indokai méretkategóriánként és tevékenységi körönként eltérők.
H2b	A nem kamarai tagoknál az önkéntes kamarai tagság nem választása és az egyes szolgáltatások ismertsége, igénybevétele között kapcsolat áll fenn.

A kérdés megválaszolása előtt nézzük meg, hogy a kérdőívet kitöltő tagok hány éve léptek be a kamarába, milyen a százalékos megoszlásuk. Mint ismeretes, a kamarai tagok 2000. előtt kötelezően lettek tagok, 2000. november 1. után pedig önkéntesen léphettek be a szervezetbe. Amint az a grafikonon is jól látható (41. ábra), vannak, akik még a kötelező tagság idején léptek be, és maradtak azóta is tagok, de meglepően magas azoknak a száma (8%), akik pont akkor lettek tagok, amikor önkéntes lett a tagság. A tagok 13%-a pedig 1-3 éve lett csak kamarai tag.

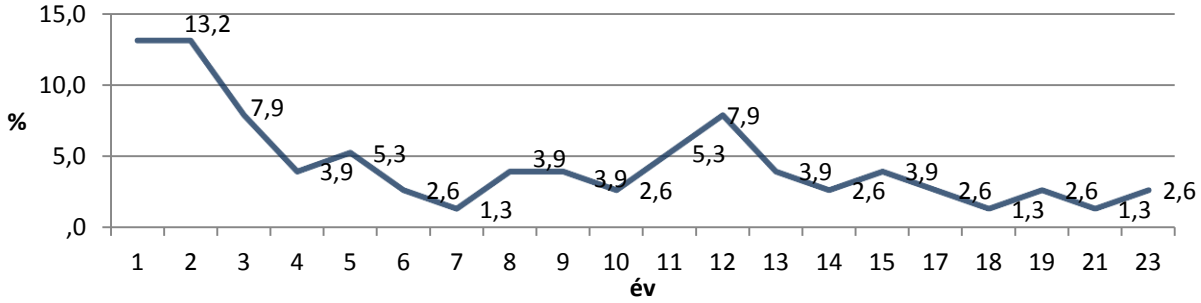

Forrás: saját szerkesztés, 2014

41. ábra. Hány éve tagja a kamarának?

Azt vizsgálva, hogy miért lettek, illetve 2000. után miért maradtak kamarai tagok (42. ábra), a következő eredmény született (több válasz is jelölhető volt). Legtöbben (25%) jelölték a kamara hasznos és fontos információkat nyújtott a vállalat számára, majd következett a szükség volt a tagságra a különféle támogatásokhoz (24%), ezt követte az igénybe vegyem a szolgáltatásokat (18%) végül legkevésbé volt fontos, hogy érdekképviseleti szerv tagjai legyenek (15%). A tagok körében „ha már eddig is tagja voltam, továbbra is az maradok" kérdésnél (9%) szignifikáns összefüggés mutatkozott (eta=0,417, p=0) a vállalakozások kora és e kérdés között, vagyis ez a konzervatív hozzáállás a vállalatok korának növekedésével egyre meghatározóbbá válik.

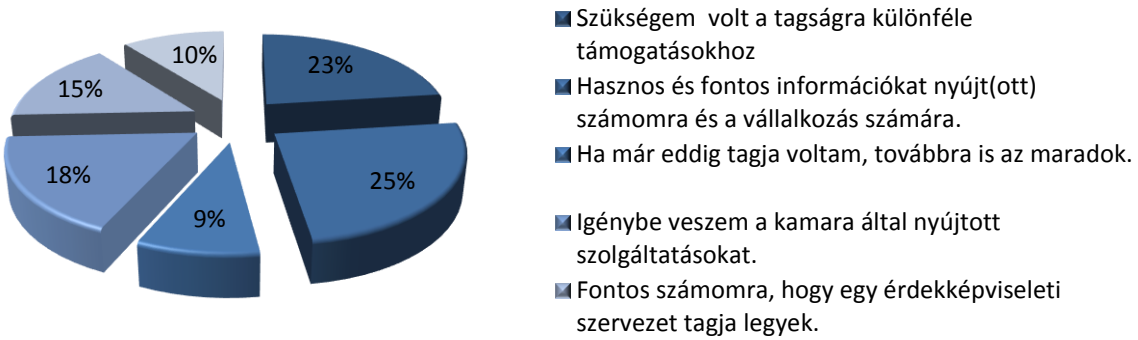

Forrás: saját szerkesztés, 2014

42. ábra. Kamarai tagság okai

A vállalkozások méretkategóriája szerint a belépés indokai[65] között eltérések figyelhetők meg. A mikro- és kisvállalkozásoknak a különféle támogatások igénybevétele miatt volt szüksége a

[65] Belépést motiváló okok a tagok körében: szükségem volt a tagságra különféle támogatásokhoz, hasznos és fontos információkat nyújt(ott) számomra és a vállalkozás számára, ha már eddig tagja voltam, továbbra is az maradok, igénybe veszem a kamara által nyújtott szolgáltatásokat, fontos számomra, hogy egy érdekképviseleti szervezet tagja legyek.

tagságra, míg a foglalkoztatott nélküli/ önfoglalkoztatók számára nem ez volt döntő ok a belépéskor. Az érdekképviseleti tagság ténye, mint motiváció a mikro- és kisvállalkozások számára nem jelentősen meghatározó, míg a közepes vállalkozásokat inkább az érdekképviseleti tagság motiválta a csatlakozáskor. A szolgáltatások igénybe vétele miatti ok: a mikro-, és kisvállalatok veszik igénybe legnagyobb arányban a szolgáltatásokat. Foglalkoztatott nélküli mikro vállalkozások is igénylik (26,1 %), de leginkább a „valós" mikro vállalkozások használják ki (33% válaszolta ezt). Azon tagok, akik a szolgáltatások miatt léptek be, jobbra értékelik az igénybe vett szolgáltatásokat, mint akinek nem ez volt a belépési motivációja.

A nem kamarai tagok körében, akik már egyszer voltak tagok (105 mintából 24 ilyen vállalkozás volt) az újbóli kamarai tagság oka részben megegyezik a tagok által adottakkal, vagyis szükségük volt a tagságra a különféle támogatásokhoz, hasznos és fontos információkat nyújtott számukra, harmadikként pedig a Széchenyi Kártya igénylés miatti okot jelölték meg (43. ábra):

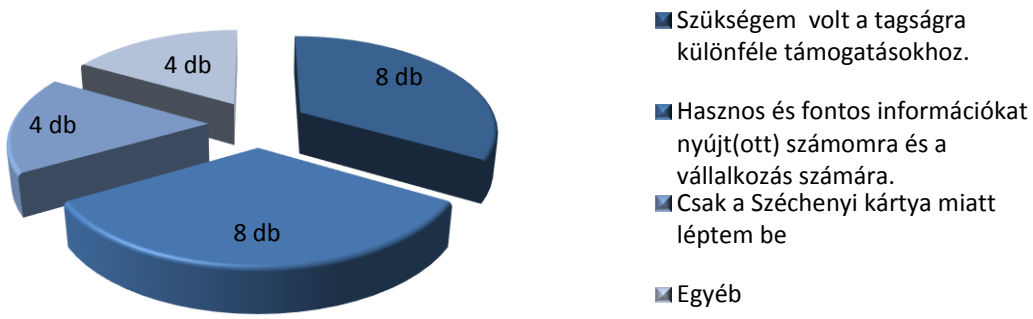

Forrás: saját szerkesztés, 2014

43. ábra. A nem tagság okai a régebben volt tagoknál

A 44. ábra a nem tagok eredményeit szemlélteti, hogy milyen okok miatt nem léptek be az önkéntes kamarai rendszerbe. Azon nem tagok, akik még soha nem voltak tagok, azért nem veszik igénybe a szolgáltatásokat, illetve azért nem lettek/lesznek tagok, mert nem ismerik pontosan azokat. Úgy ítélik meg, hogy nincs is rájuk szükségük, valamint egyáltalán nem tartják fontosnak, hogy érdekképviseleti szerv tagjai legyenek. Elenyésző azok száma, akik azért nem váltak taggá, mert nem tudnák fizetni a kamarai tagdíjat.

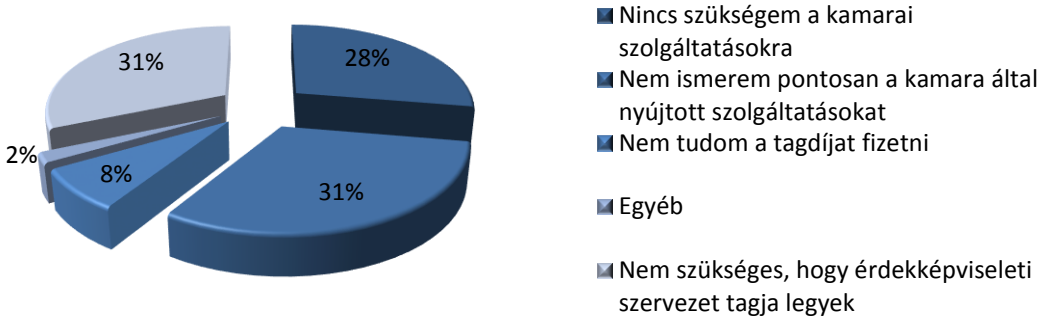

Forrás: saját szerkesztés, 2014

44. ábra. A nem kamarai tagság okai

Az előzőekben kiderült, hogy a nem tagok egyharmada nem ismeri a kamarai szolgáltatásokat. A szolgáltatásokat ismerők között a nagyobb cégek tájékozottabbak a különböző szolgáltatásokat illetően, tehát a vállalatméret növekedésével növekvő ismeretek jelentkeznek, de kevésbé használják ki a lehetőségeket, vagyis hiába ismerik a szolgáltatásokat, kevesebbet vesznek belőlük igénybe. A 45. ábrán a jobb oldali tengely az igénybe vett szolgáltatások arányát, a bal oldali tengely pedig a szolgáltatások számát mutatja.

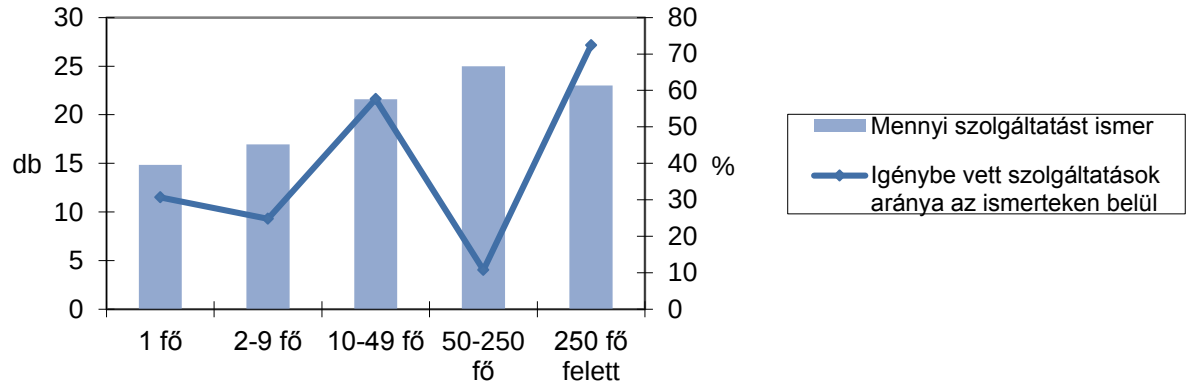

Forrás: saját szerkesztés, 2014

45. ábra. Az ismert és igénybe vett szolgáltatások aránya a nem tagok esetén

3.3.3.3. A kamara kommunikációs csatornájának hatékonysága

A következőkben egyrészt arra kerestem a választ (lásd a 46. ábrát), hogy megfelelően működnek-e a kamara kommunikációs csatornái, azaz a tagokhoz eljutnak-e az információk a kamara tevékenységéről, a nyújtott szolgáltatásairól? Másrészt, hogy a nem tagok „nem taggá válásában" van-e szerepe a kommunikációs csatornáknak, azaz azok kifelé is eléggé hatékonyan működnek-e, a nem tag vállalkozások számára is adnak-e elég információt magukról, valamint az általuk kínált szolgáltatásokról? A következő hipotézist fogalmaztam meg ezzel kapcsolatban:

H3	Kamarai tagok esetén a kamara kommunikációs csatornájának ismertsége, ezáltali hatékonysága valamint az egyes szolgáltatási csoportok ismertsége/igénybevételének gyakorisága között szignifikáns kapcsolat áll fenn.

A tagok értékelése a 4 féle kommunikációs csatornáról (5 fokozatú skálán) a következő volt: a kamarai honlap (71 fő ismerte): 3,62-es értékelést kapott, a gazdasági iránytű (58 fő) valamivel alacsonyabb, 3,48-as értékelést kapott. Az e-hírlevél (67 fő) 3,43-as, a helyi sajtó pedig (64 fő) csak 2,48-as értéket kapott. Az eredmények alapján elmondható, hogy a megkérdezett tagok leginkább a kamarai honlapot ismerik, szerintük egyúttal ez hordozza a leghasznosabb információkat. A gazdasági iránytűt kevesebben ismerik, az ismerők pedig kevésbé tartják értékesnek. Az e-hírlevelet a gazdasági iránytűvel közel azonosan hasznosnak ítélték a tagok. A legkevésbé hasznos információforrásnak a helyi TV/rádió csatornák bizonyultak annak ellenére, hogy a megkérdezettek zöme tud róla.

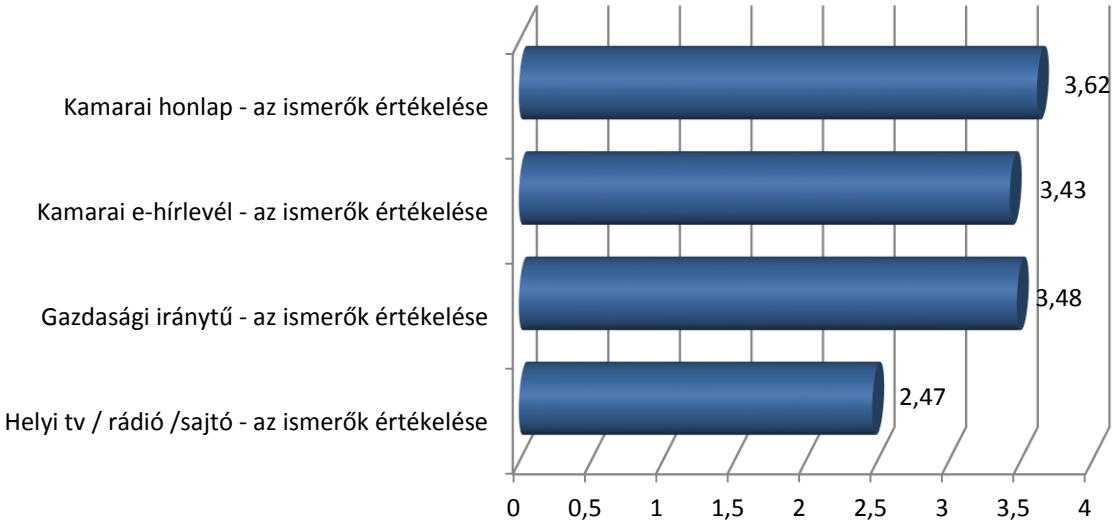

Forrás: saját szerkesztés, 2014

46. ábra. A kamara kommunikációs csatornáinak értékelése az azokat ismerő tagok körében

Kamarai tagok esetén, akik a gazdasági iránytűt, a honlapot és az e-hírlevelet ismerik, azok jellemzően ismerik és igénybe is veszik a szolgáltatásokat. Az igénybevétel ténye és a kommunikációs csatornák hatékonysága között szignifikáns kapcsolat mutatkozik, kivéve a köztestületi szolgáltatásokat. Ugyanez elmondható a helyi tv, rádió ismerete és a szolgáltatások ismerete közötti kapcsolatról, de egy kicsit gyengébb jelleggel.

Az előzőekben láthattuk (46. ábra), hogy a válaszadók megfelelőnek értékelték a kommunikációs csatornákat, ismerik az egyes szolgáltatási csoportokat a megadott kommunikációs csatornákon keresztül, és igénybe is veszik őket. A következőkben azt néztem meg (47. ábra), hogy az értékelés és az igénybevétel gyakorisága között van-e, ha igen, milyen a kapcsolat. A kapott átlagok jól mutatják, hogy a gyakoribb igénybevétel a kommunikációs csatorna magasabb értékelésével jár együtt. Tehát e vállalkozások azért veszik igénybe gyakrabban e csatornákat, mert elégedettek voltak a nyújtott információkkal.

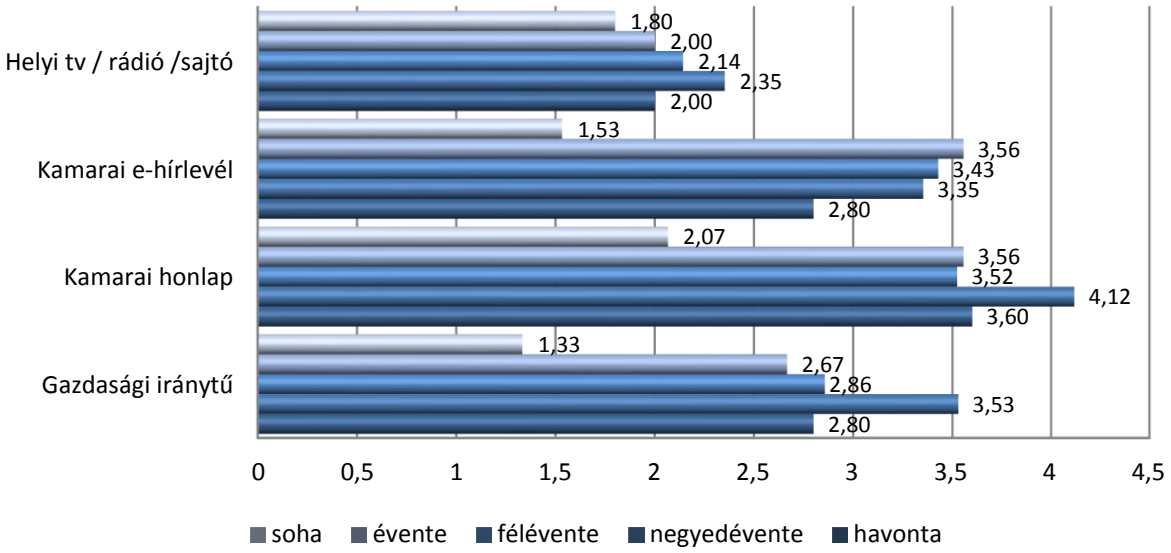

Forrás: saját szerkesztés, 2014

47. ábra. A kamarai kommunikációs csatornák igénybevételének gyakorisága szerinti értékelés

Kamarai tagok esetén a gyakoriság vizsgálata nem mutatott összefüggést a kommunikációs csatorna hatékonyságával, vagyis az igénybevétel gyakoriságát nem befolyásolja a kommunikációs csatorna hatékonyságáról alkotott vélemény. A tagok tehát nem azért veszik ritkábban igénybe az egyes szolgáltatási csoportokat, mert nem működnek jól a kamarai kommunikációs csatornái, és így nincsenek naprakészen informálva az egyes szolgáltatásokat illetően.

3.3.3.4. A kamarai szolgáltatások értékelése, igénybevétele gyakorisága, a kamarai tagok körében

A következőkben arra kerestem választ, hogy a kamarai tagok az egyes szolgáltatásokat igénybe veszik-e, ezt milyen gyakorisággal teszik, mennyire elégedettek az igénybe vett szolgáltatásokkal, és ez, az egyes méretkategóriákkal illetve a tagság idejével milyen összefüggést mutat.

H4a	A szolgáltatások igénybevételének gyakorisága, azokkal való elégedettség és a méretkategóriák között szignifikáns kapcsolat van, minél nagyobb a vállalat, annál gyakrabban veszi igénybe a szolgáltatásokat és annál elégedettebb azokkal.
H4b	A kamarai tagság ideje és szolgáltatásokkal való elégedettség között szignifikáns, pozitív irányú kapcsolat van.

Először is azt kell megnéznünk, hogy a kamarai tagok hogyan értékelik az egyes szolgáltatás csoportokat, vagyis mennyire elégedettek a nyújtott szolgáltatásokkal. A tagok értékelése a következőképpen alakult az ötfokozatú skálán (48. ábra): a két legmagasabb, 3,72-es, illetve 3,68-as értéket a pénzügyi finanszírozási tanácsadás, és a köztestületi feladatok csoportja kapta. Ezt követi a szakképzési tanácsadási ismeretkör 3,38-as, az általános ügyviteli, jogi tanácsadás 3,31, és végül a kereskedelmi tanácsadás 3,29-es értékeléssel.

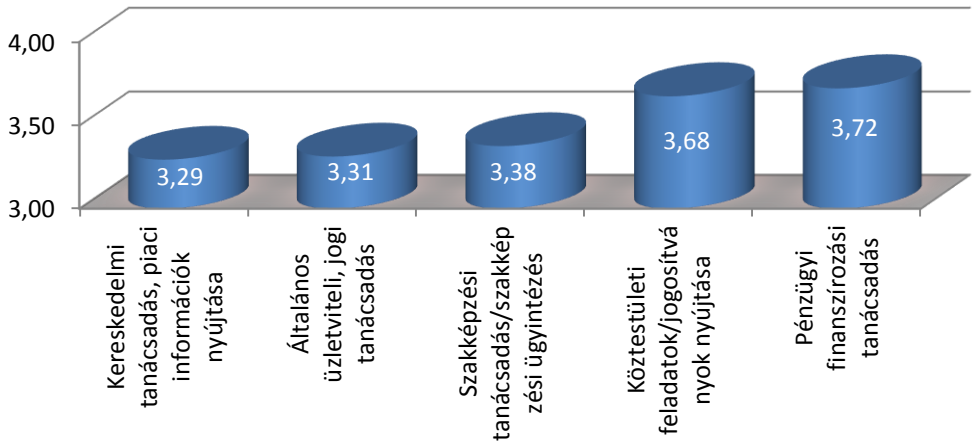

Forrás: saját szerkesztés, 2014

48. ábra. A kamarai szolgáltatások szolgáltatási csoportonkénti értékelése

Ha nem az egyes szolgáltatási csoportokat nézzük, hanem egyenként a nyújtott szolgáltatásokat (az összes szolgáltatás értékelését lásd az 9. mellékletben), az első öt szolgáltatást kiemelve az előbbi sorrend igazolódik (49. ábra). A Széchenyi Kártya hitellehetőségeiről való tájékoztatás - hitelközvetítés (pénzügyi finanszírozási tanácsadás csoport) szerepel az első helyen 4,14-es értékkel, a 2.-4. helyen hiteles cégkivonat kiállítása, gazdálkodó szervezetek kötelező regisztrációja és a cégnyilvántartás (köztestületi feladatok csoportja) 4,08-as, 3,94-es és 3,80-as értékekkel, és az 5. helyen a tájékoztatás a szakképzéssel kapcsolatos jogszabályokról (szakképzési tanácsadás csoportja) 3,78-as értékkel szerepel.

Forrás: saját szerkesztés, 2014

49. ábra. A kamarai szolgáltatások értékelése

A szolgáltatási csoportok igénybevételének méretkategóriák szerinti eltérő gyakorisága igazolható, mert minél nagyobb egy vállalat annál gyakrabban veszi igénybe a szolgáltatásokat. Az (alkalmazott nélküli) mikro vállalkozások 26%-a egyáltalán nem veszi igénybe, 30%-uk pedig félévente veszi igénybe a nyújtott szolgáltatásokat annak ellenére, hogy hiányoznak a belső

anyagi és szervezeti erőforrásaik. Az (alkalmazottal rendelkező) mikro- és kisvállalkozások gyakrabban – 21% és 27%-a havonta, 31% és 28%-a pedig negyedévente – veszik igénybe a szolgáltatásokat, mint az alkalmazott nélküli mikro vállalkozások, míg leggyakrabban a közepes vállalatok – 20%-a havonta és 40%-a negyedévente – veszik igénybe a kamarai szolgáltatásokat. Ahogy nő a cég mérete, a gyakoriság átlaga is növekvő lesz, mely az 50. ábrán látható:

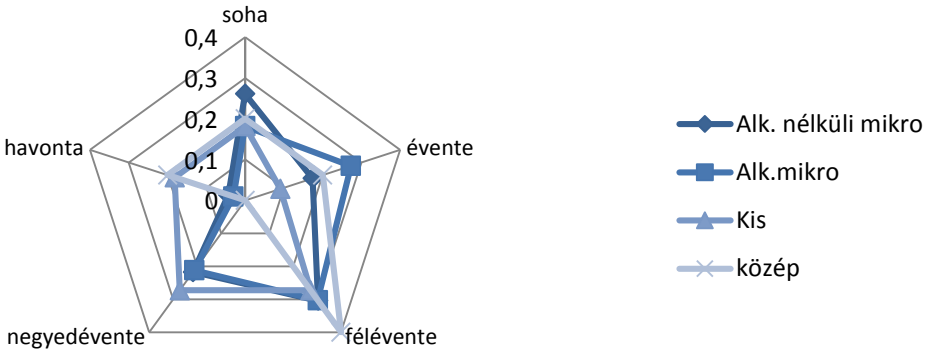

Forrás: saját szerkesztés, 2014

50. ábra. A szolgáltatási csoportok igénybevétel gyakorisága méretkategória szerint a tagok körében

Vállalatméret szerint nem rajzolódott ki általános érvényű kapcsolat a szolgáltatások értékelésében. A mikro- és kisvállalatok az általános üzletviteli, jogi tanácsadás és a pénzügyi finanszírozási tanácsadás szolgáltatás-csoportokat értékelik az átlagnál magasabbra, míg a közepes vállalatok a kereskedelmi tanácsadás, piaci információk nyújtása és a szakképzési tanácsadás/szakképzési ügyintézés szolgáltatás-csoportok esetén adtak magasabb pontszámokat. A mikro- és kisvállalkozások inkább a működés feltételeit keresik, a közepes vállalkozások számára már égetőbb a minél magasabb hatékonyság elérése (51. ábra):

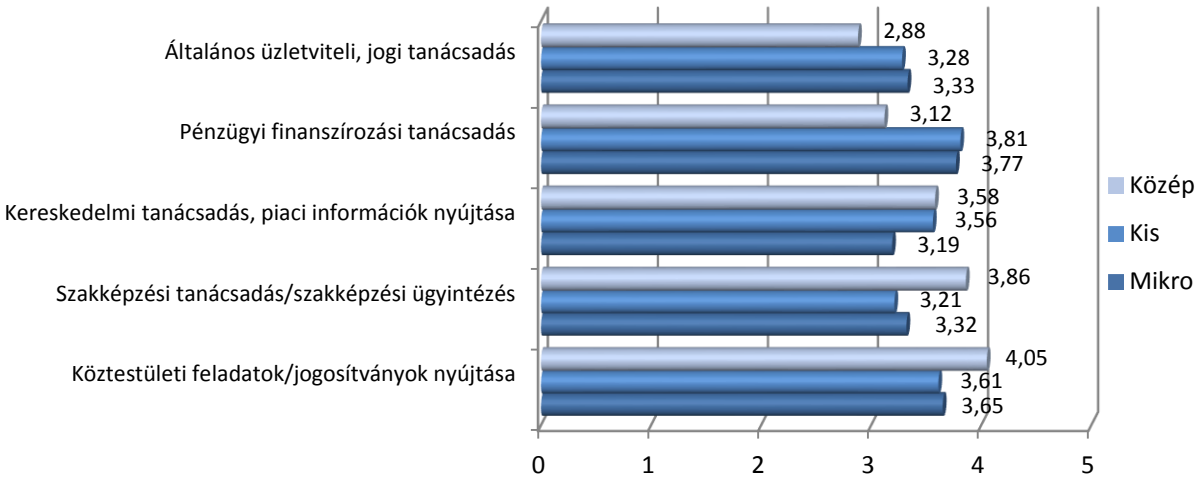

Forrás: saját szerkesztés, 2014

51. ábra. Szolgáltatási csoportok méretkategóriánkénti igénybevétele és annak értékelése

Ezt követően a kamarai tagság idejének hatását vizsgáltam. Ehhez a kamarai tagság idejét években fejeztem ki. Korreláció vizsgálatot végeztem, ami alapján nem mutatkozott szignifikáns összefüggés a nyújtott szolgáltatások érékelése és az években kifejezett fennálló tagság között. Az egyes szolgáltatás-csoportok értékelése között ugyanakkor pozitív irányú, szignifikáns kapcsolat figyelhető meg (a Pearson Correlation legalacsonyabb megfigyelt értéke 4,36, p=0,000 minden esetben). Ez arra utal, hogy a tagok általában véve elégedettek vagy kevéssé elégedetlenek a szolgáltatásokkal.

3.3.3.5. A kamarai szolgáltatások ismertsége és igénybevétele a nem tagok által

Nem tagok esetén feltételeztem, hogy az egyes szolgáltatásokat a korábban már valamikor volt tagok jobban ismerik és veszik igénybe azokkal szemben, akik egyáltalán nem voltak kamarai tagok. Ez alapján a következő hipotézist fogalmaztam meg:

H5a	A nem kamarai tagok között a szolgáltatások ismertségét és igénybevételét meghatározza a korábban fennálló tagság. Az egyes szolgáltatások igénybe vétele nemzetgazdasági agánként eltérő.

A nem kamarai tagok átlagosan 17 szolgáltatást ismertek a felsorolt 46 szolgáltatás közül. Az átlagosan igénybe vett szolgáltatásszám esetükben 8,6 volt. Tekintve, hogy a nem tagok a szolgáltatásokat csak térítés ellenében vehetik igénybe, a 36 százalék feletti igénybevételi arány magasnak mondható. A 7. táblázat a megkérdezett nem tag vállalatok válaszait összesíti:

A kamarai szolgáltatások ismertsége a nem tagok körében 7. táblázat

	N (DB)	MINIMUM	MAXIMUM	ÁTLAG	STD. DEVIATION
MENNYI SZOLGÁLTATÁST ISMER (DB)	107	0	46	17,09	13,423
MENNYI SZOLGÁLTATÁST VESZ IGÉNYBE (DB)	107	0	46	8,60	12,859
IGÉNYBE VETT SZOLGÁLTATÁSOK ARÁNYA AZ ISMERTEKEN BELÜL (%)	77	,00	100,00	31,5981	36,17502

Forrás: saját szerkesztés 2014.

A nem kamarai tagok az ismert szolgáltatások átlagosan 31 százalékát veszik igénybe, 9,1 százalékuk 100 százalékban, azaz mindet ismeri, de 41,6 százalék semelyiket sem, annak ellenére, hogy egyébként vannak ismeretei a kamaráról. A korábban volt tagok átlagosan 26 szolgáltatást ismernek és 15-öt igénybe is vettek, ezzel szemben az egyáltalán nem volt tagok átlagosan csak 15-féle szolgáltatást ismernek és csak 7-et vettek igénybe. Megállapítható, hogy akik már korábban, bármilyen oknál fogva voltak kamarai tagok, több szolgáltatást ismernek és vesznek is igénybe (igaz, már térítés ellenében), mint akik soha nem voltak még tagok (52. ábra):

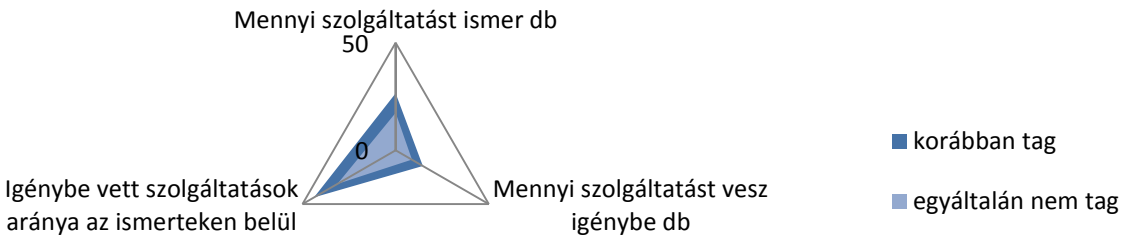

Forrás: saját szerkesztés, 2014

52. ábra. A kamarai szolgáltatások ismertsége és igénybevétele a nem tagok körében

Feltételeztem továbbá, hogy a nem tagok esetén a szolgáltatások ismertsége és igénybe vétele nemzetgazdasági áganként eltérő. A vállalatok által adott válaszok alapján megállapítható, hogy mind az ismert, mind az igénybe vett szolgáltatások terén a mezőgazdasági és az ipari vállalatok járnak az élen. A szolgáltató cégek átlagosan 16,7 szolgáltatásról tudnak, és mindössze 8-at vesznek igénybe. Az igénybevétel aránya is csökkenést mutat a mezőgazdasági, ipari és szolgáltató vállalatok között, melyet az 53. ábra szemléltet:

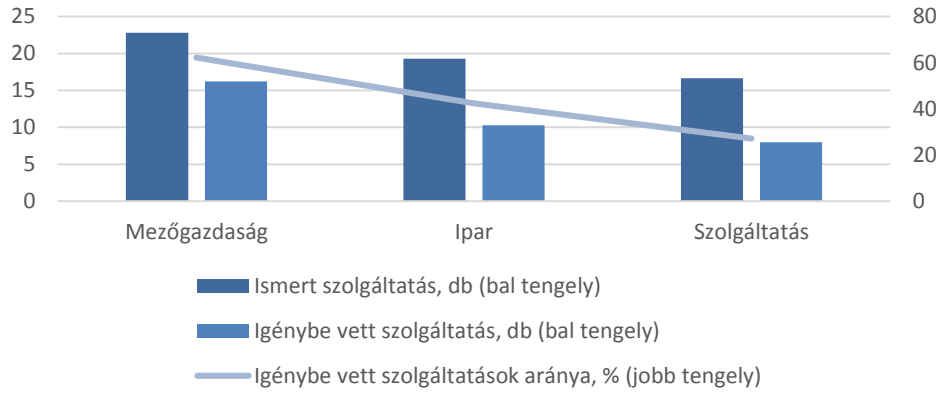

Forrás: saját szerkesztés, 2014

53. ábra. Ismert és igénybe vett szolgáltatások alakulása nemzetgazdasági áganként nem tagok körében

A következő lépésben azt vizsgáltam meg, hogy a nem kamarai tagok mennyiben értékelik másként az igénybe vett szolgáltatásokat, mint a kamarai tagok. Ebből arra következtethetünk, hogy a nem tagság melletti döntést meghatározza-e a kisebb mértékű elégedettség, vagy valamilyen más mozgatórugója van ennek a döntésnek. Ez alapján a következő hipotézist fogalmaztam meg:

H5b	A nem tagság melletti döntés meghatározó tényezője a szolgáltatásokkal való alacsony elégedettség.

Azon tagok és nem tagok, akik igénybe vettek valamilyen kamarai szolgáltatást, eltérően értékelték ezeket, ugyanúgy, mint a kamarával szembeni elvárásoknál, melyek szintén azt mutatták, hogy a nem tagok nagyobb elvárással rendelkeznek és ezek nem teljesülnek. Mint az 54. ábrán látható, a nem tagok a pénzügyi finanszírozási tanácsadás kivételével mind a négy szolgáltatási csoportnál jobbra értékelték az igénybe vett szolgáltatásokat, mint a tagok.

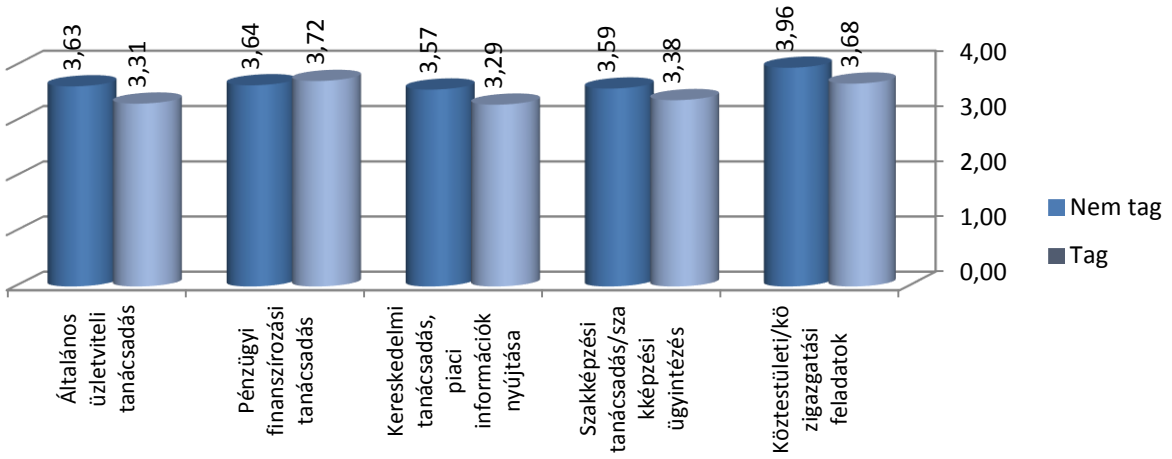

Forrás: saját szerkesztés, 2014

54. ábra. A kamarai szolgáltatások értékelése a tagok és nem tagok körében

3.3.3.6. Ingyenes szolgáltatások igénybevétele nem tagok körében

A kötelező kamarai regisztráció tapasztalatairól a felmérés készítésének időpontjában még nem állt kellő információ rendelkezésre. Igényfelmérést végeztem azonban arról, hogy a kamara által kötelezően nyújtandó ingyenes szolgáltatásokat tervezik-e majd igénybe venni a vállalkozások, mert úgy gondolom, ez is mutatja a kamara elfogadottságát a nem tagok körében. A következő hipotézist fogalmaztam meg:

H6	A kötelező regisztráció bevezetése rontotta a kamara megítélését, elfogadottságát a vállalkozások körében.

Az igényfelmérés eredménye az alábbiakban látható (55. ábra). A nem tagok körében a kötelező regisztráció esetén három ingyenes szolgáltatást nyújtanak a kamarák: üzleti partnerkeresést, pályázatfigyelést, és adózási tanácsadást. A megkérdezett nem tagok**,** akik az új szabályozás szerint kötelezően, 2012. március 31-ig regisztrálták magukat, többségében nem tervezték ezen ingyenes szolgáltatások igénybevételét. Ez is azt mutatja, hogy a nem tagok körében a kamara megítélése nem javult, és rontotta a partnerségen alapuló érdekérvényesítést.

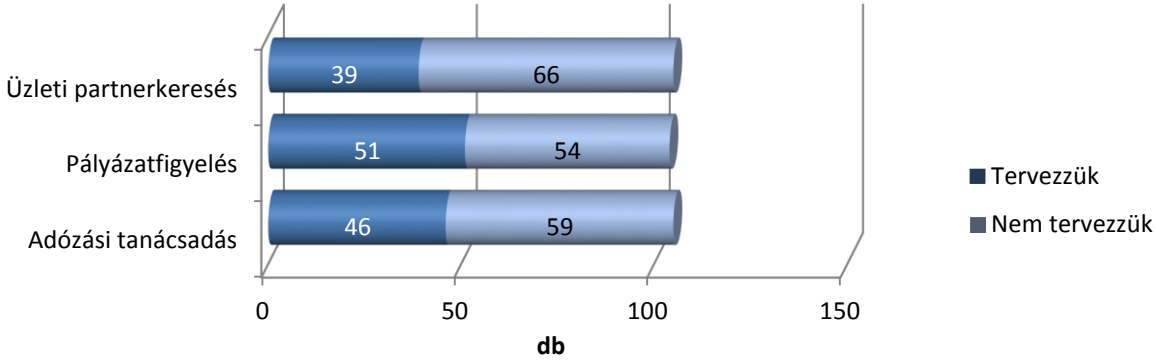

Forrás: saját szerkesztés, 2014

55. ábra. Az ingyenes kamarai szolgáltatások igénybevételi igénye a nem tagok körében

Azon nem kamarai tag vállalkozások, akik tervezik valamelyik szolgáltatás igénybevételét, méretkategóriák és tevékenységi körök szerint a következőképpen oszlanak meg (lásd az 56. ábrát):

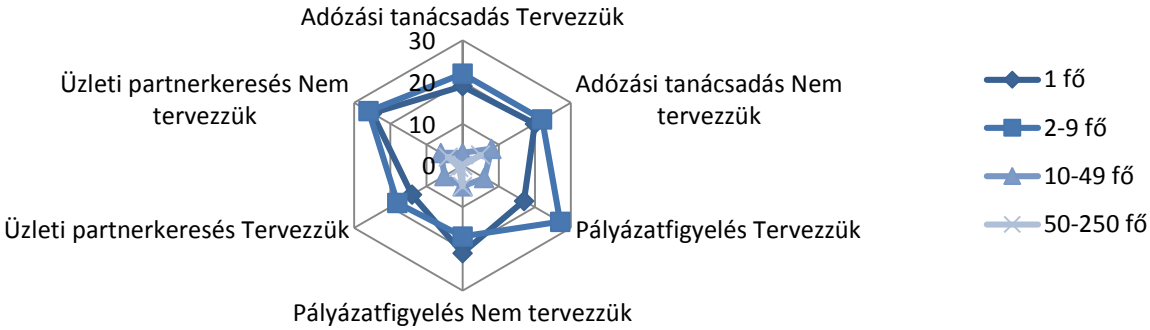

Forrás: saját szerkesztés, 2014

56. ábra. Az ingyenes kamarai szolgáltatások igénybevételének megoszlása méretkategóriák szerint, a nem tagok körében

Mindegyik vállalkozási formában átlagosan a megkérdezettek több mint 60%-a mondta azt, hogy nem tervezi egyik szolgáltatás igénybevételét sem. Egy kivétel volt: az alkalmazottal rendelkező mikro vállalkozások 60%-a jelezte, hogy a pályázatfigyelési szolgáltatást tervezi igénybe venni a közeljövőben.

Ugyanezt megvizsgálva a tevékenységi kör oldaláról (57. ábra) az látható, hogy a szolgáltatási szektorban tevékenykedő vállalkozások 52%-a tervezi a pályázatfigyelési szolgáltatás igénybevételét és az adózási tanácsadást, azonban az üzleti partnerkeresést 74-67% közötti arányban elutasítják, vagyis egyáltalán nem tervezik igénybe venni. A mezőgazdasági és az ipari szektorban 52-78% közötti azok aránya, akik egyik ingyenes szolgáltatást sem tervezik igénybe venni. Egyelőre úgy tűnik, nincs igény ezen ingyenes szolgáltatásokra a nem tag vállalkozások körében.

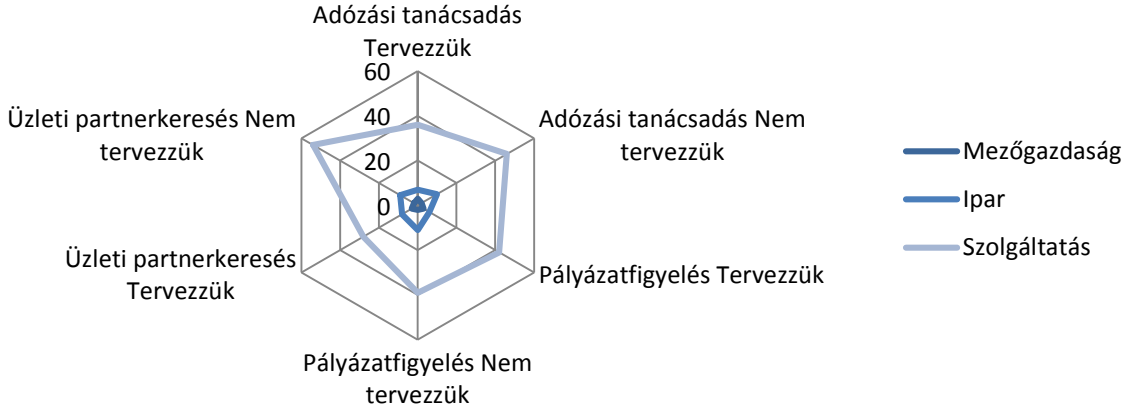

Forrás: saját szerkesztés, 2014

57. ábra. Az ingyenes kamarai szolgáltatások igénybevételének megoszlása tevékenységi kör szerint, a nem tagok körében

3.4. Külföldi tapasztalatok felhasználása a kamarai rendszer továbbfejlesztéséhez

A fejlett nyugati országokban működő kamarák jellegét a honi sajátosságok határozzák meg. Ahogy az előzőekben említésre került, két alaptípus különül el: Németországban, Ausztriában, Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban, Luxemburgban és Hollandiában a rendszer kötelező (vagy „automatikus") tagságon alapul. E kamarák a gazdaság szervezésében és fejlesztésében, az infrastruktúra megteremtésében és javításában, a gazdasági döntéshozatalban és közigazgatásban jóval nagyobb súllyal vesznek részt, mint a másik alaptípust képező, önkéntesen szerveződő – angol, ír, dán, belga és az USA-ban működő – kamarák. A következőkben – a teljesség igénye nélkül – bemutatom néhány külföldi kamara szolgáltatótevékenységét, a gazdaság és vállalkozásfejlesztésben betöltött szerepét, melyek mintaként szolgálhatnak a magyar kamarák tevékenységének átalakítása kapcsán. Az európai országok kamaráinak (az Eurochambres tagjainak) tevékenységét a 10. számú melléklet összehasonlító táblázata tartalmazza.

A. Közjogi jogállású kamarák

NÉMETORSZÁG[66]

Németország közjogi kamarai rendszere a 19. század óta működik. Külön kereskedelmi és ipari, agrár és kézműves kamara működik, amelyhez szakmai kamarák rendszere járul. Az országban 82 helyi szintű és 12 regionális közjogi ipari és kereskedelmi kamara (DIHK) működik, amelyek csúcsszerve a magánjogi egyesületként működő Német Kereskedelmi és Iparkamarák Szövetsége (DIHT), e felett a szövetségi államok Gazdasági Minisztériuma gyakorolja a felügyeletet. Az IHK tagjai tagdíjat fizetnek, amelynek összege az iparűzési adó nagyságától függ. A kamarák a következő forrásokból finanszírozzák tevékenységeiket: alaptagdíj, illetékek, okiratok kiállításának díja, szolgáltatásokból származó bevételek. A német kamarák fontosabb feladatai: állásfoglalások készítése a gazdaság- és jogpolitika területén helyi, regionális és nemzeti szinten, szakértői tevékenység a bíróságok és állami hatóságok részére, széleskörű szolgáltatások nyújtása, szakmai tréning, adminisztratív feladatok (eredetbizonyítványok, kereskedelmi számlák hitelesítése, akkreditáció), sokrétű tanácsadói szerep a finanszírozási programok területén. A tagok száma eléri a 3,8 Milliót.

Az országban a KKV szektor fejlesztésén belül kiemelten kezelik a vállalkozásbarát környezet megteremtését, új cégek alapításának támogatását, munkaalkalom teremtését, versenyhelyzet, termelékenység javítását. A támogatási intézményrendszer legfelsőbb szintjén a szövetségi, a tartományi kormányok és az EU intézményei helyezkednek el. Középszinten találhatók a minisztériumok, az állami tulajdonban lévő speciális bankok, melyek irányítják, felügyelik a legtöbb szövetségi, pénzügyi programot. A tartományokban független regionális intézetet vagy bankot alapítanak a KKV fejlesztési programok megtervezésére és végrehajtására. A különböző finanszírozási, tanácsadási, innovációs programok megvalósítására mezzo- és mikro szinten sokféle szereplő, intézmény létezik.

[66] http://www.dihk.de/

AUSZTRIA[67]

A kilenc osztrák tartományban működő regionális kamarák, 80 helyi, valamint a szervezeti és a közjogi Osztrák Gazdasági Kamara alkotják. A kamarák tevékenységét hét szakosztályban végzi, ez kiterjed a kézműipar, a kereskedelem, az ipar, a közlekedés, a turisztika, a bank és biztosítás, valamint az információnyújtás területére. Szerkezeti felépítése tekintetében az egységes kamara, vagyis kötelező tagság valósult meg. Felügyeletét a Gazdasági és Munkaügyi Miniszter látja el. Bevételeinek jelentős részét (95%) – köszönhetően a kötelező tagságnak – a tagdíj teszi ki, a szolgáltatásokból csekély (5%) bevétele származik.

A kamarák egyik fő feladata tagjai érdekeinek képviselete a kormánnyal, a minisztériumokkal és más igazgatási hatóságokkal való tárgyalásokon. Ebből következően jogában áll véleményezni a törvényeket és fontosabb rendeleteket. Az osztrák kamara átfogó tanácsadási és szolgáltatási programokkal áll tagjai rendelkezésére olyan ügyekben, mint az adózás és hitel, szakmai képzés, továbbképzés, reklám, munkajog, piackutatás. Jelentős szerepet kap a békéltető testület működése és a hatósági bizonyítványok kiállítása is. Az egyes tartományi kamaráknál létesített Gazdaságfejlesztő/támogató Intézetek (WIFI) koordinálják a területi gazdaságfejlesztési tevékenységet. Szolgáltatása kiterjed az általános gazdaságfejlesztésre, külföldi rendezvényekre, szakmai továbbképzésekre, nemzetközi know-how transzferre. A kamara vásárokat szervez, információs standokat létesít a külföldi rendezvényeken. Kamarai lapjaik kiadásával aktuális és gyakorlati információkat nyújtanak, melyek a külföldi üzletek lebonyolításához szükségesek, tudósítanak az üzleti kínálatról, exportról, importról. Az innovációs szolgáltatások terén az új és jobb termékek, előállítási eljárások és szervezési módok kialakítása, a nemzetközi versenyképesség növelése érdekében új piacok és termékek felkutatása, szervezetfejlesztés, új technológiák kiválasztása és bevezetése szerepel a kamarai szolgáltatások között.

SPANYOLORSZÁG[68]

1886 óta működik a Spanyol Kereskedelmi Ipari és Hajózási Kamara és 1911-ben létrejött a közjogi kontinentális modell. A kamarák feladata az ipar, a kereskedelem és a hajózás érdekeinek képviselete, előmozdítása, védelme. 85 helyi, 5 regionális és egy országos kereskedelmi kamara működik. A kamarák széleskörű függetlenséget élveznek költségvetésük kialakítása, megtervezése terén, amelyet aztán az adminisztrációs szervek jóváhagynak, és az adójogszabályokhoz igazítanak. Finanszírozásukat állandó (tagdíjak, az adófajtákból származó bevételek) és nem állandó (kurzusok részvételi díjai, konzultációs díjak, kiadványok árai, az üzleti szolgáltatásokból beszedett díjak) pénzalapokból biztosítják. A pénzügyi és támogatási feltételeket a Pénzügyi és Gazdasági Minisztériumon belül az Idegenforgalmi Kereskedelmi Államtitkárság határozza meg.

A spanyol kamarák magasan kvalifikált szakértői csoportokkal jogi, gazdasági, pénzügyi és technológiai tanácsokkal szolgálnak. A képzés terén a kamarák a második helyen állnak a közigazgatási intézmények mögött. Támogatják egyetemi, vállalati központok létrehozását, kutatóközpontokkal, üzletközpontokkal, környezetvédelmi szemináriumokkal és az egyéb szervezetekkel létrejövő kapcsolatokat. Létrehozták a Kezdő Vállalkozások Fejlesztési Központjait,

[67] http://portal.wko.at/wk/startseite.wk
[68] http://www.camerdata.es/

amelyek a vállalkozások indításánál nyújtanak segítséget. A konfliktusok megoldása céljából Választott bíróságot hoztak létre, amely rugalmas, hatékony és kényelmes módszernek bizonyult. Helyi szinten speciális tanácsadó és adminisztrációs szolgáltatásokat biztosítanak. Folyamatosan támogatják a spanyol és az egyéb országbeli vállalkozók együttműködését.

FRANCIAORSZÁG[69]

A Franciaországban tevékenykedő kereskedelmi és iparkamarák szervezetét és tevékenységét alapjaiban az 1898-ban elfogadott kamarai törvény szabályozza. Az ipar és kereskedelem érdekképviseletét háromszintű rendszer alapján szerveződő kamarák látják el. A megyei közjogi kamarák feladata a kormányzat informálása, véleménynyilvánítás, tagjaiknak információ és szolgáltatások nyújtása. Ezek felett állnak az önkéntes szerveződésű regionális kamarák ugyanezen feladatokkal. Az országban 183 helyi és regionális kereskedelmi és iparkamara működik. Nemzeti szinten a köztestületi Francia Kereskedelmi és Iparkamara fogja össze őket. Feladata a helyi kamarák érdekeinek egyeztetése, külkereskedelem előmozdítása, magasabb szintű szolgáltatások nyújtása.

A kamarai tevékenységek finanszírozási forrásait négy fő csoportra oszthatjuk: önfinanszírozás (a vállalatoknak közvetve vagy közvetlenül nyújtott szolgáltatások díja), állami támogatás (kamarai kezdeményezések és projekttanulmányok készítésére), adókból befolyó összegek (a kamarák jogosultak tevékenységeik finanszírozás céljából adómegszavazásra), fejlesztési hitelek (kamarai fejlesztések fedezetéül szolgál). Minden megyei kamara létrehozott egy vállalkozási központot, mely segítséget nyújt a vállalatoknak a vállalatalapítás jogi feltételeinek kialakításához és az átalakulási eljárások felgyorsításához. A tanácsadók hálózatokban dolgoznak, s a szolgáltatások javítása érdekében mindenki szakértelme felhasználásra kerül. A kamarák kezdetektől bekapcsolódtak a fejlesztési politikába, melynek folyamán a vállalatok érdekeit tartják szem előtt. A külföldi kapcsolatok terén a kamarák katalizátor szerepet játszanak adott területeken: kereskedelmi misszió (célja kapcsolatok felkutatása és kiépítése), aktamisszió (az első lépéseket a kapcsolatok feltárására és a vállalatok nemzetközi piacokra való bevezetésére a szakértők teszik meg), közös pavilonok szervezése (hazai és külföldi kiállítás).

OLASZORSZÁG[70]

Az 1770 óta működő, köztestületként funkcionáló kamarák hatásköre kiterjed a tagvállalatainak általános érdekképviseletén túl a helyi gazdaság fejlesztésére is. Az ország 122 kamarájából 102 működik helyi szinten, 19 regionális egység van, egy pedig országos hatáskörrel rendelkezik. Finanszírozásuk fő forrása a tagdíj, mely az összbevétel 70%-át teszi ki. Másodlagos forrásnak tekinthetők az állami hozzájárulások és a szolgáltatásokért kapott bevételek (22%), valamint a származékos bevételek, adományok (8%). Tagsága eléri a 3,8 Millió főt. Elsődleges feladata a koordináció, konjunktúra jelentések és prognózisok készítése, együttműködés az európai kamarai szervekkel. A tartományi kamarák az adott tartomány egészének gazdasági érdekeit egyeztetik és képviselik. Fő profiljukat a tagoknak kínált információnyújtás, nyilvántartások vezetése, ár- és termékeredet igazolások képezik. Piacszabályozó és ellenőrző szerepe ré-

[69] http://www.cci.fr/web/organisation-du-reseau
[70] http://www.unioncamere.it

vén jogában áll bármikor polgári vagy büntetőjogi bírósághoz fordulni, valamint a döntőbírósági és egyeztető eljárásba beavatkozni. Olaszországban a nemzeti kis- és középvállalkozásfejlesztés terén kiemelkedő szerepet töltenek be a gazdasági kamarák, melyek szervezetét és működését az 1993-as és 1998-as törvény szabályozza, tevékenységükkel a gazdaság teljes spektrumát igyekeznek lefedni.

HOLLANDIA[71]

Németalföldön a gazdasági kamarák kötelező regisztrációval, illetve kötelező tagsággal rendelkező közjogi testületek. Fő feladatuk az ipar, kereskedelem, kézműipar és a szolgáltató ágazatok gazdasági érdekeinek a képviselete. A rendszer érdekessége, hogy a kamarák nemcsak a munkaadókat, hanem a munkavállalók képviselői is. Összesen 21 regionális érdekképviselet működik, melyek feladatai: cégnyilvántartás, közigazgatási feladatok, szolgáltatások és információk nyújtása általános és speciális kérdésekben annak érdekében, hogy a vállalkozások jobb döntéseket hozzanak. A kamarák feladata ezen kívül a regionális gazdaság élénkítése, a tanácsadás, a munkaadók és a munkavállalók közötti közvetítés, illetve önálló gazdaságélénkítő kezdeményezések segítségével. Ezek felett áll a közjogi Holland Kereskedelmi és Iparkamarák Országos Szövetsége, mely szervezet elsődlegesen koordinációs munkájával, nemzetközi kapcsolataival és érdekkiegyenlítő munkájával segíti a területi kamarák munkáját.

LUXEMBURG[72]

Az ország kis méretéből adódóan egy közjogi kamara működik, melynek tevékenysége kiterjed a szolgáltatás, a kis- és középvállalatok, média, bankok, biztosítók és a vendéglátás területére. Legfontosabb pénzügyi forrását a vállalkozók hozzájárulása képezi, mely az utolsó előtti év adózatlan nyereségének 4%-os mértékét nem haladhatja meg. Az állami támogatás másodlagos helyet foglal el. Egyéni vonása a luxemburgi rendszernek, hogy kamarája szerepet kap a törvényhozásban, mégpedig úgy, hogy törvénytervezet előterjesztési lehetőséggel rendelkezik, valamint tanácsadó testületként is funkcionál. Feladatai közé sorolható még az információnyújtás és a képzési területen betöltött szerepe. Bevételeinek jelentős része (70%) tagdíj, a többi bevétele csekély ezek mellett: szolgáltatásból befolyt összeg (8%), kormányzati támogatás (10%), egyéb tevékenység (12%). Tagsága 35 ezer főt számlál.

B. Magánjogi jogállású kamarák

EGYESÜLT ÁLLAMOK[73]

Az Egyesült Államok a magánjogi kamarai rendszer egyik legismertebb és leggyakrabban emlegetett példája. A kamarák gyakorlatilag vállalkozói klubok, amelyek rendszerint egy-egy város vagy megye vállalkozóinak egy részét fogják össze, s nem látnak el kötelező közfeladatokat, hanem egyrészt az adott vállalkozói csoport érdekérvényesítő szervezeteként (lobby) működnek, másrészt szolgáltatásokat nyújtanak a térség vállalkozásainak. A kamarai szerveződés teljesen önkéntes, amelyet a U.S. Chamber of Commerce fog össze, így több mint kétszázezer

[71] http://kvk.nl/
[72] http://www.cc.lu/
[73] http://www.uschamber.com/

tagot számlál, és országosan százhetven kereskedelmi kamarát képvisel. A helyi kamarák fizetség ellenében a következő legtipikusabb szolgáltatásokat nyújtják: üzletember-találkozók szervezése, partnerközvetítés, oktatás, managementszolgáltatások, részvétel helyi infrastrukturális projektek kialakításában és működtetésében (kikötők, repülőterek, üzleti központok stb.). A kamarák sajátossága, hogy erőteljesen képviselik a területükön működő közép- és nagyméretű cégek érdekeit, és jelentős bevételekre tesznek szert szolgáltatásaik, és gazdasági infrastrukturális beruházásaik révén. Mivel a kamarák nem köztestületek, ezért mind a köztestületi feladatokat, mind a vállalkozásfejlesztési feladatokat az államnak, illetve az állam által létrehozott kormányhivataloknak kell ellátnia. Az egyes szövetségi államokban és a nagyvárosokban is működő kamarák tehát az európai mintától eltérően nem a kereskedelem fejlesztését tekintik legfőbb feladatuknak, hanem a lobbyzást. A gazdasági törvénykezés menetét figyelik, és próbálják érdekvédelmi szervezetként befolyásolni.

NAGY-BRITANNIA[74]

Az első kamara Skóciában, III. György uralkodás idején alakult Glasgow-ban, 1783-ban. Megalakulásának oka hasonló, mint a marseille-inek, ahol a tengeri kereskedelem problémáit kívánta orvosolni. E kamarák magánjogi alapon, az egyesülési szabadság elvén jöttek létre, jogi személyként működtek, szervezeti felépítésüket szabadon állapíthatták meg. De több akkori gyarmaton is létrehoztak kamarákat, melyek szövetségbe tömörültek: ennek már az iparosok is tagjai lettek, illetve jelentős közéleti személyeket is tagjaik közé választottak. Az 1929-es brit társasági törvény előírta, hogy csak olyan testület, társaság viselheti a kamara nevet, amely jövedelmét kizárólag alaptevékenységére, a kereskedelemfejlesztésre fordítja, és nem fizet osztalékot. A magánjogi jelleg nem változott. Jelenleg 60 helyi és egy nemzetközi kamara működik Nagy-Britanniában. Bevételi forrásai: tagdíj (35%), szolgáltatásokból befolyt összeg (19%), és egyéb támogatás, adomány (46%). Tevékenysége inkább lobby jellegű, de információnyújtással, tanácsadással, oktatással segíti a vállalkozásokat.

DÁNIA[75]

Nincsenek helyi és területi kirendeltségei és 3 külföldi kamarája van. A tagvállalkozások száma 20000-re tehető, aminek 75,6%-a kisvállalkozás, 18,4%-a középvállalkozás, és a maradék 6%-ot pedig a nagyvállalkozások alkotják. A döntéshozó testületi szervek a következők: közgyűlés, elnök, igazgatóság. A szervezet finanszírozása 40%-ban a tagok hozzájárulásából, 60%-ban értékesítési szolgáltatásokból épül fel. A következő tevékenységeket nyújtja tagjainak: üzleti érdekek általános képviselete, információnyújtás és tanácsadó szolgálat működtetése, a gazdasági fejlődés előremozdítása, érdekképviselet, jogi segítségnyújtás.

BELGIUM[76]

Az első belga kereskedelmi kamarát 1667-ben, Bruges-ben alapították, 1875-ben vált privát szervezetté. Jelenleg 16 helyi kereskedelmi kamara működik Belgiumban, melynek 3 regionális, 15 helyi kirendeltsége, és 27 külföldi kamarája van. A tagvállalkozások száma 33000,

[74] http://www.chamberonline.co.uk/
[75] http://www.danskerhverv.dk/
[76] http://www.ccife.org/belgique/

amelynek 86%-a kisvállalkozás, 10%-a középvállalkozás és a maradék 4%-ot pedig a nagyvállalkozások alkotják. A döntéshozó testületi szervei a következők: közgyűlés (újraválasztják minden évben), elnök (újraválasztható 3 évente), elnökség és igazgatóság (szintén 3 évenként újraválaszthatóak). A szervezet finanszírozása 20%-ban a tagok hozzájárulásából, 55%-ban értékesítési szolgáltatásokból épül fel, és 25%-ban nemzetközi kereskedelmi ügyeletekből történik. A tagok számára nyújtott tevékenységek: érdekképviselet hazai és nemzetközi szinten, a kamarák tevékenységének koordinálása, különféle képzések nyújtása, és a nyújtott szolgáltatás minőségéért való felelősség.

PORTUGÁLIA[77]

A kamarának nincsenek regionális és helyi kirendeltségei. A tagvállalkozások száma 5000. A döntéshozó testület szervek a következők: közgyűlés és az igazgatóság. A szervezet finanszírozása 10%-ban a tagok hozzájárulásából, 90%-ban értékesítési szolgáltatásokból épül fel. Főbb tevékenységei: a kamarák érdekeinek védelme, információszolgáltatás, gazdasági fejlődés előremozdítása, export dokumentumok biztosítása (ATA- igazolványok, származási bizonyítvány, vízumok), fordítások és fénymásolatok tanúsítása, választott bírósági és/vagy békéltetési szolgáltatás nyújtása.

A gazdaságfejlesztés dilemmája, hogy a kormány, illetve a gazdasági élet mely szereplői játszszanak kulcsszerepet a kis- és középvállalkozások és a gazdasági infrastruktúra fejlesztésének területén. A nemzetközi gyakorlat szerint az állam és annak megfelelő szervezetei, a vállalkozók alapítványai és egyesületei, valamint a gazdasági kamarák világszerte egyaránt fontos szerepet töltenek be e kettős feladat megoldásában. Tényleges eredményeket ott érhetnek el, ahol a szereplők tevékenysége megfelelő összhangban áll egymással. Ennek működő példáit láthattuk az előzőekben áttekintett külföldi kamarai tevékenységeknél, amelyek bizonyos segítséget nyújthatnak a hazai kamarai rendszer megújuló szolgáltatási rendszeréhez.

A magánjogi típusú kereskedelmi kamarák rendszere azt a helyzetet illusztrálja, amikor a kamarák egy tisztán magánjogi rendszerben kell, hogy működjenek, de ugyanakkor jól szervezett szolgáltatási rendszere révén ebben a helyzetben is meg tudnak élni. Természetesen egy erős állami vállalkozásfejlesztési eszközrendszer áll a háttérben, így a rendszer nem annyira liberális, mint inkább állami, és nem a kamarák, hanem az állam tölt be abban fontos szerepet. Így a magánjogi rendszerű kamarák rendszere nem szolgálhat például a magyar kamarák számára.

A közjogi kamarai rendszerű országokban (például Németország, Franciaország, Spanyolország) nagy hangsúlyt fektetnek a kis- és középvállalkozások fejlesztésére, pénzügyi támogatására, segítésére. Az országoktól függően kisebb eltérések tapasztalhatóak, de alapvetően hasonló rendszer szerint működik a vállalkozásfejlesztés intézményrendszere, amelyben fontos szerepet kapnak a kamarák. Azonban komoly állami segítség is jelentkezik e téren, különösen a finanszírozási támogatások területén. Majdnem minden országban külön bankok, alapítványok működnek kifejezetten erre a célra. A kamarák számára követendő példa lehetne ennek a területnek a fejlesztése, ez azonban komoly banki támogatottság, állami garanciavállalás nélkül nem lehetséges. Ehhez a kormány részvételére, támogatására lenne szükség.

[77] http://www.cclusohungara.pt/hu/

Az érdekegyeztetési folyamatok tekintetében mintaként szolgál az osztrák kamara intézménye, ahol a pluralista demokrácia működését sikerült összeegyeztetni a neokorporatista érdekképviselettel. A különböző társadalmi, politikai, gazdasági csoportok közötti párbeszéddel egyedülálló európai mintát hozott létre (Strausz-Zachar, 2008).

A tapasztalatok – főként a német és az osztrák gazdaság története alapján –azt mutatják, hogy egy átalakulóban lévő gazdaság fejlődését, az üzleti etika stabilizálódását, a gazdaság önkormányzó mechanizmusainak kialakulását, a gazdaság szereplőinek információval való ellátását, a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatrendszer kiépülését a teljes reprezentativitást biztosító kötelező, avagy „automatikus" tagság alapján létrejövő és működő kamarák szolgálhatják megfelelő hatékonysággal. E kamarák a gazdaság szervezésében és fejlesztésében, az infrastruktúra megteremtésében, a gazdasági döntéshozatalban és közigazgatásban nagyobb súllyal vesznek részt, mint a magánjogi alapon, önkéntesen szerveződő kamarák. Ennek okán Magyarországon is – figyelembe véve a külföldi tapasztalatokat – a korábbi, 1994-es bevezetés után ismét megjelent a kötelező tagsághoz hasonló jogintézmény, a 2012. március 1-től bevezetésre került kötelező regisztráció formájában, amelynek következő lépcsője lehet a kötelező tagság bevezetése.

4. A DOLGOZAT FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAINAK, TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEGZÉSE, A KUTATÁS HASZNOSÍTHATÓSÁGA, TOVÁBBI KUTATÁSI IRÁNYOK

A kis- és középvállalkozások életben tartása, s ha lehetséges, megerősítése, stabilizálása minden fejlett piacgazdaságban, így hazánkban is elsődleges célja mind a kormányzatnak, mind a vállalkozások autonóm szervezeteinek, az érdekképviseleteknek, köztük a gazdasági kamaráknak. Még a nagyvállalatok is érdekeltek a kisvállalati szektor támogatásában, hiszen számukra is fontos, hogy olyan kis- és közép vállalatok működjenek vonzáskörzetükben, amelyeknek tevékenységük egy részét átadhatják, beszállítóik vagy technológiai fejlesztőműhelyeik lehetnek. Így nem véletlen, hogy napjainkban a fejlett piacgazdaságokban kormányzati szervezetek, vállalkozói egyesületek, alapítványok, illetve gazdasági kamarák egyre több szolgáltatást nyújtanak a kis- és középvállalkozások fejlesztése érdekében, mely tevékenységek alapvetően a következők: információnyújtás, tanácsadás, oktatás, pénzügyi támogatás (hitel, hitelgarancia, fejlesztési támogatás stb.) közvetítése/nyújtása.

4.1. Eredmények összefoglalása

A tudományos alapproblémaként felmerült kérdéshez, – vagyis hogy mi okozza azt a 21. század elején, Magyarországon, hogy a KKV szektor ugyan javuló tendenciát mutat, de még nem az elvárt mértékben járul hozzá az ország gazdasági teljesítményéhez, annak ellenére, hogy (más szervezetek mellett) a gazdasági kamarának is elsődleges feladata e szektor fejlesztése – kapcsolódóan megfogalmazott kutatási kérdésekre a következő eredmények születtek.

Elméleti szakirodalom alapján: az értékelt közgazdászok, jogászok, politológusok, filozófusok véleményének segítségével, logikai dedukcióval bizonyítottam, hogy a kamarák kialakulásának és fennmaradásának szükségszerűségét az intézményi közgazdaságtan magyarázza. A kamarai tevékenységek fejlődését, napjaink Magyar Kereskedelmi és Iparkamarájának működési diszfunkcióit az evolúciós közgazdaságtan elmélet írja le, különösképpen érzékelhető ez a volt szocialista országokban működő érdekképviseleteknél. Az érdekek ütközését és feloldását, az érdekek által motivált szervezethez való csatlakozást az új intézményi közgazdaságtan tükrében értelmezhetjük. Elméleti szakirodalmi kutatásaim során bizonyítást nyert, hogy a kamara, mint („quasi” közigazgatási) szervezet léte, működése szükségszerű, azonban arra a következtetésre jutottam, hogy nem specifikusan kamarai szemszögből értékelik az érdekképviseleti szervezetek működését, így önmagukban csak részben adnak magyarázatot működésük szükségszerűségére, és jelenlegi diszfunkcionális működésére. A kutatásom során megállapítottam, hogy viszonylag kevés a használható szakirodalom, melyeket találtam az adott témában, és ezekre is jellemző a túlzott egysíkúság, a közgazdasági vagy jogi szempontok figyelembe vétele. Úgy gondolom, munkám egyik újszerűsége a kettős, jogi és közgazdasági szemlélet tudatos és következetes figyelembe vétele.

Empirikus elemzésem alapjául a gazdasági kamarák által nyújtott szolgáltatások szolgálnak, melyek kérdőíves elemzésével arra a kérdésre kerestem a választ, vajon a kamarai szolgáltatásokat ismerik-e, igénybe veszik-e? Amennyiben igen, ezek elég hatékonyak-e, szükség van-e a

változtatásukra? A tagok elégedettek ez alapján a szervezet vállalkozásfejlesztési, érdekképviseleti tevékenységével, esetleg változtatást igényelnek-e? A kamarák által nyújtott szolgáltatásokat a BOKIK tagjai és nem tagjai körében végzett felmérések és a kamarai dolgozók körében lefolytatott mélyinterjúk alapján vizsgáltam.

Empirikus kutatásom megállapításai alapján bizonyítható, hogy a kamarára, mint érdekképviseleti szervezetre szükség van és a kamara által nyújtott szolgáltatások iránt igény jelentkezik a kamarai tagok körében. Véleményem szerint azonban minden kamarában egységesen szükség lenne azonos körű és színvonalú szolgáltatások nyújtására, tevékenységük eredményességének rendszeres mérésére, értékelésére, valamint a kommunikáció erősítésére. A kamara által nyújtott szolgáltatások fontosak, mert ezeken keresztül tud a kamara a vállalkozások versenyképességére leginkább hatni, szolgáltatásait azonban eltérő módon kell biztosítania a vállalkozások eltérő méretnagyság szerinti csoportjai részére. Más elvárásai vannak a kamarával szemben egy nagyvállalatnak, és más a kis- és középvállalati csoportnak. Ez utóbbit a felmérésem is igazolta, de sajnos a nagyvállalatok esetében erre nem tudtam igazolást kapni, mert nem volt kellő számú a mintanagyság. A középvállalkozói szektor által igényelt szolgáltatások körénél kiemelten jelentkezik a belföldi piacszerzéshez, forráshoz jutáshoz, kapcsolatépítéshez való aktív kamarai közreműködés. Számukra fontos, hogy a kamara aktívan befolyásolja a megfelelő minőségben és mennyiségben rendelkezésre álló munkaerő-kínálatot, segítse elő a munkaerő-foglalkoztatást. Fontos szerepet töltenek be e vállalatkategória esetében a napi üzletvitelhez kapcsolódó kamarai információszolgáltatások, az adózás, a munkaügy, a pályázati lehetőségek területén. A személyes interjúk alapján kiderült, érdekeltek abban, hogy kamarai közreműködéssel bekerülhessenek különféle beszerzési, értékesítési közösségekbe, hálózatokba, valamint kapcsolatépítést illetően a kamarával szemben felmerült igény az üzletember találkozók szervezése. Végül a mikro- és kisvállalkozói körbe tartozók azok, akik a kamarával szemben minden területre kiterjedő szolgáltatási kínálatot várnak el a kamarától.

Az elméleti és az empirikus kutatásaim során megfogalmazott hipotéziseim vizsgálata után a következő téziseket fogalmaztam meg:

H1	T1a	*A kamarai tagok* esetén a kamarákkal szembeni *elvárások méretkategóriánként és tevékenységi körönként is eltérőek.* A mikro- és kisvállalkozások a helyi piacok erősítését és az érdekérvényesítést, jogszabály tervezetek véleményezését, míg a középvállalkozások legfőképpen a szakmaiság képviseletét várják el a kamarától. A mezőgazdasági tevékenységet végzők a szakmaiság erős képviseletét várják, a szolgáltató és az ipari tevékenységet végzők az érdekérvényesítést a jogszabályok tervezetének véleményezését tartják fontosnak.
	T1b	*Nem kamarai tagok esetén is méretkategóriánként és tevékenységi körönként eltérőek az elvárások*. A mikro vállalkozások a helyi piacok erősítését, a kisvállalkozások a szakmaiság képviseletét, a középvállalkozások az érdekérvényesítést/jogszabály tervezetek véleményezését várnák el a kamarától. A mezőgazdasági tevékenységet végzők részéről a legerősebbek minden tekintetben az elvárások, az ipari tevékenységet végzők a szakmaiság erős képviseletét tartják legfontosabbnak, míg a szolgáltató tevékenységet végzők a helyi piacok erősítését emelik ki.
	T1c	*Nem kamarai tagok* esetén a kamarákkal szembeni *elvárások eltérnek a kamarai tagok* által támasztott elvárásoktól. A nem tagoknak nagyobb elvárásai vannak a kamarával szemben, mint a tagoknak.

H2a	T2a	A kamarai tagok 2000-től bekövetkezett önkéntes *kamarai tagság választásának,* maradásának *indokai méretkategórián-ként eltérő.* A mikro- és kisvállalkozások különféle támogatások igénybevétele, a hasznos információk nyújtása miatt, míg a közepes vállalkozások a hasznos információk nyújtása, és az országos szintű érdekképviselet miatt maradtak/ lettek tagok.
H2b	T2b	A nem kamarai tagoknál az önkéntes *kamarai tagság nem választása* és az egyes szolgáltatások ismertsége és igénybevétele *között kapcsolat* áll fenn. A *nem kamarai tagok* azért nem választották az önkéntes kamarai tagságot, mert *nincs szükségük a szolgáltatásokra és nem ismerik* a szolgáltatások többségét, így minimális szinten veszik igénybe *azokat.*
H3	T3a	Kamarai tagok esetén a *kamara kommunikációs csatornájának ismertsége, ezáltali hatékonysága, valamint az egyes szolgáltatási csoportok ismertsége* között szoros kapcsolat áll fenn. Azért *nem ismerik,* az egyes szolgáltatási csoportokat, mert *nem működnek megfelelően a kamara kommunikációs csatornái*
	T3b	Kamarai tagok esetén a kamara kommunikációs csatornájának hatékonysága és az egyes szolgáltatási csoportok igénybevételének gyakorisága között nem áll fenn kapcsolat. A gyakoriságvizsgálat nem mutatott összefüggést a kommunikációs csatorna hatékonyságával, így az egyes szolgáltatási csoportokat *nem azért veszik ritkábban igénybe a kamarai tagok, mert nem működnek megfelelően a kamara kommunikációs csatornái*.
H4a	T4a	A szolgáltatások *igénybevételének gyakorisága, azokkal való elégedettség és a vállalati méretkategóriák közt kapcsolat* van. A mikro vállalatok körében a legmagasabb a szolgáltatásokat soha igénybe nem vevők aránya. A kis- és közepes vállalatok csaknem mindegyike él a szolgáltatások igénybevételének lehetőségével. *Az igénybevétel gyakorisága magasabb a nagyobb vállalatméret esetén.* A mikro- és kisvállalatok az általános üzletviteli jogi tanácsadás és a pénzügyi finanszírozási tanácsadás szolgáltatás-csoportokat, míg a közepes vállalatok a kereskedelmi tanácsadás piaci információk nyújtása és a szakképzési szolgáltatás csoportokat értékelik magasabbra. *A mikro- és kisvállalkozások inkább a működés feltételeit keresik, a középvállalkozások számára fontosabb a magasabb hatékonyság elérése.*
H4b	T4b	A kamarai tagság ideje nem befolyásolja a szolgáltatásokkal való elégedettséget.
H5a	T5a	A nem kamarai tagok között a *szolgáltatások ismertségét és igénybevételét meghatározza a korábban fennálló tagság*. Aki korábban tag volt és így *információval rendelkezik* a nyújtott szolgáltatásokról, az többször veszi igénybe azokat térítés ellenében is, mint aki soha nem volt tag A kamara által nyújtott szolgáltatások közül a *nem kamarai tagok esetén nemzetgazdasági áganként eltérő a szolgáltatások igénybevétele. A szolgáltatási tevékenységet végző vállalkozások kevesebb szolgáltatást ismernek*, és kevésbé veszik igénybe azokat, mint az egyéb tevékenységet végző vállalkozások.
H5b	T5b	A nem kamarai tagság melletti döntés meghatározó tényezője a szolgáltatásokkal való alacsony elégedettség, vagyis azért *nem lesznek tagok, mert nem elégedettek a szolgáltatásokkal.*.
H6	T6	A *kötelező regisztráció bevezetése rontotta a kamara megítélését* a vállalkozások körében és ez által a partnerségen alapuló érdekérvényesítést, mely a részükre nyújtott/*nyújtandó ingyenes kamarai szolgáltatások iránti érdektelenségben is megmutatkozott.*

A kamara jövőbeli helye, szerepe kapcsán megemlítendő, hogy az Európai Bizottság „Partnerség a Növekedésért és Foglalkoztatásért" című Lisszaboni programja közleményében hangsúlyozza az üzleti környezet javítását, elsősorban a kis- és közepes vállalkozások számára, valamint intézkedéseket sürget támogatásukra. A vállalkozásbarát üzleti környezet kialakítása érdekében szükséges azonban az érdekképviseletek, szakmai szövetségek, kamarák bevonása a döntések előkészítésébe. Ez a program összhangban áll a kormányzat azon törekvéseivel, hogy a vállalkozói szféra és az érdekképviseletek együttműködésével a működési feltételek javítását

szolgáló intézkedéseket dolgozzon ki. E tekintetben fontos lépés volt, hogy 2012. július 17-én született a Kormány és a MKIK között egy újabb közös megállapodás, mely rögzíti, hogy a korábbi megállapodásban foglalt közös célok – a magyar gazdaság talpra állítása, a munkahelyek megvédése, a kis- és közepes vállalkozások támogatása, valamint hazánk versenyképességének javítása – érdekében eddig folytatott együttműködés eredményes volt[78]. „Mindez lehetőséget teremt arra, hogy továbblépjünk az együttműködésben, elsősorban a magyar munkahelyek védelme, új munkahelyek teremtése terén”[79]. A kamara funkciójáról vallott kormányzati álláspontok napjainkra világosabbá váltak, a gazdaság szervezésében és fejlesztésében, a gazdasági döntéshozatalban és a közigazgatásban nagyobb súllyal vesznek részt, mint a ’90-es évek elején. Az eddig elért eredmények, teljesítmények is igazolják, hogy a feladatellátásukat tovább kell szélesíteni, mivel az állami feladatok átadását célszerű arra bízni, aki szakszerűen, szolgáltatás centrikusan és hatékonyan látja el azt.

4.2. A kutatás hasznosíthatósága, további kutatási irányok

A kamarák hálózatszerű működésük kihasználásával alkalmasak arra, hogy olyan vállalkozásokat érintő adatokkal, információkkal rendelkezzenek, amelyek segítik a gazdaság fejlesztését érintő kormányzati intézkedések, stratégiák előkészítését, emellett a vállalkozói érdekképviselet tekintetében a kormányzat legjelentősebb partnereivé válhatnak. Az általam végzett felmérés alapul szolgálhat egy új, komplexebb szolgáltatási rendszer kialakítására, mely alapján a kamarának lehetősége nyílik személyre szabottabb szolgáltatások nyújtására, hogy ezáltal még hatékonyabban hozzájárulhassanak a vállalkozások fejlesztéséhez és ezen keresztül segítséget nyújthassanak az előbb említett, a gazdaság fejlesztését érintő kormányzati intézkedések, stratégiák előkészítéséhez. A rendszeres társadalmi párbeszéd – melyre szükség van a gazdasági politikai döntéshozatal demokratizálása érdekében –, azonban szükségszerűen feltételezi Magyarországon egy erős, a gazdaság tényleges önkormányzataként fellépő, köztestületi kamarai rendszer működését is úgy, hogy a feladatokhoz hozzárendelik a szükséges költségvetési forrásokat. Azonban a kamarai finanszírozás egyik fő ellentmondásossága, hogy a kamara ugyan az egész gazdaságot képviseli, így minden vállalkozás felé szolgáltatási kényszere van, ehhez azonban csak az önkéntes tagok által fizetett tagdíj, állami források és a szolgáltatásokból származó bevételek állnak rendelkezésére. Ezen a helyzeten javított a 2012. március 1-től bevezetésre került kötelező regisztráció intézménye, melyből származó befizetések növelik a kamarák bevételeit, hogy a rájuk bízott feladatokat hatékonyabban tudják megvalósítani. A 2014. júniusi küldöttgyűlésen megfogalmazott legfőbb cél pedig a kötelező (automatikus) kamarai tagság elérése lesz. A kötelező tagság mellett szólnak a következő érvek:

- A kötelező tagság biztosítja, hogy a kamara reprezentáljon valamennyi szektorbeli, méretkategóriába tartozó és jogi formájú vállalkozást.
- Jelentős erőt képviselve maga mögött, makroszintű érdekképviseleti, közvetítő tevékenységét hatékonyabban el tudja látni.

[78] A kormány több kamarai javaslatot is sikerrel épített be a programjába; például a Széchenyi Kártya továbbfejlesztését, a közbeszerzési szabályok megváltoztatását, a szakképzés átalakítását, az uniós források átcsoportosítását gazdaságfejlesztési célokra, a versenyképes adórendszer kialakítását, a kereskedelemfejlesztés átszervezését.

[79] A MKIK és a Kormány 2012. július 17-én aláírt közös nyilatkozata (teljes szövegét lásd a 11. számú mellékletetben)

- Amennyiben az összes kamarai tag pénzügyileg hozzájárul a kamara működéséhez, elkerülhető a potyautas probléma.
- A kamara így egy stabil bevételi forrással rendelkezik, és hatékonyabbak lesznek az ellátandó feladatok tekintetében.

Az egyéb célok, melyek a küldöttgyűlésen megfogalmazásra kerültek[80] teljes mértékben alátámasztják az általam megfogalmazott kutatási eredményeket: azonos színvonalú szolgáltatások nyújtása minden kamarában, a tevékenységük eredményességének mérése, a központi kommunikáció erősítése[81].

Kutatásom eredményei az általam a vállalkozásfejlesztési mesterképzésben kezdetektől oktatott Vállalkozások jogi szabályozása című tárgyba már beépítésre kerültek, és úgy gondolom, a Kis- és középvállalkozások fejlesztése című tárgyban is hasznosítható lenne a kutatási anyag egy része. A kutatási irányt ki szeretném terjeszteni a gazdasági kamarák másik „tagja", az agrárkamarák irányába. Amint a disszertációmban is szerepelt a kamarák csoportosításánál, a gazdasági kamarák egyik fajtáját a kereskedelmi és iparkamarák, míg a másikat az agrárkamarák jelentik. Ez utóbbiak más területen, a mezőgazdaságban töltenek be rendkívül fontos közvetítő, érdekképviseleti szerepet, jelenleg újjászerveződőben van a rendszere és sok tisztázandó kérdésre kell még választ találni. Ez irányban szeretnék további kutatást folytatni a következő években, és természetesen továbbra is figyelemmel kísérem a kereskedelmi és iparkamarák tevékenységét, megismételve a kérdőíves felmérést, nagyobb számú mintára törekedve idősoros elemzés lefolytatásával.

[80] Elhangzott Parragh László előadásában a XXXI. Kamarai küldöttgyűlésen 2014 júniusában.

[81] Ezen kívül még további feladatátvállalással a vállalkozói adminisztrációs terhek csökkentését szeretnék elérni.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra. A társadalmi elemzés williamson-i négy szintje 10
2. ábra. A gazdaságszervezés szintjei közötti kapcsolatok jellege, iránya 14
3. ábra. A kamarák tevékenysége a gazdaságszervezés intézményrendszerében 15
4. ábra. Az egyes kamarai modellek megoszlása az európai országokban 24
5. ábra. A kamarai taglétszám változása az összes vállalkozás arányában 2005-2013 között 31
6. ábra. A kamaráknál és a VOSZ-nál Széchenyi Kártyát igénylők száma 2013 végéig 32
7. ábra. Az igénylések megoszlása a MKIK és a VOSZ között 2007. és 2013. között 32
8. ábra. Tanulószerződések száma 2005. és 2014. okt 31. között 34
9. ábra. A mestervizsgázók számának országos alakulása 34
10. ábra. A köztestületek osztályozása 38
11. ábra. Az alkalmazottak létszámának megyénkénti megoszlása 2010-ben 42
12. ábra. Az egy alkalmazottra jutó tagvállalkozások száma megyénként 2010-ben 43
13. ábra. A tagdíjbevételek alakulása a kamaráknál (országos összesített adat) 45
14. ábra. A bevételek aránya az összes bevételhez BOKIK-nál 2010-ben és 2013-ban 45
15. ábra. A primer kutatás folyamata 47
16. ábra. A régi modell: a piac helyettesítése 49
17. ábra. Új megközelítés: a piac kialakulásának elősegítése 50
18. ábra. Browing–Singelmann szektorális osztályozása 56
19. ábra. A szolgáltatások osztályozása a tevékenység tartalma alapján 58
20. ábra. Tagvállalkozások aránya a megye regisztrált vállalkozásaihoz képest 2005-2013 között 61
21. ábra. A tanulószerződések számának alakulása B-A-Z megyében 2005 és 2013 között 63
22. ábra. A mestervizsgázók számának alakulása B-A-Z megyében 2005 és 2013 között 63
23. ábra. Az építésügyben regisztrált vállalkozások száma 2013-ban 64
24. ábra. A regisztrált építőipari vállalkozások aránya a nyilvántartott építési vállalkozásokhoz képest 2013-ban 65
25. ábra. A kötelezően regisztrált vállalkozások számának alakulása 2012-ben és 2013-ban 66
26. ábra. A BOKIK által nyújtott szolgáltatások empirikus vizsgálatának koncepcionális 68
27. ábra. A mintajellemzők tevékenységi körönkénti megoszlása 70
28. ábra. A mintajellemzők nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása kamarai tagoknál 70
29. ábra. A mintajellemzők jogi forma szerinti megoszlása tagoknál 71
30. ábra. A foglalkoztatottak számának alakulása a kamarai tag vállalkozásoknál 71
31. ábra. A vállalatok alapításának éve, vagyis a vállalatok korának alakulása 71
32. ábra. A mintajellemzők tevékenységi körönkénti megoszlása nem tagoknál 72
33. ábra. A mintajellemzők jogi forma szerinti megoszlása nem tagoknál 72
34. ábra. A kamarai tagok kamarával szembeni elvárásainak alakulása (1-5 skálán) 73
35. ábra. A méretkategóriánkénti elvárások alakulása a kamarai tagok körében 74
36. ábra. A tevékenységi körönkénti elvárások alakulása a tagok körében 74
37. ábra. A nem kamarai tagok kamarával szembeni elvárásainak alakulása (1-5 skálán) 75
38. ábra. Vállalati méretkategóriánkénti elvárások alakulása a nem tagok körében 75
39. ábra. A tevékenységi körönkénti elvárások alakulása a tagok körében 76
40. ábra. A kamarai és nem kamarai tagok kamarával szembeni elvárásainak összehasonlítása 76
41. ábra. Hány éve tagja a kamarának? 77
42. ábra. Kamarai tagság okai 77
43. ábra. A nem tagság okai a régebben volt tagoknál 78
44. ábra. A nem kamarai tagság okai 78
45. ábra. Az ismert és igénybe vett szolgáltatások aránya a nem tagok esetén 79
46. ábra. A kamara kommunikációs csatornáinak értékelése az azokat ismerő tagok körében 80
47. ábra. A kamarai kommunikációs csatornák igénybevételének gyakorisága szerinti értékelés 81
48. ábra. A kamarai szolgáltatások szolgáltatási csoportonkénti értékelése 82
49. ábra. A kamarai szolgáltatások értékelése 82
50. ábra. A szolgáltatási csoportok igénybevétel gyakorisága méretkategória szerint a tagok körében 83
51. ábra. Szolgáltatási csoportok méretkategóriánkénti igénybevétele és annak értékelése 83
52. ábra. A kamarai szolgáltatások ismertsége és igénybevétele a nem tagok körében 85
53. ábra. Ismert és igénybe vett szolgáltatások alakulása nemzetgazdasági áganként nem tagok körében 85
54. ábra. A kamarai szolgáltatások értékelése a tagok és nem tagok körében 86
55. ábra. Az ingyenes kamarai szolgáltatások igénybevételi igénye a nem tagok körében 86

56. ábra. Az ingyenes kamarai szolgáltatások igénybevételének megoszlása méretkategóriák szerint, a nem tagok körében 87
57. ábra. Az ingyenes kamarai szolgáltatások igénybevételének megoszlása tevékenységi kör szerint, a nem tagok körében 87

TÁBLÁZATJEGYZÉK

A magánjogi kamarai modell jellemzői 1. táblázat 23
A közjogi kamarai modell jellemzői 2. táblázat 23
A közjogi és a magánjogi kamarai modell összehasonlítása 3. táblázat 24
A német típusú hagyományos és új közigazgatás összehasonlítása 4. táblázat 37
Piacépítő és piachelyettesítő modellek összehasonlítása 5. táblázat 50
A kérdőíves megkérdezés kutatási részkérdéseinek és hipotéziseinek összefoglalása 6. táblázat 67
A kamarai szolgáltatások ismertsége a nem tagok körében 7. táblázat 84

IRODALOMJEGYZÉK

- 1994. évi XVI. törvény a Gazdasági kamarákról
- 1999. évi CXXI. törvény a Gazdasági kamarákról
- 2003. évi LXXXVI. törvény a Szakképzésről
- 2011.évi CLXXXVII. törvény a Szakképzésről
- 5.590/1948. számú Kormány rendelet a Gazdasági Kamarák megszüntetéséről
- 1985. évi 11. törvényerejű rendelet a a Magyar Gazdasági Kamara létrehozásáról
- 83/1998. (XII.16.) OGY határozat a gazdasági kamarákra vonatkozó törvényi szabályozás felülvizsgálatáról
- A gazdasági kamarák új típusú szolgáltatási tevékenysége és annak lehetséges keretei. Növekedéskutató Intézet kiadványa, Budapest, 1999.
- ÁDÁM A.: A köztestületek és a közjogi szerződések a posztmodern társadalom és állam kapcsolataiban. Acta Humana, 1995. évi 21. szám
- ÁGOSTON L. – KOHUT T.: Fejezetek a Magyar Gazdasági Kamara történetéből MTI, Budapest 1989.
- ALMOND G.A- BINGHAM P. (Ed.): Comparative Politics Today: A World View, New York, Harper Collins 1992.
- BABBIE, E.: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. IV. kiadás, Balassi Kiadó, Budapest, 1999. (Eredeti kiadás: The Practice of Social Research, Wadsworth Publishing Company, 1989)
- BALÁZS I.: Paraállami formák a mai magyar közigazgatásban. Tér és Társadalom, 13. évf. 3.szám, 1999.
- BARTHA Z.- SÁFRÁNYNÉ GUBIK A.- TÓTHNÉ SZITA K.: Intézményi megoldások, fejlődési modellek. Kiadó: GNR Bt. Miskolc, 2013.
- BARTAL A. M. – KÁKAI L. – SZABÓ I.: A non-profit szervezetek érdekképviselete, kapcsolatrendszere. Századvég Civil Akadémia, Budapest, 2005.
- BAYER J.: A politika tudomány alapjai. Napvilág kiadó, Budapest, 1999.
- BÁNYÁSZ J.: A kereskedelmi és iparkamarák szervezete és munkaköre. (in: Dobsa László: Magyar Ipar és kereskedelem) Budapest, 1942.
- BERÉNYI S.: A közigazgatás fogalma, közigazgatás rendszere, a közigazgatás intézményrendszere, köztestületek a közigazgatás rendszerében. Magyar közigazgatási jog, Budapest, Osiris Kiadó, 3. kiadás, 2001.
- BERÉNYI S.: Az európai közigazgatási rendszerek intézményei. Autonómiák és önkormányzatok. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2003.
- BIHALL T.: A kamara a gazdasági élet meghatározó szervezete. Kamarai Hírlevél, Miskolc, 1999. évi 11. szám
- BIHALL T.: Kamara a vállalkozások szolgálatában. Gazdasági Iránytű, Miskolc, 2014. február, 26. szám
- BRADLEY, F.: International Marketing Strategy. Prentice Inc., Second Edition, 1995.

- BROWING, H. C. – SINGELMANN, J.: The transformation of The US Labour Force: The Interaction of Industry And Occupation. Politic And Society, No. 8., 1978.
- BRUNNER-SALTEN: Handbuch Public Change Management. Peter Lang GmbH, Frankfurt am Main, 2003.
- BRUSZT L.: Gondolatok a gazdasági kapcsolatok rendszeréről. Társadalmi szemle, 1993. évi 2. szám
- COASE, R. H.: A vállalat, a piac és a jog. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.
- COMMONS : The Legal Foundations of Capitalism, 1924.
- CORSTEN, H.: Dienstleistungsmanagement Oldenbourg Verlag, München, 1997.
- CSEKE H.: Sárközy Tamás a közigazgatás modernizációjáról. Figyelő 2004. évi 39. szám
- DEÁK G.: A szakoktatás beillesztése a kereskedelmi és iparkamara egykori és mai tevékenységébe (in: Dobrossy) Miskolc, 1997.
- DESSEWFFY T. – PULAI A.: Az álmatag állam ébresztgetése – A közszféra átalakulásának szükségessége. Figyelő, 2005. szeptember 8-14.
- DICZIG A. – RADÓ D.: A kereskedelmi és iparkamarák hazánkban és külföldön. Debrecen, 1938.
- DOBROSSY I. (szerk.): A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara 125 éve. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamara kiadványa, Borsodi Nyomda, Miskolc, 2004.
- DOBROSSY I.: (szerk.): A kereskedelmi és Iparkamara Miskolcon 1880-1997. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár kiadványa, Miskolc, 1997.
- DOBROSSY I.: Kereskedelmi és Iparkamara Miskolcon 1880-1997. Forma Gmk, Miskolc, 1997.
- DUNAI P.: A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara nemzetközi kapcsolatai, európai jelenléte. (in: Gergely J.) ELTE BTK, Budapest, 2007.
- EREKY I.: Jogtörténelmi és közigazgatási jogi tanulmányok. I. kötet. Sziklai Henrik kiadása, Eperjes, 1914.
- FARKAS GY.: Kamarák és vállalkozói érdekképviseletek az integrációs felkészülésben. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.
- FARKAS Z.: A szűkebb szükségletfogalom és az érdek fogalma Társadalomtudományi közlemények, 1978.
- FAZEKAS M.: A köztestületek feletti állami felügyelet egyes kérdései. A Szegedi Tudományegyetem ÁJK Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszékének kiadványa, Szeged, 2007.
- FAZEKAS M.: A köztestületek szabályozásának egyes kérdései. MAKI kézirat, Budapest, 2006.
- FAZEKAS M.: A köztestületekről. Magyar Közigazgatás, 1993. évi 3. szám
- FAZEKAS M.: Szakmai kamarák és europaizálódás. Európai Tükör, 2007. évi 6. szám
- FEHÉRVÁRI A.: A gazdasági kamarák szerepe a szakképzésben. Doktori disszertáció, Budapest, 2000.

- FOURASTIÉ, J.: Le grand espoir du XXe siècle. Párizs, 1898.
- FRITZ P.: A magyar kereskedelmi és iparkamarák keletkezésének, fejlődésének és működésének története 1850-1896. BKIK Kiadványa, Budapest 1896.
- FÜLÖP GY.: Magyar vállalkozásfejlesztési modell. Tudásalapú társadalom- Tudástranszfer- Értékrendváltás. V. Nemzetközi Tudományos Konferencia, Miskolc 2005.
- FÜLÖP GY. – PELCZNÉ GÁLL I.: The SME-Sector Development Strategy in Hungary. In: Global Management World Conference. Porto, Portugália. 2008.10.15. pp.:234-245.
- G. JAKÓ M.: A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara működése és szervezeti felépítése megalakulásától 1948-ig. (in: Dobrossy 2004) A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara 125 éve, Borsodi Nyomda, Miskolc, 2004.
- GERGELY J. (szerk.): Autonómiák Magyarországon 1848-2000. I-III. kötet, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2005.
- GERSHUNY, J. I.: After Industrial Society? The Emerging Self Service Economy. London, 1987.
- GESZTI J.: Civil társadalom, civil szervezetek és az Európai Unió. EU Working Papers, 2003. évi 3. szám
- GÖRGENS, E.: Die Drei-Sektoren-Hypothese In: Das Wirtschaftsstudium, 1975.
- GYURGYÁK J. (szerk.): Mi a politika? Századvég, Budapest,1994.
- HAJNAL GY.: Igazgatási kultúra és New Public Management reformok egy összehasonlító esettanulmány tükrében. PhD-értekezés, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Program, 2004.
- HÁMORI B. – SZABÓ K.: Az ipari kapitalizmustól az információgazdaság felé – Mi változik és mi nem? Vezetéstudomány, XXXV. évf. 10. szám, 2004.
- HEGEL: The Encyclopedia of the Philosophical Sciences Heidelberg, 1817.
- HEIDRICH B.: Szolgáltatás menedzsment. Human Telex Consulting, Budapest, 2006.
- HERRMANN-PILLATH C.: Grundriß der Evolutionsökonomik. UTB Verlag, München, Deutschland, 2002.
- HIRSCHMAN A. O.: The Concept of Interest: From Euphemism to Tautology. In: Rival Views of market society and other recent essays. Viking Penguin, New York 1986.
- HORVÁTH GY.: Európai regionális politika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 1998.
- HORVÁTH M. T.: Közmenedzsment. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005.
- HUGHES O. E. : Public Management And Adnimistration. An Introduction. Palgrave Macmillan, New York, 2003.
- HUME D.: Értekezés az emberi természetről. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2006.
- ILLÉS M.: Közszolgáltató vállalatok gazdasági szabályozása. AULA Kiadó Kft. Budapest, 2000.
- ILLÉS M.: Vállalatgazdaságtan fejezetek Miskolci Egyetemi Sokszorosító Miskolc, 2008.
- JENEI GY.: Közigazgatás-menedzsment. Századvég Kiadó, Budapest, 2005.

- KADOCSA GY.: A hazai kis és közepes vállalkozások helyzete és fejlesztési lehetőségei. In: Vállalkozásfejlesztés a XXI. században II. tanulmánykötet Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar 2012.
- KALAS T. – IVANCSICS I. – TORMA A. – PAULOVICS A. – BISTEI A. – VARGA J.: Közigazgatási jog –Általános rész. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2001.
- KAPÁS J. – KOMÁROMI GY.: Régi és új hangsúlyok az új intézményi közgazdaságtanban. Közgazdasági Szemle, Budapest, LI.évf. 1. szám, 2004.
- KAPÁS J: Schumpeter hatalmas szellemi hagyatéka. Beszámoló az International Schumpeter Society „Innovation, Competition And Growth: Schumpeterian Perspectives" című 11. évi konferenciájáról (2006. június 21–24, Nizza – Sophia Antipolis)
- KÁLLAY L. - IMREH SZ.: A KKV fejlesztés gazdaságtana. Aula Kiadó, 2004.
- KILÉNYI G.: Alkotmányossági és kodifikációs szakvélemény a gazdasági kamarákról szóló törvényjavaslatról. Kézirat. Budapest, 1999.
- KOCZISZKY Gy.: Területfejlesztés módszertana. Miskolci Egyetemi kiadó, Miskolc, 2008
- KOHUT T.: A magyar gazdasági kamara történetéből, MTI Kiadó, Budapest, 1989
- KOLOSSA K.: Vállalkozásfejlesztés: új intézmény, változatlan feladat. Piac és profit 2011. évi 5. szám pp:46-47.
- KOPASZ G. A Pécsi Kereskedelmi és Iparkamara története. Tolnai Kamara 1-3.szám 2002:
- KŐVÁRINÉ BARTHA Á.: A gazdasági kamarákról. In:A falu. 2011. évi 3-4.szám pp:69-80.
- KRIST R.: Wirtschaftliche Inetressenvertretung in der Europaischen Union. Disszertáció Wien, 1995.LENGYEL I.: Regionális gazdaságfejlesztés. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.
- LŐRINCZ L.: A kormányzás modernizációja. A Szegedi Tudományegyetem ÁJK Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszékének kiadványa, Szeged, 2007.
- LŐRINCZ L.: Látleletek a magyar közigazgatásról. MTA Jogtudományi Intézet kiadványa Budapest, 2007.
- M. VADAS ZS.: Vita a kamarai tagságról, a kamrai feladatokról. Kamarai Hírlevél, Miskolc, 1999. évi 7-8.szám
- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Tények, számok, képek az MKIK életéről. Perjési Grafika Stúdió, Budapest, 2000, 2001, 2002.
- MAGYARY Z.: Magyar közigazgatás: a közigazgatás szerepe a XX. század államában: a magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1942.
- MAGYARY Z.: Válasz a „magyar közigazgatás" bírálóinak. Magyar Jogi Szemle, 6. kötet, 1943.
- MANSBRIDGE, J. J. (szerk.): Beyond Self-Interest. The University of Chicago press, Chicago, 1990.
- MARSHALL, I. N.: Services and Uneven Development. Oxford University Press, Oxford, 1988.

- MÁTYÁS A.: A modern közgazdaságtan története. AULA Kiadó, Budapest, 1993.
- MÁTYÁS A.: Fejezetek a közgazdasági gondolkodás történetéből. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1969.
- MÁTYÁS A.: A hagyományos közgazdaságtan bírálata és kutatási körének kiszélesítése az új intézményi iskola képviselői részéről. Közgazdasági Szemle, Budapest, XLIII.évf., 1996.
- MÁTYÁS A.: A korai közgazdaságtan története. Aula Kiadó, Budapest, 2002.
- MÉSZÁROS T.: Az Eurochambres szervezete és működése. (in: Gergely J.) ELTE BTK, Budapest, 2007.
- MEZEI C.: Helyi gazdaságfejlesztés Közép-Kelet-Európában. Tér és Társadalom, 3. sz., 2006.
- MITCHELL W. C.: Business Cycles University of California Press. Berkeley, 1913.
- MUNGER M.C. - MITCHELL W. C.: Az érdekcsoportok közgazdasági modellje. Századvég 34. pp.: 129-170. 2004.
- NELSON R. R. - WINTER S. G.: An Evolutionary Theory of Economic Change. Harvard University Press Cambridge, 1982.
- OGUS A.: Self-Regulation. In: Encyclopedia of Law and Economics http://encyclo.findlaw.com/tablebib.html
- OSBORNE D. – GAEBLER F.: Új utak a közigazgatásban. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1994.
- PAPP I. (szerk.): Szolgáltatások a harmadik évezredben. Aula Kiadó, Budapest, 2003.
- PELCZNÉ GÁLL I.: Kihívások és lehetőségek a kis és középvállalkozások előtt. Miskolci Közgazdász Napok Miskolc, 2003. május 23-24.
- PÓLA P.: A gazdasági kamarák szolgáltatásai és szerepük a helyi gazdaság fejlesztésében In: Versenyképesség és igazgatás (Tanulmányok a regionális versenyképesség igazgatási feltételeiről) szerk.: Pálné Kovács I.. MTA RKK, Pécs, 2004.
- PÓLA P.: Gazdasági kamarák a globalizálódó világban. Tér és Társadalom, 2006, 3. sz.
- PÓLA P.: Problémák és dilemmák a magyarországi gazdasági kamarai rendszerben. (in: Társadalmi és gazdasági érdekérvényesítés a XX. században, szerk: Dobák M. – Kardos J. – Strausz P. – Zachar P. K.) L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2010.
- RÉFI A.: A helyi közigazgatás kérdései Magyarországon 1945-2000. (in: Gergely J. 2005) L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2005.
- RÉFI A.: A kamarai autonómiák és hegyközségek 1945-napjainkig. (in: Gergely J. 2005) L'Harmattan Kiadó, Budapest 2005.
- RÉVAI nagy lexikon, Babits kiadó, Szekszárd, 1996.
- RÉVÉSZ P. – SZAKÁL R.: Kézikönyv a gazdasági kamarákról. Novorg International Kft., Budapest, 1994.
- RIXER Á.: Civil szervezetek a közfeladat ellátásban (in: Lőrincz 2007.). MTA Jogtudományi Intézet kiadványa, Budapest, 2007.
- ROMÁN Z.: Érdekképviseletek, kamarák, kisvállalatok. Szerzői kiadás, Budapest, 1993.

- ROMÁN Z.: Vállalkozáserősítő és/vagy kisvállalat-politika? – A vállalkozás- és kisvállalat kutatásokról. Vezetéstudomány, Budapest, 2002.évi 7-8.szám
- SAÁD J.: Magyary Zoltán. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2000.
- SALISBURY, R. H.: An Exchange Theory of Interest Groups. Midwest Journal of Political Science, 1969.Vol. 13, No. 1.
- SASVÁRI P.: The Analysis of the IT Infrastructure Among SME's in the Visegrád Group of Countries. XXVIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference Miskolc, 2014. 04.10.
- SÁRKÖZY T.: A rendszerváltozás gazdasági joga. Magyarország az ezredfordulón. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest, 2005.
- SÁRKÖZI Z.: A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara hivataltörténete. Levéltári Szemle Budapest, 1967/ 1. szám
- SCHMENNER, R. W.: Service Operations Management, Prentice Hall, 1995.
- SCHUMPETER, J.: A gazdasági fejlődés elmélete. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1980.
- SÍKFŐI T.: Mi is a kamara? Kézirat, Pécs, 1999.
- SOMOGYI ALÍZ: Reformérett közügyek: Public Management új irányok, átalakulócél és eszközrendszer. Vezetéstudomány 37.kötet 2006. évi Különszám pp.:79-86.
- STIGLITZ, J. E.: A kormányzati szektor gazdaságtana. KJK-Kerszöv Kiadó, Budapest, 2000.
- STRAUSZ P.: Kamarák a két világháború közötti Magyarországon. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2007.
- STRAUSZ P. – ZACHAR P. K.: Gazdasági és szakmai kamarák Magyarországon és az Európai Unióban (szerk: Gergely J.). L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2007.
- STRAUSZ P.: Kamarák a két világháború közötti Magyarországon. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2008.
- SWEDBERG, R.: Interest. Open University Press, London, 2005.
- SZABÓ B.: Gazdaságirányítás, szabályozás, érdek. Valóság, 1974. 11. sz
- SZABÓNÉ MOLNÁR M.: A vállalkozások érdekképviselete az Európai Unióban. Kézikönyv vállalkozásoknak a hazai és az európai érdekképviseleti és érdekvédelmi kérdésekről és szervezetekről. Saldo Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Rt., Budapest, 2004.
- SZÁMELY G.: Vállalkozói érdekképviseletek és kamarák. Doktori disszertáció, BKE, Budapest, 1996.
- SZERDAHELYI I.: A közgazdaságtan szolgáltatás-hiedelmeinek kritikájához. Ezredvég, 2012/5. szám, 2012. szeptember
- SZIKORA P.: A racionalitás szerepe a vállalkozásfejlesztésben. In: Vállalkozásfejlesztés a XXI. században II. tanulmánykötet Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar 2012.
- SZILÁGYINÉ BAÁN A.: A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kereskedelmi és Iparkamara története 1994-2004 (in: Dobrossy 2004) A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara 125 éve. Borsodi Nyomda, Miskolc, 2004.
- SZILÁGYINÉ FÜLÖP E.: A gazdasági kamarák szolgáltatásainak szerepe a vállalkozásfejlesztésben Vezetéstudomány különszám, 2012. október pp. 90-96.

- SZILÁGYINÉ FÜLÖP E.: The Characteristics of the Operational Conditions of Chambers of Tradeand Commerce since 1994 up to now. (szerk.: Bíró B J.) International Conference Natura-Econ 4: Environmental Dynamics under the Impact of Economic Trends - Realities and Perspectives. Sepsiszentgyörgy, Románia 2014. március 7. Editura Risoprint (Kolozsvár), 2014. pp. 248-258
- SZIRMAI P.: Kevesebb több lenne: Állami szerepvállalás a vállalkozásfejlesztésben vállalkozói nézőpontból 2010. Államszerep válság idején: Magyary Zoltán emlékkötet Budapest Complex Kiadó, 2010.
- TAKÁCS P. Államelmélet (szerk: Takács P.). Bíbor Kiadó, Miskolc, 1997.
- TOLNAY L.: A gazdaság motorja - a hazai kamarák 150 éve. Konferencia előadás. In: Dél-Dunántúli Gazdaság, 2000/6. sz.
- TOMCSÁNYI M.: A magyar közigazgatási jog alapintézményei. Szerzői kiadás, Budapest, 1926.
- TOMCSÁNYI M.: Magyarország közjoga. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1943.
- TORMA A.: Európai közigazgatás, régiók, önkormányzatok. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2001.
- TORMA A.: Az EU csatlakozás hatása a magyar közigazgatásra, különös tekintettel annak szervezeti rendszerére .A közigazgatás egyes alapproblémái. A Szegedi Tudományegyetem, ÁJK Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszékének kiadványa, Szeged, 2007.
- TÓTH I.: A kereskedelmi és iparkamarák változásai Magyarországon (1980-2000) (in: Gergely J.). ELTE BTK, Budapest, 2007.
- TÖLGYESSY P.: Gazdasági érdekképviseletek Magyarországon. Társadalomtudományi Intézet Budapest, 1988.
- TRAXLER, F., 'Two logics of collective action in industrial relations?', in Crouch, C. and Traxler, F. (eds.), Organised industrial relations in Europe: What future?, Aldershot, Avebury, 1995.
- VADÁL I.: Korszerű közigazgatás- avagy kényszer szülte megoldások a közszolgáltatások megszervezésében. Magyar Közigazgatás, L. évf. 1. szám
- VAN WAARDEN F.: Dimensions and types of policy networks. European Journal of Political Research, 1992.évi 21. szám
- VEBLEN, T.: Why is Economics Not an Evolutionary Science? 1898.
- VERES Z.: Szolgáltatás marketing. Műszaki Kiadó, Budapest, 1998.
- VERES Z.: Szolgáltatásmarketing. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003.
- WALTON R.: The History of Nottingham Chamber of Commers 1860-1960. Nottingham Chamber of Commerce kiadványa Nottingham, 1962.
- WILLIMASON, O. E.: A tranzakciós költségek gazdaságtana: a szerződéses kapcsolatok irányítása. Kormányzás, Közpénzügyek, Szabályozás, Budapest, 2007, 2.szám
- WILSON, J. Q.: Political Organizations, Princeton University Press, 1995.
- ZACHAR P. K.: Az osztrák gazdasági kamarák hivatal és autonómia története. KÚT - az ELTE Történelemtudományok Doktori Iskola kiadványa, Budapest, 2006. évi 2-3.szám

- ZACHAR P. K. – STRAUSZ P.: A magyar kamarai rendszer, mint a „mezzo-szféra” meghatározó szereplője - a kamarák és a kormányzat interakciója a rendszerváltozás utáni két évtizedben (in: A rendszerváltozás húsz éve. Szerk: Juhász Gábor). Miskolci Egyetem, Politikatudományi Intézet kiadványa, 2009.
- ZELLENBERG, U. E.: Az osztrák gazdasági kamarák szervezetének átalakulása (in: Gergely J.). ELTE BTK, Budapest, 2007.
- ZUPKÓ G.: Közigazgatási reformok az ezredfordulón. Századvég Kiadó, Budapest, 2002.

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET

Kamarai kronológia

IDŐPONT	ESEMÉNY
1848. MÁJUS	Az első lépés a magyarországi kereskedelmi és iparkamarák létrehozása.
1850. MÁRCIUS 18.	Királyi pátens, a kamarák működését szabályozó ideiglenes törvény.
1868. MÁJUS 4.	A VI. törvénycikk a kötelező regisztrációt, a kereskedelem és az ipar együttes képviseletét mondta ki.
1871. DECEMBER	A kamarák első egyetemes gyűlése.
1924.	A kamara tőzsdeszabályozási feladatokat kap.
1940.	Feloszlatták a kamarák önkormányzatát.
1944.	A kamarák működését a Szálasi-kormány felfüggeszti.
1945.	Újjáalakultak a kereskedelmi és iparkamarák, melyek jelentős szerepet játszanak az ország újjáépítésében.
1948.	Államosítják a kamarát is, elveszik a vagyonát, megszüntetik az önkormányzatát.
1985.	Törvényerejű rendelet (1985. évi 11. tvr.) többletfeladatokkal ruházza fel a Magyar Gazdasági Kamarát.
1994.	Az 1994. évi XVI. törvény alapján újjáalakult a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara.
1995. JANUÁR 1.	A MKIK a brüsszeli székhelyű Eurochambres társulat tagjaként részt vesz az európai kamarák közös munkájában.
1996.	Megkezdődik Budapesten a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Magyar Nemzeti Bizottságának (ICC Hungary) működése.
1998. DECEMBER 31.	A területi kereskedelmi és iparkamarák regisztrált tagjainak száma eléri a mintegy 463 ezres nagyságot.
2000. NOVEMBER 1.	A kötelező kamarai tagságot eltörlése, önkéntes tagság bevezetése
2009.	Az építőipari tevékenységet folytató vállalkozások kötelező regisztrációjának kezdete
2012. JÚLIUS 17.	Közös nyilatkozat aláírása a kormánnyal
2012. MÁRCIUS 1.	A gazdálkodó szervezetek kötelező regisztrációjának előírása

Forrás: http://www.mkik.hu/index.php?id=64 alapján és saját szerkesztés 2012

1999. ÉVI CXXI. TÖRVÉNY

A GAZDASÁGI KAMARÁKRÓL

Az állam gazdasági szerepvállalásának csökkentéséhez szükség van a gazdasággal összefüggő közfeladatok egy részének a gazdálkodó szervezetek által köztestületi formában, önigazgatás útján történő ellátására. Az egyesülési jog alapján működő társadalmi szervezetek jogainak és érdekeinek tiszteletben tartásával, a gazdaság fejlesztésével, támogatásával, általános érdekeinek előmozdításával, az Európai Uniós integrációval, a regionális fejlesztéssel kapcsolatos tevékenységek elősegítése céljából, a gazdasági tevékenységet folytatók önkormányzat alakításához való jogát elismerve, az Országgyűlés a gazdasági kamarákról a következő törvényt alkotja:

I. Fejezet
BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK

1. § E törvény hatálya a Magyar Köztársaság területén székhellyel vagy fiókteleppel rendelkező gazdálkodó szervezetekre, a gazdasági kamarákra, valamint - az érdek-képviseleti jogok gyakorlása tekintetében - a gazdasági érdek-képviseleti szervezetekre terjed ki.

2. § E törvény alkalmazásában

a) gazdálkodó szervezet: a gazdasági társaság, az egyéni cég, az egyesülés, az egyes jogi személyek vállalata, a leányvállalat, a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, a lakásszövetkezet kivételével a szövetkezet, az egyéni vállalkozó, továbbá az agrár- és vidékfejlesztési támogatásra jogosult mezőgazdasági termelő;

b) gazdasági kamara tagja: az a gazdálkodó szervezet, amely a tagsággal járó jogokat és kötelezettségeket önkéntesen vállalja, a gazdasági kamarába tagként felvették és a tagokról vezetett nyilvántartásba bejegyezték;

c) kézműipari tevékenység: az a tevékenység, amely a gazdálkodó szervezet vagyonának, forgalmának mértékét, üzemméretét, alkalmazottainak számát és szakképesítését, a termelő, a kereskedelmi, illetve a szolgáltató tevékenység jellegét, a gazdálkodó szervezet tagjának a munka végzésében való személyes közreműködését figyelembe véve a kézműipari szakmák jegyzékébe került felvételre, ideértve a művészi kézművességet is;

d) mezőgazdasági és erdőgazdasági tevékenység: a mezőgazdasági, erdőgazdasági, halászati és vadászati tevékenység, ideértve az ezekhez közvetlenül kapcsolódó feldolgozó, kereskedelmi, illetve szolgáltató tevékenységet, továbbá a mezőgazdasági gazdálkodó szervezetek által létrehozott, a termékek piacra jutását segítő szervezetek tevékenységét is;

e) országos gazdasági érdek-képviseleti szervezet: az egyesülési jogról szóló törvény alapján gazdasági érdek-képviseleti célra létrehozott az a társadalmi szervezet, illetve ezek szövetsége, amelynek legalább 10 megyére (fővárosra) kiterjedően van tagsága;

f) képviseletre jogosult természetes személy: az egyéni vállalkozó, a gazdálkodó szervezet tagja (részvényese), vezető tisztségviselője, illetőleg alkalmazottja, továbbá az egyéni vállalkozó alkalmazottja és segítő családtagja;

g) gazdasági kamara: a területi gazdasági kamara és az országos gazdasági kamara;

h) területi gazdasági kamara: a megyei (fővárosi) és a megyeszékhelyen kívüli megyei jogú városi kamara.

II. Fejezet
A GAZDASÁGI KAMARÁK

A GAZDASÁGI KAMARÁK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

3. § (1) A gazdasági kamarák köztestületek (Ptk. 65. §), amelyeket e törvény alapján, választással a gazdálkodó szervezetek hoznak létre. A gazdasági kamarák - külön törvény rendelkezéseit figyelembe véve - jogosultak kezdeményezni kiemelten közhasznú szervezetként történő nyilvántartásba vételüket.

(2) A gazdasági kamarák feladata, hogy e törvénynek, más jogszabályoknak és alapszabályuknak megfelelően, önkormányzaton alapuló működésükkel előmozdítsák a gazdaság fejlődését és szerveződését, a piaci magatartás tisztességét, a gazdasági tevékenységet folytatók általános, együttes érdekeinek érvényesülését.

(3) Gazdasági kamaraként

a) kereskedelmi és iparkamarákat, valamint

b) agrárkamarákat kell alakítani.

Másfajta gazdasági kamara nem hozható létre. A mezőgazdasági és erdőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetekkel kapcsolatos kamarai közfeladatokat az agrárkamarák, a kereskedelmi, ipari és kézműipari tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetekkel kapcsolatos kamarai közfeladatokat a kereskedelmi és iparkamarák látják el.

(4) A gazdasági kamarák feladatainak ellátása nem érinti az egyesülési szabadság érvényesülését, így különösen nem korlátozza a társadalmi szervezetek ahhoz való jogát, hogy tevékenységük célját - az egyesülési jogról szóló törvény rendelkezéseivel összhangban - szabadon határozzák meg.

4. § (1) A területi gazdasági kamarák a megyékben, a megyeszékhelyen kívüli megyei jogú városokban és a fővárosban működnek.

(2) A megyénként, a megyeszékhelyen kívüli megyei jogú városokban, illetve a fővárosban alakult gazdasági kamarák egyesülhetnek; az új kamara illetékességi területe az egyesülő kamarák illetékességi területével megegyezik.

(3) A (2) bekezdés szerint létrejött gazdasági kamara szétválásával megyénként, a megyeszékhelyen kívüli megyei jogú városokban, illetve a fővárosban működő gazdasági kamarák hozhatók létre.

5. § A gazdasági kamara - alapszabályának megfelelően - helyi szervezeti egységet hozhat létre.

6. § (1) Országos gazdasági kamaraként a kereskedelmi és iparkamaráknak a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarát, az agrárkamaráknak a Magyar Agrárkamarát kell megalakítaniuk.

(2) Az országos gazdasági kamarák jogosultak a Magyar Köztársaság címerének használatára.

6/A. § A gazdasági kamarát a székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróság veszi nyilvántartásba a társadalmi szervezetek bírósági nyilvántartásba vételére irányadó rendelkezések szerint.

A TERÜLETI GAZDASÁGI KAMARA MEGSZŰNÉSE

7. § (1) Megszűnik a gazdasági kamara, ha

a) más gazdasági kamarával egyesül;

b) ha kettő vagy több gazdasági kamarára válik szét,

c) tagjainak száma az alapszabályban meghatározott legkisebb létszám alá csökken. Az alapszabály a legkisebb létszámot 10 főnél kisebb létszámban nem határozhatja meg,

d) a bíróság a 28. § (3) bekezdésének *d)* pontja alapján feloszlatja.

(2) Az egyesüléssel létrejövő gazdasági kamara az egyesülő kamarák általános jogutódja.

(3) A szétválásról hozott döntésben rendelkezni kell a vagyon megosztásáról. A gazdasági kamara jogai és kötelességei a vagyonmegosztás arányában a szétváló kamarákra, mint jogutódokra szállnak. A jogelőd kamara vagyonmegosztáskor nem ismert esetleges tartózásaiért, illetve valamely jogutód kamara által átvállalt, de be nem hajtható tartozásokért a jogutód kamarák öt évig egyetemlegesen felelnek.

(4) Ha a gazdasági kamara az (1) bekezdés *c)* pontjában meghatározott ok miatt szűnik meg, a gazdasági kamara általános jogutódja az azonos fajtájú országos gazdasági kamara, amely - szükség szerint más gazdasági kamara kijelölésével - gondoskodik a kamarai közfeladatok folyamatos ellátásáról.

A TERÜLETI GAZDASÁGI KAMARÁK TAGSÁGA

8. § (1) A gazdálkodó szervezet kamarai tagsága - kérelmére - a tagokról vezetett nyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre. A bejegyzés kizárólag az (5) bekezdésben meghatározott okból tagadható meg.

(2) A gazdasági kamara tagjának joga, hogy a képviseletre jogosult természetes személy útján

a) küldöttnek, testületi szerv tagjának, illetve a kamara elnökének (alelnökének) válasszák;

b) a kamarában tisztséget viseljen;

c) küldöttként részt vegyen az országos gazdasági kamara küldöttgyűlésén és a képviseletében eljáró természetes személy a kamarai tagok közül megválassza az országos gazdasági kamara testületi szerveit, elnökét és tisztségviselőit.

(3) A gazdasági kamara tagjának kötelezettsége, hogy

a) megfizesse a tagdíjat;

b) megtartsa az alapszabályban és más kamarai önkormányzati szabályzatokban a tagokra előírt egyéb rendelkezéseket.

(4) Megszűnik a gazdasági kamarai tagság, ha

a) a gazdálkodó szervezet jogutód nélkül megszűnik, illetve az egyéni vállalkozási tevékenység megszűnik,

b) a gazdálkodó szervezet a naptári év utolsó napjára szóló hatállyal a tagsági viszonyt kilépéssel megszünteti,

c) a tagsággal együtt járó kötelezettségek ismételt vagy súlyos megsértése miatt a tagot a gazdasági kamara tagjai sorából kizárja,és törlik a tagokról vezetett nyilvántartásból.

(5) Nem lehet a gazdasági kamara tagja a kizárásról rendelkező határozat, illetve bírósági felülvizsgálat esetén az ítélet jogerőre emelkedésétől számított egy évig az a gazdálkodó szervezet, amelynek tagsága a (4) bekezdés *c)* pontjában meghatározott okból szűnt meg.

III. Fejezet
A GAZDASÁGI KAMARÁK FELADATAI

A TERÜLETI GAZDASÁGI KAMARÁK FELADATAI A GAZDASÁG FEJLESZTÉSÉVEL KAPCSOLATBAN

9. § A gazdasági kamarák a gazdaság fejlesztésével összefüggésben

a) előmozdítják a gazdasági tevékenység infrastruktúrájának fejlődését, ennek érdekében felhasználják bevételeiknek az alapszabályukban meghatározott és külön kezelt - e célra fordítható - részét;

b) elősegítik a gazdaság fejlődésére jelentős hatást gyakorló, nemzetgazdasági szinten hatékony, a közvetlen vállalkozói érdekeltséget meghaladó célok megvalósulását, ennek érdekében részt vesznek az átfogó gazdaságfejlesztési, gazdaságstratégiai döntések előkészítésében, és együttműködnek az állami és a helyi önkormányzati szervekkel, illetve a gazdasági érdek-képviseleti szervezetekkel;

c) tájékoztatást adnak a gazdasággal összefüggő magyar és külföldi jogszabályokról, valamint a gazdálkodó szervezetek tevékenységét érintő gazdaságpolitikai döntésekről és intézkedésekről, előmozdítják a gazdasági együttműködés fejlődését;

d) közreműködnek a területfejlesztési koncepciók és programok gazdaságfejlesztési munkarészeinek kidolgozásában és végrehajtásában;

e) az országos gazdasági érdek-képviseleti szervezetekkel együttműködve ellátják a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvényben és végrehajtási rendeletében meghatározott feladataikat, szervezik és végzik a mesterképzést és a mestervizsgáztatást.

9/A. § (1) A törvény a gazdasági kamarák számára - a gazdaság fejlesztésével összefüggésben - biztosítja a lehetőséget, hogy

a) a külgazdaság feltételrendszerének javítása érdekében közreműködjenek a kereskedelemfejlesztéssel, a külföldön végzett vagy külföldre irányuló, továbbá a külföldiek számára belföldön végzett gazdasági tájékoztató és propagandamunkában, a gazdálkodó szervezetek ez irányú tevékenységét összehangolják, ennek keretében vásárokat, kiállításokat, konferenciákat és más rendezvényeket szervezzenek;

b) közreműködjenek az európai uniós csatlakozásból, illetve tagságból eredő, a gazdálkodó szervezeteket és az egyes szakmákat érintő tájékoztatási és képzési feladatok ellátásában - kivéve azokat a képzési területeket, ahol a kamarák ellenőrzési jogkörrel rendelkeznek - ennek részeként pályázati módszertani útmutatót állítsanak össze, tájékoztatást adjanak az európai uniós pályázati lehetőségekről és feltételekről és az egyes szakmákat érintő közösségi jogszabályokról, a közösségi intézmények egyéb aktusairól és az Európai Bizottság döntéseiről;

c) előmozdítsák a gazdálkodó szervezeteknek a szabványosítással, minőségüggyel és az iparjogvédelemmel összefüggő tevékenységét, ezekhez módszertani segítséget nyújtsanak és támogassák e területeken a képzést és a továbbképzést;

d) a gazdálkodó szervezetek döntéseinek megalapozottsága érdekében hazai, európai uniós és nemzetközi gazdasági, műszaki, környezetvédelmi és jogi információkat gyűjtsenek, rendszerezzenek és bocsássanak a gazdálkodó szervezetek rendelkezésére.

(2) A gazdasági kamarák - külön törvények rendelkezései szerint - részt vesznek az (1) bekezdésben, valamint a 9. §-ban meghatározott feladataikkal összefüggő célokat szolgáló elkülönített állami pénzalapok és költségvetési előirányzatok felhasználására vonatkozó döntések előkészítésében, továbbá az agrárkamarák közreműködnek az agrár-szaktanácsadás szervezésében és az ehhez kapcsolódó, pályázati úton elnyerhető támogatások lebonyolításában, továbbá a területi agrárkamarák értékelik a velük szerződéses kapcsolatban lévő szaktanácsadók munkáját és az értékelésről adatokat, valamint évenként egy alkalommal összefoglaló jelentést szolgáltatnak az agrárpolitikáért felelős miniszter részére.

(3) Az agrárkamarák - az (1)-(2) bekezdésekben foglaltakon túlmenően - közfeladatként az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokkal összefüggésben a gazdálkodó szervezetek részére tanácsadást végeznek. A tanácsadás - ha a gazdálkodó szervezet igényli - kiterjedhet a pályázat elkészítésére is.

A TERÜLETI GAZDASÁGI KAMARÁK FELADATAI AZ ÜZLETI FORGALOM BIZTONSÁGÁVAL KAPCSOLATBAN

10. § (1) A gazdasági kamarák az üzleti forgalom biztonságának és a piaci magatartás tisztességének megteremtése, megőrzése, illetve fokozása érdekében

a) árukra vonatkozó származási igazolásokat, bizonyítványokat és kereskedelmi forgalomban szükséges más okmányokat állítanak ki, illetve hitelesítenek;

b) összeállítják és közreadják a kereskedelmi szokványokat;

c) a gazdasági érdek-képviseleti szervezetek bevonásával kidolgozzák a valamennyi gazdálkodó szervezetre általánosan érvényes, a tisztességes piaci magatartásra és tisztességes kereskedelmi gyakorlatra vonatkozó etikai szabályokat, figyelemmel kísérik e szabályok, valamint a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló törvényben, illetve a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló törvényben meghatározott, a tisztességtelen verseny és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmára vonatkozó rendelkezések érvényesülését, a kamarai etikai szabályok megsértése esetén a kamarai tag gazdálkodó szervezeteket határozatban figyelmeztetik és - az etikai szabályzatban meghatározott esetekben és módon - a figyelmeztetést nyilvánosságra hozzák, a tisztességtelen verseny vagy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmára vonatkozó jogszabályokba ütköző magatartás esetén pedig kezdeményezhetik a hatáskörrel rendelkező szervnél a szükséges intézkedés megtételét. Etikai vétség esetén a gazdasági kamarák a nem kamarai tagok felé jelzéssel és figyelemfelhívással élhetnek;

d) az iparjogvédelmi és a szerzői jogok megsértése esetén a kamarai tag gazdálkodó szervezeteket határozatban figyelmeztetik, és - az etikai szabályzatban meghatározott esetekben és módon - a figyelmeztetést nyilvánossága hozzák;

e) határozatban figyelmeztetik a fogyasztók érdekeivel ellentétes gazdasági tevékenységet folytató és ezzel a gazdálkodó szervezetek széles körének jó hírnevét sértő vagy veszélyeztető kamarai tag gazdálkodó szervezeteket, és - az etikai szabályzatban meghatározott esetekben és módon - a figyelmeztetést nyilvánosságra hozzák, súlyosabb vagy ismétlődő esetben kezdeményezhetik a tevékenység gyakorlásának meghatározott időre történő felfüggesztéséhez szükséges intézkedések meghozatalát; ha a gazdálkodó szervezet gazdasági tevékenysége a fogyasztók széles körét érintő vagy jelentős nagyságú hátrányt is okoz, pert indíthatnak a fogyasztók polgári jogi igényeinek érvényesítése iránt;

f) együttműködnek a fogyasztóvédelmi hatósággal és a Gazdasági Versenyhivatallal, amelyek az általuk hozott jogerős határozatokat az illetékes gazdasági kamarákkal közlik;

g) minősítő és ellenőrzési rendszereket működtetnek;

h) a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (a továbbiakban: Ctv.) alapján törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezhetnek, illetve az adóhatóságnál az egyéni vállalkozói tevékenység megszüntetését kezdeményezhetik;

i) működtetik a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény alapján működő békéltető testületeket;

j) közreműködnek a gazdálkodó szervezetek nemzetközi gazdasági kapcsolataival összefüggő minőségvédelmi és szállítmányozási kárügyek intézésében.

(2) Ha a bíróság vagy a Gazdasági Versenyhivatal jogerős határozatával megállapította a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló törvényben meghatározott, a tisztességtelen verseny tilalmára vonatkozó rendelkezések megsértését, a gazdasági kamara a bíróság, illetve a Gazdasági Versenyhivatal határozatát nyilvánosságra hozhatja.

(3) A gazdasági kamarák (1) bekezdés *h)* pontja szerinti kezdeményezése alapján a cégbíróság, illetve a jegyző köteles a megfelelő eljárást lefolytatni és annak eredményéről a kamarát is írásban tájékoztatni.

A GAZDASÁG ÁLTALÁNOS ÉRDEKEINEK ÉRVÉNYESÍTÉSE

11. § (1) A gazdasági kamarák a gazdasági tevékenységet folytatók általános, együttes érdekeinek érvényesítése céljából

a) javaslatok, vélemények, tájékoztatások adásával előmozdítják a gazdálkodó szervezetekre vonatkozó jogszabályoknak, kormányzati és helyi önkormányzati programoknak, intézkedéseknek a gazdaság fejlődéséhez, szervezettségéhez, az üzleti forgalom biztonságához és a piaci magatartás tisztességéhez fűződő közérdekkel összhangban történő kidolgozását;

b) az *a)* pontban említett javaslatok, vélemények, tájékoztatások megalapozottsága érdekében - a statisztikai törvény rendelkezéseinek megfelelően - adatokat gyűjtenek és az adatok alapján a gazdasági folyamatokról elemzéseket készítenek és hoznak nyilvánosságra.

(2) A gazdasági kamarák az (1) bekezdésben meghatározott feladataik ellátása során kezdeményezik a vállalkozás jogának és a gazdasági verseny szabadságának érvényesülését, a piacgazdaság működését akadályozó vagy korlátozó jogszabályok, intézkedések módosítását vagy hatályon kívül helyezését, illetve az ilyen körülmények megváltoztatásához szükséges jogszabályok, intézkedések meghozatalát.

(3) A gazdálkodó szervezetek széles körét érintő jogszabályok, szabályozási koncepciók tárgyában a miniszterelnök által kijelölt miniszterek és az országos gazdasági kamarák évente legalább kétszer szakmai konzultációt tartanak.

(4) A kamarai közfeladatok ellátása, valamint a 31. § (1) bekezdés szerinti névjegyzék vezetése érdekében a céginformációs és az elektronikus cégeljárásban közreműködő szolgálat, illetve az egyéni vállalkozóik nyilvántartását vezető szerv - a hálózat használatával kapcsolatos kiadások megtérítése mellett - elektronikus úton hozzáférést biztosít az országos kamarák számára a Ctv.-ben, illetve az egyéni vállalkozásról szóló törvényben meghatározott nyilvános adatokhoz.

(5) A kamarai közfeladatok ellátásához, valamint az (1) bekezdés *b)* pont szerinti elemzések elkészítéséhez a gazdasági kamarák jogosultak a gazdálkodó szervezetekről vezetett hatósági nyilvántartások nyilvános adataihoz való hozzáférésre, az adatszolgáltatással kapcsolatban felmerült költségek megtérítése mellett.

AZ ORSZÁGOS KAMARÁK FELADATAI

12. § (1) Az országos gazdasági kamara látja el a következő feladatokat:

a) véleményezi a gazdasági tárgyú előterjesztések és jogszabályok tervezeteit;

b) kapcsolatot tart a külföldi gazdasági kamarák országos szervezeteivel és gazdasági jellegű nemzetközi szervezetekkel;

c) összehangolja a gazdasági kamarák külföldön végzett vagy külföldre irányuló, továbbá a külföldiek számára belföldön végzett gazdasági tájékoztató és propagandamunkáját;

d) megszervezi a magyar gazdasági napokat;

e) kialakítja a gazdasági kamaráknál vezetett nyilvántartások egységes rendszerét;

f) kidolgozza a tisztességes piaci magatartásra vonatkozó etikai szabályokat tartalmazó etikai szabályzatot;

g) külön törvények rendelkezései szerint részt vesz az országosan működtetett tanácsok és testületek munkájában;

h) megállapítja a közfeladatok ellátásához nyújtott költségvetési támogatás területi gazdasági kamarák közötti elosztásának elveit;

i) kidolgozza a kamarák részére átadott közfeladatok egységes eljárás keretében történő ellátásához szükséges önkormányzati szabályzatot.

(2) Az országos kamarák Állandó Választott bíróságot működtethetnek. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara biztosítja a nemzetközi kereskedelmi ügyekben is eljáró Állandó Választott bíróság működési feltételeit, megválasztja és visszahívja a választott bírókat.

(3) Az országos kamara alapszabálya az országos kamara számára további feladatokat állapíthat meg.

(4) Az agrárkamarák, valamint a Magyar Agrárkamara egyes közösségi, illetve nemzeti hatáskörben nyújtott mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, halászati támogatások igénybevételi jogosultságát, valamint az ezekkel összefüggő vagyoni értékű jogokat érintő, a jogosultak közötti egyezségkötés elősegítése érdekében Egyezségi Tanácsokat működtethetnek. Az Egyezségi Tanácsok előtti eljárás az érintettek kérelme alapján indul. Az Egyezségi Tanács működési rendjét, eljárásának szabályait, a díjfizetés rendjét a Magyar Agrárkamara állapítja meg.

13. § (1) A gazdasági kamarák - ideértve az országos kamarákat is - a 9-12. §-okban foglalt közfeladatokat - a 10. § (1) bekezdésének *c)-e)* pontjaiban foglalt eltérések figyelembevételével - minden gazdálkodó szervezet vonatkozásában ellátják.

(2) Az országos gazdasági érdek-képviseleti szervezetek a 9-10. §-okban és a 12. §-ban foglalt közfeladatok ellátásában együttműködnek a gazdasági kamarákkal.

14. § A gazdasági kamarák szakmai, munkáltatói és munkavállalói érdekképviseletet nem láthatnak el.

IV. Fejezet
A GAZDASÁGI KAMARA SZERVEZETE

AZ ÖNKORMÁNYZATI JOGOK GYAKORLÁSA

15. § A gazdasági kamarák önkormányzati jogaikat e törvénynek és az alapszabályuknak megfelelően gyakorolják.

A GAZDASÁGI KAMARA ALAPSZABÁLYA

16. § (1) A gazdasági kamara alapszabályában - e törvény keretei között - meg kell határozni

a) a kamara nevét és székhelyét,

b) a kamara szervezetére, szerveinek működésére és tisztségviselőire vonatkozó főbb szabályokat;

c) a tagozatok, az osztályok, illetve helyi és egyéb szervek, szervezeti egységek létesítése esetén azok feladatkörét, a kamara más szervezeteihez való kapcsolódásának és működésének rendjét;

d) az országos gazdasági érdek-képviseleti szervezetekkel való együttműködés módját és részletes szabályait;

e) az e törvényben meghatározottakon túl a tagok legkisebb számát, jogait és kötelezettségeit, a tagfelvétel módját és részletes szabályait;

f) a választási névjegyzék és a tagjegyzék vezetésének részletes szabályait,

g) a kamarai tagdíj mértékét, számításának és fizetésének módját,

h) a küldöttválasztás részletes szabályait;

i) az országos gazdasági kamara küldöttgyűlésébe történő delegálás részletes szabályait;

j) a kamarai osztályok számát és fajtáit, küldöttgyűléseik összehívásának módját és határozathozataluk rendjét, valamint gazdasági súlyuk megállapításának módját,

k) a küldöttgyűlés küldötteinek, az elnökség, az ellenőrző és etikai bizottság tagjainak számát;

l) a kamara elnökének (alelnökeinek), az elnökség, valamint az ellenőrző és az etikai bizottság tagja és más választott tisztségviselő megválasztásának és visszahívásának módját;

m) a küldöttgyűlés kötelező összehívásának eseteit, rendszerességét, módját,

n) az e törvényben meghatározottakon túl a küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe utalt ügyek meghatározását;

o) az elnökség összehívására, működésére, határozatának meghozatalára vonatkozó szabályokat;

p) az e törvényben meghatározottakon túl a kétharmados vagy ennél nagyobb arányú többséget igénylő ügyek meghatározását;

q) az elnök (alelnökök) jogkörét, illetve az ügyek meghatározott csoportjaira nézve képviseleti jogköre átruházásának szabályait;

r) a kamara éves költségvetésének és a beszámoló (mérleg) elfogadásának rendjét;

s) az e törvényben meghatározottakon túl a kamarai tisztségviselők összeférhetetlenségének eseteit.

A TERÜLETI GAZDASÁGI KAMARA KÜLDÖTTGYŰLÉSE

17. § (1) A gazdasági kamara legfőbb szerve a kamarai tagokból - a választási névjegyzékbe felvett - gazdálkodó szervezetek által választott küldöttgyűlés.

(2) A küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik

a) a gazdasági kamara alapszabályának és más önkormányzati szabályzatának megalkotása és módosítása;

b) a kamara éves költségvetésének meghatározása és az éves beszámoló (mérleg) elfogadásáról való döntés;

c) a kamara elnökének (alelnökeinek), az elnökség, valamint az ellenőrző és etikai bizottság tagjainak, a testületek póttagjainak a megválasztása és visszahívása, e tisztségviselők díjazásának megállapítása;

d) a más kamarával való egyesülésről, illetve a szétválásról való döntés;

e) az alapszabályban a küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe utalt más ügy.

18. § (1) A küldöttgyűlést az alapszabályban meghatározott időközönként, de legalább évente egyszer össze kell hívni. A küldöttgyűlést akkor is össze kell hívni, ha azt legalább a küldöttek egyötöde - az ok és a cél megjelölésével - írásban kéri.

(2) A küldöttgyűlést - ha az alapszabály eltérően nem rendelkezik - a kamara elnöke hívja össze.

(3) A küldöttgyűlés akkor határozatképes, ha a küldötteknek több mint a fele jelen van. Ha a küldöttgyűlés nem volt határozatképes, az emiatt megismételt küldöttgyűlés az eredeti napirendben szereplő ügyekben a jelenlevő küldöttek számától függetlenül határozatképes. A küldöttgyűlés határozatait egyszerű többséggel hozza meg.

(4) A jelenlévő küldöttek legalább kétharmados többséggel hozott határozata szükséges

a) az alapszabály és más önkormányzati szabályzat elfogadásához és módosításához;

b) a kamarának más kamarával való egyesüléséhez, illetve szétválásához;

c) a tagozati autonómiát érintő döntésekhez;

d) az alapszabályban meghatározott más ügyben való döntéshez.

(5) Az alapszabály az ügyek meghatározott körére nézve a (4) bekezdésben foglalt aránynál szigorúbb szavazati arányt is meghatározhat.

AZ ORSZÁGOS GAZDASÁGI KAMARA KÜLDÖTTGYŰLÉSE

19. § (1) Az országos gazdasági kamara legfőbb szerve a gazdasági kamarák küldötteiből delegált küldöttgyűlés.

(2) Az országos gazdasági kamara küldöttgyűlésének kizárólagos hatáskörébe tartozik:

a) az országos gazdasági kamara alapszabályának, más önkormányzati szabályzatának és az etikai szabályzatnak megalkotása és módosítása;

b) a tagdíjra vonatkozó általános szabályok megállapítása, a gazdasági kamarák pénzügyi forrásaiból az országos gazdasági kamaráknak járó rész meghatározása;

c) a kamara elnökének (alelnökeinek), az elnökség, valamint az ellenőrző és az etikai bizottság tagjainak a megválasztása és visszahívása;

d) az adatszolgáltatási kötelezettséggel járó statisztikai adatgyűjtés kezdeményezése az adatgyűjtés tárgya szerint illetékes szervnél;

e) az Állandó Választott bíróság választott bíróinak megválasztása és visszahívása;

f) a gazdasági kamarák által az országos gazdasági kamara kizárólagos hatáskörébe utalt egyéb feladat.

(3) Az országos gazdasági kamara küldöttgyűlésének döntéshozatali rendjére a 18. § rendelkezései az irányadók.

AZ ELNÖKSÉG

20. § (1) Az elnökség feladata a küldöttgyűlések közötti időszakban, a küldöttgyűlés határozatainak megfelelően a gazdasági kamara működésének irányítása. Az elnökség testületi szerv.

AZ ELNÖK

21. § (1) A gazdasági kamarát az elnök önállóan képviseli. Jogkörét az alapszabályban meghatározott módon, valamint esetenként és az ügyek meghatározott csoportjaira nézve az alelnökre, főtitkárra, titkárra írásban átruházhatja.

(2) A gazdasági kamarák alelnökeinek számát a kamara alapszabálya állapítja meg.

(3) Az alapszabály az alelnököket felhatalmazhatja a gazdasági kamara általános vagy meghatározott ügyekben történő képviseletére.

AZ ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG

22. § (1) A küldöttgyűlés legalább háromtagú ellenőrző bizottságot választ. Az ellenőrző bizottság testületi szerv, amely elnökét tagjai közül maga választja.

(2) Az ellenőrző bizottság vizsgálja, hogy a gazdasági kamara tevékenysége, gazdálkodása megfelel-e a jogszabályoknak, a kamara alapszabályának és más önkormányzati szabályzatainak. Az ellenőrző bizottság vizsgálja a gazdálkodás célszerűségét.

(3) Az ellenőrző bizottság a kamara tisztségviselőitől és ügyintéző szervezetétől minden olyan adatot, tájékoztatást megkérhet, illetve minden olyan iratot megtekinthet, amely feladatainak ellátásához szükséges.

(4) Az ellenőrző bizottság köteles a kamara gazdálkodását legalább évenként független könyvvizsgálóval megvizsgáltatni.

(5) A küldöttgyűlés a gazdasági kamara éves költségvetéséről és az éves beszámolóról (mérlegről) csak az ellenőrző bizottság véleményének ismeretében dönthet.

(6) Az ellenőrző bizottság tevékenységéről a küldöttgyűlésnek számol be, tagjai részére feladataik ellátása körében utasítás nem adható.

23. § (1) Az ellenőrző bizottság felhívja az elnökséget a szükséges intézkedések megtételére annak érdekében, hogy a gazdasági kamara tevékenysége, gazdálkodása megfeleljen a jogszabályoknak, a kamara alapszabályának és más önkormányzati szabályzatainak, továbbá a gazdálkodási célszerűségnek is.

(2) Ha az elnökség nem tesz eleget a felhívásnak, az ellenőrző bizottság kezdeményezi a küldöttgyűlés összehívását.

(3) Az ellenőrző bizottság elnöke összehívja a küldöttgyűlést, ha az elnök nem tesz eleget erre vonatkozó kötelességének.

AZ ETIKAI BIZOTTSÁG

24. § (1) Az etikai bizottság látja el - az etikai szabályok megállapítása kivételével - a 10. § (1) bekezdésének *c)-f)* pontjaiban meghatározott gazdasági kamarai feladatokat. A gazdasági kamara tisztségviselői az etikai bizottság tevékenységében - szükség szerint - közreműködnek. Az etikai bizottság testületi szerv, amely elnökét tagjai közül maga választja.

(2) Az etikai bizottság elnöke a bizottság feladatkörében képviseli a gazdasági kamarát. E jogkörét esetenként vagy az ügyek meghatározott csoportjaira nézve a bizottság tagjaira írásban átruházhatja.

A titkár és a kamara ügyintéző szervezete.

25. § (1) A titkár, illetve a főtitkár a gazdasági kamara, illetve az országos gazdasági kamara ügyintéző szervezetének vezetője; a kamarával munkaviszonyban áll. Az ügyintéző szervezet vezetőjének vonatkozásában más elnevezés nem használható.

(2) A titkár (főtitkár) gyakorolja a gazdasági kamara ügyintéző szervezetében dolgozó munkavállalók felett a munkáltatói jogokat.

(3) A titkár (főtitkár) felett a munkaviszony létesítésével és megszüntetésével, továbbá a munkaszerződés módosításával kapcsolatos munkáltatói jogokat az elnökség, az egyéb munkáltatói jogokat pedig az elnök gyakorolja.

EGYÉB SZERVEK, SZERVEZETI EGYSÉGEK

26. § (1) A területi kereskedelmi és iparkamarán belül - e törvény rendelkezéseinek keretei között - kereskedelmi, ipari és kézműipari tagozatot, a területi agrárkamarán belül - ágazati és szakmai szempontok szerint - osztályokat kell létrehozni. A gazdasági kamara feladatainak ellátásához további szervezeti egységeket hozhat létre. Ebben az esetben meg kell állapítani a szervezeti egységek feladatkörét, továbbá a kamara más szerveivel való kapcsolódásuk rendjét. A kereskedelmi és iparkamarán belül az e törvényben meghatározottakon túlmenő tagozatok létrehozásáról - a választási időszakok megtartásának figyelembevételével - a kamara alapszabálya rendelkezhet.

(2) Az agrárkamarán belül legfeljebb 12 osztály alakítható, de legalább 3 osztályt kell alakítani.

A KAMARAI KÜLDÖTTEKKEL, A TESTÜLETI SZERVEK TAGJAIVAL, A TISZTSÉGVISELŐKKEL SZEMBEN TÁMASZTOTT KÖVETELMÉNYEK ÉS AZ

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG SZABÁLYAI

27. § (1) A gazdasági kamara tisztségviselői:

a) az elnök és az alelnökök;

b) az ellenőrző bizottság elnöke;

c) az etikai bizottság elnöke;

d) a főtitkár, illetve a titkár.

(2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, küldöttnek, testületi szerv tagjának, illetve a kamara elnökének (alelnökének) az választható, aki

a) nagykorú;

b) magyar állampolgár, a külön törvény szerinti szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy vagy olyan külföldi állampolgár, aki munkavállalási engedéllyel rendelkezik vagy Magyarországon engedély nélkül végezhet munkát; és

c) olyan gazdálkodó szervezet tagja (részvényese), vezető tisztségviselője, illetőleg alkalmazottja, amely tagja a kamarának;

d) a tagsági jogviszonyból származó kötelezettségeinek eleget tett.

(3) Nem választható az ellenőrző bizottság tagjának

a) aki tagja az elnökségnek;

b) a gazdasági kamara titkára,

c) a gazdasági kamara ügyintéző szervezetében dolgozó, a kamarával munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy;

d) az *a)-c)* pontokban említett személyek közeli hozzátartozója Ptk. 685. § *b)* pont és élettársa.

(4) Az ellenőrző bizottság tagjának - a kamara tagján kívül - megfelelő szakértelemmel rendelkező más személy is megválasztható. Az országos gazdasági kamara ellenőrző bizottsága tagjának - a gazdasági kamara küldöttén kívül - megfelelő szakértelemmel rendelkező más személy is megválasztható.

(5) Nem választható küldöttnek, testületi szerv tagjának, aki

a) cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró gondnokság alatt áll;

b) a közügyek gyakorlásától eltiltó jogerős ítélet hatálya alatt áll;

c) szabadságvesztés-büntetését tölti;

d) büntetőeljárásban jogerősen elrendelt intézeti kényszergyógykezelés alatt áll, továbbá

e) akivel szemben más törvényben meghatározott összeférhetetlenségi ok áll fenn.

(6) Nem viselhet tisztséget a gazdasági kamarában, aki

a) az (5) bekezdés alapján nem választható küldöttnek;

b) Magyarországon nem rendelkezik lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel; továbbá

c) közszolgálati jogviszonyban áll.

TÖRVÉNYESSÉGI FELÜGYELET

28. § (1) A gazdasági kamarák felett a törvényességi felügyeletet az ügyészség - az e törvényben foglalt kivételekkel - az ügyészségre irányadó külön jogszabályok rendelkezései szerint gyakorolja. A törvényességi felügyelet nem terjed ki az állandó választott bíróságra, továbbá az olyan ügyekre, amelyekben egyébként bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye.

(2) A törvényességi felügyeletet gyakorló ügyészség ellenőrzi, hogy a gazdasági kamara

a) alapszabálya és más önkormányzati szabályzatai, illetve azok módosításai megfelelnek-e a jogszabályoknak;

b) működése, határozatai nem sértik-e a jogszabályokat, az alapszabályt vagy az egyéb önkormányzati szabályzatokat.

(3) Ha a gazdasági kamara működésének törvényessége másképpen nem biztosítható, az ügyészség törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva keresettel bírósághoz fordulhat. A bíróság

a) megsemmisíti a kamara törvénysértő határozatát, és szükség szerint új határozat meghozatalát rendeli el;

b) a működés törvényességének helyreállítása érdekében összehívja a kamara küldöttgyűlését;

c) ismételt vagy súlyos törvénysértés esetén a kamarának vagy a kamara egyes szerveinek működését felfüggeszti, egyidejűleg - a törvénysértő állapot megszüntetésének időtartamára - felügyelő biztost jelöl ki. A bíróság meghatározza a felügyelő biztos feladatát, a törvényes állapot helyreállítására határidőt állapít meg, szükség szerint új felügyelő biztost nevezhet ki a korábbi felügyelő biztos felmentése mellett. A felügyelő biztos tevékenységével okozott kárért a polgári jog szabályai szerint felel;

d) amennyiben a törvényes működés másként nem biztosítható, a kamarát - az országos gazdasági kamara kivételével - feloszlatja.

(4) A felügyelő biztos köteles a működés törvényességének helyreállítása céljából haladéktalanul összehívni a gazdasági kamara küldöttgyűlését. Amennyiben a bíróság az elnök vagy az elnökség működését függesztette fel, a felügyelő biztos a halaszthatatlan ügyekben intézkedik az elnök, illetve az elnökség jogkörében.

(5) A bíróság az ügyészség keresete alapján megállapítja a kamara megszűnését, ha tagjainak száma az alapszabályban meghatározott legkisebb létszám alá csökken.

(6) A kamara feloszlatása vagy megszűnésének megállapítása esetén a nyilvántartásból való törléséről rendelkező bírósági határozat jogerőre emelkedésének napjával szűnik meg. A megszűntnek nyilvánítás esetén a megszűnő kamara általános jogutódát a bíróság jelöli ki.

VÁLASZTÁSI SZABÁLYOK

30. § (1) A kamarai küldötteket (pótküldötteket) a választási névjegyzékben szereplő gazdálkodó szervezetek a kereskedelmi és iparkamarákban tagozatokban, az agrárkamarákban osztályokban választják meg. A gazdálkodó szervezetek szavazati jogukat kizárólag a választási névjegyzékben szavazásra jogosult személyként feltüntetett személy útján gyakorolhatják. Minden gazdálkodó szervezetet a kamarai választások során egy szavazat illet meg.

(2)

(3) Valamennyi gazdálkodó szervezetet be kell osztani

a) a kereskedelmi és iparkamarákban tagozatokba;

b) az agrárkamarákban - ágazati és szakmai szempontok szerinti - osztályokba.

(4) Az egyes kamarai tagozatokba és osztályokba a (3) bekezdés szerinti beosztott gazdálkodó szervezetek az osztály és a tagozat gazdasági

súlyának megfelelő számú kamarai küldöttet (pótküldöttet) választanak. Az egyes tagozatok, illetve osztályok által választott küldöttek (pótküldöttek) számát a területi gazdasági kamara alapszabálya határozza meg.

31. § (1) A gazdálkodó szervezetekről a kereskedelmi és ipari kamarán belül tagozatonként, az agrárkamarán belül osztályonként a gazdasági kamara köteles választási névjegyzéket és tagjegyzéket összeállítani és vezetni. A névjegyzék tartalmazza a gazdálkodó szervezet nyilvántartási számát, nevét, székhelyét, tevékenységi körét, a kamarai választások során a gazdálkodó szervezet képviseletében szavazásra jogosult személy(ek) nevét. A tagjegyzék tartalmazza a kamarai tag nevét, székhelyét, tevékenységi körét, a tagsági jogviszony kezdőidőpontját és a tagsági jogviszonnyal összefüggő kérdésekben a kamarai tag nevében e törvény rendelkezései szerint képviseletre jogosult személy(ek) nevét. A tagjegyzék a választási névjegyzék része.

(2)

(3) A kamara tagja a naptári év utolsó napjára szóló hatállyal kérheti, hogy a gazdasági kamara a következő naptári év első napjától kezdődően a kereskedelmi és iparkamarán belül másik tagozatba, az agrárkamarán belül másik osztályba sorolja át.

(4) A gazdálkodó szervezet a gazdasági kamaránál a naptári év utolsó napjára szóló hatállyal kérheti választási jogosultsága megszüntetését és a választási névjegyzékből való törlését, ha szavazati jogával nem kíván élni, vagy ha egyszerre folytat kereskedelmi és ipari szakmák körébe, illetve a mezőgazdasági és erdőgazdasági tevékenységek körébe tartozó tevékenységet, és a következő naptári év első napjától kezdődően másik fajta gazdasági kamarában kíván választójoggal élni.

(5)

32. § (1) A gazdasági kamara - amennyiben a gazdálkodó szervezet a választási névjegyzékbe való felvételét kéri - a nyilvántartásba vételt nem tagadhatja meg.

(2) A gazdasági kamara alapszabályban kijelölt testületi szerve a kamara választóinak és tagjainak jegyzékét a kamara székhelyén és ügyfélszolgálati irodáiban betekintésre bárki számára hozzáférhetővé teszi.

(3)

(4) A választási névjegyzékkel és a tagjegyzékkel kapcsolatos kifogást a közszemlére tétel időtartama alatt írásban kell a gazdasági kamara alapszabályban kijelölt testületi szervével közölni, amely az alaptalannak tartott kifogást legkésőbb a beérkezést követő 3 napon belül átteszi a megyeszékhelyen működő helyi bírósághoz, Budapesten a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz.

(5) A bíróság a kifogásról a beérkezésétől számított 3 napon belül, nemperes eljárásban határoz. Ha a bíróság a kifogást alaposnak tartja, elrendeli a választási névjegyzék vagy a tagjegyzék kiigazítását, ellenkező esetben a kifogást elutasítja. A bíróság határozata ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

(6) A bíróság a határozatát annak meghozatala napján közli a gazdasági kamara alapszabályban kijelölt testületi szervével és azzal a gazdálkodó szervezettel, amely a kifogást emelte.

33. § (1) A gazdasági kamara küldöttei, a testületi szervek tagjai, valamint a kamara elnöke és más választott tisztségviselők négyéves időtartamra választhatók meg és újraválaszthatók.

(2) A kamarai küldöttet, a testületi szervek tagját, valamint a kamara elnökét és más választott tisztségviselőt az őket megválasztó szerv visszahívhatja.

V. Fejezet
A GAZDASÁGI KAMARÁK PÉNZÜGYI FORRÁSAI

34. § (1) A gazdasági kamarák a közfeladataik ellátásával, illetve működésükkel járó költségeket a következő bevételekből fedezik:

a) tagdíjakból;

b) a kamara szolgáltatásaiért fizetett díjakból;

c) a kamarák által alapított társaságok tevékenységéből származó bevételből;

d) egyéb bevételekből, ideértve az önkéntesen felajánlott hozzájárulásokat is;

e) a költségvetési törvényben megállapított támogatásból.

(2) Az (1) bekezdés *e)* pontjában megállapított, a gazdasági kamarák közfeladatainak ellátásához kapcsolódó költségvetési támogatást azon költségvetési fejezetekben kell megtervezni, amelyekben feltüntetett költségvetési szervek feladatköréhez kapcsolódóan végzik a gazdasági kamarák közfeladataikat.

(3) A költségvetési támogatás felhasználásáról a gazdasági kamarák évente beszámolnak a fejezetet irányító szervnek, amely a költségvetési támogatás felhasználását és hatékonyságát évente köteles ellenőrizni.

(4) A gazdasági kamarák részére közfeladatot abban az esetben lehet átadni, ha az adott közfeladatot a kamarák más szervezeteknél költséghatékonyabban látják el.

TÁRSASÁG ALAPÍTÁSA

35. § (1) A gazdasági kamara a (2) bekezdésben foglalt kivétellel üzletszerűen - nyereség és vagyonszerzés céljából - termelő, kereskedelmi vagy szolgáltató tevékenységet nem folytathat, gazdasági társaságnak nem lehet tagja és ilyen társaságban nem szerezhet részesedést.

(2) A gazdasági kamara - gazdasági tevékenységet is igénylő közfeladatainak ellátása érdekében - gazdasági társaságot alapíthat, a gazdasági tevékenység során elért adózott eredményét azonban kizárólag csak a közfeladatok ellátására fordíthatja.

(3) A gazdasági kamara olyan gazdasági társaságnak lehet tagja, illetve olyan társaságban szerezhet részesedést, amelyben felelőssége vagyoni hozzájárulásának mértékét nem haladja meg. A gazdasági kamara és a (2) bekezdés szerinti társasága közfeladatai ellátását veszélyeztető mértékű hitelt nem vehet fel, váltót, illetve más hitelviszonyt megtestesítő értékpapírt nem bocsáthat ki, az államháztartás alrendszereitől kapott támogatást hitel fedezetéül, hitel törlesztésére nem használhatja fel, illetve ideiglenesen felszabaduló szabad pénzeszközeit csak állami garanciavállalás mellett kibocsátott értékpapírba fektetheti.

A GAZDASÁGI KAMARA ÖNKORMÁNYZATI HATÁROZATAINAK BÍRÓSÁGI FELÜLVIZSGÁLATA

36. § (1) A gazdasági kamara tagja kérheti a bíróságtól a kamara valamely testületi szerve által hozott olyan határozat felülvizsgálatát, amely e törvény rendelkezéseibe, más jogszabályba, a kamara alapszabályába vagy más önkormányzati szabályzatába ütközik. Az országos gazdasági kamara testületi szerve által hozott jogsértő határozattal szemben a felülvizsgálat kezdeményezésnek joga a gazdasági kamarát illeti meg.

(2) Perindítás előtt a gazdasági kamara tagja, illetve a gazdasági kamara köteles a jogsértést a jogsértő határozatról történt tudomásszerzéstől számított harminc napon, de legkésőbb a határozat meghozatalától számított hat hónapon belül az ellenőrző bizottságnak bejelenteni. Ez utóbbi határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

(3) Az ellenőrző bizottság a bejelentést követő harminc napon belül köteles írásban állást foglalni.

(4) A pert a gazdasági kamara tagjának a gazdasági kamara ellen, illetve a gazdasági kamarának az országos kamara ellen az ellenőrző bizottság állásfoglalásától, vagy a (3) bekezdés szerinti határidő eredménytelen elteltétől számított harminc napon belül kell megindítania. A perindításnak nincs halasztó hatálya, a bíróság azonban a határozat végrehajtását felfüggesztheti.

(5) A (4) bekezdésben megállapított határidő elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye. A bíróság eljárására egyebekben a polgári perrendtartásról szóló törvény általános szabályait kell alkalmazni.

VI. Fejezet
A GAZDASÁGI ÉRDEK-KÉPVISELETI JOGOK GYAKORLÁSÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK

VÉLEMÉNYKÉRÉS A GAZDASÁGI TÁRGYÚ ELŐTERJESZTÉSEKRŐL

37. § (1) A gazdálkodó szervezetekre, az általuk folytatott gazdasági tevékenységre vonatkozó - jogszabály alkotására, program elfogadására, átfogó intézkedés meghozatalára irányuló vagy egyéb jelentős - előterjesztésnek (a továbbiakban: gazdasági előterjesztés) a Kormányhoz történő beterjesztése előtt meg kell kérni az országos gazdasági kamarák és az érdekelt országos gazdasági érdek-képviseleti szervezetek véleményét.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak végrehajtásáról a Kormánynak az előterjesztést benyújtó tagja, illetve ha az előterjesztést más erre jogosult szerv vagy személy nyújtja be, ez utóbbi gondoskodik.

(3) Ha a gazdasági előterjesztésről való döntés miniszter hatáskörébe tartozik, alkalmazni kell a Kormányhoz benyújtott gazdasági előterjesztésekre vonatkozó szabályokat.

(4) Gazdasági előterjesztésnek a helyi önkormányzat képviselő-testületéhez való benyújtása előtt meg kell kérni a helyi önkormányzat területén működő, érdekelt gazdasági érdek-képviseleti szervezet, valamint a gazdasági kamara véleményét.

(5) Nem kell megkérni a gazdasági kamara véleményét olyan előterjsztésekről, amelyek kizárólag valamely foglalkozás gyakorlóinak az érdekeit, illetőleg a munkáltatói vagy munkavállalói érdekeket érintik.

(6) A (4) bekezdésben foglaltak végrehajtásáról a polgármester, a képviselő-testület bizottságának elnöke, illetve az előterjesztés benyújtására jogosult más szerv vagy személy gondoskodik.

(7) Ha a gazdasági érdek-képviseleti szervezetekből álló szövetség tart igényt véleményének megkérésére, az előterjesztő nem köteles megkérni a szövetség tagjainak véleményét.

(8) Ha a gazdasági érdek-képviseleti szervezet vagy a gazdasági kamara véleménye az előterjesztő véleményétől a lényeges kérdésekben eltér, akkor az előterjesztésben a véleményeltérésről a Kormányt, a minisztert, illetve a képviselő-testületet tájékoztatni kell. A gazdasági előterjesztésre beérkezett el nem fogadott véleményekről és annak szakmai indokairól az érdekelt országos gazdasági kamarát, illetve az országos gazdasági érdek-képviseleti szervezetet tájékoztatni kell.

VII. Fejezet
AZ ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK ELLENŐRZÉSI JOGKÖRE

38. § az Állami Számvevőszék - külön törvény rendelkezéseinek megfelelően - rendszeresen ellenőrzi a gazdasági kamarákat.

VIII. Fejezet
ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

39. § (1) A Magyar Kézműves Kamara a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarába, továbbá a kézműves kamarák a kereskedelmi és iparkamarákba 2000. március 31. napjával beolvadnak; a kézműves kamarák - ideértve az országos kamarát is - megszűnnek, a megszűnt kamarák általános jogutódai a kereskedelmi és iparkamarák, illetve a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara.

(2) A Magyar Kézműves Kamarának, illetve a területi kézműves kamaráknak a gazdasági kamarákról szóló 1994. évi XVI. törvényben és az annak felhatalmazása alapján kibocsátott kormányrendeletekben meghatározott feladatait 2000. március 31. napjától a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, illetve a kereskedelmi és iparkamarák látják el.

(3) A nemzetközi szerződésekben, továbbá a Magyar Kézműves Kamara által külföldi gazdasági (kereskedelmi) kamarákkal kötött szerződésekben a Magyar Kézműves Kamara részére megállapított - kamarai feladatokkal összefüggő - jogok és kötelezettségek a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarára szállnak át 2000. március 31-i hatállyal.

(4) 2000. március 31. napjától a kézműipari tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetek arányos képviseletére a kereskedelmi és iparkamarák és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara küldöttgyűlésén és testületi szerveiben az e törvény hatálybalépését követő első alapszabály elfogadásáig a kézműipari tagozatot 33% szavazati jog illeti meg.

(5) A (4) bekezdés szerinti szavazati jogot gyakorló küldötteket a kézműipari tagozatban tartott választások útján a kézműves kamarákban küldöttnek megválasztott személyek közül kell kiválasztani.

40-41. §

42. § A területi gazdasági kamarák által 2000. október 31. napjáig terjedő időszakra megállapított és meg nem fizetett tárgyévi tagdíj köztartozás, amelyet a gazdasági kamara - az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával - adók módjára hajt be a tagdíj megállapítása tárgyában hozott, a végrehajtás alapját képező fizetési kötelezettséget megállapító jogerős határozat alapján. A kézműves kamarákat megillető meg nem fizetett tagdíjtartozás behajtásáról 2000. március 31. napjától a kereskedelmi és iparkamarák gondoskodnak.

IX. Fejezet
VEGYES ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

43. § (1) A „kamara” elnevezés használatára csak az e törvényben szabályozott gazdasági kamarák, továbbá a külön törvényekben szabályozott szakmai kamarák jogosultak.

(2) A „kamara” elnevezés használatára azok a társadalmi szervezetek is jogosultak,

a) amelyeket az (1) bekezdésben említett országos kamarák önállóan vagy külföldi kamarákkal közösen hoztak létre, vagy

b) amelyeket külföldi kamara a társadalmi szervezet tevékenységének jellege szerinti országos gazdasági kamara hozzájárulásával önállóan hozott létre
kamarai feladatokkal összefüggő tevékenység folytatására. A névhasználatra való jogosultságot az alapító kamara igazolja. Külföldi alapító esetében azt is igazolni kell, hogy az alapító - személyes joga szerint - jogosult a „kamara” elnevezés használatára.

(3) Azok a társadalmi szervezetek, amelyeknek az (1) bekezdésben említett kamarák a tagjai, elnevezésükben e körülményre utalhatnak.

44. § (1) E törvény - a (2) bekezdésben foglaltak kivételével - 2000. november 1. napján lép hatályba.

(2) A 26-33. §-ok és a 39-47. §-ok 2000. március 31. napján lépnek hatályba. A 48-54. §-ok e törvény kihirdetése napján lépnek hatályba.

(3)-(4)

45. §

46. § Ahol jogszabály területi kereskedelmi és iparkamarát, vagy területi kézműves kamarát, illetve Magyar Kereskedelmi és Iparkamarát, vagy Magyar Kézműves Kamarát említ, azon 2000. március 31. napjától kereskedelmi és iparkamarát, illetve Magyar Kereskedelmi és Iparkamarát kell érteni.

47. § A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő, nemzetközi kereskedelmi ügyekben is eljáró Állandó Választott bíróság - változatlan szervezeti és eljárási rendben - a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választott bíróság néven működik tovább. Azokban az ügyekben, amelyekben a szerződő felek a szerződésben a Magyar Kézműves Kamara mellett működő Választott bíróság hatáskörét kötötték ki, e törvény hatálybalépését követően a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választott bíróság jár el. A törvény hatálybalépésekor a Magyar Kézműves Kamara mellett működő Választott bíróságnál folyamatban lévő ügyeket a megindításuk időpontjában hatályos eljárási rend szerint kell befejezni.

48. § (1) A gazdasági kamara a tulajdonában lévő ingatlanok, gépjárművek, üzletrészek tulajdonjogát 2000. október 31. napjáig nem ruházhatja át, illetve ezeket nem terhelheti meg, közhasznú társasága ilyen ügyleteihez nem járulhat hozzá. Közhasznú társaságot 2000. október 31. napjáig nem alapíthat, ilyen társaságban részesedést nem szerezhet, a külön törvényben meghatározott kötelező eseteken kívül törzstőkét nem emelhet, és a törzstőke emeléséhez nem járulhat hozzá, ha abban többségi tulajdonnal vagy többségi szavazati joggal rendelkezik.

(2) A tilalom nem vonatkozik:

a) a már megkötött és az illetékes hivatalhoz benyújtott tulajdon átruházási szerződésekre;

b) a jelzáloggal biztosított követelés kielégítése érdekében történő tulajdon átruházásra.

(3) A gazdasági kamarák 2000. október 31. napjáig kötelesek ellátni mindazokat a közfeladatokat és közigazgatási feladatokat, amelyeket jogszabály a feladat- és hatáskörükbe utal.

49. § E törvény végrehajtását - a soron kívüli kamarai választások lebonyolításáig - kormánymegbízott felügyeli. Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a kormánymegbízott feladat- és hatáskörét rendeletben szabályozza.

50. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy azokban a közigazgatási ügyekben, amelyekben a gazdasági kamarák nem törvény rendelkezése alapján járnak el, rendelkezzen e feladatok további ellátásáról.

51. §

52. § A mezőgazdasági kistermelő és az őstermelő e törvény kihirdetésétől felvételét kérheti a választási névjegyzékbe, illetve az önkéntes tagokról vezetett tagjegyzékbe.

53-54. §

Kamarai taglétszám megyénkénti megoszlása

KAMARA	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BÁCS	2 156	2 119	1 791	1 811	1 792	1 736	1 087	1 711	1 677
BÉKÉS	1 168	1 101	927	838	788	724	683	726	717
BORSOD	2 491	2 727	2 649	2 336	2 425	2 221	2 066	2 039	2 008
BUDAPEST	6 875	6 557	3 875	3 954	3 851	3 882	2 339	3 785	3 459
CSONGRÁD	2 660	2 665	2 048	1 794	1 603	1 555	1 152	1 502	1 458
DUNAÚJVÁROS	351	394	304	286	259	272	133	226	213
FEJÉR	1 170	1 032	796	726	688	682	400	909	1 060
GYŐR	1 693	1 656	1 466	1 282	1 235	1 241	1 010	1 273	1 179
HAJDÚ	1 243	1 079	896	799	698	673	488	571	562
HEVES	1 090	1 068	1 040	1 013	941	882	467	768	750
JÁSZ	1 112	1 071	892	827	715	667	556	582	525
KOMÁROM	1 096	935	711	762	773	758	450	515	625
NAGYKANIZSA	185	174	209	213	215	221	179	223	225
NÓGRÁD	669	647	570	447	366	330	238	333	418
PÉCS	1 514	1 514	1 428	1 472	1 416	1 418	1 600	2 160	1 887
PEST	4 986	4 830	3 948	3 382	2 735	2 408	975	1 231	1 139
SOMOGY	821	821	964	936	889	751	530	716	661
SOPRON	411	392	380	355	340	334	256	315	350
SZABOLCS	1 327	1 327	1 482	1 239	1 406	1 211	947	1 025	898
TOLNA	2 990	2 990	1 821	1 619	1 411	1 131	990	901	930
VAS	780	799	729	638	595	561	548	564	577
VESZPRÉM	1 398	1 378	1 316	1 220	1 195	1 182	695	1 200	757
ZALA	1 085	1 028	950	920	843	677	619	656	654
ÖSSZESEN:	**39 271**	**38 304**	**31 192**	**28 869**	**27 179**	**25 517**	**18 408**	**23 931**	**22 729**

Forrás: MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

4. MELLÉKLET

A Széchenyi Kártyát igénylők számának megyénkénti alakulása 2013. év végéig a kamara és VOSZ irodáiban

KAMARA	2013. DECEMBER 31-ÉN	
	KAMARA	VOSZ
BÁCS	1 024	523
BÉKÉS	204	368
BORSOD	700	472
BUDAPEST	849	1 634
CSONGRÁD	643	710
DUNAÚJVÁROS	122	0
FEJÉR	222	457
GYŐR	383	748
HAJDÚ	554	551
HEVES	530	362
JÁSZ	330	508
KOMÁROM	332	373
NAGYKANIZSA	50	18
NÓGRÁD	151	231
PÉCS	1 001	664
PEST	337	592
SOMOGY	289	408
SOPRON	153	132
SZABOLCS	384	740
TOLNA	208	461
VAS	257	393
VESZPRÉM	269	826
ZALA	314	578
ÖSSZESEN	**9 306**	**11 749**

Forrás: MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

5. MELLÉKLET

A tanulószerződések számának alakulása megyénként 2005 és 2013 között

KAMARA	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BÁCS	1 242	2 542	3 778	2 144	3 163	3 518	3 461	3 500	3 160
BÉKÉS	670	1 347	1 389	1 670	1 635	1 644	1 661	1 800	1 580
BORSOD	804	2 951	2 874	2 933	1 979	3 603	3 560	3 600	3 530
BUDAPEST	1 897	4 024	4 798	5 197	6 081	6 360	6 306	6 950	6 900
CSONGRÁD	863	2 561	2 679	2 470	2 770	2 762	2 728	2 800	2 240
DUNAÚJVÁROS	499	922	1022	1 003	1 091	1 322	1 291	1 000	1 000
FEJÉR	393	940	1 270	1 315	1 370	1 441	1 382	1 300	1 200
GYŐR	1 052	1 859	2 320	2 386	2 500	2 700	2 646	2 900	2 760
HAJDÚ	1 028	2 358	2 774	2 943	2 906	2 735	2 683	2 710	2 400
HEVES	579	1442	1 514	1 765	1 721	1 855	1 839	1 900	1 800
JÁSZ	842	1 559	1 946	1 785	1 783	1 791	1 824	1 890	1 990
KOMÁROM	200	730	1 037	1 213	1 360	1 430	1 385	1 550	1 490
NAGYKANIZSA	58	308	357	352	317	327	311	300	400
NÓGRÁD	226	604	636	639	675	743	715	700	750
PÉCS	624	1 747	n.a	2 343	2 473	2 575	2 663	2 700	2 500
PEST	517	1 361	1600	2 022	2 400	2 853	2 479	2 600	2 558
SOMOGY	495	1 689	1860	1 978	2 126	1 942	1 955	1 900	1 700
SOPRON	101	325	426	400	433	531	478	600	500
SZABOLCS	806	1 716	1992	2 153	2 323	2 300	2 312	2 300	2 000
TOLNA	1 090	1 776	2021	2 075	2 084	2 209	2 130	2 000	1 800
VAS	295	1 018	1147	1 188	1 255	1 216	1 214	1 300	1 200
VESZPRÉM	1 226	1 671	1854	2 004	2 165	2 338	2 155	2 300	2 200
ZALA	357	1 023	1264	1 359	1 291	1 343	1 331	1 400	1 320
ÖSSZESEN:	**15 864**	**36 473**	**40 558**	**43 337**	**45 901**	**49 538**	**48 509**	**50 000**	**46 978**

Forrás: MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

6. MELLÉKLET

A mestervizsgák számának megyénkénti alakulása 2005 és 2011 között

KAMARA	2005.	2006	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
BÁCS	62	64	141	51	37	62	n.a.
BÉKÉS	93	64	210	27	30	10	n.a.
BORSOD	26	0	66	41	0	12	n.a.
BUDAPEST	93	96	160	74	71	34	n.a.
CSONGRÁD	17	0	83	1	0	0	n.a.
DUNAÚJVÁROS	n.a.	0	8	0	0	0	n.a.
FEJÉR	43	0	75	0	29	24	n.a.
GYŐR	92	93	141	11	9	27	n.a.
HAJDÚ	83	0	136	34	0	0	n.a.
HEVES	n.a.	0	164	15	16	0	n.a.
JÁSZ	64	31	99	0	5	0	n.a.
KOMÁROM	49	190	140	65	42	18	n.a.
NAGYKANIZSA	n.a.	0	72	8	0	0	n.a.
NÓGRÁD	9	0	80	0	0	0	n.a.
PÉCS-BARANYA	62	23	165	6	21	0	n.a.
PEST	111	183	293	28	47	86	n.a.
SOMOGY	20	0	64	0	20	0	n.a.
SOPRON	n.a.	10	34	53	6	6	n.a.
SZABOLCS	n.a.	49	93	0	40	20	n.a.
TOLNA	64	20	138	13	7	27	n.a.
VAS	25	0	174	27	16	22	n.a.
VESZPRÉM	27	0	95	3	14	-	n.a.
ZALA	**68**	0	80	6	20	**16**	n.a.
ORSZÁGOS:	**1 008**	**823**	**2631**	**463**	**430**	**364**	n.a.

Forrás: MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2012

7. MELLÉKLET

Tagdíjbevételek alakulása az egyes területi kamaráknál 2005 és 2013 között (eFt)

KAMARA	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BÁCS	60 615	57 958	57 180	n.a.	51 002	72 658	67 599	70 648	57 609
BÉKÉS	50 935	50 756	47 734	n.a.	38 698	49 680	43 414	36 119	32 533
BORSOD	77 221	79 073	79 787	n.a.	68 801	62 611	65 510	58 935	62 962
BUDAPEST	173 734	143 276	179 533	n.a.	137 156	154 702	125 355	105 705	113 685
CSONGRÁD	72 144	77 136	72 442	n.a.	73 363	64 278	63 985	56 150	55 955
DUNAÚJVÁROS	22 975	26 632	22 932	n.a.	23 919	24 114	26 958	22 241	21 978
FEJÉR	47 058	52 996	50 001	n.a.	34 314	36 485	33 150	30 058	23 864
GYŐR	63 133	65 673	69 046	n.a.	62 959	61 574	62 360	65 146	59 820
HAJDÚ	70 519	65 580	59 566	n.a.	52 164	59 985	53 317	46 369	37 107
HEVES	60 777	58 440	57 476	n.a.	56 283	63 395	54 129	51 795	51 619
JÁSZ	33 517	39 674	35 063	n.a.	39 707	40 210	36 028	33 068	32 562
KOMÁROM	28 963	27 637	26 548	n.a.	24 533	19 774	18 393	21 223	18 565
NAGYKANIZSA	9 537	10 893	11 328	n.a.	11 711	10 811	10 111	9 498	6 253
NÓGRÁD	15 621	14 100	20 995	n.a.	13 172	11 922	9 044	7 094	7 196
PÉCS	89 580	103 278	82 568	n.a.	82 012	71 540	61 173	60 700	49 010
PEST	91 379	79 440	77 167	n.a.	73 674	60 172	72 583	67 596	57 013
SOMOGY	54 495	54 063	46 893	n.a.	37 017	38 527	38 370	38 758	36 103
SOPRON	15 334	17 027	16 765	n.a.	14 987	10 197	8 076	11 374	12 019
SZABOLCS	37 964	37 923	39 665	n.a.	36 033	39 201	36 737	23 813	21 447
TOLNA	39 285	39 838	35 861	n.a.	32 114	26 136	24 273	18 245	13 146
VAS	28 893	28 154	25 629	n.a.	25 034	25 307	25 253	24 602	23 250
VESZPRÉM	61 780	59 859	52 345	n.a.	32 992	27 022	26 748	15 965	15 000
ZALA	29 512	30 694	32 949	n.a.	24 249	23 944	22 300	16 831	15 970
ÖSSZESEN:	**1 234 983**	**1 220 109**	**1 199 484**	n.a.	**1 045 894**	**1 054 245**	**984 875**	**891 944**	**824 673**

Forrás: a MKIK adatai alapján saját szerkesztés, 2014

EvaSys	Kérdőív kamarai tagok részére	Electric Paper

Mark as shown: ☐☒☐☐☐ Please use a ball-point pen or a thin felt tip. This form will be processed automatically.
Correction: ☐■☐☒☐ Please follow the examples shown on the left hand side to help optimize the reading results.

1. Bevezetés

Tisztelt Hölgyem! Tisztelt Uram!

Szilágyiné dr. Fülöp Erika vagyok, a Miskolci Egyetem Gazdálkodástani Intézetének egyetemi adjunktusa. Doktori disszertációmat készítem, melynek témája: "A gazdasági kamarák vállalkozásfejlesztésben játszott szerepének vizsgálata, a jogi feltételek tükrében". A dolgozat részét képezi a kamara tevékenységének vizsgálata, különös tekintettel a BOKIK által nyújtott szolgáltatási tevékenységekre. Kérem, segítse kutatásomat a kérdőív kitöltésével, mely kb. 20 percet vesz igénybe. A válaszadás önkéntes, a kapott adatokat anonim módon kezelem, és kizárólag e kutatás céljaira használom fel. Kérem, hogy lehetőségeihez mérten 2012. május 04-ig töltse ki a kérdőívet.

Előre is köszönöm segítő közreműködését.

2. Általános információk

2.1 **A vállalkozás alapításának éve:**

2.2 **Hol található a vállalkozás székhelye?**

2.3 **Mi a vállalkozás fő tevékenységi köre nemzetgazdasági ág szerint?**

- ☐ (A) Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
- ☐ (B) Bányászat, kőfejtés
- ☐ (C) Feldolgozóipar
- ☐ (D) Villamosenergia-, gáz-, hőellátás, légkondicionálás
- ☐ (E) Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés
- ☐ (F) Építőipar
- ☐ (G) Kereskedelem, gépjárműjavítás
- ☐ (H) Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
- ☐ (I) Szállítás, raktározás
- ☐ (J) Információ, kommunikáció
- ☐ (K) Pénzügyi, biztosítási tevékenység
- ☐ (L) Ingatlanügyletek
- ☐ (M) Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
- ☐ (N) Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
- ☐ (O) Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás
- ☐ (P) Oktatás
- ☐ (Q) Humán-egészségügyi, szociális ellátás
- ☐ (R) Művészet, szolgáltatás, szabadidő
- ☐ (S) Egyéb szolgáltatás
- ☐ (T) Háztartás munkaadói tevékenysége, termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra
- ☐ (U) Területen kívüli szervezet

2. Általános információk [Continue]

2.4 **Mi a vállalkozás jogi formája?**

☐ Egyéni vállalkozó ☐ Bt. ☐ Kkt.
☐ Kft. ☐ Nyrt. ☐ Zrt.
☐ Szövetkezet ☐ Egyesülés

2.5 **Mennyi a vállalkozásban foglalkoztatott személyek száma?**

☐ 1 fő ☐ 2-9 fő ☐ 10-49 fő
☐ 50-250 fő ☐ 250 fő <

2.6 **Mennyi volt a vállalkozás éves nettó árbevétele 2010-ben** (millió forint)**?**

☐ < 100 ☐ 101-500 ☐ 501-5.000
☐ 5.001-50.000 ☐ 50.001 <

2.7 **Mennyi volt a vállalkozás éves nettó árbevétele 2011-ben** (millió forint)**?**

☐ < 100 ☐ 101-500 ☐ 501-5.000
☐ 5.001-50.000 ☐ 50.001 <

3. A vállalkozás és a kamara kapcsolata

3.1 **Mióta tagja a kamarának?**

. . . . - . . . . - . . . . - . . . .
- - - - - - - - - -
. . . . - . . . . - . . . . - . . . .

3.2 **Miért választotta a 2000 után bevezetett önkéntes kamarai tagságot?** (Több válasz is megjelölhető.)

☐ Szükségem volt a tagságra különféle támogatásokhoz.
☐ Hasznos és fontos információkat nyújt(ott) számomra és a vállalkozás számára.
☐ Ha már eddig tagja voltam, továbbra is az maradok.
☐ Igénybe veszem a kamara által nyújtott szolgáltatásokat.
☐ Fontos számomra, hogy egy érdekképviseleti szervezet tagja legyek.
☐ Egyéb

3.3 Amennyiben az előző kérdésben az "Egyéb" lehetőséget választotta, kérem, fejtse ki válaszát.

3.4-3.10 Milyen elvárásai vannak a kamarával szemben fontossági sorrendben?

3.4	Helyi piacok erősítése	Egyáltalán nem fontos	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos
3.5	Érdekérvényesítés, jogszabályok tervezetének véleményezése, magyarázata	Egyáltalán nem fontos	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos
3.6	Szakmaiság erős képviselete	Egyáltalán nem fontos	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos
3.7	Egyre bővülő szolgáltatások nyújtása (tájékoztatás, programok, képzések szervezése)	Egyáltalán nem fontos	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos
3.8	Gazdasági előnyt jelent, árbevétel növelő szerepe van	Egyáltalán nem fontos	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos
3.9	Erkölcsi előnyt jelent	Egyáltalán nem fontos	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos
3.10	A piacokról háttérinformációt biztosít	Egyáltalán nem fontos	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos

3.11-3.15 Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán a kamara kommunikációs csatornáinak hatékonyságát!

3.11	Gazdasági iránytű	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem ismerem

3. A vállalkozás és a kamara kapcsolata [Continue]

3.12 Kamarai honlap	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nem ismerem
3.13 Kamarai e-hírlevél	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nem ismerem
3.14 Helyi tv / rádió /sajtó	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nem ismerem
3.15 Egyéb	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nem ismerem

3.16 **Milyen gyakorisággal veszi igénybe a kamarai szolgáltatásokat?**

☐ Havonta ☐ Negyedévente ☐ Félévente
☐ Évente ☐ Nem veszem igénybe

4. A vállalkozás és a kamarai szolgáltatások értékelése

4.1-4.46 Jelölje meg az Ön által igénybe vett szolgáltatásokat és osztályozza elégedettségét 1-től 5-ig! (1=Egyáltalán nem vagyok elégedett, 5=Teljes mértékben elégedett vagyok. Amennyiben nem vette igénybe az adott szolgáltatást, válassza a "Nincs információm" lehetőséget!)

Általános üzletviteli, jogi tanácsadás

4.1 Tájékoztatás a hatályos magyar jogszabályokról	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.2 Tájékoztatás az önkormányzati szintű, a gazdasággal összefüggő határozatokról, rendeletekről	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.3 Társadalombiztosítási, munkaügyi tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.4 Marketing/PR tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.5 Informatikai tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.6 Vállalkozás alapításával, megszűnésével kapcsolatos segítségnyújtás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.7 Tanácsadás engedélyezési eljárásokban (pl. telephely, működési engedély)	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.8 Tanácsadás minőségbiztosítási rendszerek kialakításánál	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.9 Munkavédelmi szabályokról való tájékoztatás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.10 Környezetvédelmi tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.11 Iparjogvédelmi tanácsadás (szabadalmi, védjegyoltalmi eljárásokban való segítségnyújtás)	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.12 Közbeszerzési tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm

Pénzügyi finanszírozási tanácsadás

4.13 Pályázatok figyelése, segítségnyújtás pályázatírásnál	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.14 Kereskedelmi bankok által vállalkozásoknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm

4. A vállalkozás és a kamarai szolgáltatások értékelése [Continue]

4.15	Széchenyi Kártya hitellehetőségeiről való tájékoztatás, hitelközvetítés	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.16	Könyvviteli, számviteli és adótanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
	Kereskedelmi tanácsadás, piaci információk nyújtása								
4.17	Belkereskedelmi üzletnyitási feltételek, eljárásban való segítségnyújtás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.18	Élelmiszerkereskedelem speciális szabályairól való tájékoztatás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.19	Üzleti ajánlatok közvetítése külföldre, belföldre	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.20	Hazai és nemzetközi kiállításokon való részvétel szervezése, biztosítása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.21	Üzletember találkozók szervezése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.22	Lehetséges hazai és külföldi üzleti partnerek felkutatása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.23	Információk a nemzetközi gazdaságpolitikai, kereskedelmi folyamatokról	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.24	Tájékoztatás a nemzetközi kereskedelempolitikai megállapodásokról	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.25	Üzleti ajánlatok megjelentetése a külföldi kamarai újságokban és e-hírlevélben	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
	Szakképzési tanácsadás/szakképzési ügyintézés								
4.26	Tanulószerződéssel kapcsolatos tanácsadás/ tanulószerződések elkészítése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.27	Pályaválasztási tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.28	Konzultáció szakképzési ügyekben	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.29	Mestervizsgára való felkészítés, mestervizsgáztatás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.30	Szakképzési pályázatok véleményezése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.31	Gyakorlati képzőhelyek ellenőrzése, minősítése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.32	Gyakorlati képzőhelyekről felvilágosításnyújtás, tanúsítvány kiállítása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.33	Iskola-rendszerű képzés, felnőttképzés, tanfolyamok szervezése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.34	Tájékoztatás a szakképzéssel kapcsolatos jogszabályokról	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm
4.35	Tanulmányi versenyek szervezése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nincs információm

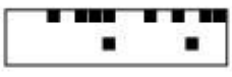

4. A vállalkozás és a kamarai szolgáltatások értékelése [Continue]

4.36 Részvétel az államilag elismert szakmai vizsgák vizsgabizottságának munkájában	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm

Köztestületi feladatok/jogosítványok nyújtása

4.37 Okmányhitelesítés	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.38 Címlista készítése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.39 Származási bizonyítványok kiadása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.40 Építőipari cégek kötelező regisztrációja	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.41 Gazdálkodó szervezetek kötelező regisztrációja	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.42 Békéltető testület működtetése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.43 Etikai bizottság működése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.44 Cégnyilvántartás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.45 Hiteles cégkivonat kiállítása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm
4.46 Választott bíróság működése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐	Nincs információm

4.47 **Elégedett a kamara tanácsadási tevékenységének személyre szabottságával, azaz kapott-e kifejezetten az Ön problémájára választ?**

☐ Igen ☐ Nem

4.48 Amennyiben az előző kérdésre a "Nem" lehetőséggel választotta, kérem, indokolja meg döntését!

☐ Kevés volt az információ ☐ Túl általános volt, nem volt elég részletes a válasz ☐ Egyéb

4.49 Amennyiben az előző kérdésnél a "Egyéb" lehetőséget választotta, kérem, indokolja meg döntését!

4.50 **Ön szerint ha bevezetésre kerülne a kötelező tagság, javulna-e az üzleti élet tisztasága (pl. megszűnne a körbetartozás, cégek "bedőlése")?**

☐ Igen ☐ Nem

Köszönöm szíves közreműködését!
A papíralapon kitöltött kérdőívet, kérjük, juttassa vissza a Miskolci Egyetem Gazdálkodástani Intézetébe (Cím: 3515 Miskolc-Egyetemváros, Gazdálkodástani Intézet, A/4. 402.)

5. A kérdőív lekérdezését végző adatai (csak akkor kell kitölteni, ha a lekérdezésben a Miskolci Egyetem hallgatója működött közre)

5.1 **Név** (kérem, hogy nyomtatott, hosszú ékezetek nélküli betűket használjon):

Mark as shown: ☐☒☐☐☐ Please use a ball-point pen or a thin felt tip. This form will be processed automatically.
Correction: ☐■☐☒☐ Please follow the examples shown on the left hand side to help optimize the reading results.

1. Bevezetés

Tisztelt Hölgyem! Tisztelt Uram!

Szilágyiné dr. Fülöp Erika vagyok, a Miskolci Egyetem Gazdálkodástani Intézetének egyetemi adjunktusa. Doktori disszertációmat készítem, melynek témája: "A gazdasági kamarák vállalkozásfejlesztésben játszott szerepének vizsgálata, a jogi feltételek tükrében". A dolgozat részét képezi a kamara tevékenységének vizsgálata, különös tekintettel a BOKIK által nyújtott szolgáltatási tevékenységekre.
Kérem, segítse kutatásomat a kérdőív kitöltésével, mely kb. 20 percet vesz igénybe. A válaszadás önkéntes, a kapott adatokat anonim módon kezelem, és kizárólag e kutatás céljaira használom fel.
Kérem, hogy lehetőségeihez mérten 2012. május 04-ig töltse ki a kérdőívet.

Előre is köszönöm segítő közreműködését.

2. Általános információk

2.1 **A vállalkozás alapításának éve:**

2.2 **Hol található a vállalkozás székhelye?**

2.3 **Mi a vállalkozás fő tevékenységi köre nemzetgazdasági ág szerint?**

- ☐ (A) Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
- ☐ (B) Bányászat, kőfejtés
- ☐ (C) Feldolgozóipar
- ☐ (D) Villamosenergia-, gáz-, hőellátás, légkondicionálás
- ☐ (E) Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés
- ☐ (F) Építőipar
- ☐ (G) Kereskedelem, gépjárműjavítás
- ☐ (H) Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
- ☐ (I) Szállítás, raktározás
- ☐ (J) Információ, kommunikáció
- ☐ (K) Pénzügyi, biztosítási tevékenység
- ☐ (L) Ingatlanügyletek
- ☐ (M) Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
- ☐ (N) Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
- ☐ (O) Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás
- ☐ (P) Oktatás
- ☐ (Q) Humán-egészségügyi, szociális ellátás
- ☐ (R) Művészet, szolgáltatás, szabadidő
- ☐ (S) Egyéb szolgáltatás
- ☐ (T) Háztartás munkaadói tevékenysége, termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra
- ☐ (U) Területen kívüli szervezet

2. Általános információk [Continue]

2.4 **Mi a vállalkozás jogi formája?**

☐ Egyéni vállalkozó ☐ Bt. ☐ Kkt.
☐ Kft. ☐ Nyrt. ☐ Zrt.
☐ Szövetkezet ☐ Alapítvány ☐ Egyesület

2.5 **Mennyi a vállalkozásban foglalkoztatott személyek száma ?**

☐ 1 fő ☐ 2-9 fő ☐ 10-49 fő
☐ 50-250 fő ☐ 250 fő <

2.6 **Mennyi volt a vállalkozás éves nettó árbevétele 2010-ben** (millió forint)**?**

☐ < 100 ☐ 101-500 ☐ 501-5.000
☐ 5.001-50.000 ☐ 50.001 <

2.7 **Mennyi volt a vállalkozás éves nettó árbevétele 2011-ben** (millió forint)**?**

☐ < 100 ☐ 101-500 ☐ 501-5.000
☐ 5.001-50.000 ☐ 50.001 <

3. A vállalkozás ismeretei a gazdasági kamarákról

3.1 **Volt-e 2000-2012 között kamarai tag?**

☐ Igen ☐ Nem

3.2 **Amennyiben az előző kérdésnél az "Igen" lehetőséget választotta, mi volt a belépésének oka?**

☐ Szükségem volt a tagságra különböző pályázati támogatásokhoz
☐ Hasznos és fontos információkat nyújtott számomra és a vállalkozás számára
☐ Csak a Széchenyi-kártya miatt léptem be
☐ Egyéb

3.3 Amennyiben az előző kérdésben az "Egyéb" lehetőséget választotta, kérem, fejtse ki válaszát.

3.4 **Amennyiben az előző kérdésnél a "Nem" lehetőséget választotta, miért nem választotta az önkéntes kamarai tagságot?** (Több válasz is megjelölhető.)

☐ Nincs szükségem a kamarai szolgáltatásokra
☐ Nem ismerem pontosan a kamara által nyújtott szolgáltatásokat
☐ Nem szükséges, hogy érdekképviseleti szervezet tagja legyek
☐ Nem tudom a tagdíjat fizetni
☐ Egyéb

3.5 Amennyiben az előző kérdésben az "Egyéb" lehetőséget választotta, kérem, fejtse ki válaszát.

3.6-3.51 Ismeri-e a következő kamarai szolgáltatásokat?

Általános üzletviteli tanácsadás

3.6	Tájékoztatás a hatályos magyar jogszabályokról	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.7	Tájékoztatás az önkormányzati szintű, a gazdasággal összefüggő határozatokról, rendeletekről	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.8	Társadalombiztosítási, munkaügyi tanácsadás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem

3. A vállalkozás ismeretei a gazdasági kamarákról [Continue]

3.9	Marketing/PR tanácsadás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.10	Informatikai tanácsadás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.11	Vállalkozás alapításával, megszűnésével kapcsolatos segítségnyújtás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.12	Tanácsadás engedélyezési eljárásokban (pl. telephely, működési engedély)	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.13	Tanácsadás minőségbiztosítási rendszerek kialakításánál	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.14	Munkavédelmi szabályokról való tájékoztatás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.15	Környezetvédelmi tanácsadás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.16	Iparjogvédelmi tanácsadás (szabadalmi, védjegyoltalmi eljárásokban való segítségnyújtás)	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.17	Közbeszerzési tanácsadás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
	Pénzügyi finanszírozási tanácsadás			
3.18	Pályázatok figyelése, segítségnyújtás pályázatírásnál	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.19	Kereskedelmi bankok által vállalkozásoknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos tanácsadás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.20	Széchenyi Kártya hitellehetőségeiről való tájékoztatás, hitelközvetítés	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.21	Könyvviteli, számviteli és adótanácsadás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
	Kereskedelmi tanácsadás, piaci információk nyújtása			
3.22	Belkereskedelmi üzletnyitási feltételek, eljárásban való segítségnyújtás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.23	Élelmiszerkereskedelem speciális szabályairól való tájékoztatás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.24	Üzleti ajánlatok közvetítése külföldre, belföldre	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.25	Hazai és nemzetközi kiállításokon való részvétel szervezése, biztosítása	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.26	Üzletember találkozók szervezése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.27	Lehetséges hazai és külföldi üzleti partnerek felkutatása	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.28	Információk a nemzetközi gazdaságpolitikai, kereskedelmi folyamatokról	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.29	Tájékoztatás a nemzetközi kereskedelempolitikai megállapodásokról	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.30	Üzleti ajánlatok megjelentetése a külföldi kamarai újságokban és e-hírlevélben	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
	Szakképzési tanácsadás/szakképzési ügyintézés			
3.31	Tanulószerződéssel kapcsolatos tanácsadás/ tanulószerződések elkészítése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.32	Pályaválasztási tanácsadás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem

3. A vállalkozás ismeretei a gazdasági kamarákról [Continue]

3.33 Konzultáció szakképzési ügyekben	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.34 Mestervizsgára való felkészítés, mestervizsgáztatás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.35 Szakképzési pályázatok véleményezése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.36 Gyakorlati képzőhelyek ellenőrzése, minősítése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.37 Gyakorlati képzőhelyekről felvilágosításnyújtás, tanúsítvány kiállítása	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.38 Iskola-rendszerű képzés, felnőttképzés, tanfolyamok szervezése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.39 Tájékoztatás a szakképzéssel kapcsolatos jogszabályokról	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.40 Tanulmányi versenyek szervezése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.41 Részvétel az államilag elismert szakmai vizsgák vizsgabizottságának munkájában	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
Köztestületi feladatok/jogosítványok nyújtása			
3.42 Okmányhitelesítés	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.43 Címlista készítése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.44 Származási bizonyítványok kiadása	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.45 Építőipari cégek kötelező regisztrációja	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.46 Gazdálkodó szervezetek kötelező regisztrációja	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.47 Békéltető testület működtetése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.48 Etikai bizottság működése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.49 Hiteles cégkivonat kiállítás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.50 Cégnyilvántartás	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem
3.51 Választott bíróság működése	Ismerem ☐	☐	Nem ismerem

3.52-3.97 Mely szolgáltatásokat vette igénybe? Osztályozza elégedettségét! (Amennyiben nem vette igénybe az adott szolgáltatást, válassza a "Nem vettem igénybe" lehetőséget. 1=Egyáltalán nem vagyok elégedett, 5= Nagyon elégedett vagyok)

Általános üzletviteli tanácsadás								
3.52 Tájékoztatás a hatályos magyar jogszabályokról	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.53 Tájékoztatás önkormányzati szintű, a gazdasággal összefüggő határozatokról, rendeletekről	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.54 Társadalombiztosítási, munkaügyi tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.55 Marketing/PR tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe

3. A vállalkozás ismeretei a gazdasági kamarákról [Continue]

3.56	Informatikai tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.57	Vállalkozás alapításával, megszűnésével kapcsolatos segítségnyújtás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.58	Tanácsadás engedélyezési eljárásokban (pl. telephely, működési engedély)	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.59	Tanácsadás minőségbiztosítási rendszerek kialakításánál	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.60	Munkavédelmi szabályokról való tájékoztatás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.61	Környezetvédelmi tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.62	Iparjogvédelmi tanácsadás (segítségnyújtás szabadalmi, védjegyoltalmi eljárásokban)	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.63	Közbeszerzési tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
	Pénzügyi finanszírozási tanácsadás								
3.64	Pályázatok figyelése, segítségnyújtás pályázatírásnál	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.65	Kereskedelmi bankok által vállalkozásoknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.66	Széchenyi Kártya hitellehetőségeiről való tájékoztatás, hitelközvetítés	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.67	Könyvviteli, számviteli és adótanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
	Kereskedelmi tanácsadás, piaci információk nyújtása								
3.68	Belkereskedelmi üzletnyitási feltételek, eljárásban való segítségnyújtás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.69	Élelmiszerkereskedelem speciális szabályairól való tájékoztatás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.70	Üzleti ajánlatok közvetítése külföldre, belföldre	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.71	Hazai és nemzetközi kiállításokon való részvétel szervezése, biztosítása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.72	Üzletember találkozók szervezése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.73	Lehetséges hazai és külföldi üzleti partnerek felkutatása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.74	Információk a nemzetközi gazdaságpolitikai, kereskedelmi folyamatokról	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.75	Tájékoztatás a nemzetközi kereskedelempolitikai megállapodásokról	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.76	Üzleti ajánlatok megjelentetése a külföldi kamarai újságokban és e-hírlevélben	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
	Szakképzési tanácsadás/szakképzési ügyintézés								

3. A vállalkozás ismeretei a gazdasági kamarákról [Continue]

3.77	Tanulószerződéssel kapcsolatos tanácsadás / tanulószerződések elkészítése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.78	Pályaválasztási tanácsadás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.79	Konzultáció szakképzési ügyekben	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.80	Mestervizsgára való felkészítés, mestervizsgáztatás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.81	Szakképzési pályázatok véleményezése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.82	Gyakorlati képzőhelyek ellenőrzése, minősítése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.83	Gyakorlati képzőhelyekről felvilágosítás nyújtása, tanúsítvány kiállítása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.84	Iskola-rendszerű képzés, felnőttképzés, tanfolyamok szervezése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.85	Tájékoztatás a szakképzéssel kapcsolatos jogszabályokról	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.86	Tanulmányi versenyek szervezése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.87	Részvétel az államilag elismert szakmai vizsgák vizsgabizottságának munkájában	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
	Köztestületi/közigazgatási feladatok								
3.88	Okmányhitelesítés	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.89	Címlista készítése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.90	Származási bizonyítványok kiadása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.91	Építőipari cégek kötelező regisztrációja	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.92	Gazdálkodó szervezetek kötelező regisztrációja	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.93	Békéltető testület működtetése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.94	Etikai bizottság működése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.95	Hiteles cégkivonat kiállítása	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.96	Cégnyilvántartás	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe
3.97	Választott bíróság működése	1	☐	☐	☐	☐	☐	5	☐ Nem vettem igénybe

3.98-3.100 Most, hogy a gazdasági kamaráknál a gazdálkodó szerveztek kötelező regisztrációja 2012. január 1-jétől bevezetésre került, tervezi-e az ezzel járó alább felsorolt, ingyenes kamarai szolgáltatások igénybevételét?

3.98	Adózási tanácsadás	Tervezzük ☐	☐ Nem tervezzük

3. A vállalkozás ismeretei a gazdasági kamarákról [Continue]

3.99	Pályázatfigyelés	Tervezzük ☐	☐	Nem tervezzük
3.100	Üzleti partnerkeresés	Tervezzük ☐	☐	Nem tervezzük

3.101 **Ön szerint ha bevezetésre kerülne a kötelező tagság, javulna-e az üzleti élet tisztasága (pl. megszűnne a körbetartozás, cégek "bedőlése")?**

☐ Igen ☐ Nem

Köszönöm szíves közreműködését!

A papíralapon kitöltött kérdőívet kérjük, juttassa vissza a Miskolci Egyetem Gazdálkodástani Intézetébe. (Cím: 3515 Miskolc-Egyetemváros, Gazdálkodástani Intézet, A/4. 402.)

4. A kérdőív lekérdezését végző adatai (csak akkor kell kitölteni, ha a lekérdezésben a Miskolci Egyetem hallgatója működött közre)

4.1 **Név** (kérem, hogy nyomtatott, hosszú ékezetek nélküli betűket használjon):

4.2 **Neptun-kód:**

Az egyes szolgáltatások értékelése a kamarai tagok körében 1-5-ig terjedő skálán

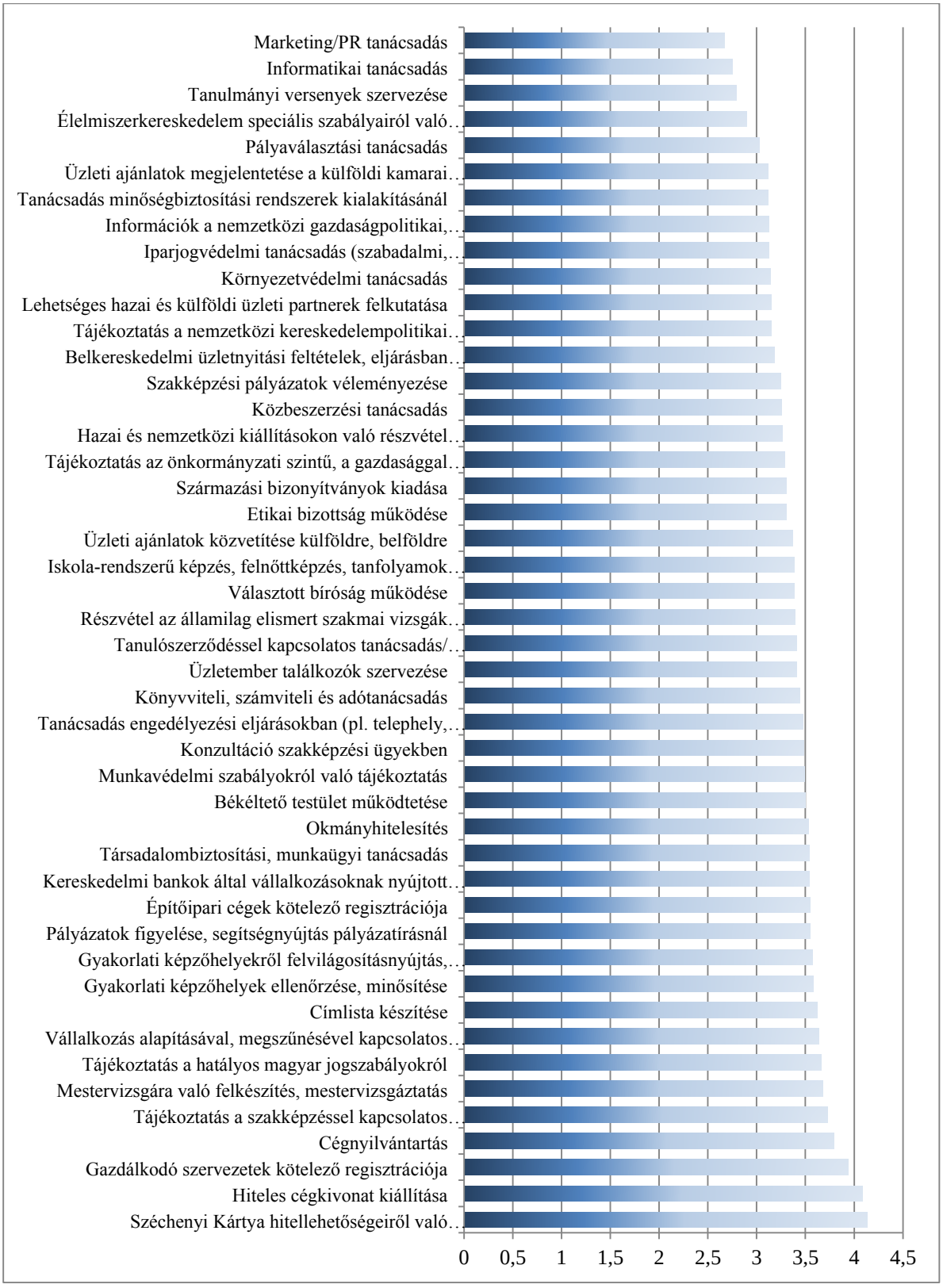

Forrás: saját készítés, 2013

Egyes nemzetek kamaráinak és tevékenységüknek a bemutatása[82]

Az Európai Kereskedelmi és Iparkamara a legrégebbi szervezet a világon és néhány szempontból a legnagyobb is a világon. A múltja egészen 1599-re nyúlik vissza és a szervezet büszke arra, hogy 400 éve támogatja az üzleti közösséget. Az Európai Kamara mára a legmodernebb technológiákat alkalmazza, és legjobb vezetés tevékenykedik azért, hogy a legkiválóbb szolgáltatást nyújtsák. Az Európai Kereskedelmi és Iparkamara szervezet 44 nemzet Kereskedelmi és Iparkamaráját képviseli, 2000 regionális és helyi kamarai hálózattal rendelkezik Európa szerte. Ez több mint 17 millió tagvállalatot jelent. Tagjai között szerepel[83]:

- *Európai Unió 28 tagországa;*
- *Kelet-európai országok: Örmény, Azerbajdzsán, Fehéroroszország, Oroszország, Moldávia, Ukrajna;*
- *Nyugat-balkáni országok*: *Albánia, Bosznia-Hercegovina, Makedónia, Szerbia, Montenegró;*
- *Izrael, Törökország;*
- *Izland, Norvégia, Svájc.*

1958. február 28-án 6 ország (Belgium, Franciaország, Németország, Luxemburg, Olaszország és Hollandia) hozta létre az EUROCHAMBRES hálózatot. Ebben a hálózatban két státuszban szerepelhetnek az országok kamarái az egyik az úgynevezett „public low" a másik „private low". Az előbbi egy kormány által támogatott közjogi kamarai rendszer, az utóbbi pedig egy magánjogi kamarai rendszer, amely saját maga gazdálkodik és versenyez más üzleti szervezetekkel[84]. A szervezet küldetése, hogy elősegítsék a tagok egységes európai szintű törvénykezését, és hogy véleményt alkossanak a kereskedelmi törvények megváltoztatásában. 1961-ben megalakultak az első technikai bizottságok és 4 új tag csatlakozott (Dánia, Görögország, Írország, Egyesült Királyság). Állandó titkárság 1977-től működik. Ugyanebben az évben került bejegyzésre a szervezet Belgiumban, mint non-profit szervezet.
Az Európai Kamara mára a legmodernebb technológiákat alkalmazza, és legjobb vezetés tevékenykedik azért, hogy a legkiválóbb szolgáltatásokat nyújtsák.

Az Eurochambres 2010-ben elkészült folyamatosan aktualizált kiadványa országonként tartalmazza a kamarák főbb jellemzőit, például finanszírozásuk forrásait, a tagság típusát, az egyes kamarák szervezeteinek számát, felügyeleti szerveket, az általuk végzett tevékenységeket. A következő táblázatok az Eurochambres tagok kamaráinak összehasonlítását mutatják a fenti jellemzők alapján. A MKIK 1995-től kezdődően részt vesz az európai kamarák közös munkájában. A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Magyar Nemzeti Bizottsága (ICC Hungary) 1996-ban kezdi meg működését.

[82] http://www.eurochambres.be/content/default.asp?PageID=1&DocID=925
[83] http://www.eurochambres.be/ournetwork/index.shtml
[84] www.eurochambres.be

Ország	**Albánia**	**Ausztria**	**Azerbajdzsán**	**Belgium**	**Bosznia Hercegovina**
Az országban működő kamara	Albán Kereskedelmi és Ipar-kamara	Ausztriai Szövetség Gazdasági Kamara	Azerbajdzsáni Kereskedelmi és Iparkamara	Belgiumi Kereskedelmi és Iparkamarai Szövetség	Bosznia Hercegovina Külke-reskedelemi Kamara
Szervezetek helyi szinten	Nincs	-	Nincs	15 helyi	Nincs
Szervezetek regionális szinten	12 regionális	9 regionális	Nincs	3 regionális	5 regionális
Szervezetek nemzeti szinten	UCCIA	WKÖ	-	FCCIB	FTCBH
Kamarai rendszer	közjogi	Közjogi	-	Magánjogi	Közjogi
Hatályban lévő törvény dátuma	2006	1998	1995	1997	2001
Döntést hozó testület	▪ Gyűlés (4 évre) ▪ Elnök (4 évre) ▪ Testület (4 évre)	▪ Általános gyűlés (5 évre) ▪ Elnök (5 évre) ▪ Igazgatói tanács (5 évre)	▪ Kongresszus ▪ Elnök ▪ Elnökség	▪ Általános gyűlés (évente) ▪ Elnök (3 évre) ▪ Igazgatói tanács (3 évre)	▪ Általános gyűlés ▪ Igazgatóság ▪ Felügyelő bizottság ▪ Elnökök (4 évre)
Felügyeleti szerv	Van	Gazdasági és Munkaügyi Miniszter	Nincs	Nincs	Nincs
Bevételek	▪ 70% tagdíj ▪ 30% szolgáltatás értékesítése	▪ 100% tagdíj	Nincs információ	▪ 20% tagdíj ▪ 55% szolgáltatás ▪ 25% nemzetközi kereskedelmi dokumentumok kiállítása	▪ 70% tagdíj ▪ 22% szolgáltatás ▪ 8% egyéb
Teljes taglétszám	8.000	418.439	350	33.000	13.000
Fő tevékenység	▪ Az általános üzleti érdekek képviselete ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Internacionalizáció	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása	▪ Vásárok, kiállítások, üzleti és kereskedelmi célok, és egyéb események szervezése ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Jogi szolgáltatás nyújtása ▪ Döntőbíróság ▪ Áruk ellenőrzése ▪ Reklám szolgáltatás ▪ Fordítói szolgáltatás ▪ Tolmácsolás a márkanév és a szabadalom regisztrációjánál	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása	▪ Az általános üzleti érdekek képviselete ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Internacionalizáció ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ bizonyítványok és igazolványok kiállítása

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

Ország	Bulgária	Ciprus	Cseh Köztársaság	Dánia	Egyesült Királyság
Az országban működő kamara	Bulgár Kereskedelmi és Iparkamara	Ciprusi Kereskedelmi és Iparkamara	Cseh Köztársaság Gazdasági Kamara	Dán Kereskedelmi Kamara	Angol Kereskedelmi Kamara
Szervezetek helyi szinten	Nincs	5 helyi	-	-	55 helyi
Szervezetek regionális szinten	28 regionális	-	14 regionális	-	-
Szervezetek nemzeti szinten	BCCI	CCCI	CZCCI	DCC	BCC
Kamarai rendszer	Magánjogi	Magánjogi	Magánjogi	Magánjogi	Magánjogi
Hatályban lévő törvény dátuma	2000	1968	1992	Nem törvény által szabályozott (2002-től)	1999
Döntést hozó testület	▪ Elnök (5 évre) ▪ Általános gyűlés (5 évre) ▪ Testületek	▪ Tanács (3 évre) ▪ Végrehajtó bizottság (3 évre) ▪ Magasabb felügyeleti testület (3 évre)	▪ Elnök (3 évre) ▪ Igazgatói tanács (3 évre) ▪ Felügyeleti testület (3 évre) ▪ Kongresszus (1 évre)	▪ Általános gyűlés (állandó) ▪ Elnök (évente) ▪ Igazgató tanács (2 évente)	▪ Elnök (3 évre) ▪ Igazgató tanács (3 évre)
Felügyeleti szerv	Nincs	Nincs	Nincs	Nincs	Nincs
Bevételek	▪ 3% tagdíj ▪ 90% szolgáltatás ▪ 7% egyéb	▪ 25% tagdíj ▪ 75% szolgáltatás	▪ 5% tagdíj ▪ 95% szolgáltatás	▪ 40% tagdíj ▪ 60% szolgáltatás	▪ 60% tagdíj ▪ 30% szolgáltatás ▪ 10% szponzorációs tevékenység
Teljes taglétszám	50.000	8.000	13.500	20.000	99.000
Fő tevékenység	▪ Kereskedelmi nyilvántartás vezetése ▪ Vásárok és kiállítások szervezése ▪ Kormányzat szociális partnerei ▪ ATA igazolványok, bizonyítványok kiállítása ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció		▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció	▪ Általános üzleti érdekképviselet ▪ Jogi szolgáltatások ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Bizonyítványok kiállítása	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Szabályozás ▪ Nemzetközi kereskedelmi szerződések ▪ Internacionalizáció

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

Ország	**Észtország**	**Fehéroroszország**	**Finnország**	**Franciaország**	**Görögország**
Az országban működő kamara	Észt Kereskedelmi és Iparkamara	Fehérorosz Kereskedelmi és Iparkamara	Finn Központi Kereskedelmi Kamara	Francia Kereskedelmi és Iparkamara Szervezete	Görög Kereskedelmi és Iparkamara Egyesülés
Szervezetek helyi szinten	-	31 helyi	-	132 helyi	59 helyi
Szervezetek regionális szinten	-	6 regionális	19 regionális	22 regionális	-
Szervezetek nemzeti szinten	ECCI	-	CCCF	AFCCI	UHCC
Kamarai rendszer	Magánjogi	-	Magánjogi	Közjogi	Közjogi
Hatályban lévő törvény dátuma	1996	2003	2002	1964	2005
Döntést hozó testület	▪ Általános igazgató ▪ Igazgatói tanács (2 évre) ▪ Általános gyűlés ▪ Elnök (2 évre)	▪ Kongresszus (3 évre) ▪ Tanács (évente) ▪ Elnökség (kéthavonta)	▪ Általános gyűlés (évente) ▪ Elnök (évente) ▪ Hivatal (állandó) ▪ Tanács (évente) ▪ Általános igazgató (állandó)	▪ Végrehajtó bizottság (5 évre) ▪ Elnök (5 évre) ▪ Hivatal (5 évre) ▪ Bizottság elnöke	▪ Általános gyűlés (4 évre) ▪ Elnök (4 évre) ▪ Igazgatói tanács (4 évre)
Felügyeleti szerv	Nincs	Nincs	Munkaügyi- és Gazdasági miniszter	Ipari Minisztérium és a Kereskedelmi Minisztérium	Kereskedelmi Minisztérium
Bevételek	▪ 60% tagdíj ▪ 40% szolgáltatás	▪ 4,5% tagdíj ▪ 95,5% szolgáltatás	▪ 55% tagdíj ▪ 23% szolgáltatás ▪ 22% egyéb	▪ 26,5% tagdíj ▪ 47,7% szolgáltatás ▪ 11% állami támogatások ▪ 6,8% hitelezés ▪ 8% egyéb	▪ 100% tagdíj
Teljes taglétszám	3.657	1.750	16.796	2.000.000	880.000
Fő tevékenység	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció	▪ Az üzlet iránti általános érdeklődés képviselete ▪ Oktatás ▪ A gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Internacionalizáció ▪ Egyeztető/ békéltető tevékenység	▪ Általános üzleti és ipari érdekképviselet ▪ Hatékony piacgazdaság elősegítése ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ A Kereskedelmi Kamara támogatása	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció ▪ Kamarai Hálózat irányítása	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

Ország	Grúzia	Hollandia	Horvátország	Írország	Izrael
Az országban működő kamara	Grúz Kereskedelmi és Iparkamara	Holland Kereskedelmi Kamara	Horvát Gazdasági Kamara	Ír Kereskedelmi Kamara	Izrael Kereskedelmi Kamarai szövetség
Szervezetek helyi szinten	Nincs	-	Nincs	58 helyi	Nincs
Szervezetek regionális szinten	6 regionális	12 regionális	20 regionális	Nincs	6 regionális
Szervezetek nemzeti szinten	-	NCC	CCE	CI	FICC
Kamarai rendszer	-	Közjogi	Közjogi	Magánjogi	Magánjogi
Hatályban lévő törvény dátuma	26/10/2001	1998	1991	1923	1919
Döntést hozó testület	▪ Tagok általános gyűlése ▪ Testület ▪ Elnök	▪ Általános gyűlés (4 évre) ▪ Elnök (4 évre) ▪ Igazgatói tanács (4 évre)	▪ Elnökség ▪ Közgyűlés ▪ Elnök (4 évre) ▪ Felügyelő bizottság ▪ Állandó választott bíróság	▪ Végrehajtó bizottság (évente) ▪ Elnök (évente) ▪ Igazgató tanács (3 évre) ▪ Bizottság elnöke	▪ Végrehajtó tanács (4 évre) ▪ Igazgatóság (4 évre) ▪ Elnök (4 évre)
Felügyeleti szerv	Kormány	Gazdasági Minisztérium	Van	Nincs	Nincs
Bevételek	▪ 80% szolgáltatás ▪ 20% tagdíj	▪ 60% tagdíj ▪ 40% szolgáltatás	▪ 91% tagdíj ▪ 9% szolgáltatás	▪ 21% tagdíj ▪ 44% szolgáltatás ▪ 35% egyéb bevétel	▪ Tagdíj ▪ Szolgáltatás értékesítése
Teljes taglétszám	1.500	1.622.000	83.187	13.000	5.000
Fő tevékenység	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Az üzleti szektor dolgozóinak szakmai oktatása ▪ A helyi és külföldi kiállítás rendezése országon belül és külföldön ▪ A kis- és középvállalkozások üzleti terveinek megtervezése, a befektetési ajánlatok fejlesztése, marketingkutatás ▪ Fordítás és tolmácsolás ▪ Igazolások kiállítása ▪ A kereskedelmi dokumentumok ellenőrzése	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció ▪ Igazolások kiadása	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció ▪ Kamarai fejlesztési szolgálat	▪ Az általános üzleti érdeklődést képviseli ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ oktatás, képzés ▪ Internacionalizáció ▪ Kormányzat szociális partnerei ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Export dokumentáció ▪ ATA igazolványok kiállítása

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

Ország	**Lettország**	**Lengyelország**	**Litvánia**	**Luxemburg**	**Macedónia**
Az országban működő kamara	Lett Kereskedelmi és Iparkamara	Lengyel Kereskedelmi Kamara	Litván Kereskedelmi, Ipari, Kézműves és Mezőgazdasági Kamarai Szövetség	Luxemburg Nagy Hercegség Kereskedelmi és Iparkamara	Macedón Gazdasági Kamara
Szervezetek helyi szinten	-	-	5 helyi	-	Nincs
Szervezetek regionális szinten	7	52 regionális	4 regionális	-	15 regionális
Szervezetek nemzeti szinten	LCCI	PCC	ALCCIC	CCGDL	ECFM
Kamarai rendszer	Magánjogi	Magánjogi	Magánjogi	Közjogi	Magánjogi
Hatályban lévő törvény dátuma	2004	1989	1994	1924	2004
Döntést hozó testület	▪ Tagok általános ülése (3 évre) ▪ Elnök (3 évre) ▪ Tanács (3 évre)	▪ Általános gyűlés (4 évre) ▪ Elnök (4 évre) ▪ Tanács (4 évre) ▪ Elnökség (4 évre)	▪ Elnökség (4 évre) ▪ Általános gyűlés (4 évre) ▪ Elnök (4 évre) ▪ Tanács (4 évre)	▪ Általános gyűlés (5 év) ▪ Elnök (5 évre) ▪ Tanács (5 évre)	▪ Általános gyűlés (5évre) ▪ Igazgatóság (5 évre) ▪ Gyűlés elnöke (5 évre) ▪ Elnök (5 évre)
Felügyeleti szerv	Nincs	Nincs	Nincs	Gazdasági Minisztérium	Nincs
Bevételek	▪ 15% tagdíj ▪ 85% szolgáltatás	▪ 1% tagdíj ▪ 99% szolgáltatás	▪ 25% tagdíj ▪ 50% szolgáltatás ▪ 25% közfunkciók	▪ 75% tagdíj ▪ 15% szolgáltatás ▪ 5% kormányzati támogatás ▪ 5% egyéb	▪ 60% tagdíj ▪ 40% szolgáltatás értékesítése
Teljes taglétszám	920	300.000	1.500	35.000	15.000
Fő tevékenység	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció	▪ Az általános üzleti érdeklődést képviseli ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Internacionalizáció ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítványok és igazolványok kiállítása ▪ Kormányzat szociális partnerei

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

Ország	Magyarország	Málta	Moldova	Montenegro	Németország
Az országban működő kamara	Magyar Kereskedelmi és Iparkamara	Máltai Kereskedelmi Kamara	Moldáv Kereskedelmi és Iparka-mara	Montenegro Gazdasági Kamara	Német Ipari és Kereskedelmi Kamara
Szervezetek helyi szinten	3 helyi	-	22 helyi	Nincs	80 helyi
Szervezetek regionális szinten	20 megyei	-	9 regionális	Nincs	12 regionális
Szervezetek nemzeti szinten	HCCI	MCCEI	-	CEM	DIHK
Kamarai rendszer	Magánjogi	Magánjogi	-	Közjogi	Közjogi
Hatályban lévő törvény dátuma	1999	Nincs információ	1999	1998	1998 (mód. 2002)
Döntést hozó testület	▪ Általános gyűlés (4 évre) ▪ Tanács (4 évre) ▪ Felügyeleti bizottság (4 évre)	▪ Általános gyűlés (2 évre) ▪ Elnök (2 évre) ▪ Tanács (2 évre)	▪ Kongresszus (5 évre) ▪ Végrehajtó hivatal (5 évre) ▪ Felügyelő bizottság (5 évre) ▪ Igazgatóság (5 évre)	▪ Általános gyűlés (4 évre) ▪ Igazgatóság (4 évre) ▪ Elnök (4 évre)	▪ Általános gyűlés ▪ Tanács (2évre) ▪ Végrehajtó tanács ▪ Elnök (4 évre)
Felügyeleti szerv	Gazdasági Minisztérium	Nincs	Nincs	Van	Gazdaságügyi Minisztérium
Bevételek	▪ 13,5% tagdíj ▪ 54% szolgáltatás ▪ 12,5% projekt ▪ 20% egyéb	▪ 44,5% tagdíj ▪ 55,5% szolgáltatás	▪ 100% szolgáltatás	▪ 70-80% tagdíj ▪ 10-15% szolgáltatás ▪ 10-15% nyilvános bizonyítványok	▪ 100% tagdíj
Teljes taglétszám	30.000	1.079	1.443	10.800	3.600.000
Fő tevékenység	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció		▪ Az üzlet iránti általános érdekek képviselete ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ A gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás ▪ Egyeztető/békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése: vásár, delegáció ▪ Oktatás, képzés ▪ Internacionalizáció ▪ Export dokumentációk kiállítása ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítványok és igazolványok kiállítása ▪ Az általános üzleti érdeklődést képviseli	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

Ország	**Olaszország**	**Orosz Szövetségi Állam**	**Örményország**	**Portugália**	**Románia**
Az országban működő kamara	Olasz Kereskedelmi, Ipari, Kézműves és Mezőgazdasági Kamarai Szövetség	Orosz Kereskedelmi és Iparka-mara	Örmény Kereskedelmi és Iparka-mara	Portugál Kereskedelmi és Iparkamara	Román Kereskedelmi és Iparkamara
Szervezetek helyi szinten	105 helyi	90 helyi	Nincs	-	Nincs információ
Szervezetek regionális szinten	19 regionális	81 regionális	11 regionális	-	42 regionális
Szervezetek nemzeti szinten	AICCICA	-	-	PCCI	RCCI
Kamarai rendszer	Közjogi	-	-	Magánjogi	Közjogi (önkéntes tagsággal)
Hatályban lévő törvény dátuma	1993 és 1998	1993	2006	2000	335/2007
Döntést hozó testület	▪ Elnök (3 évre) ▪ Felügyeleti testület (3 évre) ▪ Tanács (3 évre) ▪ Végrehajtó bizottság (3 évre)	▪ Kongresszus (5 évre) ▪ Vezetői testület (6 hónapra) ▪ Elnökség (3 hónapra)	▪ Elnök (5 évre) ▪ Elnökség (5 évre)	▪ Általános gyűlés ▪ Igazgatói tanács	▪ Tagok általános ülése ▪ Elnök (5 évente) ▪ Igazgatóság (5 évre) ▪ Választott igazgatóság (5 évre)
Felügyeleti szerv	Ipari és Kereskedelmi Minisztérium	Nincs	Nincs	Gazdasági Minisztérium	Nincs
Bevételek	▪ 69,1% tagdíj ▪ 19,3% szolgáltatás ▪ 11,6 % egyéb	▪ 20% tagdíj ▪ 40% szolgáltatás ▪ 40% kereskedelmi vállalatok részvényei	▪ 7% tagdíj ▪ 86% szolgáltatásból ▪ 7% egyéb	▪ 10% tagdíj ▪ 90% szolgáltatás	▪ 0,01% tagdíj ▪ 33,87% szolgáltatás ▪ 12,21% választott bírósági tevékenység ▪ 10,13% osztalék, bérleti díjak ▪ 43,78% egyéb
Teljes taglétszám	6.071.699	44.718	2.750	5.000	12.000
Fő tevékenység	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció	▪ Az üzlet iránti általános érdekek képviselete ▪ Információ nyújtás és tanácsadás ▪ A gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás ▪ Igazolások kiállítása ▪ Egyeztető/békéltető tevékenység	▪ A megegyezés körülményeinek ellenőrzése a kereskedelmi egyezménnyel és az Örmény Köztársaság szerződésével ▪ Tanácsadói/Konzultatív szerep a hatóságokkal ▪ Az üzlet iránti általános érdeklődés képviselete ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ A gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás ▪ Egyeztető/békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció ▪ Kereskedelmi nyilvántartás vezetése ▪ Vásárok és kiállítások szervezése ▪ Kormányzat szociális partnerei ▪ ATA igazolványok, bizonyítványok, garanciák kiállítása

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

Ország	Spanyolország	Svédország	Szerbia	Szlovákia	Szlovénia
Az országban működő kamara	Spanyol Kereskedelmi, Ipari és Hajózási Kamara	Svéd Kereskedelmi és Iparkamara Szervezet	Szerbiai Kereskedelmi kamara	Szlovák Kereskedelmi és Iparkamara	Szlovén Kereskedelmi és Iparkamara
Szervezetek helyi szinten	88 helyi	A regionális kamarák szerveznek helyi csoportokat	1 helyi	-	-
Szervezetek regionális szinten	7 regionális	8 regionális	16 regionális	-	13 regionális
Szervezetek nemzeti szinten	HCCCINS	ASCCI	SCC	SCCI	CCIS
Kamarai rendszer	Közjogi	Magánjogi	Közjogi	Közjogi	Közjogi
Hatályban lévő törvény dátuma	1993	1994	2001, 2009	1998	2006
Döntést hozó testület	▪ Általános gyűlés (4 évente) ▪ Elnök (4 évre) ▪ Tanács (4 évre) ▪ 19 tanácsadói biztos	▪ Általános gyűlés ▪ Elnök ▪ Végrehajtó bizottság ▪ Tanács	▪ Gyűlés (4 évre) ▪ Igazgatóság (4 évre) ▪ Elnök (4 évre)	▪ Általános gyűlés (5 évre) ▪ Elnök (5 évre) ▪ Igazgató tanács (5 évre)	▪ Gyűlés (4 évre) ▪ Felügyelő bizottság (4 évre) ▪ Végrehajtó tanács (4 évre)
Felügyeleti szerv	Gazdasági Minisztérium	Kereskedelmi Nemzeti Testület	Van	Nincs	Felügyelő tanács
Bevételek	▪ 64% tagdíj ▪ 17% szolgáltatás ▪ 14% EU és állami támogatás ▪ 5% egyéb bevételek	▪ 10-40% tagdíj ▪ 5-20% szolgáltatás ▪ 5-30% kereskedelmi dokumentumok kiállítása ▪ 0-50% projekt adminisztráció	▪ 62,92% tagdíj ▪ 37,08% egyéb	▪ 43% tagdíj ▪ 51% szolgáltatás ▪ 6% tervek és engedélyezés	▪ 63% tagdíj ▪ 32% szolgáltatás ▪ 5% egyéb
Teljes taglétszám	3.718.037	6.000	87.213	8.102	12.000
Fő tevékenység	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Internacionalizáció ▪ Cégek létrehozása	▪ Szabályozás ▪ Hálózatok ▪ Szolgáltatások ▪ ATA bizonyítványok	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése: vásár, delegáció ▪ oktatás, képzés ▪ Internacionalzáció ▪ Export dokumentáció ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ bizonyítványok és igazolványok kiállítása ▪ Az általános üzleti érdeklődést képviseli	▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Bizonyítvány kiállítása ▪ Internacionalizáció	▪ Gazdasági fejlődés elősegítése

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

Ország	**Törökország**	**Ukrajna**
Az országban működő kamara	Törökországi Kamara és Árutőzsdei Egyesülés	Ukrán Kereskedelmi és Iparkamara
Szervezetek helyi szinten	364 helyi	Nincs
Szervezetek regionális szinten	2 regionális	27 regionális
Szervezetek nemzeti szinten	UCCET	UCCI
Kamarai rendszer	Közjogi	-
Hatályban lévő törvény dátuma	2004	1997
Döntést hozó testület	▪ Általános gyűlés (4 évre) ▪ Tanács (4 évre) ▪ Elnök (4 évre) ▪ Igazgatóság (4 évre) ▪ Főtitkár (kinevezett)	▪ Képviselőtestület (5 évre) ▪ Elnök (5 évre) ▪ Tanács és elnökség (5 évre)
Felügyeleti szerv	Van	Nincs
Bevételek	▪ 82.52% tagdíj és szolgáltatás értékesítése ▪ 17.48% egyéb	▪ 98% szolgáltatás ▪ 2% tagdíj
Teljes taglétszám	1.216.000	8.950
Fő tevékenység	▪ Az általános üzleti érdeklődést képviseli ▪ Információnyújtás és tanácsadás ▪ Gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás, képzés ▪ Internacionalzáció ▪ Egyeztető és/vagy békéltető tevékenység ▪ Hatóságok és régiók szabályzása ▪ Kereskedelmi nyilvántartás vezetése ▪ Igazolványok kiállítása ▪ Export dokumentáció ▪ Gyakornoki programok	▪ Az üzlet iránti általános érdeklődés képviselete ▪ Információ nyújtás és tanácsadás ▪ A gazdasági fejlődés elősegítése ▪ Oktatás ▪ Egyeztető/békéltető tevékenység ▪ Igazolások kiállítása ▪ Internacionalizáció ▪ Kiállítások szervezése ▪ ATA igazolványok kiállítása ▪ Tanácsadói szerep a hatóságokkal és a régiókkal kapcsolatban

Forrás: www.eurochambres.be alapján saját szerkesztés, 2014

11. MELLÉKLET

KÖZÖS NYILATKOZAT

Az aláírók megállapítják, hogy a korábbi megállapodásban foglalt közös célok – a magyar gazdaság talpra állítása, a munkahelyek megvédése, a kis- és közepes vállalkozások támogatása, valamint hazánk versenyképességének javítása – érdekében eddig folytatott együttműködés eredményes. Érdemes a folytatásra.

A kormány több kamarai javaslatot is sikerrel épített be a programjába; például a Széchenyi Kártya továbbfejlesztését, a közbeszerzési szabályok megváltoztatását, a szakképzés átalakítását, az uniós források átcsoportosítását gazdaságfejlesztési célokra, a versenyképes adórendszer kialakítását, a kereskedelemfejlesztés átszervezését.

Mindez lehetőséget teremt arra, hogy továbblépjünk az együttműködésben, elsősorban a magyar munkahelyek védelme, új munkahelyek teremtése terén.

A kamara arra hívja fel a kormány figyelmét, hogy fel kell gyorsítani a meglévő források kihelyezését. A kamara sürgeti a gazdaság további élénkítését, amelynek fontos eleme, hogy javuljon a vállalatok finanszírozása. A kormány vállalja, hogy elősegíti a felnőttképzés, a szakképzés és a felsőoktatási gazdasági igényekhez való igazítását. A magyar kormány vállalja továbbá, hogy csökkenti a vállalkozások bürokratikus terheit, ezzel is támogatva a gazdaság versenyképességét.

Ezért az aláírók közös nyilatkozatban deklarálják, hogy együttműködnek a kormány által előterjesztett munkahelyvédelmi akció mielőbbi sikeres megvalósításában.

A nem csituló európai válság közepette a magyar kis- és közepes vállalkozások versenyképességének, munkahelymegtartó és munkahelyteremtő képességének erősítésével több százezer munkavállaló munkahelyét védhetjük meg és több tízezer vállalkozás számára könnyítjük meg a munkahelyteremtést.

Budapest, 2012. július 17.

Dr. Orbán Viktor
miniszterelnök

Dr. Parragh László
MKIK elnöke